

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Veritas, Seu Sapientia, Per Salomonis Adagia (Misle) Triumphans.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

VERITAS,
SEU
SAPIENTIA,
PER
SALOMONIS
ADAGIA
(MISLE)
TRIUMPHANS.

EUSEBIUS, Hist. Eccl., L. IV. c. XXII.

Irenæus, & omnes antiqui, Proverbia Salomonis vocare solent
Sapientiam, omnium virtutum præcepta continentem.

BASILIUS, in principium PROVERB.

Proverbiorum liber instructio morum est quædam, nec non animi
perturbationum correctio: denique vitæ, in universum, do-
cumentum, frequentes ac breves eorum, quæ sunt agenda,
continens præceptiones.

GEIERUS, in Prooem. PROVERB. p. 8.

Talibus insignibus gnomis refertus planè est hic aureus liber, ut,
ubi in reliquis scriptis biblicis vix dimidium caput absolvit
quandoque sententiam, sive orationem, hîc unusquisque
versus (præsertim post cap. 10.) integrum suum faciat sen-
sum, eumque suâ brevitate magis insinuet animo atque com-
mendet.

PROVERBIORUM
EPICA METAPHRASIS,

CUM
ARGUMENTO ET PARALLELISMO
CAPITUM.

CAPUT PRIMUM.

INTROITUS. Proverbiorum, autor: 1. finis; sapientia, prudentia, experientia. 2, 3, 4. Usus; meditatio, obsequium, 5, 6. PROVERBIORUM TRACTATIO GENERALIOR. Timor Dei, initium sapientiae: cujus contemptus, stultitia. 7. Post Deum Parentes colere, faustissimum. 8, 9. Malorum blanda societas ut vitetur, Divina vindicta meditanda. 10. -- 15. -- 19. Vaticinatio de Christo, Sapientia; comminante exitium contumacibus, & fidelibus salutem promittente. 20. -- 22. -- 33.

INTROITUS.

I. Regis Ebræorum, nati Davide Parente,
Pacis ab auspicio *Salomonis*^a nomen
adepti,
Aurea *Dicta* feram: CHRISTO præsente,
Latinis

Collustranda modis.

2. Hinc, hinc Sapientia^b vera;
A 2 Hinc

PARALLELISMUS CAPITIS I.

(a) *Sal. Prov. XXV, 1. Eccl. I, 1. (b) inf. 20. II, 10, 11, III, 13, 19, 20. IV, 7, 11. VII, 4. VIII, 1, 11, 12. IX, 1, 10. XXX, 3.*

- Hinc castigatrix ^c sese Prudentia ^d cordi
 Mortali insinuat: datur hinc, discrimina rerum,
 Quæ verbis VERBUM cœleste recondidit, altâ
 3. Mente sequi ^d; ac, morum decus acceptare sagaci ^e
 Obsequio, Themidos fas, jus, mandataque recta. ^f
 4. Hinc rudibus ^g mens culta ^g venit: calidisque juventâ
 Incidit hinc animis cunctante Scientia ^b freno;
 Usibus & variis læta, Experientia ⁱ, crescit.
 5. Auscultat, quicumque sapit ⁱ; sapientior, aucto
 Doctrinæ studio ^k, emergens: quique omnia digno
 Judi-

(c) cum theoria praxis, de qua vid. 3. 7. 23. 25. 30. III, 11. t. V, 12. 23. VI, 23. VIII, 33. IX, 7. 8. 5. X, 17. XII, 1. 18. XIII, 18. XV, 5. 10. 12. 31. 32. XIX, 18. 20. u. 25. XXII, 15. XXIII, 12. 13. 23. XXIV, 25. 32. XXV, 12. XXVII, 5. 6. conf. XIV, 10. 0. (d) II, 3. III, 13. 19. VI, 21. VII, 3. VIII, 1. 5. 9. X, 23. d. XIV, 18. 29. XV, 21. XVII, 24. 27. XVIII, 2. XIX, 8. XX, 5. XXI, 30. XXIII, 1. 12. XXIV, 3. XXX, 2. (d) conf. 6. II, 3. 5. 9. IV, 1. 5. 7. VII, 7. VIII, 5. 14. XIV, 8. 15. XVI, 16. 24. XX, 24. XXII, 21. XXIII, 1. 23. XXVIII, 11. (e) conf. 2. 4. III, 4. k. (f) conf. præsertim de judicio in agendis, II, 8. VIII, 6. 20. XI, 1. XII, 8. d. XIII, 23. p. XVI, 8. XXI, 3. 15. g. XXVIII, 5. XXIX, 7. 26. Eccl. VII, 17. VIII, 5. X, 11. 15. (g) inf. 22. III, 35. VI, 32. VII, 7. VIII, 5. 12. IX, 4. 6. 16. XII, 16. 23. XIII, 16. XIV, 8. 15. 16. 18. XIX, 25. XXI, 11. XXII, 3. XXVII, 12. Matth. XI, 25. (h) Vid. GLASSIUS Philolog. S. lib. V, c. J. de Verbis cognitionis, affectum atque usum sollicitum connotantibus plerumque, & c. XII. de sensuum verbis. conf. 7. 22. 29. II, 5. 6. III, 6. 20. IV, 19. VII, 4. 5. VIII, 9. 10. X, 14. XII, 10. XIV, 10. 0. (i) III, 21. V, 2. VIII, 12. Rom. V, 4. 2. Petr. I, 5. (i) II, 2. c. III, 1. 10. 13. IV, 5. 7. 11. VI, 6. VIII, 33. IX, 8. 9. 2. a. (k) sup. 3. II, 5. 9. III, 23. 35. IV, 2. V, 3. VI, 24. VII, 21. IX, 9. a. XV, 2. XVI, 21. 23.

Judicio assequitur ^l, sensum meliora fovebit ^m

Proposita ⁿ; unum agitans, iteratâ voce monendum,

6. Has gnomas satis ut discat, sensumque latentem,
Et quid quæque probet fieri, & quid quæque refellat;
Ut Sapientum, inquam, dicta atque ænigmata ^o nôrit.

TRACTATIO GENERALIOR,

PRIORA IX. CAPITA COMPREHENDENS.

7. **P** Rincipio, sanctâ trepidans formidine, pectus
Concipiat DOMINUM; celsi cui machina cœli
Stat thronus, & terræ pavidus se subjicit orbis,
Plantarum ima quies: timor ^p iste, scientia prima,
Stultitiæque fuga, est. Fastidivêre ^q profani ^q
Cognitionis opes veras, monitusque paternos.

A 3

Nate!

(1) XV, 14. XVII, 28. (m) IV, 5. 7. VIII, 22. XVI, 16. (n) XI, 14.
XX, 18. XXII, 5. XXIV, 6. (o) X, 1. XXV, 1. XXVI, 7. 1. Reg.
V, 12. X, 1, 2. Eccl. XII, 11. 1. Paral. IX, 1. (p) inf. 29. II, 5. III,
5, 6, 7. 20. VIII, 13. IX, 10. b. Ps. CXI, 10. GREGOR. NAZIANZ.
Orat. XXVIII. Unam hanc sapientiam scio, quæ in timore DEI sita est.
Nam & principium sapientiæ, timor DOMINI: & finis sermonis; Omnia
audi, DEUM time! Hæc sapientissimi illius Salomonis verba sunt. Eccl. XII,
13. (q) XI, 12. (q) 4. & inf. 22. V, 23. X, 9. XI, 12. 29. XII, 15. 23. XIII,
14. 16. XIV, 3. 17, 18. 21. 24. 29. XV, 2. 5. 14. 21. XVI, 22. XVII, 9. 28. XIX, 27.
XX, 3. XXII, 15. XXIII, 9. XXVI, 1. 3. -- 11. XXVII, 22. XXIX, 9. 11.
Eccl. II, 14.

8. Nate! patris curam sitientibus auribus hauri ^r,
Pro te sollicitam: nec tu felicia matris ^r
9. Desere iussa ^s tuæ! capiti præcepta colenda
Conciliant diadema pio ^s, colloque monile ^t,
Auri ac gemmarum radiis utrumque coruscum ^t.
10. Cum, miserande puer, stimularis ^u ab ore malorum:
Nullus eos audire velis. Si fortè morantem,
11. Aut his, aut aliis, facibus succendere pergant:
Adde, age, te nobis socium! libet, euge! cruentis
Fraudibus infontem premere ^x, occultare ^x latebras.
12. Caussarum facilis jactura ^x. Vorabimus illos,
Ceu quos è vivis rapiens absorbet ^y Averni ^y
Halitus: &, solidâ superûm virtute superbos ^z
In Stygias fauces jam descendisse ^a, videbis.

Usque

(r) IV, 3, 4. 10. VI, 20. 23. VIII, 33. X, 1. XV, 20. XVII, 25. XIX, 26. XX, 20.
XXXIII, 15. 22. 24. 25. XXVII, 11. XXVIII, 24. XXIX, 15. XXX, 17. XXXI, 1. (s) Lex:
III, 1. IV, 2. VI, 20. 23. VII, 2. XIII, 14. XXVIII, 4. 7. XXIX, 18. XXXI, 1. 26.
(s) III, 4. IV, 9. XIV, 18. 9. (t) III, 3. 22. VI, 21. AUGUSTINUS
Pf. 149. ad v. 8. Dictum de Sapientiâ Proverb. I. Non tibi imponeret tor-
quem auream, nisi primum in compedibus ferreis te alligasset. Sed, cæ-
pisti à timore; consummaris à sapientiâ. conf. Sirac. IV, 18. -- 21. (t) III, 34. 35.
IV, 8. 9. XII, 4. XIII, 15. XIV, 24. XV, 30. XVI, 31. XVII, 16. XXII, 1.
XXV, 25. (u) XVI, 29. XX, 19. XXIII, 17. XXIV, 28. (x) conf. 18. VII, 12.
XII, 6. XXIII, 28. XXIV, 15. (x) 18. II, 7. b. (x) 17. g. primum. III, 30.
XXIII, 29. XXIV, 28. XXVI, 2. (y) XXI, 20. b. (y) V, 5. VII, 27. IX, 18.
XV, 11. 24. XXIII, 14. XXVII, 20. Eccl. IX, 10. (z) II, 7. b. 21. X, 9. 29. XI,
3. 20. XIII, 6. XIV, 32. XIX, 1. XXVIII, 6. 10. 18. 26. XXIX, 10. (a) XXVIII,
17. XXX, 4. Pf. XXVIII, 1. XXX, 4.

13. Usque adeò tollemus eos, bona ut omnia nobis
Deprensa aspicias pretiosa ^b, & tecta domorum
Quisque sibi ad plenum spoliis ^c distendat opimis.
14. Tu confide alacer: nos inter conjice sortem ^e!
Idem omnes simul ardor aget: labor omnibus idem;
Una salus nobis; erit omnibus una crumena ^d.
15. Heu, comitis ne junge gradum ^e: sed talia cautus
Abnue ^e, noster amor! frenis ac compede durâ
16. Verte pedem ^e retrò! rapidus quia cursus eorum
In tenebras vetitumque ruit, dum sanguinis ardent
Innocui (vah, grande nefas!) effundere rivos ^f.
17. Alituum ^f ante oculos frustra ^g expanduntur aperta
Retia ^f: non etenim cedunt terroribus ullis ^g.
Cominus interea vigiles terrestria curant
Coelicolæ, celeres visu & pernicibus alis;
Vindictamque DEUM delata ob crimina poscunt:

Unde

- (b) VI, 26. 31. VIII, 18. X, 15. XI, 4. XII, 27. XIII, 11. XVIII, 11. XIX, 4. 14.
XXIV, 4. XXVIII, 19. 22. XXX, 15. (c) XVI, 19. XXXI, 11. (d) XVI, 33.
(d) XVI, 11. (e) 16. 19. II, 12. 13. 15. 20. III, 6. 7. 17. 23. 31. IV, 11. 12.
14. 18. 19. V, 6. VI, 6. 23. VIII, 20. 32. X, 29. XI, 5. 17. XII, 15. XIV, 15.
XV, 9. XVI, 7. XIX, 3. XXII, 5. 25. XXIII, 19. XXVIII, 10. 18. XXXI, 3.
(e) III, 23. (e) sup. 10. III, 27. x ult. IV, 26. 27. V, 5. VI, 13. 18. 28. q. VII, 11.
XIX, 2. XXV, 17. 19. XXVI, 6. (f) XXIX, 10. Rom. III, 15. (f) omnis do-
mini alæ. conf. 19. h prius. Eccl. X, 20. idiotismus: Prov. XII, 9. XXII, 24.
XXIII, 2. XXIV, 8. XXIX, 22. (f) V, 22. VI, 2. 5. VII, 22. 23. XII, 13. 11.
conf. XXIX, 5. Eccl. VII, 26. (g) sup. 11. x ult.

18. Unde tot insidias inter se & vulnera miscent
 Diri homines. sua quisque dolis præcordia fallit.
19. Tam miseras secat ille vias ^g, quem corripit usquam
 Sacra fames lucris ^g! lucem hoc prædonibus ^b aufert ^b.
 Temne malos! ne temne DEUM! neu temne parentes!
20. Condiderat Sophie tellurem; ubi, sede quietâ,
 Humanam voluit præsens invisere prolem ⁱ:
 Nunc domus, ah! prorsus deperdita, nescit amandam;
 Immemor antiquique statûs, fatique futuri.
 Ergò & ubique foris Sapientia plurima ^k clamat ^k;
 Intra ædes peregrina suas; dans undique voces ^l
21. Per loca, lata situ: quin, sicubi turba coacta,
 Stans inter primos, resonat; stans, personat ultrò,
 Portarum ^m in foribus: muros plangoribus implet.
22. Quò tandem, malè sana cohors? quid amabitis
 usque
 Simplicitem animi, spoliata ^m luce Sophorum?
 Nam quæ deinde mora est? quæ vos dementia, stulti,
 Deti-

(g) 15. e. (g) XV, 27. XXVIII, 16. utrobique cum opposito. (h) dominus, possessor;
 de facto, vel jure. III, 27. XVI, 22. XVII, 8. add. sup. 17. f. med. & XII, 2. p.
 Eccl. V, 12. VII, 12. VIII, 8. XII, 11. (h) XXIV, 11. (i) VIII, 31. XXIV, 3.
 (k) IX, 1. XXIV, 7. plurale emphat. ut XIV, 3. 9. Eccl. II, 7. V, 6. X, 1. 12. conf.
 adjectivum Prov. XIV, 1. & c. (k) XXIX, 6. conf. LXX. (l) Job. I, 10, 11.
 Luc. XI, 49. Hebr. II, 12. (m) VIII, 3. XXII, 22. XXIV, 7. XXXI, 23. 31.
 (m) sup. 4. g.

Detinet? in quantum extendent scurrilia scurræ,
Haud desiderijs risu potiora petentes?"

Quàmque diu mentes stolidas °, odisse, juvabit,
Sectandum veri studium, & monumenta magistræ?

23. Eja, revertimini: non terga mihi, ora vocanti
Reddite °! conversos feriet mitissima virga p,
Spiritus, ecce! meus, promendus, munere largo
Vestra in corda fluet: mea vos effata docebo.

24. Nec mihi, sed tantum vobis, averfa voluntas.
Testatur manus hæc: toties quam, signa patrantem,
Protendens q, equidem, vos non attendere q, miror!

25. Consiliis q nunquam desum: verum optima quæque
Irrita r duxistis, veluti sordentia; &, ipsa
Verbera amica pati, palmis pedibusque negastis.

26. Propterea, ut justum: si quando venerit horror
Vester, & ingruerint, quæ vos jam jamque timetis;
Tunc ridere & ego, vosque explosisse, videbor;

B

Vos-

(n) III, 34. VIII, 12. IX, 7. XIII, 1. XIV, 6. XV, 12. XIX, 25. 29. XX, 1.
XXI, 11. 24. XXII, 10. XXIV, 9. XXIX, 8. (o) sup. 7. q. 32. X, 18.
XVII, 16. 20. XXVI, 4. 10. 11. XXVIII, 26. Eccl. V, 2. (o) VIII, 33.
(p) conf. 25. 30. sup. 2. c. (q) Rom. X, 21. (q) XVII, 4. XXIX, 12.
(q) inf. 30. 31. III, 19. VIII, 6. 14. XI, 14. XII, 15. XIII, 10. 16. XV, 22.
24. 26. XVI, 3. k. XIX, 20. XX, 5. 18. XXI, 30. 31. XXII, 20. XXIV, 6. c.
XXVII, 6. 9.

- Vosque ego spernendos illudendosque relinquam ^r.
27. Credite! sic fas est, vestram me cernere cladem
 Posthac, si inciderit pavor ^r in vos; qualis ab alto
 Tempestas glomerat nubes, atque imbribus atris
 Diluit ac vastat, quæcunque obnoxia tangit:
 Si vos contundet turbo ^s, velut horridus arva
 Diruit, expellens segetem ab radicibus imis.
28. Tum verò incipient demum clamare vicissim,
 Auxiliumque meum precibus tentare maligni:
 At nihil excipiam ^t. per matutina ^u requirent
 Me sacra ^u: nec lacrymis veniam reperire valebunt.
 Hæ, nam, quæ fuerint lacrymæ, quas denique fun-
 dent,
- Qui vero fidei nunquam dolitura dolore
29. Corda gerunt? semper quibus est invisa sciendi
 Cura salutaris? qui formidare JEHOVAM,
30. Consultisque meis placidos se credere, nolunt;
 Cuncta averfantes ^x mea castigantia verba ^x?

Quid

(r) IV, 15. e. VIII, 33. 2. XIII, 18. r. XV, 32. s. XXIX, 18. conf. Matth. XV, 6. (r) 22.
 33. III, 34. IX, 7. 12. XIII, 1. XIV, 6. 13. XV, 12. XIX, 25. 28, 29. XXI, 24. XXII, 10.
 XXIV, 9. XXVIII, 14. XXIX, 8. 18. Pf. II, 4. XXXVII, 13. (r) id, quod ti-
 metis: 26. 29. 33. III, 24, 25. VI, 15. VIII, 33. X, 24. XII, 1. 2. 13. XIII, 4. 18.
 XIV, 6. XV, 12. 32. XXIV, 22. XXVIII, 14. (s) X, 25. XXIX, 1. (t) XV, 1.
 23. 28. XVIII, 13. 23. XXII, 21. XXIV, 26. XXVI, 4. 5. XXVII, 11. XXVIII, 9. XXIX, 19.
 (u) VII, 15. VIII, 17. XI, 27. XXI, 6. XXIX, 26. (x) V, 12. XV, 5. (x) 23. p.

31. Quid superest? proprii de tramitis ubere fructu
 His tandem remanent ad edendum haud mollia fata;
 Confiliisque suis saturi & vefcentur acerbis,
 Dum sit adempta fames, & amor compressus habendi.
32. O simplex nimium, præcepsque, superstitis ardor
 Arbitrii, è lapsu reliquus! perit ægra voluptas:
 Visa prius requies, fatuis erit urna tremendi
 Funeris; ac pariter, rebus sublata secundis
 Libertas, servos generans, absument & inertes.
33. Ast, mea dicta sequens ^a, carnis qui spernere ductum
 Audet; is ipse, habitans sat confidenter ^a, habebit
 Omnia tuta, vacans squalore, metuque malorum.

CAPUT SECUNDUM.

*Ratio, perveniendi ad metam sapientie, ponitur in studio precum & obedientie
 ardentissimo. 1.--5. Firmatur agnitio, unius causse efficientis, DEI. 6.--9.
 Sequuntur commoda obsequii: sapientia ipsa, sui premium suavissimum;
 simulq; prudentia, complexus bonorum: 10, 11. liberatio malorum: 12, -- 15.
 adultera fuga. 16.-- 19. Confirmatio pathetica, in utramque partem. 20, 21, 22.*

Nate! meos si tu sermones fuscipis ^b, amplo
 Tanquam emptos pretio ^b; mea si præscripta,
 profundo,

B 2

Affer-

(y) VIII, 9, 10. X, 13. 31. XI, 30. XII, 14. XIII, 2. XIV, 1. 3. 9. XV, 22. XVIII,
 20, 21. XXVII, 18. XXXI, 16. 31. (z) XIII, 25. y. XIV, 14. c. XXIX, 3. 5.
 (zz) sup. 22, 0. VI, 34, 35. IX, 18. XXVIII, 19. (a) sup. 8. r. IV, 1. VIII,
 34. XII, 15. XV, 32. XIX, 8. XXVIII, 26. (a) III, 29. XXX, 29, 30.

PARALLELISMUS CAPITIS II.

(b) III, 14. IV, 5. XVI, 16. XVII, 16. XXIII, 23. XXXI, 16.

Affervare voles tecum, benè condita sensu:

2. Hoc opus; hic labor est; totam ut tua se applicet
auris^c

Coelesti Sophiae; cordisque^c amor omnis in unam
Hanc operam migret, penitus qui agnoscat^c eandem.

3. Quin, si tu assiduis, Divinae lucis amator,
Clamâris^d precibus, votisque vocaveris^e imbrem

4. Donorum ex alto: si tu quæsiveris^f illam,
Qualibus argenti venam insectantur^g avari
Mille modis; aut si, quâ vi plerique laborant
Divitias propter non certas; (arva recludunt,
Sollicitant remis freta coeca, hostesve trucidant)
Orans, indages^b Charitum venerabile pignus:

5. Tum tibi, tum sanctosque metûs penetrare licebit^h,
Et reperire aciem, deceat quâ Numina nôsse.

6. Ni-

(c) I, 23, 24. BASILIUS Homil. XII. hac comparat cum verbis DOMINI: Quicumque habet aures audiendi, audiat! Marc. IV, 9. 23, 24, 25. Luc. VIII, 18. Adjuncta CHRISTI benedictio hic etiam addita v. 5, 6. Sc. conf. I, 5. k. III, 2. Sc. IV, 6. Sc. IX, 9, 10. a. (c) XIV, 10. n. o. 33. m. (c) conf. 3. 6. III, 13. 19. VIII, 1. 9. (d) I, 28. (e) I, 20. (f) XV, 14. Eccl. XII, 10. Cant. V, 6. (g) XX, 27. (h) XX, 27. b. (h) I, 2. c. BASIL. ibid. Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia; Sap. I, 4. purgat ante omnia per divinum timorem futurorum sapientium animas, ac sapientie conciliat. Verba enim ac mysteria salutis in quemvis sine discrimine jactare, & omnes aequè ad hunc thesaurum recipere, nec vite moribus purgatos, neque ratione priùs & ordine diligenti utentes; haud aliter

6. Nimirum, DOMINUS, rerum legumque repertor,
 Ingeniique parens solus, dat lumina! menti:
 Ejus ab ore fluit foecunda scientia, & ingens
7. Cognitio ^b. Rectis ^b seponit ⁱ, more parentum,
 Corporis atque animæ fortunatissima dona ⁱ;
 Quosque, incedentes per humum, vestigia vitæ ^k
 Integra amare videt, clypei ^k munimine tectos
8. Cingit: ut, æterno nusquam custode remoto,
 Judicii ^l servant se in callibus ^k. Ille, benigno
 Conscius amplexu si quos dignatur; & horum
 Progressum, nullus desistit, honore tueri ^l.

B 3

9. Hoc

fuert, quàm in sordidum vas unguentum fundere pretiosum. Quamobrem initium sapientie, timor Domini dicitur: animæ verò purgatio, timor; secundum Prophetæ preces, dicentis: Confige timore tuo carnes meas! quia scit, ubi timor inhabitat, quòd ibi omnis animæ resideat mundities, omnis iniqua noxiâ, actio fugetur, & membra corporis ad enormes actus moveri [quòd timore, quasi quibusdam clavibus, confixa sint] nequeant. Sicut enim, qui clavos corpori infixos habet, doloribus pressus non facillè quidquam agere potest: sic Dei timore confectus, non oculo uti præter decorem, non manus ad nefarias movere actiones, non denique pravum aliquid aut magnum contra officium agere poterit, quasi mæstitiâ quâdam, minarum ac suppliciorum expeditione, vinculus atque oppressus. conf. Gal. VI, 14. 1. Petr. I, 1, 2. (h) Recti [conf. 21.] describuntur IV, 23. -- 27. conf. III, 5. XI, 3. 5, 6. 11. XIV, 2. f. 9. quales sunt inchoatè, attamen verè; & quidem secundum eam indolem, quâ primus homo conditus. Eccl. VII, 30. Eph. IV, 24. (i) sup. 1. I, 11. VII, 1. X, 9. XXVII, 16. (i) inf. 21. III, 2. i. VIII, 13, 14, 21. XVIII, 1. o. (k) 12, 13. I, 15. e. X, 9. XIII, 6. (l) conf. I, 3. f. (k) sup. 7. (k) XXX, 5. (l) III, 26, XXII, 12, 9, Eccl. XI, 4.

9. Hoc capies autore, quid in discriminis usu
 Fas & jura velint; virtutum semina: cursum,
 Quo bona cunque bonos æqui vehat orbita fructus ^m.
 10. Postquam ⁿ introgressa est, remoris, Sapientia ⁿ,
 fractis,
 Cor, regina, tuum; si jam dulcedine ⁿ mirâ
 Notitiam sentis, præ quâ sunt omnia amara:

Haud

(m) IV, 11. 26. (n) XIX, 18. XXVI, 25. (n) XV, 24. u. (n) IX, 17. *Canti VII, 7. Nexus v. 5. & 10. est in eo, quod docet AUGUSTINUS de Verâ Relig. c. 17. Pietas timore inchoatur, amore perficitur, seu inchoatè completur. Tract. IX, in Epist. Johann. Timor quasi locum præparat charitati. Est verò timor, quem charitas foras mittit: & est timor castus, permanens in seculum seculi. Sicut si ponas duas mulieres maritatas; quarum una velit adulterium facere, sed timet maritum, ne veniat: hæc diligit nequitiam, & onerosa est ei mariti præsentia. Altera amat virum, & dum nullâ se adulterii immunditiâ vult maculare, optat præsentiam viri. Timet illa: timet ista. Illa timet virum, ne veniat: ista timet virum, ne discedat. Pone hoc in animo Christianorum: & invenisti timorem, quem charitas foras mittit; & alium timorem castum, permanentem in seculum seculi. De agone Christi c. 33. Per duas Januas, cupiditatem & timorem mundi, intrat inimicus: qui primò timore Dei, deinde charitate pellendus est. De Doctr. Christi, l. III. c. 10. Quantò magis regnum cupiditatis destruitur, tantò magis augetur regnum charitatis: scil. effuse in cordibus per Spiritum Sanctum, Rom. V, 5. De cujus divinæ charitatis dulcedine, lib. Meditat. c. 33. Dulcis Christe, bone JESU! accende me totum amore tuo, igne tuo, suavitate tuâ, jucunditate & exultatione tuâ, voluptate & concupiscentiâ tuâ; quæ sancta est, & bona, & casta, & munda, tranquilla & secunda: ut totus dulcedine tui amoris plenus, totus flammâ charitatis tuæ succensus, diligam te, ex toto corde, totisq; medullis præcordiorum meorum, habens te in corde & ore præ oculis meis semper & ubique, ita ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus!*

11. Haud mora; consilium excubiis obsidere ° portas
Pectoris, ac, rerum fato prudentia major,
Te munire, parat.
12. Dux tanta, à tramite pravo,
Eripiet p saluum; atque viro, perversa loquente q:
13. Quales non pauci numero; quos prona facultas,
Deferuisse q vias r planas, tenebrasque subire,
14. Impellit. Tales, neque pessima verba serendo,
Expleri poterunt. gaudent simul edere facta,
Deteriora sonis; vario indulgere furori,
Lætitiâ exsultant s: quoniam nil linquere inausum,
Nil intentatum sibi, linquere posse, videntur.
15. Semita enim multos lævis tam perdita ducit
Flexibus, ut sese, profugi per strata rotarum u,
Quavis sub specie obsirment, errentque volentes:
Nec, dignis gradibus cœli per compita ferri,
Ars terrena docet; verum, una suprema Sophia.
16. Unica te simul hæc alienæ x ex conjugis atris
Eruet insidiis: ab eâ, quæ foedere casto

Alte-

(o) 8. VI, 22, 24. XIII, 3. XX, 28. XXII, 5. s. XXVII, 18. XXVIII, 4. 7.
(p) inf. 16. VI, 5. VIII, 13. X, 2. XI, 4. 6. XII, 6. XIV, 25. XIX, 19.
XXIII, 14. XXIV, 11. XXVIII, 10. (q) VI, 12, 13, 14. VIII, 13. X, 31, 32.
XVI, 29, 30. XXIII, 33. (q) inf. 17. XV, 10. XXVIII, 4. Matth. XII, 34.
(r) I, 15. e. (s) 14, 15. t. VI, 13, 14. XI, 20. XII, 8. XVII, 20. XIX,
1. 3. q. XXI, 8. (s) XXIII, 24, 25. XXIV, 17. (t) 13. s. XXII, 5. XXVIII,
6. 18. (u) II, 9, 12, 18. IV, 11. (x) V, 20, VI, 24. VII, 5. XXIII, 27.

- Alterius *costa* est, aliis tamen impia furtim
 17. Eloquii laqueos struit emollitque ^y; maritum
 Stulta suæ fugiens dominumque ducemque juventæ ^z,
 Atque oblita ^a, Dei esse sui, connubia, pactum.
 18. Quippe minatur ei domus inclinata ruinam
 Fatalem: misera ad Rephaimica ^a funera currit.
 19. Imò omnes etiam, quot divertuntur ad istam,
 Inde referre pedem ^b, superasque evadere ad auras ^c,
 Ignorant: sicut, projecti è nave, vagantes,
 Quaqua iter affectent, nequeunt apprehendere proram.
 20. Tu sectare bonos! tu contrà audentior ito,
 Quàm tua te natura finet corrupta! piorum
 Justorumque viam ^d ut teneas, prece Numen adora!
 21. Namque colent terram, verâ pietate valentes ^e;
 Inque ipsâ firmo superabunt ^e robore, fœdi
 22. Nominis expertes ^f: sed ineluctabile fatum
 Decrevit, patriâ sceleratam ^g excindere gentem.
 His sua perfidia est, quâ se radicibus orbant ^g.

CAPUT

(y) VII, 5. XX, 19. XXVIII, 23. XXIX, 5. (z) sup. 13. q. V, 18. (a) XXXI, 5.
 (a) IX, 18. XXI, 16. (b) I, 23. o. (c) V, 6. VI, 23. X, 17. XV, 24.
 (c) III, 33. IV, 18. IX, 9. a. Salomoni sunt iidem iusti, suprà qui recti
 vocantur: qui, jam tum per fidem justificati, rectum ac justum sequuntur
 conscientie dictamen seu judicium. De quo conf. BASILIANA ad XII, 5.
 & inf. c. IX, 9. a a. (d) I, 15. c. (e) sup. 7. b. I, 33. III, 32. XI, 3. 6.
 XXIX, 10. (f) I, 12. II, 7. 8. (g) sup. 12. 16, 17. IV, 14. c. 19. XI, 8. XIII, 5.
 XV, 25. XXXVIII, 1. 15. XXIX, 12. 16. conf. III, 33. c. & XII, 3. r. (g) XI,
 3. 6. XIII, 2, 15. XXI, 18. XXII, 12. XXIII, 28. XXV, 19. XXVIII, 1, 12.

CAPUT TERTIUM.

Eadem confirmatio stabilitur, spe opum divinarum & humanarum. 1.--4. Ante omnia commendatur fiducia in Deo collocanda, ut opponitur viribus arbitrii corrupti: contraq; arrogantiam medicina additur, supra spectata, Dei reverentia. 5.--8. Nec pratermittitur necessitas externi cultus Dei: 9, 10. præsertim, patientia, tam in exterioribus, quàm interioribus, renatorum propriæ, 11, 12. Generalis conclusio denuò inculcatur, de studio sapientiæ, utilissimo & beatissimo. 13.--26. Pergitur ad Divini cultus externi partem alteram, sitam in eleemosynis, haud differendis: 27, 28. nec non vitandâ omni infidelitate erga proximum, 29, 30. omniq; malorum emulatione. 31. Caput hoc finitur etiam confirmatione pathetica, in utramque partem. 32.--35.

O pia progenies, fac, ne te oblivio ^b privet
 Lege ^b mea: vigil ut præcepta paterna faceffas,
 Perpetua ipforum tibi sit custodia ^b curæ.

2. Nam tibi adaugebunt vitam, longæva dierum ⁱ
 Munera, cumq; annis geminatae pacis amores.
3. Proinde ligata super fauces te pressius ornent ⁱ:
 Gratia larga DEI, promissaq; certa JEHOVÆ
 Ne tibi defuerint. Ante omnia, cordis aperti
 Mollibus in tabulis mandata fidei ⁱ scribe!

C

4. Quàm

PARALLELISMUS CAPITIS III.

(h) II, 17. XXXI, 5. (h) I, 8. 5. (h) II, 11. (i) 4. 13. 16. 18. 22. 35. I, 9. IV, 8, 9, 10. 22, 23. V, 19. VI, 23. VII, 2. VIII, 18. 21. 35. IX, 11. X, 4. 11. 17. 27. XI, 19. XIII, 2. 18. 21. XIV, 22. 24. 27. XV, 33. b. c. XVI, 20. XVII, 12. XIX, 2. 8. XXI, 21. XXII, 4. XXVIII, 1. 16. Psalm. CXII, 3. 1. Tim. IV, 8. (i) VI, 21, b.

4. Quàm facile invenies ^k sic, non sine numine divùm
Ac hominum plausu, pulchrum virtute favorem ⁱ,
Atque bonæ mentis laudes ^k!
5. Modò fide ^l JEHOVÆ
Omni ardore tuo! Ne tu, ne innitere fulcris
Ipse tui arbitrii ^m, calamo rationis acutæ
Exstructis leviter; fragilis ne fallat arundo ^m.
6. Quam tu cunque in eas pugnam, partemque viarum;
Respice consiliis solum auxiliisque potentem,
Præsentemque orbis Dominum ⁿ: qui voce vocatus
Supplice, monstrabit, removens obstacula sensim,
Certum iter, ac gressus firmatos diriget Ipse ^o.
7. Neu videare tibi sapientis ^p nomine dignus!
Hunc citus errorem fugito: retroque recedens ^q,
Esto memor JOVÆ, tumidos qui territat irâ.
8. Hæc formido parit medicamen ^q; ut omphalos isto
Nectareo de fonte bibat, laticesque refundat

Visce-

(i) XI, 16. n. XXVII, 2. (k) II, 4. XVI, 20. t. XVII, 20. XIX, 8. XXVIII, 23.
XXXI, 10. Eccl. VII, 27, 28. (k) I, 3. c. XII, 8. XIII, 15. XIX, 11. (l) XI, 28.
XIV, 26. 32. XVI, 3. 20. XVIII, 10. XIX, 7. XXII, 19. XXV, 19. XXVIII, 1.
25, 26. XXIX, 26. XXX, 5. 30. XXXI, 11. (m) XI, 28. XXI, 29, 30, 31. XXIII, 4.
Eccl. IX, 11. Jer. X, 23. (n) II, 6, 7, 8. (o) XI, 5. XV, 21. XVI, 1, 2, 3.
(p) XII, 15. XVI, 2. XXI, 2, 10. XXIII, 4. XXVI, 5. 12, 16. XXVIII, 11. XXX,
12. (q) XIII, 19. XIV, 16. XVI, 6. 17. (q) I, 7. p. LX, 10, 6.

Visceribus sanos: estque ossibus alma medulla
Irriguus vivæ Fidei pavor, intima pulsans.

9. Devenerare DEUM gratus, deque omnibus, olim
Haud malè congestis, opibus devotus honora!
Primitias offer, tibi quas proventus agrorum
Quilibet optatâ frugum ubertate ministrat.

10. Quod ritè observans; cernes, satis horrea messe
Impleri, rumpi tua torcularia musto.

- II. Numinis æterni, te constringentiâ, tela
Ne procul abjicias, sanguis meus! oscula in illis
Fige; nec impatiens sanantia vulnera perfer.

C 2

12. Emi-

(r) I, 13. b. XXI, 27. (s) XIV, 2. cum quo conf. III, 27, 28. (s) conf. inf. 14. y. XIV, 4. (t) I, 2. c. disciplina verborum, IV, 1. V, 10. 12. VI, 23. VIII, 33. X, 17. XII, 1. XV, 5. 10. XIX, 20. & verberum: XIII, 18. 24. XXII, 15. XXIII, 13. Hebr. XII, 5, 6. BASILIUS Homil. XII. Alterum erat præceptum: [illi, de timore Dei, etiam Cruce, tanquam virgâ Legis, excitando, subordinatum] Nôsse disciplinam. Est autem disciplina, inductio quedam utilis, quæ, sæpe cum labore, vitiorum maculas purgat. Quæ quidem impræsentiarum non videtur esse gaudii, sed mœroris: verum, postremò fructum salutarem & quietum, per ipsam exercitatis, facillè reddit. Hebr. XII, 11. Hanc itaque disciplinam nôsse, non cuiuslibet est mentis: quoniam multi, res duras tolerare desperantes, exitus ac eventus utilitatem, ob ignaviam & ignorantiam, non exspectant; sed, ad diligentia austeritatem impatientes, in imprudentia tenebris ac infirmitate remanserunt. Idcirco admiratione dignæ sunt justorum voces, dicentium: Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tuâ corripas me! Non enim disciplinam detrectant, sed iram. Hoc namque simile illi videtur: Castiga nos, Domine; sed, tantum in iudicio, & non in irâ! Itemq; illi: Disciplina Domini aperit aures meas. Quemadmodum enim parvi pueri, doctrinam despicientes, ob ferulas flagellâq; quæ magistri & pedagogi adhibere

12. Emicat altus amor JOVÆ, si quem increpat ultrò:
Non secus, atque fovet patrium flagrantior ignem,
Qui satis explorat sobolis commissa severus".
13. O nimium felix", cui se Sapientia vera
Exhibet inventam"! primâque in luce locandus,
Quo gaudet morum domitrix elata ministro,
Indivulsa comes Sophiæ, Prudentia vera!
14. Utraque fert unam dotem. Quam pectore toto
Si bene credis emi^x; tua mercatura bonorum^x,
Navigio argenti pleno, præstabit, & auri^y
Ponderibus meliora dabit tibi commoda^y mille.
15. Nobilibus gemmis^z pretiosior illa quibusvis:
Res nec eam æquabunt^a, quascunque sub æthere
poscas^z.
16. Quid gerit^a in dextrâ? fastigia longa senectæ^b.
Quidnam læva tenet? sat opum, sat laudis honorum.

17.

*solent, attentius dictata suscipiunt, & ipse sermo ante plagas non auditur; post
verba doloresq; veluti statim apertis auribus, auditu excipitur oratio, & memo-
riâ custoditur: Sic accedit & iis, qui divina audiunt præcepta, & ad ea ser-
vanda se negligenter habent. Nam postquam disciplina eis inflata est à Deo,
tunc, quæ moleste semper illis inculcabantur divina mandata, quasi jam pri-
mum in aures ipsorum cadant, suscipiuntur. (u) XIII, 24. (u) inf. 18. VIII,
32. XVI, 20. x. XXVIII, 14. XXIX, 18. u med. Eccl. X, 17. (u) sup. 4. k.
(x) IV, 5. 7. XVII, 16. XXXI, 18. (y) De proventu conf. sup. 9. s post. VIII,
10. 19. X, 16. XV, 6. 23. XVI, 16. (z) VIII, 10, 11. XX, 15. XXXI, 10. 13.
(a) XXVI, 4. (a) Prosopopœia: I, 20. (b) sup. 2. i.*

17. Illius, ecce, viæ! quanta hîc jucunda ^d! Nec ejus
 Semita conspicitur, quam non pulcherrima rerum
 Pax ^e regat, immenso gradientibus obvia cornu.
18. Est lignum vitale ^f eadem, prensantibus ipsam:
 Quorum quisque, tenens ^g ramum, retinensque, bea-
19. Fundavit terram, *Sophiæ* virtute, JEHOVA ^h: (tus ^h.
Consilio prudente polos stabilivit Olympi.
20. Quanta, voraginibus, sese inde, *Scientia*, ruptis
 Prodidit, innumeros per fontes! quanta, sub astris
 Ætherias docuit nubes ⁱ demittere rorem,
 Nescio quâ solis vegetâ dulcedine foetum,
21. Auroræ ex utero! *Fili*, mea proxima cura ^k!
 Harum ne comitum vis admiranda recedat ^l!
 Aversa ex oculis, tu custodire labora
 Inviictum Fidei robur ^m; meditare sciendi
 Arte modos varios, quibus expediantur agenda ⁿ.
22. Sic (neque verò aliter) vitarum ⁿ flumen utrumque,
 E cœlo & terris, fundent tibi largiter istæ
 Intra animam, mi Gnate, tuam: nec gratia deerit,

C 3

Gut-

(c) *ibid.* (d) XV, 26. XVI, 24. (e) III, 2. XII, 20. (f) IV, 22. XI, 30. XIII, 21. γ. XV, 4. (g) IV, 13. XI, 16. XXIX, 23. XXXI, 19. (h) VIII, 27. XXIV, 3. (i) VIII, 28. Pf. CX, 3. (k) IV, 1, 2. 20. XXII, 17. -- 21. (l) II, 15. IV, 20, 21. (m) II, 7. VIII, 14. (n) I, 4. *sup.* 2. i. 8, 18. (n) X, 11, XII, 28. XIII, 14. XVI, 22.

- Gutturè quâ pleno tu semper ab ore redundes °.
23. Sic pede *p* inoffenso confidentissimus *p* ibis,
Quò te fata vocant, verbi medicantis amictu
24. Firmiter indutus. Si obscurâ nocte cubabis °,
Non metues: placidam *s* capies per membra quietem *s*.
25. Jamquē repentinis turbis sæpe ingruet horror;
Tempora cūm fati venient, atque omnia latè
Vastabuntquē mali, vastabunturquē vicissim:
26. Te tamen haud dirus sternet timor. Ipse JEHOVA
Præsidium tibi erit tutum, fiducia, custos;
Ut propriis valeas laqueos evadere plantis °.
27. Prima DEO interni cultûs reverentia semper
Sacra manet: pietas quæ, mater. at altera °, certè
Filia; ne qua moræ tanti dispendia credas °,
Quin rerum admittas dominos, rerumquē maritos,
Mortales, miseros præsertim, ac omnium egenos.
His nullum prohibere ° bonum, sine fine memento;
Cujuscunque tuæ manui datur ulla potestas:
Sicubi, id esse suum, vi paupertatis adacti,

Ordi-

(o) I, 9. XVI, 23, 24. XXII, 11. (p) I, 33. e. X, 9. (q) inf. 26. 31. I, 15. e.
(r) VI, 9, 10. e. 22. (s) IV, 16. VI, 22. IX, 17. XIII, 19. XX, 17. Eccl. V, 11.
(t) I, 27. r. (u) Eccl. VII, 26. (u) XV, 17. x. de nexu tabularum De-
calogi. (x) ad prim. & post. conf. I, 15. XI, 26. (x) I, 15. e. med. 19. b. prius.
XI, 26. XXX, 7. Eccl. II, 10.

Ordine composito, salvoque & jure, docebunt.

28. Quando tibi est igitur, duro quod tempore egestas
Urget eos petere; haud dicas: i, suavis amice y!
Cras y dabo; saltem hodiè vade, atque revertere, quæso!
Hic pietatis honos? tibi quum satis adsit habendum.
29. Nec tende insidias y, de te nil tale verenti,
Quique sedens unà tectis confiderit z iisdem.
30. Neve obsta z incassum z, de te nil tale merenti,
Factis aut verbis: neque, si vel pessima quisquam
Fecerit z, hæc fuerint paribus delenda per artem.
31. Quodsi fortè virum, sua quem violentia a præfert,
Suspicias; invidiæ a stimulis ne agiteris amaris,
Obsecro; néve ejus, tanquam æmulus b, ausa sequare,
Neu studeas, legisse viis b è tristibus ullam c.
32. Nam', furiis perversa petens, invisa e JEHOVÆ
Est facies: contrà cupis, ô Pater Optime! rectis d

Arca-

(y) 29, 30. XI, 9. XVII, 17. XVIII, 24. XXI, 10. conf. verbum.
X, 21. z med. (y) XXVII, 1. (y) VI, 14. 18. XI, 19. 27. XII, 20. XIV, 22,
XV, 26. XVI, 27. XXIV, 1. (z) sup. 23. 9. (z) VI, 14. 19. XV, 18. XVI, 28.
XVII, 1. 14. XVIII, 6. 18, 19. XX, 3. XXI, 9. 18. XXII, 10. XXIII, 29. XXV,
8, 9. XXVI, 17. 20, 21. XXVIII, 25. XXX, 33. (z) I, 11. x ult. (z) XI, 17.
XXV, 21, 22. XXXI, 12. Matth. V, 44. (a) X, 6. 11. XI, 19. XIII, 2. XVI, 29.
(a) XXIII, 17. XXIV, 1. (b) I, 10. &c. XXIII, 17. XXIV, 1. (b) sup. 23. p.
(c) XII, 21. s. XIII, 7. XXX, 30. (c) VI, 16. VIII, 7, 8. XI, 1. 20. XII, 22.
XIII, 19. XV, 8. 9. 26. XVI, 5. 12. XVII, 13. 15. XX, 10. 23. XXI, 27. XXIV, 9.
XXVI, 25. XXVIII, 9. XXXI, 27. (d) II, 7. b.

- Arcanum nudare tuum, secretaque pacta ^d
33. Credere! sæva domum premit irritata scelestam ^e
 Ira ^d tua: at, tenues scis fortunare tabernas ^e,
 Atque humiles habitare casas cum gente piorum ^f!
34. Tisiphone haud cessat. DEUS illudentibus ipse
 Illudet ^f: miserans, solis dat munus anhelis ^g.
35. Gloria, non stultis; verum sapientibus omnis
 Debetur, veluti iustis hæredibus ^h, apta:
 Quisque amens ⁱ, ignominiam ^k, pro sorte, reportat;
 Quæ tum attollet eum, sordentem nomine turpi.

CAPUT QUARTUM.

Cohortatio, erga plures. 1, 2. Autor exemplo monstrat suo, quòd parentum monita observanda sint. 3, 4. Sermocinatio: urget, necessariam esse obedientiam ac constantiam, in pietatis & eruditionis studio, salutem afferente. 5, 6. Sapientie fructum, obtineri demum ab eo, qui ipsam, rebus omnibus posthabitis, acquirat, celebretq;. 7, 8, 9. Interposita patris obtestatione; 10, 11. hic instat, acriorem disciplinam & crucem, non esse obstaculum, sed fortissimum adminiculum: 12, 13. impedimentum verò externum, quod ponitur in pravis exemplis, detestandum esse, ut felicitati prorsus contrarium. 14.--19. Iteratâ obtestatione, attentionis causâ, 20, 21, 22. idem concludit: speciatim fugiendum, neglectum cordis, 23. oris, 24. oculorum, 25. pedum: 26. & generatim, abusum omnium affectuum ac sensuum, internorum atque externorum. 27.

Nunc

- (d) XI, 13. XX, 19. XXV, 9. Ps. XXV, 14. 2. Tim. II, 19. (e) II, 22. XII, 3. r. XIV, 11. XV, 6. l. XXI, 20. z. XXIV, 15. (f) I, 26. r. (g) XIV, 21. XV, 15. XVI, 19. XXII, 22. XXX, 14. 1. Petr. V, 5. (h) VIII, 21. XI, 29. XIV, 18. XXVIII, 10. (i) I, 4. 7. q. 22. XXVI, 8. (k) VI, 33. IX, 7. XI, 2. 12, 13. XII, 16. XIII, 18.

- N**unc agite, ô nati! monitis! præstare paternis
 Obsequium, moresque feros mollite colendo.
 Discite doctrinam ^m! vos hanc benè scire, decebit:
 2. Quamque bonam ^m vobis, intellectuque salubrem,
 Dono, meam legem, ne mente relinquitte vestrà.
 3. Progenies dilecta fui, genitoris in ulnis
 Atque oculis residens. teneri lanugine nondum
 Vernabant vultûs; & eram suavissimus unus
 4. Coram matre meâ: quum me is sermone doceret,
 Jam tum hæc instillans.

- Tu condita mente teneto,
 Quæ dabo! custodi ⁿ interiùs munimine firmo,
 Quæ tibi præcipio, veram spondentia vitam ^o.
 5. Tu mercare ⁿ pius *Sophien*: mercare *Phronesin*!
 Ne pigeat, meminisse mei: nec ab ore meorum
 Verborum segni declines ^p corda veterno.
 6. Non dimittenda est hominum divûmque magistra;
 Te quia tutatur: totam tu amplectere totus ^q;
 Consulet ipsa tibi, tanquam fidissima conjux ^q.

D

Prin-

PARALLELISMUS CAPITIS IV.

- (l) I, 2. III, 11. t. (m) I, 5. mala: VII, 21. (n) II, 1, 2. &c. III, 21.
 (n) III, 14. XVII, 16. (o) III, 2. 4. 16. 22. (p) VI, 5. (q) BASI-
 LIUS Homil. XII. Corpora per complexus impuros contaminantur: anima
 verò per sapientia complexum, tota per totam ad se ipsam unita, sanctitate &
 puritate completur. (q) II, 11.

7. Principium omne boni, Sapiëntia, semper emenda ^r:
 Quicquid opum in terris unquam possessor habebis,
 Vende ^r; ipsamque para, quavis cum parte sciendi.
8. Augustam evehito! sic te in sublime levabit ^r.
 Cunctantem, hinc atque hinc complexu utriusque
 lacerti,
 Tam parentis ei, quàm demirantis amatam,
 Divam si foveas; omnis te gloria ^r cinget.
9. Ecce! tuo capiti quanta est, quanto affluit auctu,
 Gratia ^r! quæ pleno te mox circumdabit auro ^t.
10. Nate, meos audi sermones, accipe nostros ^u!
 Annorum vitæ series tibi multa redibit ^x.
11. An non te docui Sophiae compendia dudum
 Providus, atque rotis ^y rectis incedere jussi?
12. Trames ut angustus fuerit, tamen iste nec ullum
 Gressum ^z intercludet; modò tu spatieris honesto
 Ordine: sed, ducet vadentem in pascua læta.
 Si juvat, eniti generosiùs; atque per altum
 Virtutis stadium celeri decurrere motu;
 Atque poli super astra, solique per aspera ferri;
 Atq;

(r) II, 1. b. (s) III, 16. c. (t) I, 9. t. XVI, 31. XX, 29. XXIII, 16. XXVIII, 12.
 (u) I, 3. II, 1. IV, 1, 2. (x) III, 2, 16, 22. VII, 2. IV, 11. (y) II, 9, 15.
 (z) V, 5. XVI, 9. XXX, 29. Jer. X, 23.

- Atq; hominum, ac Superûm, volitare per ora beatum:
 Non finet, hæc lucis præses, te impingere ^a casu.
13. Asperiora simul (quibus olim heroas ad arma,
 Ingenuos quibus, ad Libani sacra ardua raptans,
 Suscitât, & dictis, & corripiente flagello)
 Te quando attingunt, tu suscipe; ut arva procellam,
 Balsama ut ægrotus, capta ^b, cupidè imbibe; nunquam
 Desere: nam, si tu facili observaveris ^c usu
 Maternam, venerans, virgam; tibi vita ^d futura est.
14. Quid verò temerè aspectas vestigia vulgi
 Pessima? Ne malis, illuc descendere, demens;
 Neu, junctis gradibus consortia inire malorum ^e!
15. Inde fuge: haud tenta, pedibus contingere callem
 Pollutum ^e; prætergredere, heu! teque eminus aufer.
16. Isti infelices, concreta in labe sepulti,
 Nec somnum capere antè queunt, quàm forte nocendi
 Saltem aliquâ expletâ: sopor ipse abrumpitur omnis ^f,
 Ni quem præcipitem dederint, vi & fraude subactum.
17. Impietate suâ quæsito, pane fruuntur:
 Pocula ^f, quæ potant, meministi, horrere rapinis ^g.

D 2

Semita

(a) inf. 19. X, 3. 7. 16. 24, 25. 30. XI, 14. 22. 24. XXIV, 16. (b) III, 18. (c) I, 8.
 II, 11. (d) IV, 4. 10. (e) I, 10. 15. II, 12. 13. 20. 22. g. III, 31. 35. IX, 6.
 XXIII, 19. XXVIII, 5. XXIX, 6. (e) I, 25. r. (f) VI, 4. (f) IX, 2. 5.
 XX, 1. XXI, 17. 20. XXII, 20. XXIII, 20. 30, 31, XXXI, 4. Eccl. II, 3. (g) III, 31.

18. Semita & justorum ^b contrâ, splendoribus ardens
Auricomis vehitur, crescitque; ut flamma diei ^b
Ignipotens summis conscendit viribus axem.
19. Impia turba, viam obscurâ ferrugine condi,
Negligit; ac, ubi se fata exitialia tangant ⁱ.
20. Atque ideò, *Fili!* crebrâ es mihi voce monendus,
Ut satis attendas verbis, quæ dissero; & aure
Arrectâ arripias ^k, servesque edicta fidelis.
21. Ne quondam ex oculis ea diffugisse querare ^l;
Pectoris in medio sint imâ sede reposta
Semper, ut hosti aditum vigilans præcludere possis ^m.
22. Dixi equidem; & confirmo tibi, quòd vita ⁿ perennis
Inde fluat cunctis: quicumque invenerit illa,
Hujus erunt animo, corpusque per omne, medela ^o.
23. Excubiis opus est multis: at, nulla perîclo
Majori obstiterit, quàm quæ vigilantia ^p cordi ^p
Prospicit: hoc curis, hoc tu defende precum vi.

Namque

(g) I, 15. e. (h) IX, 9. a utrumque. (h) Judic. V, 31. (i) sup. 12. a. (k) V, 13.
(l) III, 21. 32. V, 12, 13, 14. (m) II, 2. 8. III, 3. 5, 6. (n) sup. 13. II,
2. 18. 22. III, 2. i. (o) III, 8. 22. n. XII, 18. XIII, 17. XVI, 24. (p) sup. 13.
II, 11. V, 12. VII, 25. (p) sup. 4. 21. I, 24. II, 2. III, 1. 3. 5. AMBROSIIUS
Offic. lib. I. c. III. Custodiamus cor nostrum: custodiamus os nostrum!
utrumque enim scriptum; ut os custodiamus; Eccl. III, 7. Matth. XII, 36. &
hic v. 24, ubi v. 23. tibi dicitur: omni custodiâ serva cor tuum! Custodi in-
teriorem hominem tuum. Noli cum quasi vilem negligere ac fastidire, quia

Namque hinc vitarum, repeto, se effundere fontes 9;
Sive istos natura ferat, seu gratia ab alto.

24 Est etiam labor, in curandis mentibus, alter:

Ut vaga rumorum convicia, verbera torta 9,

Ambiguosque sonos, & non innoxia verba,

D 3

Pellere

pretiosa possessio est. Et merito pretiosa; cuius fructus non caducus & temporalis, sed stabilis atque aeterna salutis est. (q) III, 22. TERTULLIANUS, de anima, 5. Christiani apud DEUM de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis secessu consecratum. Si enim, scrutatorem & dispectorem cordis DEUM, legimus; si etiam Prophetis, occulta cordis traducendo, probatur: si DEUS ipse recogitatus cordis in populo praevenit; Quid cogitatis in cordibus vestris nequam? Sic & David, cor mundum conde in me DEUS! & Paulus, Corde, ait, credi in iustitiam; & Joannes, corde, ait, suo unumquemque reprehendi. Si postremo, qui viderit feminam ad concupiscendum, iam adulteravit in corde: simul utrumque dilucet, & esse principale in anima, quod intentio divina conveniat, id est, vim sapientialem atque vitalem; [quod enim sapit, vividum est] & in eo thesauro corporis haberi, ad quem DEUS respicit. HIERONYMUS, ad Fabiolam, de Vestitu Sacerdotum: Quiritur, ubi sit anima principale. Plato, in cerebro; Christus monstrat in corde: beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Et, de corde procedunt cogitationes malae. Et, quid cogitatis nequam in cordibus vestris? conf. Prov. XIV, 33. m. Plura vid. VI, 32. X, 8. XIV, 33. m. Eccles. II, 14. h. (q) V, 1. a. VIII, 8. BASILIUS l. c. Ut arti, [Sophistica] verbis contortis, fucatisq;, decipulo dicendi generi, resistere probe valeamus, magnum Proverbia praestant adjumentum: quoniam, quicumque haec attentius audierit, & illorum monita diligenter acceperit; tanquam rerum experientia munitus, haec sophismatum contorta excipiet illaesus, minimeq; ab eis persuasus; minime propterea à veritate discedens. Quemadmodum enim lepores vulpesq;, canibus aliam cursus monstrantes viam, aliam conversi tenent: sic huiusmodi orationis involucri spiritualis doctrina simplicitatem ac viam detorquent. Attamen, qui quandoq; problemata, aequas utring; probationes habentia, in-

Pellere ab ore tuo, discas; longèque fugare,
Perversum quicquid labiorum nutrit abusum *r.*

25. Tertius ex oculis pendet. tua lumina rectà
Prospectent; non huc, non illuc, sine vagentur
Incerto: nutusque regat quæque obvia tecum *r.*
Indolis imperio, studia ad divina renatæ.

26. Quartus inest pedibus. quorum sic pondere certo
Incessum libra *u*, ut, paribus cœlestis amoris
Passibus, insistant, omni contendere cursu
Firmi *x* ad propositi metam.

27. Fuge dextra, sinistra *x*,
Deteriora: volam *y* remove tu à limite pravo!

CAPUT QUINTUM.

Propter incredibilem humanæ indolis corruptionem, acuitur hic quoque attentio animi, ad excolendam sapientiam atque eloquentiam, carni oppositam, 1, 2. Præter cetera fugienda, periculum circa sexti præcepti observationem exponitur, descriptâ sœmine facundiâ & temeritate insidiosissima. 3. -- 6. Numero plurali & singulari quæ additur dissuasio, graviter consequentia mala ex-

venit; in quibus difficilis interdum veri ac verisimilioris inventio fuerit: si in Proverbiis exercitatus existat, minimè mente confundetur, etiamsi differentes verbis pugnare, ac paria de his ænigmata inter se conferre, videantur. (r) II, 12, 14, 15. (s) 26. V, 21. VIII, 9. Eccl. VI, 9. (t) III, 6. IX, 15. XI, 5. XV, 21. (u) V, 21. Eccl. VI, 9. (x) XII, 2. XVI, 3. XX, 8. (x) BERNHARDUS, de Ordine Vitæ c. VIII. Ille quidem ad sinistram declinat, qui se apertis vitiis implicat. Ille verò ad dextram declinat, qui vitia, sub specie virtutum latentia, summo opere non devitat. Per hæc enim multi decipiuntur, & ignorant, se esse deceptos. (y) I, 15, 16. e. III, 23. VII, 11. XXV, 16. 19. Eccl. V, 1.

la explicat. 7.--14. Nec omittitur remedium, ad restringendum ignem tam noxium, usus matrimonii legitimus. 15.--19. Unde affectus Divine indignationis eo major ostenditur, adversus prohibitas consuetudines; haud incognitas Deo sanctissimo, plagisq; corporis atque animi puniendas. 20.--23.

- H**is animadversis, mi Gnate! impensius ^z adsta!
 Ausculta docilis, mea quid *sapientia* ^a porro
 Te poscat: mea quid *prudentia* ^b blanda, refellens
 Arguat; inflexis humeris ferat auris ^c aperta.
 Utraque dux paucos vix fera revisit inertes.
 2. Tantæ molis opus; verâ virtute cavere,
 Quæ præcepta tenes solertia, sanctaqué cœli

Mu-

PARALLELISMUS CAPITIS V.

- (2) I, 24. II, 3, 4. (a) I, 2, 8. II, 1. III, 1. IV, 1, 2, 10, 20. **BASILIUS** l. c. Sapientiam notat duplicem, Divinam & humanam; ad quam utramque complectendam exhortentur Proverbia. Est enim sapientia, inquit, divinarum humanarumq; rerum, & eorum, quæ rerum sunt causa, scientia. Divina est, quam Paulus [cum Davide] vocat sapientiam in mysterio absconditam. 1. Cor. II, 7. Ps. LI, 8. conf. Prov. XXX, 3, 4. Humana, in hujus vitæ rerum experientiâ consistit: secundum quam sapientes dicimus, artium quarumlibet utilium scientes. cujus abusum Apostolus nominat stultitiam, Rom. I, 22. 1. Cor. I, 20. Ecclesiastes, vanitatem. Idem abusus, Basilio est Sophistica, & quidem scientia, in theoreticis; prudentia, in practicis: de qua supra, ad Cap. IV, 24. q. (b) I, 2, III, 19, 20. **BASIL**, ibid. Vera prudentia, eorum, quæ agenda, & non agenda sunt, cognitio est: quam si quis ritè seclatus fuerit, nunquam ab officio virtutisq; abscedit, nunquam vitiorum viam imitabitur. Hic denique est, qui prudentiæ verba cognoscit. Cui opponit Pater Oeconomum injustitiæ: quem Evangelium describit, tanquam custodem, non legis, sed proprii commodi; non veri, sed apparentis modis; haud aliter, quam in serpente irrationali cernitur. (c) II, 2. IV, 20. XXII, 17.

Munera, ne nequeas retinere ^d in rebus agendis,
Vitandisque malis: &, quæ tu scire ^e putasti,
Promere sat fidis, sat conservata, labellis /!

3. Exemplo tibi fit; quæ non præcordia perdat
Eccemina! namque favis ^g; quasi mellitissima, stillant
Labra ^h peregrinæ ^h; cujus tam lene palatum ^h,
Ex adyto linguæ mittens mirabile flumen,
4. Omne oleum ⁱ vincit: verum, heu, quàm tristis amaror
Ejus in extremo ⁱ mera fert absinthia fato!
Quod velut ancipiti saniem mucrone recludit ^k.
5. Ejusdem plantæ descendunt mortis ad umbras:
Quilibet ingressus ^k miseræ nituntur ^l ad orcum.
6. Vitales ^m sed enim ne possit obire meatus ⁿ
Indomita, affectus varii discursibus obstant;
Ut neque nota velit vitæ cognoscere signa.
7. Vos igitur parete ^o mihi, mea pignora! & oris
8. Verba mei nunquam dimittite! Prorsus abesto,
Quisquis es; ô deflece viam longinquus ab ipsa:
Inque salutatam dominam cum limine linquens,

9. Tu

(d) II, 8. III, 21. IV, 4. (e) I, 4. b. (f) XV, 7. XXII, 18. Mal. II, 7.
(g) XXVII, 7. (g) VIII, 7. X, 13. 19. 21. 32. XVI, 30. XVIII, 6. 7. 20.
XIX, 1. XXIII, 16. XXIV, 2. XXVII, 2. (g) II, 16. V, 10. 20. VII, 5. (h) VI,
24. 26. 28. (h) XXI, 17. 20. XXVII, 9. a. 16. (i) V, 11. XIV, 13. XIX, 20.
XXIII, 32. XXIV, 27. XXV, 8. XXIX, 21. (k) XXVII, 17. (k) IV, 12. c.
(l) III, 18. (m) IV, 26. V, 21. (n) II, 14. 18. (o) I, 33. II, 2. III, 1. &c.

9. Tu diversus abi! Tūne inconsultus honorem?
Projicies aliis rapiendum, & inutilis annos
Crudeli ⁊ patiēre tuos à peste vorari?
10. Ergò aliena tuo pascuntur ⁊ robore furtim
Ora? infelicem ô studiorum, tēne labores?
Ferre tuos sub tectum hominis, qui juris in istos
11. Nil gerit? ô quanti, parvo pòst tempore, tandem
Te (consumit enim rabies, vix ossibus ægris
Hærentem carnem, ac totum miserabile corpus)
Corripient fletus, fremitusque", insueta gementem!
12. Nam qui x odi, quondam felix ego, fani & honesti
Dictamen? nihil ô fuit imprudentius unquam
Corde ⁊ meo; quia tum monita increpitantia ⁊ sprevit,
Cùm decuit, metuissē mihi! nunc irrita ploro.
13. En, lacrymæ! mihi quas jam tunc divinitus amens
Contraxi, quando ah (vocem meliora monentum
Haud veritus) renui, pronam doctoribus aurem
14. Inclinare meis ⁊! Nunc verò excludor iniquo
Tempore factorum: me jam pœna occupat omnis,
Offensi populi in medio, cœtûsque ⁊ minantum.

E

15. De

(p) VI, 30. (q) XI, 17. XII, 10. XVII, 11. XXVII, 4. (q) Ne saturentur.
XII, 11. XVIII, 20. XX, 13. XXVIII, 19. XXX, 9. 15, 16. 22. (r) XIV, 23. (s) V, 20.
XXVII, 2. Eccl. VI, 2. (t) XI, 17. (u) XIX, 12. XX, 2. XXVIII, 15. (x)
Eccl. II, 16. (y) I, 2. c. 23. p. (z) IV, 20. k. 23. p. post. XXII, 17. (z) I, 25.
II, 1. &c. III, 1. 21. IV, 20. (z) XXVI, 26.

15. De propriâ bibe tu foveâ ^a purissima lætus
Pocula ^b, & è putei fundo pete viva fluentia!
16. Cernes, ire foràs; nec longâ deinde moranti
Annorum curâ, sese diffundere rivos ^c,
Multus ut in plateas cursus dimanet aquarum.
17. Te solum agnoscent dominum: tu solus habebis;
18. Non illos alii tecum. tibi semper origo
Una scatebrarum sic fortunata manebit.
Sic uxore tuâ gaude, quam prima juvenus ^d,
Ominibus sanctis, sanctas dedit atque jugavit
19. Delicias ^e! Viden', ut cervæ testentur amores,
Quàm bona sit conjux; ut sit pudibunda marita
Hinnuleo similis, cœlo cui gratia plaudat?
O quàm larga, & quæ promissâ ingentia Vatum
Conjugalior amor præfert, auctore JEHOVA!
Parte aliquâ si te dignaberis, ubera ^f costæ
Explebunt te omni castâ dulcedine, & omni
Tempore perpetuis ^g hujus satiabere flammis.
20. Cur externa trahant delirum incendia, *Fili?*
Quidque inconcessis facibus flagrabis, & *Evae*
Amplectere ^g sinum, quæ non tua, turpibus ausis?

12. Haud

(a) I, 12. (b) IX, 17. (c) X, 11. XIII, 14. XIV, 27. XVI, 27. XVIII, 4.
XXV, 26. (d) I, 20. (e) Eccl, IX, 9. (f) VII, 18. (g) Eccl.
IV, 5. (g) XXVIII, 14.

21. Haud impunè quidem. neque enim vestigia nullis
 Fœda notare potest oculis, quibus abdita lustrat,
 Omnipotens Genitor; vestigans ^b quæque viarum ^b,
 Exploransque, suæ lances quem pondere damnent.
22. Nempe, malum talem capient: sua crimina quemvis,
 Hora inopina citò: non vi, non arte malignâ
 Hîc opus; hei! propriis se funibus ^k implicat, hæret ^k.
23. Ipse sibi infano ^m mortem parat: ipse mereri,
 Ipse subire necem mavult; quàm corde reverso
 Discere iustitiam monitus, nec temnere sacra.
 Oppetet ob tam grande nefas ^l. dum plurimus illum
 Intereâ vortex, rerumque animique, tumultu ^m
 Diripit assiduo; per cuncta miserrimus ^m errat ⁿ.

CAPUT SEXTUM.

Quum Sapientia, ut virtuti castissima, nihil adversum magis sit, quàm abominandum vitium illud impuritatis; & verò juvenis malo nullo facilius illaqueetur: exinde fit, ut tractatio hæc generalior in obstaculo isto, ante omnia arcendo, unice versetur. Nec verò, quæ in hoc capite interferuntur primum, ab isthoc instituto aliena sunt: neque enim hic absolute ista, seu per se, tractantur, ut infra in specialibus locis sapius; sed potius re-

E 2

respe-

- (h) XV, 3. a. AUGUSTINUS ep. 109. Si quis latet ita, ut à nemine hominum videatur, quid faciet de illo superno inspectore, quem latere nihil potest? An ideo putandus est, non videre, quia tantò videt patientius, quantò sapientius? Illi ergò vir sanctus timeat displicere, ne velit sæmina male placere. (h) II, 22. g. (i) III, 26. Res eadem XXIX, 6. (k) I, 17. fult. (k) III, 18. (l) XI, 14. XV, 22. XXIX, 12. (m) I, 7. 9. (n) 19, 20. XIX, 27. XX, 1. XXVIII, 10.

speciè. adhibentur quippe, ad dampnandam multò magis libidinis turpitudinem, à minori ad majus. Ita sponsorum imprudentia; 1.--5. impudentia pigrorum; 6.--12. nequitia quævis, 12.--15. horrenda proponitur; ipsaq; obedientia, filiorum propria, denuò commendatur impensè. 16.--23. Et quidem cum in finem, ut intelligatur, si omnis vigilantia accendenda est contra jam dictas legis offensiones, longè magis verisimile & necessarium; curam omnium maximam, adversus lascivie flagitia pestilentissima, tam scortationis, quàm adulterii, à filio sapientie primò ac præcipuè dirigendam esse: propterea quòd ex iis & impedimenta sapientie, & damna corporis animæq;, nascuntur incomparabilia. 24.--35. Quò spectat expressè addita comparatio, quæ disparibus tribuitur inter reos fur-
ti & adulterii: 30. &c. nec non 24. illatio obsequii, applicandi ad hanc unam cautionem, individua.

NAte! spondestiⁿ, vinctus pro paupere amico^o,
Debita; &, impactam *p* dextramque fidemque
dedisti,

Non satis addicto: qui jam tenditque fovetque,

2. Unum te premere. unde tuo constringeris ore:
3. Captus *q* es ore, tuis sermonibus. Ergò age, *Fili!*
Te subito expedias laqueis: nam obnoxius, horres,
Te manui alterius subiectum vincula ferre.
Tolle moras; secluide minas: pete supplice dextrâ
Auxilium, precibus nec parce; ut robore fratrem
Sustentes miserum, teque ipsum compede solvas.
4. Ne carpas somnos, oculisve, aut lucis opacis

5. Tegmi-

PARALLELISMUS CAPITIS VI.

(n) XI, 15. XVII, 18. XX, 16. XXII, 26, 27. XXVII, 13. (o) III, 28, 29
y primum. (p) inf. 5. XI, 15. XVII, 18. XXII, 26. (q) III, 26. XII, 13. u.

5. Tegminibus ^r, noctem capias! citus erue ^s plantam:
Cauta velut caprea, ac volucris ^s, si quando tenetur
Retibus ^s, hostilem properat deludere dextram.
6. Vade ad formicam ^s, piger ⁱ! i, speculari labores,
Ire iter ^u angustum quibus, & trahere aspera, pergit!
7. I, disce ex illâ! non hanc præsencia Regis ^x,
Aut Ducis ^x, aut vigilis præfecti, aut ullius urget,
Parvula quæ reliquis domina, & velit esse magistra ^x.
8. Ipsâ æstate sibi panem, haud ignara futuri,
Sponte suâ in medium quærit ^r: sponte addit acervo
Messis opus, quod quæque potest; atq; aggregat escam.
9. Tu quonam usque cubas ^z; quæ te tam lenta moratur
Desidia, ô segnis? strato, quæ te hora videbit,
10. Denique surgentem? quin, paulum ^a lumina conde:
Paulum ea victa natent, sine! paulum confere ^b palmas,
Ut rursus fessos somnus ^c suus occupet artus ^c!

E 3

II. Sic

(r) IV, 16, 25. (s) II, 12. XXIV, 11. (s) VII, 23. XXVI, 2. (s) sup. 5. conf. I, 17. f. post. XII, 13. u. (s) XXX, 25. (t) inf. X, 5. 9. XIII, 4. XIV, 6. XV, 19. XIX, 24. XX, 4. 13. XXI, 5. 25. XXII, 13. XXVI, 13, 14, 15, 16. CHRYSOSTOMUS in c. II, Matth. homil. 8. Quam diu peccaveris, Scriptura te transmittit ad irracionales animantes & vilissimas. Neque enim illa erubescit, animal rationis honore donatum, apis atque formica discipulum facere: nec tamen Scriptura culpa est, sed eorum, qui nobilitatem propriam perdididerunt. (u) I, 15. e. (x) XXIV, 15. (x) XVI, 32. XXIII, 1. XXVIII, 15. XXIX, 12. 26. Eccl. X, 4. (y) X, 5. (z) III, 24. (a) XXIV, 33, idem. (b) IV, 8. V, 20. XIX, 24. XXIV, 33. Eccl. IV, 6.

11. Sic dormi placidè! jam jamque ^d infesta viatrix,
 Pauperies ^e, inopina ^f venit; tibi tristis egestas ^e,
 Marte viri, clypeo ^g muniti, invicta minatur.
12. Si quis erit Beliale satus, vir iniquus & atrox ^b;
 Ambulat ⁱ in vanis totus: vefania ^k vocis
13. Prodit eum. crebris oculorum idem ictibus illud
 Innuit ^l antè suis: pedibus dat signa, loquelæ
 Instar, agit strepitus, sociumque impellit: & instans,
 Exfertis digitis micat; his docet ^m improbus orsa.
14. Mille nocendi artes ⁿ fœcundo pectore versat
 Ultrò, augetque dolos: quorum fabricator, in omne
 Tempus erit. tum, si qua arridet copia, rixas ^o
 Atque odia emittens, furibundus in obvia fertur.
15. Verùm, heu! mox istum pavor improvisus ^p ab alto
 Corripiet ^q, fallax franget fortuna repentè:
 Nec, medicas ^r adhibere manus ad damna, licebit.
16. Si tu quæsieris, cur immedicabile vulnus

Huic

(c) *inf.* 22. III, 24. r. X, 5. XIX, 15. 24. XX, 13. XXIII, 34. XXIV, 33. XXVI, 14.
 (d) III, 6. IV, 6. 10. (e) X, 4. 15. XIII, 18. XIV, 20. XIX, 1. 7. 22. XX, 13.
 XXI, 17. XXII, 7. XXIII, 21. XXIV, 34. XXVIII, 6. 19. XXX, 8. 9. XXXI, 7.
Ecc. IV, 14. *conf.* X, 4. g. XXII, 16. b. (f) XXIV, 33. *Ecc.* IV, 15. (g) II, 7.
 (h) *Ad signa hæc conf.* IV, 1. V, 18. XVI, 28, 29, 30. XVII, 27. XIX, 28.
 (i) IV, 18. X, 9. XIV, 2. XIX, 1. XXVIII, 6. (k) IV, 24. (l) X, 10. XVI,
 30. (m) V, 13. (n) *conf.* 18. II, 12, 13. s. 15. t. III, 29. y. (o) *inf.* 19. X, 12.
 XIII, 10. XV, 18. XVI, 28, 29, 30. XVII, 1. 14. XVIII, 18. 19. XIX, 13. XXI,
 9, 18, 19. XXV, 24. (p) III, 25. (q) I, 26. III, 25. (r) I, 27, 28. IV, 22.

Huic tali obveniat; quænam id mereantur, inaudi,
Sensibus ac imis, prorsus fugienda, repone.

Ecce! odit DOMINUS mala sex; odere fideles

Ifacidæ: septemque^s adeò conjuncta sub uno

Crimine sunt, diram irritantia Numinis iram^t.

17. Sublimes oculi^u; præ fastu, fortis egenæ

Obliti, summiq[ue] Patris: mendacia linguæ^x:

Crudelesq[ue] manus, fundentes tetra fluenta

18. Sanguinis innocui: præcordia, more fabrili^y

Quæ mala^y quæque struunt, agitantq[ue]: pedesq[ue]
citati,

Proni ad currendum, quò ipsos vocat impia caussa:

19. Nec non, si infidus sit testis^z, inania sufflans^z;

Vel, media in fratres si quisquam jurgia mittat^a.

20. Te, mea cura & amor! servant servata, paterna

Iussa mea! almæ etiam matris ne desere legem^b,

21. Ut vulgò malè fit. Super intima corda ligabis

Hanc, & ea, assiduò: de collo pendula nectes^b

22. Utraque. Namque, animus si te huc, si duxerit illuc;

Dux te certus aget timor is^c: sin nocte quietem^c

Fert

(s) XXX, 15, 29. (t) III, 32, c. (u) XXI, 4. XXIII, 5, 6. XXVIII, 22. XXX, 13, 17. (x) XII, 19. XXI, 6. (y) sup. 14, n. (z) XII, 17. XIV, 5, 25. XIX, 5, 9. conf. 28. XXI, 28. XXIV, 28. XXV, 18. Vocis poster. usus XXIX, 8. (a) sup. 14. XVI, 28. XVIII, 19. (b) I, 8, 5. (b) III, 3. (c) III, 24, 5.

Fert sopor, hic custos ^d aderit fidissimus unus ^e;
 Evigilanti autem, pius & facundus amicus.

23. Quicquid præcipitur, menti est accensa lucerna ^f.

Lux, oculo fit lex: at lex, in pectore, lux ^g est.

Sunt, via vitarum ^h, rigida argumenta decori ⁱ.

24. Jam verò, prædicta tibi, deformia monstra

Evitatus, primum præque omnibus illud

Inculco repetens; iterumque iterumque monebo.

Uttere vindicibus mandatis, ante cavenda

Cætera, in hoc uno; ne te unquam ceperit ulla

Fœmina, foeta malo ^k; nec te pertentet iniustus

Vulneribus mœchæ blandum os, quo perfida sævit,

Conjugis, atque viri alterius, communis Erinnyes.

25. Illius, ah, tua ne cupiant vaga corda nitorem,

Hortor; ocellorum neu te, fulgore potentes ^m,

26. Arripiant tunicæ! Mulier meretricia, flamma est;

Ob quam nec frusti cereris manet ulla potestas ⁿ:

Nec

(d) II, 8. III, 24. V, 2. VI, 24. (e) 9, 10. c. (f) XX, 20. 27. (g) IV, 18.

(h) III, 2. c. 22. CHRYSOSTOMUS, in Gen. serm. 8. Ecce! non auxilium
 solum, nec lucerna solum; sed & lux est, & vita: hæc porro, non sunt,
 odio prosequenti, neque perdere volenti; sed, manum porrigenti, & eri-
 genti. conf. Ps. CXIX, 102. (i) I, 2. 23. III, 11. t. (k) VII, 10. XXII, 14.
 XXIII, 27. Rectè GEIERUS: in scorto singula scelerum sordes, velut in
 sentina, confluunt; v. g. contemptus Dei, sacrorumq; omnium; homicidia,
 jurgia, furtiva, mendacia, calumnia. &c. (l) XXI, 20. (m) XXXI, 30.
 (n) V, 10.

- Nec corpus solum, verum & pretiosius ^o unà
 Pulpamentum, animam totam, venabitur illa,
 27. Atque per hanc *Belial*. quis, quæso, acceperit ignem ^p,
 Inque sinu teneat; nec eo comburat amictum?
 28. Anne super prunis ^p mortalis inambulatur usquam
 Illæsis pedibus ^q, ni per miracula cœli?
 29. Sic, cœlo invisus, perimit se funditus ipse,
 Qui thalamum invadit focii, nuptæque propinquat:
 Quisquis tanget eam, non impunitus ^r abibit.
 30. Nec furi impasto, per noctem in tecta ruenti,
 (Urget acerba fames animam ^r) se pascere rapto,
 Dedecus est tantum: trutinâ, si, crimina utrinque
 31. Composuisse, licet. deprensus enim iste, rapinam
 Compensare potest; septena ^r piacula reddens,
 Aut addens omnem, quæcunque opulencia rerum ^u
 32. Fortè domi fuerit. Contrà, corruptor amorum

F

Corde

(o) I, 13. b. (p) XXV, 22, XXVI, 21. AMBROSIUS in Ps. Dav. I. Qui semel in sinu mentis flagitii flammam ferventis adoleverit, citò corporis sui vestimenta comburet. Et ut ignis, in stipulam exiliens, inhaeret ac permanet, donec omne, quod corripuit, absumat: ita vel exigua scintilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit excitata, incendium grande excitat. Noli ergò stare in peccato. Postremo, si posuisti vestigium supra voraginem culpæ, citò aufer pedem: ne supra plantam tibi ascendat pollutio, & lapsu faciliore deceptus, supra lutum resideas. Erucunda ergò prima sunt vitia, ne in plura deinde graviora proserpant. (q) III, 23, IV, 12. (r) XI, 21. XVI, 5. XVII, 5. XIX, 5. 9. XXVIII, 20. (s) Eccl. VI, 2. (t) XXIV, 16, XXVI, 26. (u) sup. 26. 1, 13. b.

Corde caret ^x penitus: nemo est tam perditus, inter
Autores scelerum; nisi qui velit immemor esse,
Vastatorque, suæ laudis vitæque, nefandus.

33. Et verò inveniet ^y plagarum mille flagella,
Mille parata suis rebus; semperque dolebit,
Multa gemens ignominiam ^z, indelebile famæ
34. Opprobrium. horribilis quippe est furor ^z, ira ^z mariti;
Ac commota, virum stimulis immitibus acrem ^a
Excitat: hic raptus Nemefi, cui tempora ^a parent,
Parcere nescit ei, quem jus violare pudoris,
Quem pia sacra tori temeratum ivisse, tremiscit.
35. Tum nullæ facies ^b, heröis, & æris, & auri;
Nulla super furto, quod pacta verenda cubilis
Frangit, inexhausto quanquam ^c cumulata metallo,
Munera, tam iustas furias extinguere possunt ^d.

CAPUT

(x) VII, 7. IX, 4, 16. X, 13. XI, 12. XII, 9, 11. XVII, 18. XXIV, 30. Conf. IV, 19. XXVIII, 16, 22. Eccl. X, 3. Est inter Proverbiales Formulas TERTULLIANI, cor non habere, vel cerebrum; b. e. sanum illius usum: lib. IV. adversus Marcionem c. X. Facilius invenias, hominem natum cor non habere, vel cerebrum; quam, corpus non habere. conf. IV, 24. 9. Eccl. II, 14. b. (y) XVIII, 9. XXII, 22. XXVIII, 24. (y) III, 4. (z) III, 35. k. (z) XI, 4. XII, 16. f. XIV, 29. XV, 1. 18. XVI, 14. XIX, 19. XXI, 14. 24. XXII, 25. XXIV, 18. XXVII, 3, 4. XXIX, 8. 22. XXX, 33. (a) XX, 24. XXIV, 5. XXVIII, 3. 21. XXIX, 5. XXX, 1. 19. XXXI, 1. (a) I, 12. 31, 32. IX, 18. XI, 4. (b) XXIV, 23. (c) XXIX, 19. f.

CAPUT SEPTIMUM.

Confirmat hoc Caput, tractationem hanc generalem totam in eo esse, ut tenebrae, sexto præcepto adversæ, ex animo juvenili profligantur, ne obscent luci Sapientia in universum. Quapropter superioribus dehortandi modis subjungitur Subjectio sub aspectum, quæ in rem quasi præsentem adducitur lector, ut eo efficacius abhorreat. Præmittitur iterum obtestatio; non modò arguens depravationis suæ hominem, verum exprimens simul, quomodo is debeat corruptam mentem sine intermissione ad rectius sentiendum exsuscitare: estq; ipsa hic triplex. Prima respicit antecedentia, observanda: v. 1, 2. secunda, hujus capituli impresionem; v. 3. & tertia, sensum capituli sequentium, octavi ac noni, designat. v. 4. Quibus fideliter unà comprehensis, non dubitatur de constantia. v. 5. Hypotyposis ipsa depingit, tam juvenum temeritatem, haud fugientium peccandi occasiones, quam procacitatem mulierum malarum. 6.--13. Adhibita Sermocinatio, præ se fert; illecebrarum persuasionem ita impiam, frivolum, protervam atque perfidam esse, ut nihil supra. 14.--20. Post sermocinationem, parò subjicitur sub oculos eventus miserrimus, in quem servus blanditiarum trahitur. 21, 22, 23. Quocirca in promptu est conclusio, de custodia cordis; opponenda periculo ipsius æterni exitii. 24.--27.

- N**on satis, hoc iterum monuisse. en, tertia id ipsum
 Mentio imaginibus recolet! florente sub ævo
 Res tenera, & damni gravitas, me talia cogunt.
 O mea tu proles, mea spes firmanda, tuère
 Dicta mea; & tecum mea tu præcepta reconde!
 2. Custodi mandata mea; ut meliore fruaris
 Hoc & venturo seculo^d: legumque^e mearum,
 3. Tanquam oculorum, aciem. Digitis affige tenenda^f:

F 2

4. Scribe

PARALLELISMUS CAPITULI VII.

(c) II, 1. (d) IV, 4. (e) I, 8. 5. (f) III, 3. VI, 21.

4. Scribe illa in cordis tabulâ^g! Dic, nate, Sophiae:
Te, mihi luce magis dilectam, agnosco sororem!
Notitiamque boni veri^hque, vocare propinquam,
5. Assuesce, ac gaude totus! Quo triplice muro
Si circumseptus fueris, quascunque per horas;
Non te unquam capiet conjux aliena, nec ulla,
Ignotam tibi quam decet esse: utut occupet, instar
Lene fluentis aquæ, sua blandimenta bibentemⁱ.
6. Nam, ne te quidquam celem; contracta fenestraⁱ,
Intra ædes, quum me quondam spectare juberet
Proditâ cancellis; extrâ obversantia vulgò
7. Corpora prospiciens, vidi vaga^k multa: sed unum
E gnatis^l juvenem, privatum corde^m, notavi.
8. Pertransivit enim plateamⁿ, quâ visitur aptus

Angu-

(g) III, 3. (h) I, 2. d. (i) II, 16. y. (i) *conf.* 1. Reg. VI, 4. ubi
Nota LUTHERI marginalis typum ostendit ejus, quod 1. Corinth. II,
15. legitur. HIERONYMUS in b. l. Aptè Salomon, de fenestrâ do-
mûs sua se per cancellos prospexisse, dicit, ut parvulorum gesta dijudica-
ret. Qui enim de fenestrâ per cancellos prospicit, ipse quidem ea, quæ fo-
ris aguntur, plenè considerare sufficit; nec tamen ipsum, qui foris infrâ de-
gunt, aspiciunt. Namque hoc est, quod Apostolus ait: Spiritualis enim
judicat omnia; ipse autem à nemine judicatur. De fenestra enim
domûs meæ per cancellos prospexi: & video parvulos. Patet
juxta litteram: quia sapientium aspectus magistrorum, & infirmorum
actûs, sedulò speculatur, & fortium. Æterna Dei sapientia de cælo pro-
spexit, & videt omnes filios hominum. (k) Fatuorum, ut I, 4. g. Eccl.
IX, 17. (l) IV, 1. (m) VI, 32. x. (n) I, 20, Eccl. XII, 4.

- Angulus impuræ; tumidusque incessit iniquo
 Tramite, qui stolidum malè nota ad limina duxit.
9. Vesper erat: tempus, quo sera crepuscula lucem
 Ambiguam turbant; &, sensim invita revertens,
 Nox, servire Stygi, ac, simul indignantibus umbris^o,
 Omne malum atque malos circum occultare tegendo,
10. Occipit. Ecce autem, mulier venit obvia eunti;
 Ornamenta inhonesta^o gerens: sibi conscia fraudum^p;
11. Irrequieta, procax strepitu^q; perversa, rebellis;
 Quæque, habitare domi pedibus se posse, recusat!
12. Jamque foris, jamque illa procul per lata viarum
 Discurrit; (neque enim, consistere, passa libido)
 Insidiisque^r locum in bivio sibi conspicit omni,
13. Ut prædator Arabs. Quæ tum, quem sperat, adepta,
 Corripit actutum cupidis amplexibus, ultrò
 Oscula dans, vultumque suum obfirmata^t, profatur.
14. Sunt mihi pacificum sacra fercula: pingua vota^u,
 Quæ persolvi hodiè, præbent convivia nobis.
15. Occursare tibi volui, faciebus^x amandis
 Quærendisque^y tuis devota. repertus adesto!

F 3

16. Spon-

(o) IV, 19. (o) VI, 24. k. XXX, 20. (p) conf. II, 11. Vulg. *preparata ad capiendas animas. conf. supra 7. m.* (q) I, 21. IX, 13. (r) I, 11. x. (s) III, 18. IV, 13. XXXI, 19. (t) XXI, 29. (u) XX, 25, XXXI, 2, Eccl. V, 3, (x) XXVIII, 21. Eccl. VIII, 1. (y) I, 28, 11.

16. Sponda mihi ornata est, geniali splendida luxu ^z:
 Cælatas monstrabo trabes, aulæa ^a superba,
 Quosque suos funes Ægyptus Dædala mittit.
17. Cinnama, myrrha, aloë, jam suffimenta ^a cubili
 Mixta dedere meo: liquidis quod odoribus halans,
 Compositisque toris stratum, te invitat. adesdum!
18. Eja age, reddamus sat amoribus ^a ebria tandem
 Pectora; & æquemus nocti, in lucemque feramus
 Gaudia nostra novam: sat nunc lætemur amando!
19. Vir peregrè est; abiit longè, sua tecta relinquens:
20. Auxiliumque viæ dextrâ sibi sumsit habendum,
 Argenti ^b fascem. Subitum mox affore, tutus
 Ante diem festum, metues formidine vanâ.
21. Hâc, multaque aliâ, falsa dulcedine mentem
 Flexit ^d, & accensam porrò inflammavit: at ægrum,
 Blanda labellorum ^c sine fine incendia vibrans,
22. Perpulit ille istam sequitur celer: utque juvenis
 A ductore truci trahitur, mactandus ad aram,
 Victimâ, qui ignarus solet ire; vel, ærea si quis
 Credulus ad lusum vincla ^b accipit, inde rigorem ^g
23. Haud metuens; ita fit: donec (miserabile dictu)
 Dira

(z) *fragulis*: XXI, 22. (a) XXXI, 22. (a) XXVII, 9. (a) V, 19. (b) II, 4.
 (c) I, 5. k. (d) XVIII, 5. (e) II, 16, V, 3. VI, 24. XXVI, 28. (f) III, 25.
 (g) I, 2. c. (h) I, 17. f. ult. XII, 13. u.

Dira jecur victi ferro diffindat acuto.

Qualis & in laqueos ^b avis irruit; inscia lapsus,

Contra animam, facti.

24. Vos ergò, ô pignora nostra!

Auscultate mihi prudentiùs: ore paterno

Quæ nunc verba fluunt, animis advertite vestris ^b.

25. Cor ^b defende tuum, ne quâ se ad devia ⁱ pestis

Hujus demittat ^k; neu callibus ^l hujus aberres.

26. Hei mihi, quàm multos confossos perdidit ipsa!

Nec numerus, nisi quo comprêndit pagina fati

Omnia: tot manus hæc turpis demisit ad orcum!

27. Est iter inferni ^m, domus hæc; descensus ad atra

Tartara, ubi horrendæ penetralia ⁿ livida mortis ^m.

CAPUT OCTAVUM.

Occupatione respondetur objectioni, seu excusationi; quòd sapientia, post lapsum, nimis remota videatur: non abesse eam longius; quippe quum Divina vocatio, è Verbo Dei obvia, defectum sarciat. 1, 2, 3. Sequens sermocinatio tradit: inesse quidem humano generi tantam socordiam; quâ posita, thesauri naturæ omnes, ut viliores, ita & propiores sint nobis sapientiâ, quatenus vera est: nihilominus, quò præstantior hæc existit, eò magis ipsam investigandam, quia sola ab erroribus liberat, desideriiisq; satisfacit. 4. . . 11. Quòd verò non debeat tantum, sed possit acquiri etiam summum hoc bonum; pergit demonstrare, cum patefacit: (1) facile obtineri; modò, sicuti sapientia nec est, nec agit quicquam sine prudentiâ, ita non aliter id quærat, quàm sub præscripto ordine convenientis obsequii. 12, 13. (2) con-

(h) IV, 23. p. post. (i) II, 18. (k) IV, 15. VI, 35. (l) I, 15. (m) II, 18. V, 5. (n) XVIII, 8. XX, 27. 30. Eccl. X, 20.

(2) constitutâ hâc conditione, efficaciam quoque omnem necessariam à Sapientia impertiri, tam in exsequendo, quàm consulendo: quemadmodum enim dat potestatem ac potentiam magistratibus, sic ea & facultatem offert, cujus indiget unusquisque. 14.--21. (3.) ab eâdem proficisci pulchra omnia, non ut mero dono, verum ut ipsa æternum Verbum, & filius Dei omnipotens permanet, mediator Patris & hominum. 22.--31. Concluditur inde; nihil desiderari, quàm obedientiam, patientiæ haud expertem, lucro infinito satis compensante meram: non sine terroris affectu, inobedientibus opposito. 32.--35.

- A** Nnon, perpetuo sese clamore ferentem,
 Audimus coràm Sophien^a; hujusque ministram,
 Edentem voces *p*, quæ perspicientia veri?
 Dicitur, in cœlo ac naturâ lumen apertum?
 2. Si qua excelsa^r videt, capiti insidet illa jugorum:
 Unde superna vias^s, pagosque & compita lustrat;
 Atque hîc, vociferans, altè^t consistit, & illic.
 3. Præcipuè ad portam effulgens, ipso urbis^u in ore
 Vestibuloque, aditus communis ubi usque patescit
 Millibus, invitat turbas:
 4. O sistite, clamans;
 En! vobis edico Viris; hîc sistite gressum:
 5. Vos & Adamigenæ quivis! agnoscite curam,

Quæ

PARALLELISMUS CAPITIS VIII.

(o) *conf. infra* 22. 30. IX, 1, 2, 3. XXX, 3, 4. Eccl. I, 1. b. VII, 27. Ps. II, 7. Matth. XI, 19. Luc. VII, 35. XI, 49. Job. I, 1. 1. Cor. I, 30. Coloss. I, 15, 16, 17. II, 3. Ebr. I, 2. (p) II, 3. (q) II, 3, 3. 6. III, 13. 19. X, 23. XI, 12. XIV, 19. XV, 21. XX, 5. XXVIII, 5. (r) IX, 3, 14. Eccl. X, 6. (s) IX, 15. (t) I, 21, (u) IX, 3. XI, 11.

- Quæ decet incautos: fatuique ^x, intendite corda ^y!
6. Auribus atque animis opus est. namque eloquar ampla,
 Principe ^z digna loco: rerum, quibus ora resolvam,
 Natura interior, recti dat jura ^a; nec ulla
7. Ex meditandorum ^b gustu dulcedo palatum ^c,
 Néve mihi linguam superat, nisi mentis imago
 Divinæ sit vera: meis est omne profanum ^d
8. Horreri ^e labiis ^f. sermones quilibet, ipsa
 Quos fundo, effigiem legis formantur ad unam ^f:
 In quibus haud torti quidquam, simulacraque nulla
 Perversi ^g, nulla erroris, vitiive dolive ^g.
9. Nec minùs, istorum quotquot ^b sparguntur, amanti
 Doctrinam & studium, spectato examine plani
 Occurrunt: doctis oculis, qui recta sciendi ⁱ
 Lucent arte, modo miro, patuère, subacti.
10. Ergò magisterium ^k nostrum, virtutis alumni,
 Accipite; argentum spernentes: spernite & aurum ^l,
 Sit licet electum! si sancta scientia ^m pulchri
 Dignè expendatur; nihil est, quod talia laudem.

G

II. Quic-

(x) I, 2. 4. g. Eccl. II, 14. (y) I, 33. a. (z) XXII, 20. XXVIII, 16. (a) I, 3. f.
 (b) XV, 28. conf. XXV, 4. (c) V, 3. (d) II, 12, 13, 14, 22. g. III, 29. y. IV, 14.
 (e) III, 32. c. (f) V, 3. g. med. (f) conf. XV, 23. r. t. Eccl. IX, 17. (g) II,
 15. BASILIUS hac capit de Sophisticâ: ut supra c. IV, 24. q. (h) conf. 8.
 I, 3. (i) I, 4. b. XVII, 10. 24. 27. (k) conf. infra 33. y. cum I, 2. c. (l) inf.
 19. III, 2. c. 8, 9, 14. y. (m) I, 4. b.

11. Quicquid & in raris gemmis reperitur, & ignis,
 Et pretii; longè id melius sapientia viva
 Continet: ac, dudum ut doceo, si ex omnibus oris
 Cuncta in vos optata fluant, tamen omnia cedentⁿ
 Palmam opibus manibusque, quibus DEUS omnia fecit.
12. Ecce! ego, rursum in fit Sophie, & Prudentia, eandem
 Incolimus sedem, cumq; hac capio undique promptam
 Notitiam, quâ res scire & discernere pro fit^o.
13. Discite: quid, Dominum, sit, formidare^p Tonantem!
 Est, odisse^q malum. Vobis sic iungor amica.
 Nempe, invisâ mihi ventosa superbia, fastus,
 Impia quæque via; os, quod depravata loquendi
14. Morem agitat. Contrâ, mihi vis divina cohæret,
 Consilii que potens, solidâque salute^r redundans.
 Illa ego, quæ existo per me lux prima; videndi
 Ac cognoscendi fons sum^r: mihi, vivida virtus.
15. Per me sceptrâ gerunt, regum qui nomine pollent:
 Quique gubernâclis præsumt^r, non posse, fatentur,
 Se, sine præsidio nostro, decernere justum.
16. Per me principibus^r mandatur prima potestas:

Muni-

(n) III, 15. (o) I, 4. (p) I, 7. p. IX, 10. b. (q) Enallage, ut I, 3. XV, 12, 22. XVI, 16. XXI, 3. Eccl. VI, 9. (q) II, 7. III, 21. (r) Job. I, 4. (r) I, 1. XIV, 28. 35. XVI, 10. -- 15. XIX, 12. XX, 2, 8, 26, 28. XXI, 1. XXII, 11, 29. XXIV, 21. XXV, 1. -- 6. XXIX, 4. 14. XXX, 22, 27, 28. 31. XXXI, 1, 3, 4. (s) IX, 11. (t) XIX, 10. XXVIII, 2. XXXI, 4. Eccl. X, 16, 17.

- Munificisque ^u, & iudicibus, quos terra veretur,
 Omnibus arbitrium iudex impono tenendum.
17. Atque ego dilexi semper, quos, nacta sequaces,
 Dilexisse meum nutum sine fraude malignâ,
 Experior. quin & præsens, quærentibus, adsum,
18. Inveniorque ultrò ^x. Thesauri & gloria mecum,
 Sors stabilis rerum, iusti laus ardua floret ^x.
19. Ut cecini, fructus nobis, præstantior auro;
 Sive hoc effossum ^y, seu flammâ atque arte reco-
 ctum est:
- Proventusque ^z mei tanti, ut lectissima quæque
 Argenti species nullo assimulaverit istos.
20. Limite iustitiæ fretis, prænuncia fausti
 Dux ego: iudicii ^a in medio ^b, quâ meta sequenda
 Proxima, inoffensos certa ^d inter præmia duco.
21. Inde, mei digno flammatum pectus amore
 Qui gestant, lucrantur opes, me dante ^d, per omne
 Tempus inexpletas, fortuna ut grandis eorum
22. Impleat ingentes gazas. Ne poscite regni
 Ulla exorsa mei! Me, me possedit ^e Olympi

C 2

Con-

(u) XIX, 6. (x) VII, 15. (x) III, 16. c. (y) III, 14. (z) sup. 10. Eccl. V, 9.
 (a) sup. 6. I, 3. f. (b) IV, 21. (c) supra 2, I, 15. 19. (d) conf. sup. 14. q.
 III, 35. b. XX, 15. (e) HIERONYMUS, epist. ad Cyprian. Possessio signi-
 ficat, quod semper Filius in Patre, & Pater in Filio fuerit. Et in Proverb.

- Conditor ante vias initas, sine origine, secum
Principium, caussamq; operum; quæ exinde fovemus.
23. Uncta / sum ab æterno Superûm regina, Parente
A capite & ipsa caput rerum immortale, priusquam
Terra crearetur: genita /; at non facta, nec orsa.
24. Tunc nihil omninò. nondum spatia ulla patebant
Apta voraginibus, quibus abderet Amphitrite
Dives aquas: nondum fontes, ceu ruris ocelli ^b,
25. Emicuere usquam. Nec tum, è radicibus altis
Sese attollebant colles; montesve superbi,
Ut turritæ arces, prælati vallibus imis:
Cum jam nata ⁱ fui, Genitori æqualis, & ævo
26. Incipiente prior, necdum Ille effinxerat orbem
Terrestrem, plateis ornatum pluribus, urbis
In morem atq; usum; nec primam è pulvere glebam.

27. Quin

b. l. Vox Christi: qui vera est DEI Patris sapientia, quæ ante omnem mundi creaturam ineffabiliter ex Patre genita; quæ Ipse cunctam cæli terræq; materiam potentialiter creavit, atque mirabiliter disposuit. Sed, ne putaret aliquis, initio viarum, vel aliquando ante tempora, filium esse cœpisse; vigilantè adjunxit. Antequam quicquam faceret à principio: ab æterno ordinata sum, & ex antiquis, antequam &c. Cui simile est in Evangelio: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt. Pereant ergò, qui negant, Dei virtutem, & Dei sapientiam, videlicet Christum, ab initio, imò & ante omne, quod dici vel cogitari potest initium, ab Ipso Patre fuisse progenitum. (f) Ps. II, 6, 7. (g) I, 21. Gen. I, 1. Joh. I, 1. (h) V, 16. (i) XXV, 23. XXVI, 10. Ps. II, 7. Mich. V, 1. Ebr. I, 5, 8, 9, 10.

27. Quin ego jam & fueram, cœlos quum Dextra pararet
 Infinita, sui solii fastigia summa,
 Immenſumque globum ^l. vidi, faciebus abyſſi ^m
 Impositos gyros circumvallare profundum
28. Legibus ⁿ: atque ultra nubes ^p firmata ^p ſupernè
 Tecta poli; incluſasque, arcani roboris ære,
29. Oceani ^p ſcatebras ^q, infrà. vidi, undique ponti
 Circuitûs frenare Patrem cohibente ſtatuto ^r;
 Omnium item undarum, ne oram tranſire liceret:
 Et pariter, finire ^r ſoli fundamina cœca.
30. Nec vidi hæc tantum: verum & (nam tradere fas eſt)
 Sic cum Patre fui, juxtà ^s ut fuerim ipſa magiſtra,
 Ipſa opifex, nutrixque; & me, momenta dierum
 Singula conſpicerent, oblectamenta Creantis.
 Lætabatur enim, perſuſus amore paterno,
 Ante oculos variâ arte ſuos me ludere ^t in omni
31. Horarum articulo. jamque in tellure rotatâ
 Ludit adhuc mea mens, mea lingua, mea utraque
 palma.
 Nec non id, gaudens, videt Ille: ſimulque voluptas
 Intima ſemper Ei eſt, quod ego mea gaudia ponam,

G 3

De-

(k) Eccl. III, 27. (l) Gen. I, 1. (m) conf. 27. (n) conf. 15. (o) III, 20.
 (p) XXIV, 5. XXXI, 17. (q) conf. 27. Eccl. I, 7. VII, 19. (q) conf. 24. h.
 (r) XXX, 8. (r) conf. 27. n. (s) Job, I, 1. (t) conf. XIV, 13. a.

Deliciasque ¹ meas, in Adami prole ^u beandâ.

32. Vos at Adamigenæ, quid nunc? audite fideles ^u
Me, monitusque meos! ô terque quaterque beati ^x,
Qui custodierint sanctè vestigia nostra!

33. Musam ^y audite meam, quæ vos pia carpat amaris
Vocibus: excipite has sapienti corde, nec unquam
Respuite ^z; ut dulcem referant ex semine fructum.

34. Fortunatus homo, qui sic mihi destinat aurem
Externam, internamque; mei circum aurea tecti
Limina, me thalamo cunctantem ut fortibus optet
Excubiis ^a, desiderio perculsus honesti!

Sin cui fortè dies processerit alter, & alter ^b:
Non minùs hic felix fuerit, modò fortiùs instet
Postibus ac foribus nobiscum hærere; futurus,
Quò magis extiterit patiens, hinc certior hæres.

35. Si quis enim demum me amplectitur, invenit, unâ
Ingrediens, vitas ^c: unde aspirante JEHOVA,
Gratia ^d eum cœli cinget famulantibus auris;
Aura vagi mundi quantumvis lædat eundem.

Ten-

(c) conf. 30. Ebr. II, 14. Job. I, 14. (u) Eccl. I, 13, II, 3. (v) V, 7. 24. (x) III, 13. u med. (y) conf. 10. k. Dan. HEINSIUS, in Aristarcho sacro, & Gerh. Joh. FOSSIUS lib. I, de orig. & progr. idololatriæ, c. 13. ab Ebraeo, Musar, derivant Musam. (z) I, 25. r. (a) IV, 23. (b) conf. 30. & 2. Cor. IV. 24. (c) II, 19. III, 2. c. 18. 22. IV, 10. 22, 23. VI, 23. Job. VII, 38. XIV, 6. (d) II, 8. III, 3, 4. 12, 13. X, 32. z. XII, 22. y. Eccl. IX, 7.

36. Tendere qui contra me haud desinit, inscius infert
Spontè suæ vim duram animæ, dirasque catenas.
Mortem adamant omnes, Sophien qui odere beatam!

CAPUT NONUM.

*Tandem provebitur eò Tractatio isthæc generalior, ut doceat, præter Sapien-
tiæ communionem, offerri quoque ejusdem mansionem: ut Ipsa profite-
tur Job. XIV, 23. Quod ut significetur luculentiùs, subjuncta nova hy-
potyposis conspicitur capite hoc ultimo. Quando enim dicitur Sapiëntia
domum ædificare columnis septem spirituum, mactare, vocare; & quidem
ita, ut ipsius fructus laudetur sempiternus: certè invitatio intendit perpe-
tuam necessitudinem. 1. -- 12. Quando item, contrà, describitur stultitia,
quæ domum non ædificet, verum habeat in mundo; insidiasq; struat ju-
cundas, sed mortiferas: 13. -- 18. revocatur omninò ab hac domo animus,
ad illustrem ædem Sapiëntiæ, constantiâ firmissimâ incolendam.*

Inclita cœlorum incedens regina, perennis
Et virgo, & mater divûm, Sapiëntia f; quanquam
Lex, aliquantisper scrutandi corda, magistratram
Detinet, ignotis lactentibus, ubera præbens,
Ne profundat humi: tamen ultrò accersit alumnos.

L Id

(e) V, 23. XV, 32. XX, 2. XXIX, 24. (e) XIII, 24. XV, 27. XXVIII, 16.
Eccl, II, 16. q. Job. III, 20.

PARALLELISMUS CAPITIS IX.

(f) Vid. I, 2. 20. k. GLASSIUS Philolog. S. lib. III. tract. 1. can. 24. **ET CHRIS-
TUS** summa hæc sapiëntia, de quâ hic & c. VIII. agitur, ipsissima **DEI**
sapiëntissimi sapiëntia, in quâ reconditi sunt omnes thesauri sapiëntiæ &
intelligentiæ, & per quam sapiëntia rivi in homines diffunduntur verbo.
Quamobrem honoris causâ plurali numero dicitur, sapiëntiæ, q. d. tota sa-
piëntia, & omnis sapiëntiæ autor. conf. V, 2. VI, 14.

1. Id meditans, veterisq̃ue memor mitissima culpæ,
Quam primi humanam in sobolem traxere parentes:
Ipsa suis manibus, magnoq̃ue ardore, novabat
Tectum^s augustum, ingens, septem sublime columnis,
Excisis sanctâ de rupe; notantibus ignes
Spirituum septem^b, cœlo qui educere certant
Æternæ pacis non enarrabile templum.
2. Arte laborabat simul: & simul imbuit aram
Sanguine larga suo; pœnas, ceu victima, portans.
Jamq̃ue adeò, medicans occultè, pocula viniⁱ
Miscuitⁱ, ac dapibus mensas instruxit opimisⁱ:
3. Cùm vigil intereà misit, jussitq̃ue puellas^k
Summaⁱ supercilii murorum scandere; &, urbis
Prospectu latè circùm longeque petito,
Hanc vocem emisit. Nam quis sibi pectore simplex^m

Ap-

(g) Eccl. II, 3. VII, 4. (h) XXVI, 16. 25. De septem spiritibus conf. Esa. XI, 2. Zach. III, 9. Apoc. I, 4. IV, 5. V, 6. (i) 5. IV, 17. f. HIERONYMUS in Ecclesiasten c. II, 9. Quia Ecclesiasten interpretamur in Christo, & Sapientia in cratere mixto, in Proverbiis, prætereuntes ad se convocat; corpus Domini, craterem magnum habemus accipere: in quo non merita divinitas, ut in cœlestibus fuit, sed propter nos humanitate mediâ temperata est, & per Apostolos in minora *κυλίαια*, scyphos parvulos & crateres, in toto orbe credentibus effusa sapientia est. (i) Matth. XXII, 4. (k) Ps. LXVIII, 12, 13. Luc. XI, 49. Eph. IV, 11, 12. (l) VIII, 2. r. (m) I, 4. g. BASILIUS in Proverb. Quemadmodum ægri & debiles arte medendi utuntur, sic & stulti sapientiâ indigent.

- Apparet? velit huc, quisquis sit, amicus amatum
 Ferre pedem! Et vacuum corde", ac virtutis egentem,
 Advocat exsertis digitis, clamatque: Venite!
5. Ite, redite; meas, siquis pudor, ite sub ædes!
 Panis, quo vescor; vester cibus ille! bibetis
 Vina" mea! en, vobis ea mixta salubribus undis!
6. Deserite errores fatuos", & degite vitam",
 Promissis dignam coelestibus. ite p, viarum
 Rectarum læti, consultaque sana 7 sequentes.
7. Non ignara mali, doceo: nam spernor; ut omnis
 Riformem r objurgans s ridetur', &, impia" corda
 Increpitans x, horum maculis fœdatur & ipse.
8. Novi equidem, firmans dictum: Ne corripe scurram y;
 Ne malus ingratusque, movens odia aspera, lædat
 Teque fidemque tuam! sapientem z corrige; amabit.
9. Huic dabis z omne genus monitorum: insignior istis
 Reddetur; veluti dono ditescit egenus.

H

Est

(n) VI, 32. x. (n) sup. 5. (n) sup. 2. i. (o) IV, 4. VII, 2. (p) IV, 14.
 (q) I, 2. d. (r) I, 22. n. (s) I, 2. c. 23. p. XIX, 18. XXIX, 17. XXXI, 1.
 (t) III, 35. (u) II, 22. IV, 14. Eccl. VII, 17. (x) III, 12. (y) negatio
 comparativa, non absoluta. De quo idiotismo GLASSIUS Philol. S.
 Lib. III. tr. 5. can. 22. vid. Prov. VIII, 10. XVII, 12. Eph. VI, 12. (z) I, 5.
 i post. X, 13. a. 14. XI, 30. XIII, 14. 20. XII, 10. 16. 29. 33. XV, 14. 31. 32.
 XVI, 21. 23. XVII, 28. XVIII, 15. XIX, 25. XX, 12. XXIII, 15. XXV, 12.
 XXIX, 3. 8. i post. 9. (z) I, 3. disciplinam capere, & dare [docere]; cor-
 relata.

Est sapiens ^a justus ^a, solidæ pietatis amator:
 Quem si tu erudias, doctrinâ ^a augetur; & idem
 Doctorum numero verum decus additur unâ.
 Ast ego, cui debet terræ gens tota redemptis
 Fascibus imperium, nequeo ulli parcere mater.
 Ancillæ mihi quæ dantur, discrimine nullo
 Terrigenas, Verbi sub legem mittere, tentant.

- I O. Doctrinæ summam repeto: retinete fideles!
 Muneris æterni quod do, Sapientia, eodem
 Nomine materno sapientia fertur; & unum
 Illius hoc caput est: sic formidare Tonantem ^b,
 Ut nihil oppositi corde, ore, manuque geratur.
 Hoc primum: & castis si digna scientia cordi est,
 Scire nihil, nisi quod mens sancto intelligat usu ^c.
- II. Me duce (nam, quoties rursusque iterumque meorum
 Commoda commemoro, tenero vos dignor amore)

Mul-

(a) Sapientis & Justi, synonymia, alternatio & nexus, hoc in loco est convertibilis: ut omnis verè sapiens, sit justus; & omnis verè justus, sapiens. Redè GEIERUS: non sanè, qui perfectè talis est, omniq; vitio vel errore caret; [quid enim talis homo indigeret informatione?] sed, qui justitiam, coram Deo valentem, seriò sectatur, apprehendens nimirum fide cum Abrahamo justitiam Messie promissam, fidemq; illam sincero pietatis ac justitiæ studio palàm demonstrans; utut interea huic studio multæ adhareant infirmitates. Conf. II, 20. c. III, 7. p. Eccl. II, 14. f. VIII, 14. (a) I, 5. k. ex. empl. Act. XVIII, 26, 27. (b) I, 7. p. X, 27. XIV, 16. 26, 27. XV, 16. 33. XVI, 6. XVIII, 10. XIX, 23. XXII, 4. XXIII, 17. XXIV, 21. XXVIII, 12. XXIX, 8. i post. XXXI, 30. (c) I, 2. Luc. XII, 47.

- Multiplicabuntur soles tibi, fortia quisquis
 Sectaris mea castra; annique, & gaudia vitæ ^d,
 Accrescent magis atque magis. num talia temnas?
12. Si fueris sapiens, sapiens tibi consulis ipsi:
 Nulla mihi inde salus. sed tu, qui illudere ^e nobis
 Cœpisti, cumulabis onus; quod solus habebit
 Tecum quisque sibi, quem non mea dicta levabunt.
13. Hos inter sonitûs, medio flagrare tumultu ^f,
 Ecce! audet mulier demens, Infania ^g dicta;
 Impia simplicitas ^h, nil veri agnoscere curans.
14. Ergo suam quoque Dira domum, super urbe locatam
 Editiore loco ⁱ, non demum exstruxit; at auget,
 Pro dolor! antiquam: vastamque implere laborans
 Æmula, juxta ædem folio ^k subnixa refedit.
15. Hinc clamans; portis bipatientibus allicit omnes,
 Quos transire ^l videt: partim cum errore vagantes,
 Ignarosque viæ; partim, qui tramite recto ^m
 Haftenus incessere, voluntque per optima duci.

H 2

16. Ec-

(d) III, 2. c. 16. 21. 22. IV, 10. 13. 22. 23. VIII, 35. c. (e) sup. 8. 1, 26. r. III, 34. (f) VII, 11. (g) *omnis impietas: siquidem, omne peccatum fieri per stulticiam*, BASILIUS optime docet in Psalm. XXXVIII, 6. conf. 1. Sam. XXVI, 21. 2. Sam. XXIV, 10. 2. Paral. XVI, 9. (h) sup. 6. n. (i) sup. 3. (k) XX, 8. (l) sup. 3. (m) II, 7. h. III, 6. XI, 5. XV, 21. cum opposito conf. VIII, 8. X, 9. XIV, 2. 14.

16. Ecquis adhuc rudis est? huc divertatur alumnusⁿ!
 Et, qui cordis inops, huic verba, infecta veneno,
 17. Subjicit hæc: quid aquis, furti caligine merfis^o,
 Dulcius^p; ac, pane occulto^q quid amœnitus^r unquam?
 18. Ast miserum fugit hunc, illic damnata^s morari
 Pectora. Ne lateat; quemvis Sapiencia terret:
 Quò ruitis, vesana cohors? ne credite scorto!
 Sunt ibi, sunt Rephaim^t. barathri crudelibus umbris
 Occubuere, ejus qui irritamenta sequuntur^u!

TRA-

(n) *sup.* 4. I, 4. g. VI, 10. VIII, 4. (o) VII, 9. 19. (p) V, 3. XX, 17. c. Eccl. V, 11. (q) I, 11. x. Præter sensum litteralem hic non negligendus sensus mysticus, quem suppeditat HIERONYMUS h. l. *Aque furtivæ*, & panis absconditus, doctrina hæreticorum; quæ stultis ac perditis suavior videtur. Sapiencia palam mensam proposuit, & miscuit vinum suum. At stulta mulier nil meracum habens, ad aquas furtivas, & absconditum panem, quoscunque valet, aggregat: quia catholica ecclesia palam mundo divinorum eloquiorum convivium pandit: divinitatis & humanitatis Christi mysteria celebranda præcipit. Vel cerè in vino mixto, historiam simul & allegoricam auditoribus suis scientiam propinat, ut pro suo quemque capiti, vitæ poculis reficiat. At hæreticorum doctrina, publicæ fidei & professioni, sua secretim decreta præponit, & quàm nil spirituale habeat, suaviorem se catholicis pastoribus scientiam jactat docere, ut scilicet libentiùs audiantur, & agantur, quæ palam in ecclesia dici crediq; prohibentur, & dulciùs hauriatur insipientia, quæ putatur scientia, cujus prohibita fuerat audientia. (r) II, 10. XX, 17. (s) *conf. sup.* 11. (t) II, 18. VII, 21, 22. 26. (u) I, 11, 12. 31, 32. X, 2. XI, 4. Eccl. IX, 10.

TRACTATIO SPECIALIOR.

PARS PRIMA:

COMPREHENDENS XV. CAPITA SENTENTIARUM,
QUAS IPSE AUTOR SALOMO CONGESSIT PROMISCUE;
A CAP. X. USQUE AD XXV.

CAPUT DECIMUM.

Pietas erga parentes. 1. Injustitia, noxia. 2, 3. Laboris, & temporis, cura. 4, 5. Post virtutem, gratia & honor: post vitia, pana ac dedecus. 6, 7. Boni, ex obedientia, & integritate; mali, è sermone & gestibus, dignoscuntur. 8, 9, 10. Usus & abusus oris; ut cordis affectus. 11, 12. Sapientia, & datur, & recipitur à sapiente: plaga etiam debetur stulto, activè & passivè. 13, 14. Ad vitam prodest, labor solius pii; quamvis confidat opulentus, & pauper sit timidus. 15, 16. Disciplina, via. 17. Invidus, mendax: loquax, imprudens. uterque nauci. gravitas, laudanda. 18, 19, 20. Vacuus, ineptus ad juvandum. 21. Salus, à DEO. 22. Impietas, timiditas, ruina: consilium, auxilium, firmitudo. 23, 24, 25. Pigritia, intolerabilis. 26. Premia sanctimonia; vita diuturna, fiducia, robur, constantia. 27.-- 30. Pii differunt ab impiis, sermone: gratiofo & sapiente; perverso atque exitioso. 31, 32.

HActenus ordinibus distincta arbuta fuère.
Nunc licet, in *sylvas* intrare. hîc undique
sparsa

Dicta videre juvat *Salomœa* x, & carpere fructus.

I. Est, præstans animi gnatus, patris una voluptas:

H 3

At

PARALLELISMUS CAPITIS X.

(x) I, 1. Inscriptio [Sententiæ Salom,] conf. cum novâ c. XXV. utraque unius
Auctoris.

At matri ^y miseræ, miserandi causa doloris ^z,
Filius insipiens.

2. Thesauri ^a, fraudis avaræ

Impietate aucti, nequeunt augere salutem ^b:

Relligionis amor fatis instantibus obstat ^c.

3. Justi ^c animam ^d servat DOMINUS: non fuetus, amatam

Objectare fami rabidæ, sed, triste nocentum ^e

Deturbare jugum ^f.

4. Quis erit rerum omnium egenus ^g?

Nempe, manu si quis segni & recidente laborat ^b:

Strenua ⁱ sin fuerit, saturabit dextera quosvis.

5. Maxima cura etiam sit temporis ^k! optima proles,

Consilioque vicens ⁱ, rerum quarumlibet æstas

Cùm fervet, convectat ^k opes: contrà, ipse pudore ⁱ

Seque

(y) I, 8. r. (z) XV, 20. XVII, 21. 25. XIX, 26. XX, 20. XXIII, 22. 26.
XXVIII, 24. XXIX, 15. XXX, 11. 17. (a) VIII, 21. (b) I, 31, 32. VI, 34,
35. IX, 18. XI, 4. (c) XI, 6. XXI, 21. Conf. IX, 9. a. CYPRIANUS,
de Opere & Eleemosynis. Metuis, ne patrimonium tuum forte deficiat,
si operari ex eo largiter caperis? Quando enim factum est, ut iusto possent
desse subsidia vitæ? quum scriptum sit: Non occidet fame DOMINUS
animam iustam. (d) XI, 17. XII, 10. Eccl. VI, 2, 3. (e) II, 22.
IV, 14. Eccl. VII, 17. (f) XI, 6. XVII, 4. XIX, 13. (g) XIII, 7, 8. 23.
XIV, 20. 31. XVII, 5. XVIII, 23. XIX, 1. 4. 7. 17. 22. XX, 13. XXII, 2. 7. 9.
16. 22. XXVIII, 3. 6. 8. 11. 15. 27. XXIX, 7. 13, 14. XXX, 9. 14. XXXI, 9. 29.
conf. abstractum VI, 11. e. Eccl. IV, 14. V, 7. (h) XII, 24. 27. XIX, 15. 24.
XX, 4. XXI, 25. XXIV, 30. XXVI, 15. (i) XII, 24. XIII, 4. XXI, 5. Eccl.
IX, 10. Ad v. 4. & 5. conf. XIV, 35. (k) XXIV, 27. Eccl. III, 1. 5. (l) VI, 8.
X, 19. XIV, 35. XVI, 20. XVII, 2. XIX, 14. (1) XII, 4. XIV, 35. XVII, 2.

Seque suosque premit, messis quicumque sub umbrâ
Ducere vult somnos, atque indulgere quieti *m*.

6. Insignis pietate viri caput *m*, omine fausto *m*,
Et Deus atque homines cingunt: verum, improba
amantes

Eloquia *m*, involvet paribus violentia *n* poenis.

7. Famam ejus comitatur honos, & gratia vivax *m*:
Atqui horum nomen putredine *o* carnis obibit.

8. Præcepta *p* accipiet, sapiens qui pectore fido est:
E propriis labiis *q* poenâ sese implicat amens.

9. Integra *r* qui in plano sequitur, securus *r* in omni
Ingreditur casu: furtim mala quæque viarum
Arte malâ abscondens *r*, tandem agnoscetur apertè.

10. Lumine qui tremulo nutat *u*, parat ille nefandam
Ærumnam: & stultus, labris *q* sibi retia necit *x*.

11. Fons medicantis aquæ *x* se effundit ab ore bo-
norum:

12. Osque malignorum truculentos protegit ausus.
Infelix odium, sopitos suscitât ignes

Rixa-

XIX, 26. XXIX, 15. (m) VI, 10. c. (m) XII, 14. XIII, 2. XVIII, 29. XXV, 22.
(m) 7, 22. XI, 11, 26. XXIV, 25. XXVIII, 20. (n) infra 11. III, 31. XVI, 29.
(o) XII, 4. XIV, 30. (p) I, 8, 9. II, 1. III, 1. VI, 20. 23. XIII, 13. Eccl.
VIII, 5. (q) 10, 13, 21. XIII, 3. (r) inf. 29. I, 12, 2. (s) I, 33. c. (t) II, 7. h.
(u) VI, 13, 17, 18. XVI, 30. (x) sup. 8. Eccl. X, 8, 9, 11. Sir. XXVII, 25, 26, 27.
(x) III, 2, 22. Eccl. IX, 9.

Rixarum: firmatus amor, finit esse sepulta
 Alterius delicta; operitque ^r, ac condita celat ^r.

13. Vis Sophien audire; sonat tibi prompta, labellis ^z
 In sanctis residens, fugienda scientis ^a, amici:
 Indocili ^b dorso, mentis quod decutit usum ^b,
 14. Verbera ^c debentur. Sapientes, cordibus inis
 Munera doctrinæ ^d, rursus promenda, reponunt ^e:
 Talia spernentis facundia, plaga ^f propinqua ^g est.
 15. Admiratur opes ^b, tanquam munimina firma ⁱ,
 Divitiis septus ^b: pavidos, sine fulmine, sternit,
 Non tam humilis stupor, aut torpor, quàm imbellis
 egestas ^k.
 16. Solum infontis opus ^l, vitam lucratur, & alta
 Præmia: fontis ager, pollutus crimine, floret
 Proventu ^m Stygio, noxasque & damna minatur.
 17. Est via vitalis, si quis monita audit acerba ⁿ,
 Amplectensque fovet ^o; verba incusantia ^p linquit
 Haud alius, quàm qui præceps ad Tartara fertur ^q.

18. Invi-

(y) 6. 18. XII, 16. 23. XVII, 9. XXVI, 26. XXVII, 9. XXVIII, 13. (y) XI,
 12, 13. 1. Petr. IV, 8. (z) inf. 19, 21, 32. V, 3. g med. (a) I, 5. i. Eccl. IX, 11.
 (b) VI, 32. x. (c) XIX, 23. 29. XXII, 15. XXVI, 3. (d) I, 4. k. (e) I, 11.
 II, 1. 7. b. (f) inf. 29. XIII, 3. XVIII, 7. XXI, 15. (g) Eccl. X, 20. (h) I,
 13. b. Eccl. X, 19. (h) XIV, 20. XVIII, 11. XXVIII, 11. (i) XVIII, 10.
 (k) VI, 11. c. (l) XI, 18. (m) III, 9. 14. XV, 6. Eccl. V, 9. (n) I, 2. c.
 (o) II, 8. 19. V, 2. &c. Eccl. III, 6. V, 7. (p) I, 2. c. (q) XII, 26.

18. Invidiam ⁊ occultans ⁊ secum, mendacia dictat
 Livida: quique effert ⁊ convicia, stultus ⁊ hic ipse.
19. Nec vacat erratis unquam, cui copia fandi ⁊
 Densa fluit: prudens, valvis obstruxit ⁊ hiatum.
20. Selecti argenti ⁊ cum pondere, sermo ⁊ probati
 Autoris se æquat: nihili sunt, prava struentes.
21. Quisquis agendorum divina humanaque jura
 Excolit exercetque, per instrumenta loquendi ⁊
 Pascua ⁊ dat multis: obliti legis & æqui,
 Non modò non profunt aliis; sed, lucis egendo ⁊,
 Se quoque disperdunt.
22. Fortunam, aspirat jöva:
 Hic Pater, hic solus ditat ⁊; neque fortis opimæ ⁊
 Fatum ultrò plagis sævisque doloribus ⁊ urget.
23. Contemtor veri ⁊, levia & ludicra putabit,
 Non secus ac risum, patrans immania ⁊ cœpta:

I

Cura

(r) *sup.* 12. XXVI, 26. (s) XXV, 10. (t) I, 22. m. n. Eccl. II, 14. (r) AM-
 BROSIUS in Ps. I. Beatus est, qui non cogitaverit, quod malum est; & non
 operatus fuerit peccatum; [quia interdum & sine cogitatione delinquimus:
 ex multiloquio enim non effugimus peccatum] & non perseveraverit
 in peccato. (u) XI, 24. XIII, 24. XVII, 27. XXI, 26. XXIV, 12.
 (x) VIII, 19. (y) *conf.* 6. 8. 11. 14. 18, 19. 31. (z) *sup.* 13. 2. XIII, 20. f.
 (z) VI, 32. VII, 7. IX, 4. 17. Eccl. X, 3. (z) *sup.* 4. XXI, 17. XXIII, 4.
 (a) V, 10. XIV, 3. 23. XV, 1. Eccl. I, 13. II, 24. 26. (b) I, 3. *conf.* Je-
 rem. Thr. III, 33. Ezech. XXXIII, 11. (c) I, 22. Eccl. II, 14. (c) XXI,
 27. 1.

- Cura viri solers ^d, rerum discrimina lustrat.
 24. Deteriori animo pavor is, qui pulsât eundem,
 Eveniet ^d: iustis autem, sua vota dabuntur ^e.
 25. Ut transire solet turbo ^f; sic, impius omnis
 Haud erit ^g. omne pium genus, est firmissima rupes,
 Terrarumque solo prece fundamenta ^b ministrat.
 26. Triste oculis, fumus; triste, acris morsus aceti,
 Dentibus ^b: ignavus ⁱ talis, mittentibus ipsum.
 27. Insertus pueris crebrâ si voce JEHOVÆ
 Est timor ^l; hic crescet penitus: crescetis adulti,
 Fortunante dies ^k sensim, formidine sanctâ ^l!

In

(d) II, 5. XI, 12. XV, 21. XVII, 27. XX, 5. XXI, 30. (d) XI, 27. XXVIII, 22. (e) IX, 11. XI, 23. XII, 12. Eccl. I, 10. IX, 9. 15. (f) I, 27. s. (g) XVII, 3. XXV, 23. 25, 26. (h) III, 19. VIII, 29. (h) HIERONYMUS in b. l. Sicut acetum dentibus, & fumus contrarius est oculis: ita sacerdos in ecclesiâ pravus, per acedinem peccati, fidelium sensus obtundere facit: atque erroris ignorantia oculos cordis eorum ab intuitu fidei, seu intellectu rectitudinis, dum caligant, velut fumus, excæcat. Sicut hæreticorum perfidia bonis doctoribus molestiam generat, & lacrymas; sic malè vivens catholicus eis, qui fidem suam ex operibus ostendere jusserunt, per inertiam gravis est. Oculi quippe & dentes, predicatorum sunt sanctæ Ecclesiæ, qui ei & recta itinera prævidere, & alimenta spiritualia suggerere solent. Porro, acetum, quod à vino degenerat; & fumus, qui ab igne ascendens evanescit; eos, qui ab Ecclesiasticâ suavitate & charitate per superbiam, vel socordiam, recedentes, hanc etiam verbis impugnant, figuratè denunciant. De quibus dicit Joannes: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. (i) VI, 6. XXV, 13. XXVI, 6. (k) III, 2. i. (l) I, 7. p. IX, 10. b.

- In brevia, & paucos, redigit mos efferus, annos ^m.
28. Exsultant præfente bono, præcordia recti
 Confcia: & his femp fiducia ⁿ gaudia præftat:
 Spes ^o fcclerata perit, luditque caduca profanos.
29. Integritate utens ^p, DOMINI veltigia ^q robur
 Effe fuum, gaudet: quotquot fabricantur iniquum ^r,
 30. Hos quatiet terror ^s. Manet inconcuflus ^t in ævum,
 Sinceri iuftique tenax: turba impia terræ ^u,
 Ob meritum, patriâ cogetur cedere dulci.
31. Vir bonus, ore dabit præclaræ germina laudis:
 Lingua, doli confors ^x, facile extirpatur ^y. utrumque
32. Cur ita? quod placitum ^z Superis, tenet ille, loquelæ
 Oftia ritè docens: pravi, perversa perorant ^x.

CAPUT UNDECIMUM.

Menfura omnis, coram iudicio DEI. 1. Superbia, non fine contumeliâ. 2. Fortune fons, interior. 3. Iuftitia, potentior divitiis, nequitia & perfidia. 4, 5, 6. Injuftus, fpe excidit; non, iuftus. 7, 8. Scientia, antecellit hypocrifi. 9. Urbis falus, à bonorum falute & oratione. 10, 11. Silentium, remedium præfens, ad loquendum fine contentu & obtreclatione. 12, 13. Confiliarii, neceffarii. 14. Stipulatio, periculofa. 15. Uxoris fortitudo, magnum decus. 16. Viçtus benignus, probitatis fignum. 17. Fallaces, perversi, fontesq; nulli impuniti manent: animati rectius, beati. 18, 19,

I 2

20, 21.

(m) *conf. fup. 21. 24, 25. XXX, 17. (n) XI, 23. XIII, 12. (o) XI, 7. 23. XIII, 12. (p) fup. 9. XIII, 6. (q) VIII, 22. 32. (r) VI, 18. XXI, 5. XXX, 20. (s) fup. 14. (t) XII, 3. (u) fup. 3. 7. 16, 24, 25. XXIV, 16. (x) fup. 20. y. II, 12. q. (y) II, 22. (z) VIII, 35, XI, 27. XII, 2. XII, 9, 35. XVI, 9, 35. XVI, 13. XVIII, 22.*

20, 21. *Cultus externus sine interno, fœditas.* 22. *Scopus, hominum bonorum, bonus; malorum, noxius.* 23. *Ut eleemosynam, sic omnem charitatem, sequitur benedictio.* 24, 25, 26. *Querentes, inveniunt; bene, bona: male, mala.* 27, 28, 29. *Sapientie fructus optimus, animas lucrari.* 30. *Judicium paternum, prænuñciat rigorosum.* 31.

Lances ^a fraude graves damnat gravis aula ^b JEHOVÆ:
Delicias ^c Ipsi, perfecto pondere, saxum ^d
Conciliat ^e.

2. Veniet si cœca superbia ^e; cœca
Dedecora ^f advenient, ignominiosaque facta:
Non, nisi submissos ^g, natos, Sapientia ^h nutrit.
3. Quoslibet erectos ⁱ præclaro limite ducet ^k
Integra ^l mens: sed enim, vastabit prava ^m, rebelles ⁿ.
4. Tempore, quo Nemesis præsto est, quo fulminat
ira ⁿ,

Divi-

PARALLELISMUS CAPITIS XI.

- (a) IV, 26. u. V, 21. XVI, 11. XX, 10. Eccl. VI, 12. (b) III, 32. VI, 16. VIII, 7. XX, 23. (c) X, 32. XII, 22. XV, 8. (d) XVI, 11. XX, 10. 23. XXVI, 8. 27. XXVII, 3. (e) *Ad dictum hoc conf. de judicio, inf. 4. &c. I, 3. f. XVI, 11. XX, 10. BASILIUS, in princip. Proverb. Argumentum justii, affectus est reſtitudo. Quod idem Salomo in orationis progressu innuere videtur, dicens: Pondus magnum & parvum, & mensuræ duplices, abominatio apud Deum; quod non æquum est, circa judicium, ponderum id appellatione, proverbii modo, figurans. Ex quo non solum judicantibus, sed cunctis in omni vitæ rerum agendarum electionibus, hujuscemodi justitiæ instructio utilis admodum fuerit. Conf. ad XII, 5. x. notata plura sequentia, referenda huc pariter.* (e) XIII, 10. XXI, 24. (f) III, 35. XVI, 18. XVIII, 12. (g) XV, 33. XVIII, 12. (h) I, 2. b. (i) *conf. 5, 6. u. II, 7. b. Eccl. VII, 29.* (k) VI, 22. (l) I, 12. z. (m) XIII, 6. XV, 4. XIX, 3. (n) 6. II, 22. g. (o) VI, 34. 35. a.

- Divitias ° prodesse nihil; vindicta docebit:
 Eripiet letho præsenti, ac vincula rumpet
 Justitia, &, tandem patefacta, innoxia caussa °.
5. Justitia alta virum solidum, moderamine *p* tutam
 Edocet ire viam certo: cadit *q* improbus, ipsâ
6. Improbitate suâ. Rectâ se inferre paratos,
 Virtutis studium constans, ex omnibus arctis
 Eruet insidiis: subiguntur *r* clade, maligni *m*.
7. Occumbente malo; spes occidit, occidit omnis *s*:
 Occidit omnis opum, studiorumque ampla voluntas.
8. Innocuo intentat manicas angustia *t* rerum
 Sæpe; sed exit eas impunè: locumque *u* soluti
 Injustus capiet, durâ compage tenendus *x*.
9. Ore bonum simulans, vanus deludit amicum *x*,
 Exitioque dicat: verum, haud ignara malorum
 Pectora, se exsolvunt *y* laqueis, artem arte domando.

I 3

10. Cum

(o) I, 13. VI, 31. X, 2, 15. (p) III, 6. IX, 15. (q) inf. 14. 28. XIII, 17.
 XVI, 20. XVII, 20. XXIV, 16, 17. XXVI, 27. XXVIII, 10, 14, 18. (r) III, 26.
 Eccl. VII, 26. (s) X, 3. (s) X, 28. (t) sup. 5, 6. I, 27. XII, 13. XVII, 17.
 XXIV, 10. XXV, 9. (u) XVI, 27. XVII, 20. XXI, 18. XXVI, 27. XXVIII,
 10. Eccl. IV, 15. X, 8. (x) HIERONYMUS, in h. l. Martyr quisque de an-
 gustia passionis liberatus est post mortem; & tradetur in panem pro ejus
 causâ persecutor, qui illum angustiauit. Jacobus martyrio coronatus est;
 Petrus de carcere salvatus: & Herodes, qui eos persecutus, à vermibus visi-
 biliter consumptus, raptus est, ubi invisibiliter vermis ejus non morietur, &
 ignis non exstinguetur, (x) III, 28, 29. VIII, 9. XX, 6, 17, 19. (y) XII, 7.

10. Cùm fortuna favet justis, totâ urbe triumphant
Gaudia ^z: cumque mali intereunt, tum publica cœlo
Lætitia assurgit, vocesque animosque sub astra
11. Tollit humo ^z. Divûm dono nil mœnia in altum
Provehit usque adeò, quàm fortunantia ^a dicta
Nobilium Patrum, qui sancta & recta loquuntur:
Nilque eadem magis evertit ^b, quàm oratio læva.
12. Aspernans ^b comitem ^c, sese diffundit in auras
Cordis inops ^d: vir, multa sciens prudensque ^e, file-
bit ^f.
13. Obtrectator adest, malè si quis operta recludit ^g:
Spiritus est fidus ^b socio, commissa tegenti ^b.
14. Gens robusta fluit, sanis ⁱ nisi curia semper
Consiliis ^k vigeat: populo via prima salutis
Panditur, à multo ⁱ quæ consultore ⁱ paratur.
15. Frangitur, heu! nimium, tua quem cita dextera fallit,
Postquam aliena obiit promissa, fidemque recepit ^m
Alterius: sin tu renuis spondere, quiesces!

16. Uxor

(z) XXVIII, 12, 15. 28. l. XXIX, 8. (a) inf. 26. X, 6. m. (b) XIV, 1. XXIX, 4.
(b) I, 7. XII, 8. XIII, 13. XIV, 2. 21. XVII, 5. XVIII, 3. XXIII, 9. 22. XXX,
17. (c) III, 28, 29. Eccl. IV, 4. (d) VI, 32. x. (e) X, 23. d. (f) XVII, 28.
(g) III, 32. XVII, 9. XX, 19. XXV, 9. (h) Eccl. VII, 18. (h) X, 12.
XVII, 9. XXVIII, 13. (i) V, 23. VIII, 34. XIV, 4. XV, 22.
XXIX, 17. (k) I, 25. q. (l) XII, 20. XV, 22. XXVIII, 31. (m) VI, 1.
XXII, 26.

16. Uxor, quam variis ardens virtutibus ornat
 Gratia ⁿ; sectatur, prenditque ^o, sibi atque marito,
 Sustentatque ^o decus: sicut terrore, tyranni ^p,
 Apprensas tutantur opes.
17. Vir, amore benigno ^q
 Complectens alios, victus recreantis honore
 Seque ^r, suosque simul, dignatur ^r: pabula turbat ^s
 Non æquus propriæ carni ^t, crudelis ^u atroxque.
18. Mentitur ^x justos, hominumque boumque labores,
 Fallax: iusta ferens ^y, sibi præmia digna reportat ^z.
19. Atque ita iustitia est, quærenti, semita vitæ ^a:
 At, sequiora sequens ^b, fatum procurrit ad atrum ^c.
20. Tanquam monstra, illos DEUS execratur ^d; acerbo
 Pessima dissimulant ^e qui corde ^f: sed, una voluptas ^g
 Hi DOMINO, quotquot toti sincera viarum
21. Eligere intendunt ^g. Non dextra ^b fidesque ligata
 Mutua

(n) I, 9. III, 4. 22. V, 19. VIII, 35. XIII, 15. XXI, 19. XXII, 1. XXVII, 15.
 XXXI, 10. 30. (o) III, 18. g. 35. (p) X, 25. XXV, 23. 25. 26. (q) Conf. de
 gratiâ, 16. n. III, 3. 4. 27. XII, 10. XV, 17. x. (r) De animâ, appetitu;
 X, 3. d. XII, 10. Eccl. III, 12, 13. V, 18. VI, 2, 3. (r) retribuit, reddit
 animæ suæ: III, 30. XXXI, 12. (s) inf. 29. XV, 6. 27. (t) V, 11. (u) V, 9.
 (x) XIII, 5. g. XXXI, 30. (y) XXII, 8. (z) X, 16. l. XIII, 21. XIX, 17.
 XXIII, 18. XXV, 22. De injusto conf. Eccl. V, 10. VI, 1. &c. (a) III, 2. i.
 18. 22. n. X, 16. XIX, 23. Eccl. IX, 9. (b) XXI, 21. (c) II, 18. III, 29. y.
 V, 5. VII, 27. VIII, 36. (d) sup. i. III, 32. VI, 16. (e) II, 15. t. VIII, 8.
 (f) X, 8. (g) XXIX, 27. (g) sup. i. XII, 22. XV, 8. (h) III, 27. XVI, 5.

Mutua, non poterit vis maxima, reddere fontem
Infontem. effugiet labem, fata luce propago.

22. Interiore carens cultuⁱ, nitidissima vultu,
Foemina, sus foeda est, aurato ornata monili^k.
23. Haud mala; quin, tantum bona sunt, optata
bonorum:

Cassa timore Dei, tandem indignata, sub umbras
Spes fugit; adversæque solent succedere moles^k.

24. Est, quod plus spargit, cui, plus accrescere dandoⁱ,
Contingat; parcusq;^m nimisⁿ, cui semper^o egendum^p.

25. Larga bonis verbis, factisque juvantibus ultrò
Exsuperans, anima; impletur pinguedine & ipsa^q:
Certè ita; namque, alios fatians^r, saturabitur æquè.

26. Didere frumentum parcenti^s, concio gentis^t
Omnia dira canent^u: capiti vendentis, acervos

Nescio

(i) XXVIII, 26. Eccl. VII, 26. IX, 15. (i) XXVI, 16. XXXI, 18. (k) CHRYSOSTOMUS Tom. II, in N. T. Matth. XXIII, hom. 45. Quando uxorem ducere vis, noli querere divitem, sed benè morigeratam: quia mores boni divitias frequenter acquirunt, divitiæ autem mores bonos nunquam fecerunt. Et gloriosior est paupertas fidelium, quàm divitiæ peccatorum. Noli querere speciem, quia scriptum est: Sicut in aures aureæ in naribus porci, ita mulieris malè morigeratæ species. Quia in specie, meretrices, placent; in moribus autem, matronæ. (k) sup. 7. VI, 29. r. X, 24. 28. Ps. X, 17. CII, 18. &c. CXLV, 20. (l) III, 27, 28. XIII, 21, 22. XIX, 17. XXII, 9. XXXI, 20. Eccl. XI, 1. (m) X, 19. u. (n) aberrans à recto, conf. GLASSIUS Philol. S. Lib. IV. Tr. I. obs. 4. (o) tantummodò, conf. 23. (p) VI, 11. (q) XIII, 4. XV, 30. XXVIII, 25. (r) V, 19. (s) I, 15, 16. III, 27. x. ult. (t) XIV, 28. (u) XXIV, 24. enall. XIV, 1. &c. CHRYSOSTOMUS in ad

- Nescio quos, præter solitum, gratantur & optant ^x.
 27. Auroræ radiis bona qui vestigat ^y, eundem
 Excipit ^z uberibus cœli indulgentia ^a blandis:
 Et mala ^y quærenti ^y, obveniet ^b per vulnera vulnus!
 28. Thesauris confidit ^c homo, cum spontè ruet ^d mox:
 Cultores legum, folia ut reparata, virescent ^e.
 29. Quando pater, laxis laterum compagibus, ædes

K Con-

Corinth. XV. hom. 39. Civitatem nostram invasit quondam siccitas; & extrema timebant omnes, & Deum rogabant, ut hunc metum solveret. Et tunc licebat videre, quod dictum fuit à Mose; cœlum factum æneum: & quotidie expectari mortem, omni morte graviolem. Sed, quum postea ita visum esset benigno & clementi DEO, præter spem omnem, multa atque adeo infinita ex alto cecidit pluvia, & omnes jam festum diem agebant, tanquam qui ex ipsis portis mortis ascendissent. Veruntamen in tantis bonis, & communi omnium letitiâ, quidam ex his, qui erant valde opulenti, huc & illuc circuibat maestus & tristis, præ animi egritudine mortuus; & multis causam rogantibus, cur in communi omnium letitiâ solus doleret; ne intus quidem continere potuit hanc gravem animi perturbationem, & à morbi punctus tyrannide, causam in medium protulit. Nam quum habeam, inquit, decies mille mensuras frumenti, nescio quid illis deinceps faciam. Hunc ne, dic queso, pro his verbis beatum ducemus; pro quibus oporteret eum obrui lapidibus, qui est quavis fera crudelior, qui est communis hostis? Quid dicis, o homo? Doles, quod non perierunt omnes, ut aurum cogas? Non audivisti, quid dicat Salomo. Qui frumenti auget pretium, est populo execrandus! at circuis, communis inimicus bonorum orbis terræ, & hostis liberalitati Domini totius mundi, & mammonæ amicus, vel potius servus? non oportebat, linguam illam amputari? non, cor extinguere, quod hæc verba pepererat? Vidisti, quomodo aurum non finit, homines esse homines, sed feras & demones. (x) sup. 10. z. 11. a. (y) I, 28. u. III, 29. y. sup. 19. Eccl. I. 13. (z) quærentem, ut acquirat: XII, 9. (a) sup. 20. X, 32. z. XII, 2. (b) X, 24. d. (c) III, 5. l. m. (d) sup. 5. (e) III, 2. i. 5, 6. IV, 12. VIII, 18.

Conturbare suas, non ambigit; inde quid hæres
Accipiet? foetos inimicis imbribus Austros ^b.
Inconsultus item, vario usu corda politis
Serviet.

30. Egregios fructus fert optimus autor,
Qualiter ostendit vitam frondentibus arbos
Fœcundam ramis: sapiensque agnoscitur inde,
Doctrinâ ac meritis vinctas si ducere mentes
Noverit, atque Dei regno si vindicet aptas.

31. En! pius, in terris, luit ipse errata priora ^k:
Quantò, crede, magis, sceleratus & impius erro!

CAPUT DUODECIMUM.

Amor eruditionis, castigationis patiens. machinationum, vitiorum, amans; expers benedictionis. 1, 2, 3. Uxor pigra, evitanda. 4. Vera consultatio, fraude vacat. Deus ipse ad bonum dirigit verba illorum, qui scopum figunt directe in DEO. Impii, se perdunt miserrime. 5, 6, 7. Laus, sequitur rationis usum; erga Deum, se ipsum, sociumq; & jumenta. 8, 9, 10. Labora, & ora! Otia, & retia; irrita. 11, 12. Abusus oris, periculosus. 13, 14. Signa stultitiæ: iudicii, malè informati, pertinacia; & iracundia, non repressa. 15, 16. Veritas corrupta, non est veritas: non violenta, sed mansueta oratio, sapientia. mendacium, haud durat. 17, 18, 19. Truculenti sunt pleni dolo, & omnibus malis: pacifici, bonis consiliis; ac sine culpa. 20, 21. Fraudulentia, abominatio: fidelitas, sacrificium. Intelligent, silentio utitur: inspiens, non utitur. 22, 23. Industria, dominatur: ignavia, pensitat. 24. Cordis tui medicus, alienum es. 25. Excel-lunt iusti: impii, si se implicant. 26. Pigri focus, vacuus: impigri, pretiosus. 27. Iustorum vita, sine periculo. 28.

Cogni-

[f] *sup.* 17. XV, 6. 27. [g] III, 35. ^b. [h] X, 25. Eccl, I, 14, 17. [i] I, 31. y,
[k] VI, 31, VII, 14. XIII, 13, Eccl, V, 3, &c.

Cognitionis amans, stimulum / erudientis amabit:
Non refugit, verbum acre ^m pati; nisi bardus ⁿ,
& amens.

2. Hauriet à DOMINO plenum bonitate favorem^o,
Si quis mente bonus: sensorum agitator^p, aberrat^q.
3. Non sedem stabilem, vitio durante, capeffet^r
Ullus homo: radix justorum, immota manebit.
4. Sedulitate^s viro^t nectit matrona^s coronam^u:
Pigra, pudenda, velut caries, depascitur ossa^x.
5. Iudicii^x perstat librato examine, quicquid
De rebus statuere probi: consulta malorum

K 2

Sunt

PARALLELISMUS CAPITIS XII.

[1] I, 2. III, u. 1. [m] I, 23. p. [n] XXX, 2. [o] VIII, 35. X, 32. [p] I, 4. XIV, 17. XXIV, 8. idiotismus idem, XV, 18. XXII, 24. XXIX, 1. 4. 13. 22. conf. I, 19. b prius. [q] condemnandus: XVII, 15. [r] I, 32. II, 22. III, 33. c. X, 2. 25. XI, 4. 21. XVI, 12. XXV, 5. XXIX, 14. [s] XIII, 22. XXXI, 3. 19. [t] XXXI, u. [u] IV, 9. [v] X, 3. XIV, 39. [x] I, 3. f. Ad XI, c. notata è BASILIO in princ. Proverb. videantur, quæ leguntur etiam Homil. XII. Utrouque sic pergit. Quoniam, ex Salomonis sententiâ, Cogitationes justorum, iudicia; viro sapienti omnino studere opus, intra cordis arcana tribunal constituere, rectaq; facere iudicia: mentem quoque velut in trutinâ suspendere ad ea, quæ conveniunt, & ad quodlibet agendum æquâ lance librandum. Quando singula Rei mandata, contra adversantem sibi malitiam, coram te iudicium experiuntur; da legi divinæ, contra vitium, victoriam. Iniquum & æquum apud te iudicantur. Responde contra concupiscentiam alienorum bonorum: da, ut vincat virtus. Contumelia & patientia invicem pugnant? vitupera contumeliam, lauda patientiam. Odium item, & charitas? alterum procul rejice: alteram verò, videlicet cha-

6. Sunt dolus ^y. Insidiæ ^y! Cruor! his, & talibus ausis,
 Hi crudele sonant: verum illi, recta colentes,
 7. Expedient ^z sese ore suo. Vertentur ^a ab imo
 Degeneres; nec eos Vindex altissimus ultra
 Esse finet ^b: stabit ^c domus ^d inconcussa piorum.
 8. Pro modulo mentis sanæ, rationis ^d & apto
 Pondere, vir laude est dignus: vecordia ^e, turpem
 9. Contemptum ^f pariet. Melior, qui inglorius annos,
 Cum servo, superat; quàm, qui jactantior aufert
 Se tumidum, non farris habens alimenta, nec auri
 10. Auxilium. Æqua fovens ^g, noscit ^h quoque provi-
 dus ægri

Spira-

ritatem, propriam, familiaremq; tibi redde. Simulatio, & simplicitas; fortitudo, & timiditas; prudentia, & imprudentia; justitia, & injustitia; temperantia & intemperantia judicantur: tunc denique in tuæ mentis recessu judiciorum rectitudinem ostende, & veluti in tribunali tibi ipsi assessor, mandata observans, monstra, te vitium abhorrere, ac omnino ab eo esse aversum, virtuti verò faventem studentemq;. Si enim in rebus cunctis, quas agis apud te, potiora & meliora vincere permittas; beatus in die illà fueris, quando Deus occulta hominum judicabit, ut testatur Evangelium, cogitationibus corda simul hominum accusantibus & defendentibus! nec condemnatus discedes, verum justitiæ coronâ ornaberis, quâ tu item virtutem in omni vitâ redimiveris. Talium tibi bonorum præbitor hic Proverbiorum liber extiterit: docens, & veram servare justitiam, & judicia recte dirigere. (y) I, 11. x, VIII, 13. Eccl. VI, 9. [z] XI, 9. [a] enallage infin. ut XV, 22. Eccl. VIII, 9. IX, 11. Vid. GLASSIUS Gramm. S. tr. III. can. 44, s. [b] X, 25. [c] sup. 3. [d] XXI, 12. z. [d] III, 4. k post. [e] XI, 20. [f] XVIII, 3. [g] XI, 17. 9. [h] I, 4. b, XXVII, 23. XXIX, 7. RUPERTIUS. Tractatus in Joan. A,

Spiramenta i bovis: quando, & miserescere, discunt

Immites animi, furiis immanibus ardent ^k.

II. Culturâ si quis terram molitur, & artes i;

Illius optatis lætissima mensa ^m premetur

Muneribus: demens, deserta negotia quærit ⁿ

Otiaque ^o; excussus propriis, & rebus, & orsis ^p.

Exhibet hic cùm se suavem, inter inermia Bacchi

Orgia; plorandus, sua munimenta reliquit ^q.

12. Retia dira, procax agitat; desiderat ^r idem

Impia præsidia ^s: at, spes radicata, probatis

Dat tures, dat opes, dat propugnacula tuta ^t.

13. Labe ^t labellorum in casses ^u malus incidit: angor ^x

Avolat à iusto. Præ se qui plana tuetur;

Casum ejus, tanquam infontis, miserabitur insons:

Obvius in portis audax, non desinet unquam,

K 3

14. Affli-

CHRISTUS magnificentius charitatem suam exprimit, dicendo: Cognosco; quàm, si dixisset, Diligo. Hoc enim verbum, cùm significatione dilectionis, simul sonat affectum compassionis. Juxta quod Salomo ait: Novit sapiens animas jumentorum suorum; viscera autem impiorum, crudelia. (i) X, 3. XI, 17. r. (k) V, 9. XI, 17. (l) XXVIII, 19. (m) inf. 14. V, 10. q. (n) XI, 19. XXVIII, 19. (o) XX, 13. (p) defectus panis, & cordis: 9. 11. VI, 32. x. (q) Vid. LXX. & Vulg. (r) I, 22. VI, 25. XIX, 19. XXII, 24, 25. XXIII, 2. XXV, 28. XXVI, 21. (s) Eccl. IX, 14. (t) sup. 3. X, 24. (u) XVII, 9. XXVIII, 13. XXIX, 6. (v) I, 17. f. ult. VI, 2. 5. VII, 23. XIII, 14. XIV, 27. XVIII, 7. XX, 25. XXII, 5. 25. XXIX, 5, 6, 25. (x) I, 27, r.

14. Afflixisse animas ^y. Recipit ^z, de fructibus ^a oris
 Quisq; sui, ipse bonum: manibus, sua præmia dantur ^b.
15. Stulti ^g perversis oculis ^c, quam seligit ipse,
 Recta via ^d apparet. Sapiens, auscultat honesto
16. Consilio, paretque volens ^e. Ira ^f irrita stulti ^g
 Haud patitur frenum: quæcunque sit hora diei;
 Irritata, palam hæc, tenebrarum nata, patefcet.
 Ignem ignominia, prudens premit, obtegit ^h, astu ⁱ.
17. Veracis proprium est, justè qui justa loquatur:
 Vera, modum præter, supràve, infràve, recensens
 Testis; hic ipse dolum, scelus ac mendacia prodit ^k.
18. Non nemo eloquio mittit, quot verba, tot ictus,
 Ense quasi inflicto ^k: sapientum lingua, medela ^l est.
19. Vera sonans verè labium, vaga nubila vincens,
 Constat in æternum ^m: sermo, quem nuntia ficti ^k
 Fama tulit, subito in nihilum dilapsus abibit.

20. Sic-

(y) Vid. LXX. (z) *suprà* 11, m. conf. I, 31. XVII, 13. XXIV, 12. b. 29. (a) XI, 10. XIII, 2. XVIII, 29. (b) XIX, 17. (c) III, 7. XIV, 12. XVIII, 2. XXI, 2. Matth. VI, 22, 23. (d) I, 15. (e) I, 25. q. (e) I, 33. a. (f) VI, 34. z. XIV, 17. 29. XVI, 14. Eccl. I, 8. VII, 10. GEIERUS *hic commendat pulchrum simile, quo BASILIUS, homil. de Arâ, hanc rationi, ut canem pastori, vult obedire.* (g) I, 4. g. 22. III, 34, 35. Eccl. II, 14. V, 3. &c. (h) *inf.* 23. X, 6. 12. y. (i) *inf.* 23. I, 4. XIII 16. XIV, 8. 15. 18. XXII, 3. XXVII, 12. (k) VI, 19. XI, 1. XII, 5. 20. XIV, 8. 25. XXI, 6. XXVI, 24. (k) XXV, 18. z. (l) IV, 22. VI, 15. XII, 18. Jac. III, 13, 14, 15, 16. (m) XXIX, 14.

20. Triste ⁿstruunt homines, quorum latet intus in iuno
Pectore fraus ^p: oleæ ramis qui intendere pacem ^q
Consiliisque ^r parant, justissima gaudia promunt.
21. Veridici juris servans, se crimine ab omni
Vindicat immunem ^s: lascivia quæque, feroces,
Impletos retinet ^t.
22. JOVA odit labra dolosa ^u,
Horrenda ^x in primis: promissa fidemque tenentes,
Atque exercentes, DOMINO gratissima ^y libant.
23. Ingenii compos ^z, sibi commonstrata ^a recondit ^b
Mente altâ, ac celat: stolidum cor, lucis egentum,
Stultitiam ^c magnâ proclamat voce ^d, filendam.
24. Trita labore manus duro, dominabitur arvis ^e:
Victa situ, atque nocens, usuras pendet inertes ^f.
25. Mœror edit, curvatque ^g virum: tamen eriget illum
Vox bona, quæ mulcet curas, ut læta reducat.
26. Præ forte alterius, sese ubertate beatum ^h,
Integer agnoscit: pravos, via ⁱ lubrica fallit.

27. De-

(n) malum, paci oppositum: III, 29. y. XVII, 13. XXII, 3. (o) III, 29. y post.
(p) sup. 17. a. (q) III, 2. 17. (r) XI, 14. XXVIII, 31. (s) III, 31. c.
XXII, 8. (t) IV, 16. &c. (u) VI, 17. 19. X, 18. XXVI, 24. (x) III, 32. c.
(y) X, 32. z. XI, 1. 20. XV, 8, 9. (z) sup. 16. (a) I, 4. b. (b) sup. 16.
conf. XI, 12. f. (c) V, 23. (d) IX, 3. Eccl. X, 3. (e) X, 4. b. XII, 11. 27.
XXVIII, 19. (f) ibid. & XI, 18. (g) II, 18. XIV, 19. Eccl. XII, 4. (h)
XII, 26. XVII, 7. Eccl. II, 15. VI, 8, 11. conf. XXVIII, 20. (i) X, 17. q.

27. Desidis^k, effugiet venatica præda, culinam:
Humanis opibus pretium^l labor improbus^m affert.
28. Semitaⁿ iustitiæ, vitam^o petit; avia, lethum:
A recti studii cursuⁿ mors exulat omnis^p.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Initium sapientiæ, in audiendo. 1. Custodiendum os, propter fructum. 2, 3. Non optandum; sed, laborandum. 4. Impius; mendax, & impudens. 5. Pietas, defendit: impietas, deserit. 6. In rerum usu, vanitas cedit veritati: ut tenebre luci, vel luna soli. 7, 8, 9. Superbia, fons litium, Ecclesiasticarum, Politicarum: sapientia modesta, fons consiliorum. 10. Vanitas, minuit: parsimonia, auget. 11. Spes, nondum impleta, cruciat; impleta exhilarat. 12. Contemptus, perniciēs: timor, salus. 13. Prudentiæ, origo, consultatio; actio, vitare culpam; effectus, omne bonum. 14, 15, 16. Legati opus, noxium, aut salutare. 17. Contumacia, tanquam incuria fugiendæ turpitudinis & damni, utrumque malum attrahit: obedientia, debellans utrumque, invenit gloriam. 18. Sapientiæ gustum obtinet, qui, Dei verbo pravi concupiscentiæ & consuetudini resistens, utitur sapientibus. 19, 20. Retribuuntur mala & bona, per compensationem, propagationem, privationem. 21, 22. Labor si sit sine iudicio, frustratur. 23. Parentum indulgentia, ex eventu odium. 24. Natura bonorum, cibo minime contenta; malorum, nullo. 25.

- F**ilius excellens, exempli dulce paterni
Fert specimen: nugans^r temnit meliora^s, nec audit.
2. Vir comedet fruges, quas feminat ore benigno;
Omne

(k) X, 4. Abstractum pro concreto, ut sup. 5. & 22. (l) I, 13, b. (m) X, 4. XII, 11, 24. (n) vid. 26. X. & I, 15, c. (o) III, 2, i. 16, 18, 22, n. Eccl. IX, 9. (p) III, 2, 3, 25, 26. XXX, 31, s. XXXI, 4.

PARALLELISMUS CAPITIS XIII.

(q) I, 2, c. (r) I, 22, n. (s) I, 7, q. inf. 13. & c. XIV, 2. & c. XIX, 16. & c. XXIII, 9. Eccl. VII, 5.

Omne bonum ^a: omne malum pariter, violentia ^u,
reddet ^x

3. Perverforum ^y animæ ^z. Vitam custodit in ore ^z,
Os qui custodit ^a; ne quâ huc, aut diffuat illuc:
Ostia passa gerens, terrorem ^b instare, stupebit.
4. Plurima captat, hians ^c, ignavi ^d spiritus ^z; at nil ^e
Obtinet: assiduorum animus pinguedine ^f ovabit.
5. Rumorem refugit, non certo ^g è fonte fluentem,
Justior: injustus, tetrum dispergit odorem
Invidiæ; seseque simul sordere nocendo ^h,
Non pudet immemorem.
6. Via quem tenet integra ⁱ fidum,
Sospitat incolumem constantia sancta ⁱ: ferorum
Sectatorem operum, vertigo sua impia vertit ^k.
7. Ostentat quidam se opulentum; qualis, in omni
Re propriâ, non est ^l: contrâ, simulabit hic, iste,
Pauperiem; multis qui opibus, scit parcere, partis.

L

8. Na-

(t) XII, 14. p. (u) III, 31. a. (x) I, 31. (y) II, 22. g. (z) X, 3. XII, 10.
XXI, 10. (z) conf. 4. 6. & inf. 18. II, 11. o. VIII, 32. XVIII, 21. XXI, 23. k.
(a) II, 11. (b) X, 14. XXVII, 18. (c) XIX, 22. XXI, 26. XXIII, 3. 6.
XXIV, 1. Eccl. VI, 2. AUGUSTINUS in Speculo ex Proverb. optime hoc
cum Vulgatâ reddit: Vult, & non vult, piger. (d) VI, 6. XII, 27.
(e) X, 5. XIV, 6. XX, 4. (f) XI, 25. q. (g) XI, 18. XX, 17. XXIX, 12.
XXX, 8. XXXI, 30. (h) XIX, 26. Eccl. X, 1. (i) I, 12. z. (k) quem per-
vertit moraliter, XI, 3. m. evertit pœnaliter: XXI, 12. XXII, 12. (l) XII, 9.
Eccl. I, 9.

8. Nacta virum egregium regina Pecunia, donat
Huic animam, pretio redimens ^m è casibus arctis:
Intereà absolvit paupertas ⁿ libera duris ⁿ
Vocibus auriculas, parcâ quæ forte fruuntur.
9. Lux divina probis succendit, nescia noctis,
Lumina ^o: lætitia at mundi, nocturna lucerna ^p est,
Nec splendor verus; subitâque extinguitur aurâ.
10. Discordes ^q sensûs dat sola, Superbia ^r, mater:
Consilii cupidos ^s unit, Sapientia, præses.
11. Divitias ^t, vano ^u postquam, vel origo, vel usus,
Inquinat; imminuet fatum: cumulabit ^v easdem,
Sub manibus sensim lectas, custodia casta.
12. Spes, quæ distentat longo præcordia voto,
Ægrotum cruciat pectus: vitalis ut arbor ^y,
In Paradisiacis, fuerat lætissima visu;
Auribus, optatum venisse, est tanta voluptas ^y.
13. Verba cohortantis cui sunt despecta ^z, peribit ^a
Inde sibi. neque enim nato, cui sensa dolosa,

Ulla

(m) VI, 35. X, 15. XIV, 24. XVIII, 11. XIX, 4. (n) X, 4. g. (n) increpationem non audire, physicè, vel judicialiter: sed, non audire moraliter. vid. sup. 1. & Eccl. VII, 5. (o) IV, 18. (p) VI, 23. XX, 20. XXI, 4. XXIV, 20. XXXI, 18. (q) XV, 18. XVII, 19. XXVIII, 4. 25. (r) VIII, 13. XI, 2. XXI, 24. (s) XIX, 20. Philipp. II, 3. Jac. III, 13. &c. (t) I, 13. b. (u) XXI, 6. Eccl. I, 2. &c. (x) X, 4. 5. XII, 24. (y) III, 18. f. Ps. XIV, 7. CXXXVI, 1. (z) XI, 12. b. (a) X, 8. p. Eccl. V, 5.

- Ulla salus: sed qui, ut famulus, pia iussu ^b veretur ^c,
 Indolis & laudis pulchræ fert præmia certa ^d.
14. Lex ^e sapientis erit vitarum uberrima vena ^f,
 Dum vocat è mortis laqueis ^g vestigia retrò.
15. Principiis rectis gaudens solertia, fructum ^b
 Præsidiumque affert. gestantes perfida ⁱ corda,
 Inceptum peragunt iter, intractabile cultu.
16. Omnis mente sagax ^k, nullum cæco inscius ausu
 Aggredietur opus ^l: sua stulta expandere, stultus ^m
 Semper amat.
17. Prævus legatus ⁿ, denique fertur
 In mala præcipiti lapsu ^o. medicina ^p, fidelis
 Nuntius ⁿ.
18. Examen morum ^q qui deserit ^r; atrum
 Nomen ^s ei, ac rerum non parva ruina ^t, minatur:
 Qui servat ^u monitum ^x, maturus adibit honores ^y.
19. Post desiderium factum ^z, faturata cupido:

L 2

Sin

(b) I, 8. s. II, 1. III, 1. VI, 20. 23. XIX, 16. (c) Eccl. VIII, 5. (d) XI, 31. k. vid. LXX. (e) I, 8. s. (f) III, 2. i. 22. n. (g) I, 17. XII, 13. u. (h) III, 2. i. (i) sup. 2. II, 22. g. post. (k) XII, 16. (l) Eccl. II, 21. (m) XII, 15. 16. 23. (n) X, 26. XVII, 11. XXII, 21. XXV, 13. Eccl. V, 5. (o) XI, 5. XVII, 29. XXVI, 27. XXVIII, 10. 14. 18. Eccl. X, 8. (p) IV, 22. XII, 18. Eccl. X, 4. (q) I, 2. III, 11. &c. (r) I, 25. r. (s) III, 35. (t) I, 26. r. VI, 11. e. XII, 11. f. conf. XIX, 29. iudicium spernentibus parata iudicia. XXIV, 34. XXVIII, 19. Oppositum 1. Cor. XI, 31, 32. (u) II, 8. V, 2. (x) I, 33. (y) III, 16. c. (z) sup. 12. XIV, 14.

Sin desiderium fractum ^a est, dulcedine ^b vivâ
Spiritus exsuperat. Dementibus horrida pestis ^c,
Demigrare ^d malo de consuetudinis usu ^d.

20. Fit sapiens, si quis, mixtus sapientibus, hæret ^e
Ipsum lateri constanter. pabula quærens ^f

Cum

(a) Dan. II, 1. VIII, 27. (b) II, 10. III, 8. 24. XVI, 24. (c) III, 32. VI, 16. XI, 1, 10. XII, 22. (d) sup. 14. III, 7. (e) I, 5. i post. III, 31. XXII, 24, 25. AMBROSIUS Offic. I, II, c. XX. Plurimum prodest uni-
usque, bonis iungi. Adolescentibus quoque utile, ut claros & sapientes vi-
ros sequantur: quoniam, qui congregitur sapientibus, sapiens est: qui au-
tem cohæret imprudentibus, imprudens agnoscitur. Et ad instructionem
itaque bonis iungi, plurimum proficit, & ad probitatis testimonium. ostendunt
enim adolescentes, eorum se imitatores esse, quibus adhæserint: & ea con-
valescit opinio, quod ab his vivendi acceperint similitudinem, cum quibus
conversandi hauserint cupiditatem. Inde tantus Jesus Nave, quod cum non
solum eruditur ad legis scientiam Moysis copula, verum etiam sanctificavit
ad gratiam. Denique quum in ejus tabernaculo divina resfulgeret præsentia,
& videretur majestas Domini, solus erat in tabernaculo Jesus Nave.
Moyses cum Deo loquebatur, Jesus pariter nube sacra tegebatur. Presby-
teri & populus deorsum stabant; Jesus cum Moysè ad accipiendam legem
ascendebat. Omnis populus intra castra erat; Jesus extra castra in taberna-
culo testimonii. Quum columna nubis descenderet, & loqueretur cum Moysè,
quasi fidus adstabat minister. Nec exibat de tabernaculo juvenis, quum
seniores longe positi divina trepidarent miracula. Ubique igitur inter admi-
randa opera & reverenda secreta sancto Moysi individuus adhærebat. Unde
factum est, ut, qui fuerat socius conversationis, fieret successor potestatis.
Pulchra copula seniorum atque adolescentium: ut seniores consilio præva-
leant, juniores ministerio. Plerumque etiam virtutibus pares, dispares
ætatibus, sui delectantur copula; sicut delectabantur Petrus & Joannes. Nam
adolecentem legimus in Evangelio Joannem & suâ voce, licet meritis & sa-
pientiâ nulli fuerit seniorum secundus. Erat enim in eo senectus venera-
bilis morum, & cana prudentia.

- Cum fatuis *f*, inter residues confringitur una *g*.
 21. Ultrix persequitur *b* celeri pede poena scelestos:
 Respectat benefacta DEUS, bona quæque reponens *i*
 22. Mitibus atque bonis. Bonus & pia pignora, & horum
 Postera gens natos, hæredes scribere *k* perget:
 Copia *l* iniqui hominis, tectè adservabitur æquo *m*.
 23. Multum *n* adeò victûs præbere novalia nudis,
 Rectè culta *o*, solent: ubi non labor aptus *p*, egestas.
 24. Dum virgam *q* retrahit *r* pater, ultrò improvidus
 odit,
 Gnatum *t*, corrumpens crudeliter: auget amorem
 Veriùs in tenerum, prudens si accomodat illi
 Terrificam ferulam, matutinusque *u* domandi
 Ipse viam insistit *x*.
 25. Capitur cibus omnis honesto,

L 3

Ut

(f) X, 21, 2 med. XXII, 24. XXIII, 20, 21. XXVIII, 7. XXIX, 3. (g) XI, 15.
 Judic. XVI, 30. (h) V, 22. XI, 19. (i) XI, 18, 19. 27. XIX, 17. XXV, 22.
 (k) VIII, 21. (l) XII, 4. XXXI, 3, 10. (m) II, 7. XIV, 21. 31. XIX, 17.
 XXII, 9. XXVIII, 8. Eccl. II, 26. (n) XVI, 8. Eccl. I, 18. (o) XII, 11.
 XIV, 4. XXIV, 27. 31. XXVIII, 19. XXXI, 16. Eccl. V, 9. (p) I, 3. f. XII, 8. d.
 XVI, 8. Eccl. VII, 17. VIII, 5. X, 11, 15. CORNEL. à Lapidè buc refert il-
 lud BASILII, homil. in ditescentes avaros: Sicut frumentum, in ter-
 ram cadens, luerum proicienti parit; sic & panis, in esurientem projectus.
 (q) X, 13. XXIII, 13, 14. (r) X, 19. u. (s) VIII, 36. e. XVII, 19. (t) XXII.
 15. III, 12. (u) I, 28, u. (x) XIX, 18. XXIII, 13. XXIX, 15. Sirac. XXX,
 1, &c.

Ut satiet stomachum^z, revocetque in corpore vires:
Indiget^a ingluvies, non unquam expleta^a, malorum.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Sapientia, exstruit: amentia, destruit. 1. Integritas, timor Dei: perversitas, contemptus Dei. 2. Sermo superbientis, vulnerat; sapientis, monendo sanat. 3. Non datur vacuum, nisi apud ignavos. 4. Quale verbum, talis homo. 5. Irrisor, querit sapientiam in cortice; ridens ea, quæ pertinent ad nucleum: nucleus sapientie, inventu facilis, sit difficilis, si ducibus ordinariis præfertur ejusmodi corruptor. 6, 7. Salus sapientis, meditatio veri: falsi excogitatio, impiorum perniciēs. 8. Pessima oblectatio, peccata per jocum vilipendere: optima, conjunctum recti studium. 9. Cor, [Spiritus hominis, 1. Cor. II, 11.] incommunicabile. 10. Familia exitium, malitia: flos, æquitas. 11. Arrogantia, periculosa. 12. Gaudium carnale, tristitiam magis auget, quàm minuit. 13. Inconstantia, pana sui ipsius. 14. Imprudens simplicitas, credulitate & freni defectu, in affectum prævium incidit. 15, 16. Vitia, prudentie opponuntur, iracundia, atque cunctatio; & hæc quidem vel malitiosa, vel stupida. 17, 18. Malorum modestia, hypocritica. 19. Opes, grata hominibus: miserationes, Deo. 20, 21. Misericordia & molestia, utiles sapientibus: insipientibus, nihil. 22, 23, 24. Verum testimonium, opus divinum: fallax, Diabolicum. 25. Timor Dei, optima hereditas, & securitas. 26, 27. Principis honor, subditorum frequentia. 28. Longanimitas, signum sapientie. 29. Invidia, infelix. 30. Cultus Dei, spectatur ex affectu erga miseros. 31. Conscientia, opprimit, erigit. 32. Cor renatum, sedes sapientie; non, ratio corrupta. 33. Societatis humana gloriæ, in justitiâ & misericordiâ versatur. 34. Ministrorum laus, prudentia. 35.

ECce! domum ædificat^b sapientum provida
matrum^c

Cura:

(y) III, 10. XII, 11. XX, 13. XXVIII, 19. conf. XIV, 10. o. (z) X, 3. XI, 17. XII, 10. Eccl. III, 12, 13. V, 18. VI, 2, 3. (a) conf. XXXI, 11. (a) sup. 4. XVIII, 20. Eccl. V, 9. VI, 3.

PARALLELISMUS CAPITIS XIV.

(b) XXIV, 3. (c) Enallage emph. plur. adjectivi; ut substantivi, I, 20. k.

- Cura: suis manibus, Dementia ^d, diruit ^e ædes.
2. Tramite qui incedit certo ^f virtutis, & ora
Sursum erecta ^f gerit; DOMINUM pietatis honore ^g
Prosequitur: sed, Eum, divini lumine Verbi
Posthabito, spernens ^h; secum pervertit ⁱ hic isto
Quamque errore viam, ac cultorem Numinis
horret.
3. Ore viri infani, fastus ^k, quasi fustis, amara
Verbera verborum eructat: taciturna loquelæ
Septa ^l, sagittiferos Sophiæ tutantur ^m alumnos.
4. Sicubi non ⁿ ierint tauri; præsepe vacabit,
Tædia munditiæ pariens ^o: proventibus implet ^p
Horrea, cùm victor validus bos imperat arvis ^p.
5. Fidus amore Dei testis ^q, non falsa loquetur:
Qualia deproperat, mendax ^r, efflare malignis
Faucibus.
6. Indagat ^s Sophien derisor ^t: at ipsa
Haud usquam comparet ei; nec clara videndam

Huic

conf. 3. 9. XI, 26. XVI, 13. n. XXVII, 16. XXVIII, 1. (d) V, 23. (e) XI,
11. b. (f) infr. 9. II, 7. b. IV, 11. X, 9. (g) XIII, 13. Eccl. VII, 18. (h)
inf. 14. 21. I, 7. XI, 12. b. (i) I, 22. & c. II, 15. III, 32. (k) XVIII, 12.
XXIX, 23. (l) V, 3. X, 13. 18. 21. 32. (m) IV, 6. VI, 22. XIII, 3. (n)
infr. 28. V, 23. VIII, 24. XI, 14. XXVI, 20. c. (o) XII, 23. XV, 26.
XXIV, 30. (p) III, 9. 14. XII, 11. XIII, 23. XXVIII, 19. (q) XI, 18.
XIII, 17. XX, 6. (r) infr. 25. VI, 19. (s) II, 4. (t) conf. 9. I, 22. n.
III, 34.

Huic se offerre potest ^u, promptum est, prudenter
agenti ^x,

Ejus adire fores oculisque scienda ^y tueri.

7. Te, si illaudati, conspectu noxia, tangit
Umbra viri, ne siste gradum; te subtrahe ab illo ^z.
Cur verò dubitas, licitis pendere labrorum ^a
A rivis, quorum doctrina tot agmina potu
Irrigat?

8. Ante alias partes, prudentia cauti ^b
Perspexisse ^c studet, quod iter ^d meditatur eundum,
Coelorum rerumque memor: contrà, una fefellit
Incautos ^e, feritas ^f; nihil explorare quòd ausint
Luce piâ, verùm arte doli ^g confundere cuncta.

9. Quisquis delirat ^h, delicti nomine lusum ⁱ
Exercere solet, vel eidem inducere honesti

Affi-

(u) I, 26. r. XIII, 4. XXIV, 7. HIERONYMUS in h. l. Ideò derisor sapien-
tiam, quam querit, non invenit: quia & si aperte contra illius stultitiam
disputando incedas, nescit intelligere, quæ dicis. Ut Arius, qui verbum con-
substantialitatis in Patre & Filio, nusquam in Scriptura inveniri posse con-
tendebat; quum ei manifestè scriptum objiceretur: Ego & Pater unum su-
mus. Et, Deus est Verbum: & cetera talia. Ideò doctrina prudentium
facilis est; quia labia prudentiæ sapientia: id est, quia labia, quæcunque
prudentiæ moderamine reguntur, de sapienciâ solum loqui & audire dulce
habent, ejusque meditationi operam dare satagunt. (x) I, 5. X, 13. (y)
conf. 7. I, 4. h. (z) I, 10. 15, 16. III, 31. IV, 14, 15. XIII, 20. XXII, 24. (a)
X, 18. XVI, 3. (b) XII, 16. (c) I, 2. d. (d) I, 15. e. (e) conf. 9. I, 7. 22.
(f) V, 23. (g) XII, 17. (h) conf. 8. Distributio per enall., ut v. 1. (i) conf. 6.
& II, 14. IX, 12. X, 23. XIX, 28.

Affictam speciem: manifestæ gratia ^k laudis
Excolitur recti studiosos ^l inter amicos.

10. Infelicem animi, curisque ingentibus ægrum ^m,
Proximus haud penetrat: solum cor ⁿ novit ^o acerbi
Vulneris affectum, qualis se & quantus hic urat ^p.
Sic neque cum læto sensu interiore valebit
Se miscere ^q alius, suavem nec cernere flammam.
11. Maturè scrutare domum, ! domus impia, tandem
Eruitur ^r subitò; sanctâ florente ^s tabernâ ^t.
12. Exquisita viro ^u sua semita sæpe videtur ^x:
Exitus ^y inde tamen sæpe avia mortis ^z habebit.
13. Quondam etiam risus ^a, premit altum mente
dolorem
Irritus ^b: extremoque ^c redit post gaudia mœror ^b.
14. Corde vago aversus, mox, ut satur ^c, odit
amata:
Vir bonus incepti fructum, sibi pabula, sentit.

M

15. In-

(k) X, 32. XI, 1. (l) *sup.* 2. II, 7. b. (m) XXXI, 6. (n) II, 10. VIII, 5.
Eccl. I, 16. (o) *notitia prædictâ, seu experimental. conf. inf.* 18. I, 4. b. XVII,
10. 24. 27, 28. XXII, 17. XXIV, 4. XXVII, 23. XXVIII, 2. 5. XXIX, 7.
(p) *vid. sup. m.* Eccl. VII, 26. (q) XX, 19. XXIV, 21. (r) XXI, 12. 2. Pf. XLIX,
12. 15. (s) XI, 28. Pf. XCII, 14. (t) III, 33. c. (u) XV, 23. XX, 6. Eccl.
VI, 2. (x) XII, 15. XX, 11. (y) *conf.* 12. & 13. V, 4. (z) VII, 27. XVI, 28.
(a) I, 26. III, 34. VIII, 30, 31. XX, 1. XXVI, 19. XXIX, 9. XXXI, 25. Eccl.
II, 2. c. (b) I, 26. XV, 31. XVII, 22. XVIII, 14. Eccl. VI, 5, 6. (c) I, 31.
XIII, 25. y. XIX, 23. XXV, 16. XXX, 9.

15. Incautè simplex ^d, auditu animoque supino
Credulus est cuius sermoni ^e: callidus ^f, omnem
Internum, externum, gressum prædiscere curat ^g.
16. Multa timet prudens, fugiens à fonte malorum:
Arma alter capiens, nec sat rationis in armis,
Transilit ^h æqua, sibi præfidens, luminis expers.
17. Ira furore cito quem corripit ⁱ, ausa pudenda
Exsequitur: nec non feriunt odia anxia tardum,
18. Versantem latebras ^k. rudibus, languore superbo
Obtusis ^l, nihil est reliquum ^m, nisi inepta stuporis
Arbitria ⁿ: ast dociles ^o, sibi cognitionis ^p honorem
Circumdant varium; ceu laurum, & moenia celsa ^q.
19. Ante piorum almas facies demittere colla ^r,
Assuescunt aliquando mali; labisque tenaces,
Ut justum expectent, & limina & atria servant.

20. Omnis

(d) I, 4. 22. IX, 4. 16. (e) XIII, 5. XXV, 2. Eccl. I, 8. 10. ATHANASIUS,
Orat. I. contra Arianos. Qui errores tuentur, præ se ferunt, se prosequi
ac proferre dictiones Verbi Dei; veluti Diabolus, ipsorum pater: ut inde
rectum sensum habere videantur. Ceterum, persuadendo miseros deducunt
eò, ut diversa alienaque à Scripturis sentiant. In singulis hæresibus, ita
transfiguratus Diabolus, dictiones subjicit plenas dolo. De quibus Dominus
dixit: Pseudochristi & Pseudoprophetae excitabuntur, ut in errorem multos
inducant. (f) conf. 18. XII, 16. (g) I, 2. 15. e. II, 5. 9. (h) XXII, 3.
(i) conf. oppositum inf. 29. XV, 18. XVI, 32. Eccl. VII, 8. (k) XII, 2. p.
(l) I, 4. g. (m) III, 35. h. (n) V, 2. 3. & c. (o) sup. 15. f. (p) I, 4. h.
(q) I, 9.

20. Omnis homo, ac, olim meritis devinctus, amicus
 Pristinus, auxiliis orbum fastidit egenum ^r:
 Cinctum opibus ^r, plerique avido amplexantur amore.
21. Aspernans ^r miserum fratrem, se crimine grandi
 Polluit ^r: afflictos ^x miserantibus excipit ulnis ^y,
 Quem Superi esse volunt bis terq; quaterq; beatum.
 Diligis igniculum talem, prægnantiaque isto
 Viscera, si DOMINI promissa ingentia credis ^a.
22. Nonne ^b (fatere lubens!) nimio plus turpibus
 errant ^c
 Consultis, secum qui pernicioſa volutant ^d?
 Gratia, vera salus ^e, ibi sunt, ubi commoda cordi ^f!
23. Quæque, operis studio conjuncta, molestia ^g, victus ^h
 Reliquias auget ⁱ: sin è bipatentibus oris
 Verba volant portis, tantum penuria edendi ^k
24. Gliscit, & in pejus ruit. Haud injusta micantes
 Divitiæ, sua sunt sapientibus apta corona ^l.
 Stultitia ignaros quocunque labore fatiget,
 Stultitia ^m est; quoniam sese non effugit usquam.

M 2

25. Per-

(r) II, 18. Eccl. XII, 4. (r) XVII, 17. d. e. (s) X, 4. g. (t) X, 15. b. (t) XI, 12. b. (u) XI, 31. XIII, 22. Eccl. VII, 26. VIII, 12. (x) III, 34. (y) inf. 31. XIX, 17. (z) III, 2. i. 13. Eccl. X, 17. (a) Vid. Vulgata. (b) VIII, 1. XXII, 20. Eccl. VI, 6. (c) VII, 25. (d) III, 29. y. (e) III, 3. (f) II, 2. c. (g) X, 22. (h) Eccl. III, 19. (i) VI, 6. XII, 24. XIII, 4. (k) VI, 10, 11. XI, 24. (l) sup. 18. q. III, 2. i. 16. VIII, 18. XII, 4. XIII, 8. Eccl. VII, 11. (m) sap. 8. 17. V, 23. Antanaclassis, ut XXIV, 10. XXX, 33.

25. Perdurante fide, præstat cœlestia testis "
 Eripiensque^u animas, meritis super æthera scandit.
 Quantum is vera urget; tantum mendacia jactat^p
 Fraudis^q amans.
26. Constat fiducia^r robore firmo,
 Quam JOVÆ timor^r accendit: manet instar asyli
 JOVA, verenti Ipsum; portusque nepotibus idem est.
27. Fons, metus^r ille DEI: fons, cujus vena^r perennem
 Profilit in vitam, solvens lethalia vincla "
 28. Millibus in multis majestas regia^u fulget:
 Terrorem maciemque^x infligit rara^x caterva.
29. Longius irarum à stimulis qui cedit^y, habenas

Con-

(n) sup. 5. XII, 17. XIV, 5. (o) II, 12. (p) sup. 5. VI, 19. XII, 17. (q) IX, 13. XII, 27. (r) inf. 32. III, 5. l. (s) sup. 6. IX, 18. b. (t) X, 11. XIII, 14. (u) XI, 9. XIII, 14. (v) inf. 35. VIII, 15. 7. (x) X, 14, 15. 29. XIII, 3. (y) conf. sup. 4. n. XXVI, 20. (y) sup. 17. i. CHRYSOSTOMUS in ad Ebr. hom. XXII. Ira maximè est ignis, est flamma, arripit, tollit, incendit. Nos verò lenitate & patientiâ eam extinguamus. Quomodo enim candens ferrum, aquâ tinctum, ignem perdit: ita ira, si in lenem & patientem incidet, patientem nihil ledit; sed magis juvat, & ipse evadit magis continens. Lenitati enim & patientiâ nihil potest equiparari. Nam qui est ejusmodi, contumeliâ nunquam afficitur: sed, sicut non sauciantur corpora adamantina, ita nec hujusmodi animæ. Sunt enim superiores jaculis, Excelsus enim, & adeò excelsus est is, qui est lenis & patiens, ut ne plagam quidem à plagâ accipiat. Quando ille offeratur, tu ride: ride autem non aperte, ut non irrites; sed in animâ, seu apud te, ride propter te. Etenim de pueris, quando nos cum irâ percusserint, tanquam se ulciscetes, ridemus. Si ergò riseris, tantum inter te & illum intererit, quantum inter puerum & virum. Sin autem offeraris, factus es puer. Pueris enim insipientiores sunt, qui irascuntur. Si quispiam puerum viderit offeratum, nonne irridet? Qui autem

- Consilii prudens premere, & dare novit; & audit
 Aurigam hunc currus: brevis ac contractior æstum
 Spiritus effundit, deliramenta ⁊ sub auras
30. Conspicienda levans. Cor rectum & lene^a, medelam
 Carnibus, atque ævum^b confert: sed, in ossibus imis,
 Invidia^c infelix, putredine sævit edaci^d.
31. Crimina in Autorem^e miseri jacit impia^f, quisquis
 Attenuat^g tenuem^h: summi Genitoris honorat
 Imperium, qui, propter Eum, miserescit egentisⁱ.
32. Conscia mens sceleris, sortemque animamque
 labantem^j
- Impellens quatiet: justi integra^k, morte sub ipsâ
 Firmatur^k, fatis solantibus atra rependens.
33. Dic mihi, ubi obtineat Sapiencia vera quietem,
 Pacatam stabilemque? haud in ratione, nec ore:
 Verum, in corde^m pio, divina, humana scientis^m.

M 3

Hic

pusilli, inquit, est animi, est valde insipiens. Qui est igitur insipiens, est
 puer: & qui est, inquit, lenis & patiens, est multus in prudentiâ. Prov.
 XIV, 29. conf. III, 31. a. c. XV, 1. [y] conf. XXVIII, 16. 20. 27. [z] sup. 2. m. 4. [a]
 Eccl. X, 4. [b] III, 2. IV, 22. [c] VI, 34. XXVI, 4. Eccl. IV, 4. [d] XII, 4.
 [e] XXII, 2. [f] XVII, 5. [g] XXII, 16. 22. XXVIII, 3. 17. Eccl. IV, 1. V, 7. VII, 7.
 V, 7. VII, 7. [h] XVII, 5. XIX, 17. XXII, 9. 16. XXVIII, 8. 11. XXX, 14.
 [i] Eccl. XI, 2. [j] XXX, 14. XXXI, 9. [k] I, 12. 2. [k] sup. 26. r.
 XXX, 5. [l] Eccl. VII, 9. [m] supra 6. x. 10. 29. I, 5. i. post. II, 2. IV, 23.
 p. post. X, 13. XIII, 20. XVI, 9. 21. XX, 9. k. XXII, 15. 17. 18. 19. Pf. XXV, 14.
 LI, 8. 1. Cor. II, 6, 7.

- Hic latuisse, patet; quoties inopina, relucens
 Cæcorum in medio, venit inde facemque ministrat.
34. Justitiæ cultus, gentem super axe locabit ^o;
 Atque inter populos, benefacta ^p, piacula ^q fient:
 Omne nefas, hominum consortia, turpia reddit.
35. Gratia regalis ^q notum gravitate ^r ministrum
 Protegit: irritat furias ^s, qui causa pudoris ^t.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

*Sermonis moderatio, & disciplinam, & doctrinam, juvat. 1, 2. Dei omni-
 præsentia, omniscientia, meditanda. 3. Lingua, bonum, & malum. 4.
 Prudentia, non sine obedientia. 5. Benedictionis solidæ solus particeps
 justus. 6. Ex bono thesauro cordis [Matth XII, 35.] bona. 7. Sacra,
 & bona opera malorum, mala coram Deo. 8, 9. Castigatio, non mala;
 nisi fugienti & ipsam & sapientes, Dei oculos minime effugienti. 10, 11,
 12. Cor latum, auget valetudinem; eruditum, scientiam. 13, 14. Ma-
 lum paupertatis, mutatur in bonum, bonitate internâ, timore Dei, & amo-
 re hominum. 15, 16, 17. Iracundiæ signum, discordia. 18. Docilis soler-
 tia vincit omnia. 19. Natorum sapientiæ documentum, pietas in paren-
 tes. 20. Consilio debetur salus, privata & publica. 21, 22. Oris opportu-
 nitas. 23. Spes viva, sursum: mortua, deorsum. 24. Opus Dei; su-
 perbos evertere, viduas defendere. 25. Verba, tam interna, quàm exter-
 na, purganda. 26. Avarus, seipsum perdit. 27. BERNHARDUS: Ver-
 ba bis ad limam, antequam semel ad linguam. 28. Præsentia regni
 gratiæ. 29. Auribus fama, quod lux oculis. 30. Obsequii voluptas, vita
 ipsa corporis atque animæ. 31, 32. Fons, timor Domini; sapientiam pa-
 riens, dummodo patientia ante gloriam præsetur. 33.*

Ira-

[n] Eccl. IX, 14, 16, 17. [o] 29. III, 16. c. [p] III, 2. & c. XVI, 6. XX, 28.
 XXI, 21. [q] Exempl. Genes. XXXII, 21. [q] sup. 28. u. [r] X, 5. [s]
 XVI, 14. XIX, 12. XX, 2. XXI, 24. [t] X, 5. k. XVII, 2.

- I**rarum ^c reprimat, responsum ^a mollius ^a, ignes:
 Sin dolor ^x elicitur dicto, furor ^c altius inde
 2. Offensis animis surgit. Dignissima scitu
 Dona, tenenda ferens, ornabit ^y vocibus ipsis,
 Lingua peritorum: rudium os incondita ^z vulgat.
 3. Omnia, plena deo: neq; enim locus ullus habetur,
 Quem non perlustrent sanctissima lumina jovæ
 Excubiis, speculata malosque bonosque per orbem ^a.
 4. Lingua, bonum atque malum: tanta hæc medicina
 benigno
 Munere, ut arbor eam designet vivida ^c fructu.
 At contrà, alterius sub corde effringitur ^d imo

Spi-

(t) *Inf.* 18. VI, 34. z. XII, 16. f. XIV, 29. y. (u) *inf.* 23. 28. I, 28. r. (u) IV, 3. XXV, 15. (x) V, 10. XIV, 23. (y) XV, 13. XXX, 29. (z) XIV, 24. AMBROSIIUS *ad Ps.* XXXVI. in b. l. Labia sapientium alligata sint sensu: eò quòd omnia, quæ loquuntur, vero sensui convenire videantur, & sensus sui prudentiâ intelligant, quæ loqui debeant, vel tacere: ut, quæ silenda sunt, cohibeant claustro quodam nexuq; labiorum: in iis autem, quæ oporteat dici, labiorum vincula resolvantur. Item, *Epist.* I. III. ep. I. Fulgeat sermonum tuorum manifestatio, intellectus coruscet, & alloquium tuum atque tractatus alienâ non indigeat assertione; sed sermo tuus velut armis suis sese ipse tueatur, nec ullum verbum tuum in vanum exeat, & sine sensu prodeat. Est enim illigatura, quæ constringere solet animorum vulnera: quam si quis rejicit, desperatam sui prodit salutem. Et ideo circa eos, qui gravi ulcere vexantur, utere oleo sermonis; quo foveas mentis duritiam, oppone malagma! adijunge alligaturam salutaris præcepti, ut vagos & fluctuantes circa fidem, vel erga disciplinæ observantiam, nequaquam soluto animo & remisso vigore patiaris perire. (a) V, 21. XXII, 12. XXIII, 26. XXIV, 12. 18. 2. Paral. XVI, 9. (b) IV, 22. XII, 18. (c) III, 18. f. (d) XVI, 18. XVIII, 12.

Spiritus ^c, impietas ^f vibrat si tela per illam.

5. Insipiens, stimulum ac retinacula cauta ^g parentis
Excudit ^b: interea hic monitis porrò increpat, urget,
Obsequii immemorem, memoremque: exercita donec
Custodem officii major vigilantia ⁱ laudet.

Vis animi aucta nitet, quando incrementa patefcunt
Moribus è justis. mala stirps, radice carebit ^k.

6. Justi iusta domus ^l, gaudet munimine ^m magno:
Dives opum variarum. hominis proventus ⁱ iniqui,
Turbatur ⁿ penitus.

7. Sapientum labra ⁿ, salubris
Doctrinae segetem largo de pectore spargunt :
Non ita cor fatuum.

8. Mera sunt fastidia ^p JOVÆ,
Sacra malignorum ^p: recta ^q pietate precantes,
Thura adolent DOMINO, castis benè olentia tœdis ^r.

9. Huic etiam, via ^s quæque mali, res dira ^p: nec ullum,
Justitiam ^t nisi qui sectatur ^u, diligit ipse,
Ipse Amor; ipse autor, quorum oblectatur amore.

10. Virga

(c) XVII, 22. Eccl. XII, 7. (f) XI, 3. (g) I, 8. r. IV, 1. XIII, 1. (h) I, 32.
(i) I, 4. g. (k) LXX. & Vulg. (l) III, 14. 33. X, 16. XIV, 11. XXI,
12. 2. Eccl. V, 9. (m) XXVII, 24. (n) inf. 27. XI, 17. 29. (n) V, 3.
g med. (o) XIV, 7. XX, 8. 15. (p) inf. 26. XII, 22. x. conf. XXI, 27.
XXVIII, 9. (q) II, 7. b. [r] XII, 22. y. [s] I, 15. c. [t] X, 2. & c.
[u] XI, 19.

10. Virga coërcentis ^x, sæva atque molesta videtur
Poena, relinquenti callem ^y: sed, plena salutis
Est tibi; nam si odio est ^z censura, necem ^a attrahis
ultrò.
11. Mortis & inferni penetralia nulla JEHOVÆ
Clausa, nec ante DEUM sua regna *School^a & Abaddon^a*
Occultare queunt: quantò magis ^b inspicit Ille
12. Intima^c Adamigenûm! Monitorem ^d nescit amare^e
Virtuti illudens ^f: prudentum hic defugit ora.
13. Exhilarat faciem^g cor lætum ^h: at corde sub ægro ⁱ
Spiritus, obnixus duris, mœrore fatiscit ^j.
14. Cor, præstans animi ^k, tanquam venator, inhærens
Mente, sciendorum rimandis artibus, instat ^l.
Cor depascuntur ^m, quæ, non innoxia, verba
Stultorum ⁿ os leviter pascunt.

N

15. Sint

(x) III, 11. t. (y) II, 13. q. (z) V, 12. 23. XII, 1. XIII, 18. XV, 5. (a) I, 12. XXVII, 20. XXX, 16. [Apoc. IX, 11.] status perditorum; mortuorum & damnatorum. GEIER. (b) XI, 13. (c) Ps. CXXXIX, 2. & c. (d) I, 23. p. (e) I, 25. r. (f) I, 22. n. (g) Eccl. VII, 3 (h) X, 10. (i) XIV, 13. XVII, 22. XVIII, 14. Eccl. VI, 5, 6. ATHANASIUS, Apolog. ad Constantin. Observa, num vultu quoque sycophantiam prodant: is enim iudex est conscientie. Et scriptum est: Animi securi latique vultus floridus; idem contra in tristitia mæstus. Ita quoque insidiantes Josepho ipsa conscientia redarguebat: & Labanis in Jacobum malignitas ex fronte apparebat. (k) inf. 31, 32. I, 5. i post. XIV, 33. (l) II, 4. Eccl. VII, 25. 28. XII, 10. (m) VI, 32. X, 13. XI, 12. (n) III, 34. g. XXII, 22. c. XXX, 14.

15. *Sint pauperisⁿ omnes,
Continuique dies, cumulati mole malorum^p:
Pectore qui bonus^r est, peragit convivia^r semper.*
16. *Relligione piâ^s gaudens, mortalis egestas^t;
Thesaurum^u ingentem superat, cui cura, tumultu*
17. *Pressa, subest. Si mandis olus, patienter, amicè^x;
Profuerit, pinguem te posthabuisse juvencum,
Quem tumidus livor tibi de præsepibus^y offert.*
18. *Vir temerè exardens^z, flammantia jurgia^a miscet^b:
Comprimit ac sedat litem, qui tardus ad iram^c.*
19. *Ignavo occurrit via, ut aspera & obsita spinis
Sepes,*

(n) V, 23. XI, 17. 29. XIII, 20. (o) X, 21. (p) conf. XX, 14. Eph. V, 16. Eccl. 1, 13. II, 17. VI, 8. (q) Res eadem XXIX, 6. Eccl. IX, 7. (r) conf. sup. 13. Eccl. VII, 2. (s) De Timore Dei, conf. XIV, 26, 27. XVIII, 10. (t) XVI, 8. Eccl. IV, 6. (u) VIII, 21. (x) Ad vers. 16, 17. conf. XVI, 8. XVII, 1. Timori Domini, concinnè annexa, dilectio proximi. GEIER. conf. III, 27. XI, 17. q. AMBROSIUS, de Officiis lib. II, c. 2. Suave est, non pecunie, sed gratiæ studere. Verùm hoc malum jam dudum humanis influxit mentibus, ut pecunia honori sit, & animi hominum divitiarum admiratione capiantur. Inde se immergit avaritia, veluti quædam bonorum aviditas officiorum: ut homines damnum putent, quidquid præter morem impenditur. Sed etiam in hoc adversus avaritiam, ne quod asferre possit impedimentum, prospexit Scriptura venerabilis, dicens: Quia melior est hospitalitas cum oleribus. Et infra c. XVII, 1. Melior est panis in suavitate cum pace. Non enim prodigos nos esse docet scriptura, sed liberales. Largitatis enim duo sunt genera; unum liberalitatis, alterum prodigæ effusionis. (y) XIV, 4. (z) sup. 1. t. XVI, 14. XXII, 24. XXIX, 22. (a) III, 30. 2. sec. (b) XIII, 10. q. XXVIII, 4. 25. XXIX, 22. (c) XIV, 29. XVI, 32. XXV, 15.

Sepes, quam manibus nemo audet tangere nudis ^d:

Semita difficilis, gnavis est strata, levata ^e.

20. Conciliat, natus sapiens, augusta parenti ^f

Gaudia: inanis homo contristat matris honorem ^f.

21. Cordis inops ^g, rerum stolido ^h lætatur ⁱ abusu:

Mente sui compos ^k, tenditque fovetque, virili

Se regere ^l auspicio, Verbiq̃ue incedere ^m ductu.

22. Consilio cessante ⁿ, retrò sublapsa feruntur

Proposita in nihilum ^o, si quem spectata reliquit

Auctorum gravitas ^p: patribus molimina multis ^q

Explorata, immota manent, virtute suâ stant ^q.

23. Lætitiâ sibi quis, benè respondere ^r paratus,

Ore ^s parat. vox apta loco, pars quanta ^t bonorum!

24. Postquam est interiùs lucis scintilla recepta ^u;

Ad vitam in cœlis positam ciet ardua sursum ^x

Te via ^y, ne inclinans orci lacrymabilis antra

Inferiora petas.

N 2

25. Quas-

(d) XIII, 4. XX, 4. XXII, 13. XXVI, 13. (e) IV, 8. XIV, 6. XVI, 17. (f) X, 1. XVII, 21. XIX, 26. XXVII, 11. XXIX, 3. (g) X, 1. 2. (h) VI, 32. x. (i) sup. 2. z. V, 23. &c. (j) X, 23. 32. XIV, 9. XXI, 15. (k) sup. 14. i. X, 23. d. (l) III, 6. IX, 15. (m) II, 13. XI, 5. (n) III, 32. d. (o) XII, 7. Eccl. XII, 5. (p) XX, 18. (q) XI, 14. XIV, 28. XXIV, 6. (r) inf. 28. I, 28. t. XXIV, 26. (s) VI, 2. XII, 14. XIII, 2. (t) XVI, 16. XXII, 21. XXV, 11. Eccl. VIII, 5. (u) II, 10. X, 19. XIV, 35. (x) Eccl. III, 21. (y) I, 15. e. II, 19. V, 6X, 17. XII, 28.

25. Quassare ac vertere ab imo^z
 Tecta superborum^z; &, viduæ defendere sortem
 Limitibus^a firmis: hæc utraque cura JEHOVÆ.
26. Conspicit, indignans^b, hominis commenta scelesti^c,
 JOVA: probat liquidum sermonem^d, ut munda^e
 metalla^e.
27. Si tu inhias^f quæstum^f, quæris turbare^g: quid autem?
 Nempe, domum^h ipse tuam. Vivet, qui fortiter oditⁱ
 Munera: qui sacrum doni execratur amorem.
28. Integer, eventus varios secum antè volutat^k,
 Quàm reddat responsa^l. fluunt mala, ab ore malorum.
29. Longo intervallo DOMINI clementia distat
 Pravorum à votis: idem suspiria justa,
 Qualia fert pietas, indulgentissimus haurit^l.
30. Lux oculorum hilaris^m, tacitâ dulcedine mulcet

Vi-

(z) II, 22. XIV, 11. (a) XXII, 28. XXIII, 10 (b) sup. 8. III, 32. c. (c) III, 29. y. XII, 5. XXI, 5. (d) III, 17. XVI, 23, 24. (e) XIV, 4. XVI, 2. XX, 9. k. XXII, 11. XXX, 12. Eccl. IX, 2. (f) I, 19. conf. XXVIII, 16. XXX, 9. (g) sup. 6. n. (h) XIV, 11. (i) VIII, 36. e. (j) IV, 7. XVII, 8. 23. XVIII, 16. Eccl. VII, 7. Huic versiculo quæ verba adduntur à LXX. & Vulgato, sunt ipse cap. XVI. versiculus 6. cujus mens generalis omnino & avaritiam redarguit. [k] VIII, 7. conf. XXV, 4. [l] sup. 23. r. [l] sup. 8. Ps. CXLV, 18. AMBROSIIUS, de Officiis lib. I. c. 41. Non solos Dominus audit loquentes, qui audiebat Moysen tacentem. Plus audit tacitas cogitationes suorum, quàm voces omnium. Lingua flagellum times, flagellum sanguinis non times? Habet & sanguis vocem suam, quâ clamat ad Deum, sicut clamavit in Abel. (m) XVI, 15. Eccl. XI, 7.

Viscera. Fama favens ⁿ, artûs, pinguedine sanâ ^a
Instaurans, reficit.

31. Quando emendantia dicta ^p
Auris amat, vita est: quæ pernoctabit ^q avara
32. Prudentum in medio ^r. postponens ^s talia, spernit ^t
Seque suamque animam ^u; retinens ^x, cor obtinet ^y
altum.
33. Fœcundus, JOVÆ timor ^z, est; divinitus auget
Ingenium: at, superanda humilis ^a fortuna ferendo.
Sic te viva manet tolerandæ gratia vitæ ^b!
Sic te æterna manet melioris gloria ^c vitæ!

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Cor & os humanum, in DEI manibus. 1. DEUS scrutatur hypocrisin. 2. Eundem consulere & implorare, consilium optimum. 3. Nexus judicialis rerum omnium, æternus. 4. Communio arrogantium, rebellis. 5. Expiatio apud Deum nulla, nisi cum resipiscentiâ. 6. Reconciliatio inter homines vera, opus gratiæ Divinæ. 7. Paupertas sancta, fors eminens. 8. Consultatio interna, regitur à providentiâ. 9. Divinum est opus, & in judicio regio, & in privatâ negotiatione: justitiâ omne officium stabilitur. 10, 11, 12. Quàm jucunda Regum gratia, tam terribilis eorum ira: sermonis sapientia, hanc sedat, illam conciliat. 13, 14, 15. Sapientia & intelligentia,

N 3

- (n) XXV, 25. Eccl. VII, 1. (o) XI, 25. q. XIV, 30. XVII, 22. (p) sup. 24. I, 23. p. (q) XIX, 23. (r) sup. 14. (s) I, 25. r. (t) III, 11. VIII, 36. c. (u) VI, 32. VIII, 36. XI, 17. XIX, 8. (x) I, 33. IV, 1. XII, 15. (y) I, 5. m. Oppof. VI, 32. IX, 8. z. XIX, 8. Eccl. X, 3. (z) conf. 31. IX, 10. b. (a) III, 33. 34, 35. Oppof. XVI, 18. (b) II, 21. III, 2. i. 8. IV, 12, 13. VIII, 34. IX, 11. X, 8, 9. 28. XI, 7. XII, 10. XIII, 9. 25. XIV, 14. 19. 26. XXII, 4. Eccl. VI, 2, 3. (c) conf. III, 16. c. XVIII, 12. XXVIII, 5. Eccl. XII, 14.

tia, auro & argento præferenda. 16. Fugiendo malum, vita custoditur. 17. Spiritus humilis, videt: [1. Cor. X, 12, 2. Petr. I, 9.] cæcutit, inflatus, 18, 19. Intelligentia, ad bonum ducit: confidentia, ad summum bonum. 20. Cordis sapientia, oris suavitas; fons vitæ, & docti eloquii; dulcis ac salutaris. 21. -- 24. Arrogantia, periculosa: exemplum, in laboribus. 25, 26. Perversorum actiones: signa. 27. -- 30. Senectus, corona. 31. Fortitudo maxima, dominari affectibus. 32. Sortitionis divinitas. 33.

Disposuisse ^d animo, dicenda, neganda, gerenda;
Sunt hominis partes: linguæ responsio ^e, pendet
A DOMINO.

2. Arrident vestigia quæque viarum
Cuique sua, ante suos oculos; quasi pura ^f: sed ipse
Spirituum Pater est, verè hos qui ponderat ^g unus.
3. Volve, advolve ^h, operum ⁱ quæ sunt peragenda,
JEHOVÆ!
Digeret ille tuos; digestos, ille jubebit,
Consilii esse tui stabiles firmosque recessus ^k.
4. Condedit hunc Orbem Divina potentia miro

Or-

PARALLELISMUS CAPITIS XVI.

(d) Conf. 2. 9. IX, 2. (e) I, 28. conf. 4. l. (f) XII, 15. XIV, 12. XX, 9, k post. 11. XXI, 2. 8. (g) XVII, 3. XIX, 21. XXI, 2. 9. XXIV, 12. (h) inf. 26. u. III, 5. l. (i) Eccl. III, 22. IX, 6. HIERONYMUS, in b. l. Domino opera nostra revelamus; quando eum, quem nihil latere novimus, in cunctis, quæ agimus, in memoriam reducimus, atque Illius in omnibus flagitamus auxilium: & cum hoc devoti agimus, fit, ut non opera eadem tantummodò, sed etiam internæ nostræ cogitationes, Illo dirigente, procedant. (k) inf. 12. I, 25. 9. IV, 26. XII, 3. 7. 19. XV, 22. XIX, 29. XX, 18. XXII, 18. XXV, 5. XXIX, 14.

Ordine, ut inter se nexu sese omnia certo
Mutua respiciant^l; nec non secum attrahat horam
Impius^m ultricemⁿ.

5. Quisquis præcordia in altum
Effert^o, sponte deo fit detestandus^p. eatur
In pactum manibus^q: nemo hinc reputabitur insons^r.
Pulchrum iter, ingressus capit à fervore colendæ
Virtutis: cui non certaverit ulla nocentum
Hostia, si cœli spectetur aperta voluntas^s.
6. Et benefacta nova, & fidei constantia dicta^u;
Hæc sunt bina, quibus sepeliri injuria suevit
Pristina: non autem à vitio mens ægra recedit^x
Antè, pavore poli^y quàm sit percussa benigno.
7. Quando viri incessum^z læto dignatur amore^a
Jova juvans, reduces inimicos jungit eidem^b.
8. Maturæ si quem pietatis gloria nutrit;
Huic satis est, quodcunq; parum est^c: non iste moratur^d
Magnam ubertatem sine juris honore parandam.

9. Cor-

(l) *conf.* 1. e. *Eccl.* X, 19. (m) II, 22. g. *Eccl.* VII, 17. (n) XV, 15. *Eccl.* VII, 14. (o) VI, 17. *Eccl.* V, 7. VII, 8. (p) XV, 8. 26. b. (q) XI, 21. (r) VI, 29. r. (s) LXX. & Vulgatus. (t) X, 12. XIV, 21. 34. XXII, 9. XXVIII, 27. (u) III, 3. XX, 28. (x) *inf.* 17. III, 7. q. (y) IX, 10. b. XIV, 16. 26. 27. XV, 31. 33. (z) *sup.* 2. I, 15. e. (a) III, 12. *Eccl.* IX, 7. (b) XXV, 22. (c) XV, 16. 17. XVII, 1. *Eccl.* IV, 6. (d) III, 14. XIII, 23. *Eccl.* V, 9.

9. Corde hominis ^e misero rationes mille putantur ^f;
Unde viam ^g certam quivis sibi fingit: at hujus
Et gressum ^h, & varios cursus, altissimus Autor
Dirigit ⁱ.
10. In regis ^k labiis oracula florent:
Legem in iudicio non os regale relinquit.
11. Jus observantes libræ ^k, minimæque balances ^l
Sacrae sunt DOMINO: lapidosaque pondera ^m sacci ⁿ
Cuncta opus exercent, librantis singula, JOVÆ.
12. Nil magis infestum ^o meritò fastigia censent
Regia, quàm mores serere, aut permittere, pravos ^p:
Stat thronus haud fixus ^q, nisi per moderamina sancta.
13. Vasa piæ Themidos ^r, sunt grata ^s Regentibus arma:
Vitantemque vagas salebras, & plana ^t loquentem,
14. Ornat amor ^u. Regis rapida ira ^x, tot agmina, lethi
Nuncia, quot verba, emittit: tamen, agnitus illi,
Vir sapiens, novit tantos componere ^y motus.
15. Sin lucem, ac clarum is spiraverit ore favorem ^z;
Vita

(e) II, 10. VIII, 5. Eccl. I, 16. (f) sup. 1, 2. XXIV, 8. (g) sup. 2, 5 & 7, 2.
(h) ibid. 5 IV, 12. e. (i) VIII, 27. XIX, 21. XX, 24. XXI, 29. (k) inf.
14, 15. VIII, 15. r. (k) IV, 26. V, 6. 21. XI, 1. 2. (l) XI, 1. XX, 10. 23.
(m) XI, 1. XX, 10. (n) I, 14. (o) sup. 5. p. (p) II, 14. X, 23. Eccl. IV,
17. VIII, 11. (q) sup. 3. k. (r) sup. 10. X, 21. 32. Oppos. X, 18. XII, 22.
(s) XIV, 35. (t) II, 7. h. (u) Distrib. per enall. ut XIV, 1. &c. (x) VI,
34. 2. XX, 2. (y) sup. 6. (z) 13. XIV, 35.

Vita ^a renascetur prona undique, & undique plausus.
 Qualis, ubi faciem terris ostendit amicam
 Hesperus, accipitur nubes ^b, dans frugibus imbrem;
 Utque animas repetunt fata læta hinc, atque coloni:
 Vultus ita augustus recreat splendore sereno.

16. At verò, nimium felix, possessor ^c amorum,
 Quos divina offert Sapientia: cujus alenda
 Copia quàm longè est omni præstantior auro ^d!
 Fortunatus & ille, potest qui vera sciendi
 Notitiam, Sophiæ, sibi conciliare, ministram ^e:
 Hæc etiam eligitur super ampla argentea ^f dona.
17. Semita rectorum ^g, occultos petit optima calles;
 Estque mali fuga ^b certa: suum spiramen amandum
 Custodit ⁱ, si quis se per divortia servat,
 Quæ patefacta DEI verbo.

18. Fastu ^k, ima trahuntur
 Exitia ^l: atque, animi ^m tollunt sese, ante ruinam ⁿ.

O

19. Spi-

(a) III, 2. Eccl. IX, 9. (b) XIX, 12. (c) I, 5. m. XXIX, 3. (d) III, 14. x. y. z. (e) IV, 5. 7. (f) VIII, 10. XXI, 3. XXII, 1. Eccl. X, 19. (g) XV, 19. e. (h) sup. 6. III, 7. q. (i) II, 11. o. (k) VIII, 13. (l) XV, 4. d. (m) spiritus. conf. sup. 5. Eccl. VII, 8. (n) IV, 12. 17. AUGUSTINUS lib. I. cont. adversarium legis, c. 15. Nullo modo deciperetur homo, si non in se exaltato corde recessisset à DEO. Vera quippe, quoniam Divina, est illa sententia: Ante ruinam exaltatur cor. Et ubi contra Deum exaltatur, ibi ab illo deseritur, & in se tenebratur. Quid autem mirum, si, dum tenebratur, nescit, quid sequatur? quoniam non à se ipso lumen est, sed ab

19. Spiritus, afflictos ^o inter mansuescere ^p discens;
 Affuescit multò generosior esse, cruentum
 Quàm qui partiri spoliū ^q nituntur ovantes ^r.
 20. Dicta DEI, ac causæ naturam, attendere ^s docto,
 Quærentique bonum; hoc non deerit ^t: scilicet unus,
 In domino fidens ^u speransque, erit usque beatus ^x.
 21. Corde suo sapiens, nec solâ mente ^y; vocatur
 Verè, intellectu pollens ^z: huic multa labrorum
 Gratia adaugebit doctrinam ^a, aliisque per ipsum.
 22. Talis enim interior cultus ^b, fons vivus ^c habenti ^d
 Cognitionis erit. stultorum est, tradere stulta ^e.
 23. Pectus, adimpletum rerum discrimine sano;
 Non minùs ora docet ^f, linguæque per ostia flumen
 24. Affundit rivis ^g. Sophiæ cœlestis amœna
 Verba, ut mella, fluunt ^h; crudum domitura saporem

In-

Illo illuminatur. Quòd ergò Deus semper invictus sit, etiam homo victus ostendit: quia victus non fuisset, si ab invicto non recessisset. (o) III, 34. g. (p) XXIX, 23. Escl. XII, 4. (q) I, 13. XXXI, 11. (r) XV, 25. (s) XIII, 13. XIV, 35. XV, 24. Ps. CXIX, 130. (t) II, 5. III, 4. 13. VIII, 12. 36. XVII, 20. XVIII, 22. XIX, 8. (u) sup. 3. (x) III, 13. u med. (y) I, 5. i post. XIV, 33. (z) I, 5. i. (a) conf. 23. I, 5. k. (b) III, 4. XII, 8. III, 15. [c] X, 11. XIII, 14. XIV, 27. (d) I, 19. h prius. (e) I, 2. 7. q. [f] sup. 20. s. [g] conf. 21. [h] V, 3. XV, 26. Ps. XIX, 11. AMBROSII Vita, aut. Paulino Presb. Ambrosius infans, in arcâ prætórii in cuna positus, cum dormiret aperto ore, subito examen apum adveniens, faciem ejus atque ora complexit, ita ut ingrediendi in os egrediendiq. vices frequentarent. Quæ, pater, qui propè cum matre vel filia decambulat, ne abigerentur ab ancilla,

Intra animæ sensûs: nec tantum suavia, quantum
Et medica^l; ut pariter sanentur corporis ossa.

25. Est via, recta viro: tendunt tamen ultima ad orcum^k.

26. Spiritus^l humanus, quocunq̃ labore, laborat^m.

Ipse sibi, intentus nimium pro ardore palati:

Sive cibum exquirat, sive improba cœpta sequaturⁿ.

27. Vir Belial^o; fodisse^p malum^p, non cessat: & ejus

In labiis residet pestis, velut ignis adurens^q.

28. Vir, perversa crepans^r, inculcat tristitia lætus

Diffidia^s; insistitq̃, duces diffilare^t fusurro^t.

29. Vir, truculenta fovens^u; malè persuadebit^x amico

Blanditiis, & eum non pulchro limite ducet^z.

O 2

30. Aspi-

qua curam nutriendi infantis susceperat, prohibens [solicita enim erat, ne
infanti nocerent] expectabat patrio affectu, quo sine illud miraculum clauderetur.
At illæ, post aliquamdiu evolantes, in tantam aëris altitudinem sub-
levata sunt, ut humanis oculis minimè viderentur. Quo facto territus pater
ait: Si vixerit infantulus iste, aliquid magni erit. Operabatur enim jam
tunc Dominus in servuli sui infantia, ut impleretur, quod dictum est: Fa-
vi mellis, sermones boni. Illud enim examen apum scriptorum ipsius no-
bis generabat favos, qui cœlestia dona annunciarent, & mentes hominum
de terrenis ad cælum erigerent. [i] III, 8. IV, 22. XII, 4. XIV, 30.
[k] XIV, 12. [l] XI, 17. 25. [m] XX, 22. XXIV, 2. XXXI, 7. Eccl. I, 3.
II, 11. 19. 22. III, 9. IV, 6. 8. V, 15. 17. IX, 9. [n] X, 8. 10. 14. XVII, 20.
XVIII, 6. 7. XXVI, 26. Eccl. X, 5. [o] VI, 12. [p] XXVI, 27. [p] III,
29. y. [q] Jac. III, 6. [r] II, 12. [s] III, 30. z. sec. VI, 14. 19. [t] XVII,
9. XIX, 4. [t] XVII, 9. XVIII, 8. XXVI, 29. 22. [u] III, 31. 4.
X, 6. 11. [x] I, 10. [y] III, 28. 29. VI, 3. 29. XI, 9. [z] I, 25. 29.
XV, 12.

30. Aspice signa^a procul. leviter sua lumina claudit,
Ac premit; insidias meditans: mordensque labella^b
Sæpius, atque movens, secum decrevit iniqua^b.
31. Canities sancti senii, veneranda corona^c:
Verum ubi? virtutum via^d, dat, quærentibus, ipsam.
32. Mansueto minor^e est heros; domitore^f procacis
Arbi-

[a] *conf. de signis VI, 12.* [b] *V, 3. g. med.* [b] *X, 10.* [c] *IV, 9. XX, 29.*
[d] *I, 15. e.* [e] *XIV, 29. Eccl. VII, 8.* AMBROSIIUS, *de Offic. lib. 1. c.*
XXXVI. *Re vera jure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque se ipsum*
vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non adver-
sus perturbatur, non extollitur secundis & quasi vento quodam, variarum
rerum circumfertur mutatione. Quid autem excelsius & magnificentius,
quàm exercere mentem, afficere carnem; & in servitutem redigere, ut obe-
diam imperio, consiliis obtemperet, ut in adeundis laboribus impigrè exequa-
tur propositum animi ac voluntatem? Hac igitur prima vis fortitudinis, quo-
niam in duobus generibus fortitudo spectatur animi. Primò, ut externa
corporis pro minimis habeat, & quasi superflua, despicienda magis, quàm
expetenda ducat. Secundò, ut ea, quæ summa sunt, omnesque res, in qui-
bis honestas & illud πρέπον cernitur, præclarâ animi intentione usque ad
effectum persequatur. Quid enim tam præclarum, quàm ut ita animum
tuum informes, ut neque divitias, neque voluptates, neque honores in ma-
ximis constituas: neque in his studium omne conteras? At, cum ita affe-
ctus animo fueris, necesse est, ut illud honestum ac decorum præponendum
putes, illig, mentem ita intendas tuam, ut, quidquid acciderit, quo frangi
animi solent; aut patrimonii amissio, aut honoris imminutio, aut obtrecta-
tio infidelium; quasi superior non sentias. Deinde, ut te salutis ipsius pe-
ricula pro justitiâ susceptâ non moveant. Hac vera fortitudo est, quam ha-
bet Christi athleta: qui, nisi legitime certaverit, non coronatur. An me-
diocre tibi videtur præceptum fortitudinis? Tribulatio patientiam opera-
tur, patientia probationem, probatio verò spem. Vide, quot certa-
mina, & una corona! Quod præceptum non dat, nisi qui est confortatus

Arbitrii, inferior, debellans oppida ferro.

O 3

33. Sors

in Christo Jesu: cujus caro requiem non habebat. Afflictio undique: foris pugna, intus timores. Et quamvis in periculis, in laboribus plurimis, in carceribus, in mortibus positus; animo tamen non frangebatur, sed praliabatur, adde, ut potentior suis fieret infirmitatibus. Itaque considera, quemadmodum eos, qui ad officia ecclesie accedunt, despicientiam rerum humanarum habere doceat. Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi, quid adhuc, velut viventes, de hoc mundo decernitis? Ne tetigeritis, ne attaminaveritis, ne gustaveritis; quæ sunt omnia ad corruptelam ipso usu. Et infra: si ergo consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, quærite. Et iterum: Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram. Et hæc quidem adhuc omnibus fidelibus: tibi autem, fili! contemptum divitiarum, profanarum quoque, & anitium fabularum suadet declinationem, nihil permittens, nisi quod te exerceat ad pietatem: quia corporalis exercitatio nulli rei usui est, pietas autem ad omnia utilis. Exerceat ergo te pietas ad justitiam, continentiam, mansuetudinem: ut fugias juvenilia opera, confirmatus & radicans in gratia, bonum fidei subeas certamen: non te implices negotiis secularibus, quoniam Deo militas. Etenim si is, qui imperatori militat, à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium, prohibetur humanis legibus: quanto magis, qui fidei exercet militiam, ab omni usu negotiationis abstinere debet, agelluli sui contentus fructibus, si habet: si non habet, stipendiorum suorum fructu! siquidem bonus testis est, qui dicit: juvenis fui, & senui; & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Ea est enim tranquillitas animi & temperantia, quæ neque studio quarendi afficitur, neque egestatis metu angitur. [f] VI, 7. x. [f] Eccl. X, 4. BERNHARDUS, in Cant. Serm. 85. Non sine causa Sapiens expugnatori urbium prætulit virum, qui animo dominatur. Multum hoc ad te: opus virtute habes; & non quacunque, sed qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta sit, facile sic animum victorem sui, & sic invictum reddit ad omnia. Est quippe, vigor animi, cedere nescius pro tuenda ratione. Aut, si magis probas, vigor animi, immobiliter stantis cum ratione, vel pro ratione. Vel sic: Vigor animi, quod in se est omnia ad rationem cogens vel dirigens.

33. Sors^g conjecta, finum^b in cœcum descendit: at illa
Judiciumⁱ omne suum fert à præsentē JEHOVA.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

*Paupertas quicta, sors eminens. 1. Degeneres, sunt servi. 2. DEUS, cor-
dium scrutator. 3. Natura corrupta gestit audire malum, non item bo-
num. 4. Injuria tendit in Creatorem, quæ pauperi, vel afflicto, infer-
tur. 5. Decus parentum, nepotes: horum, parentes. 6. Regens, à fal-
laciâ tam alienus sit, quàm longè abest à stulto excellentia. 7. Quò ma-
jor donorum usus, [XIV, 24.] eò magis abusus evitandus. 8. Amor ve-
rus, sine dissimulatione & produtione. 9. Bonorum emendatio, facilis:
malorum, difficilis. 10. Duro nodo, durus cuneus. 11. Prævus affectus
hominis, periculofior, quàm brutorum. 12. Ingratus, infaustus. 13. Ansa
liti præcidenda. 14. Damnare, vel absolvere, contra Dei verbum; ne-
fas. 15. Voluntas sancta & seria, DEO studiis serviendi; subsidium ma-
ximum: descendens [Jac. I, 16.] à Luminum Patre. 16. Amicus ve-
rus, nascitur ad res angustas. 17. Charitas, cautè exercenda; ne alter
obfirmetur in otio. 18. Rixator, peccator infelix. Malum cor: mala lin-
gua: mala fortuna. 19, 20. Parentum mæror, gravissimus. 21. Tristitia
mundi, caussa mortis: [2. Cor. VII, 10.] gaudium in Domino, [Philipp.
IV, 4.] caussa vite. 22. Judex, donorum amans, impius. 23. Sapien-
tiæ signum, animi præsentia. 24. Parentum mæror, gravissimus. 25. Justi
& boni procures, honore digni. 26. Cum silentii & taciturnitatis, sa-
pientiæ pars haud postrema. 27, 28.*

- A**Rida frustra^k cibi, condita quietis amore,
Fortunâ meliore beant^l; quàm tecta, superbo
Plena odio, quanquam mactatis plena juvencis.
2. Egregiusque animi^m, fortunatusque laborum
Ser-

(g) I, 14. (h) V, 20. (i) I, 3. f. Eccl. VIII, 6.

PARALLELISMUS CAPITIS XVII.

(k) XXIII, 8. XXVIII, 21. (l) XV, 16, 17. XVI, 8. Eccl. IV, 6. (m) X, 5.
XIV, 35. XVI, 20, 22. XIX, 14.

- Servus; erit nati indecorisⁿ director, & hæres,
 Germanos inter medios, partem auferet^o æquam.
3. Ignibus, argentum fornax, aurumque caminus^o
 Explorans purgat: corda excutit^p unus Jöva.
4. Improbis^q arrectas aures, scelerata ferenti^r,
 Affigit labio^s: fallaci pectore gaudens^t,
 Pestiferam^u obsequiis linguam sitientibus haurit.
 Hic^v tenet haud obolum: fidus, totum obtinet orbem.
5. Indigna in miserum^x, mentis vel fortis egentem,
 Vociferans, faciēsvē; potentum inopumque Satorem,
 Paupere deterior, lædit temerarius Ipsum:
 Haud impunè^y quidem. sicut neque vulneris expers^z
 Ille, qui ob alterius damnum^z fera gaudia jactat^z.
6. Pulchra corona^a senum, natorum pignora pul-
 chra:
 Natorumque decus^b, laus intemerata parentum.
7. Amentem non labra decent^c, quibus ardua^d dicat:
 Os ficti praviq̃ue tenax, quàm^e turpe regenti^f!

8. Qua-

(n) XIV, 35. (o) XXIX, 24. (p) XXVII, 21. (q) XVI, 2. g. (r) X, 3. f.
 XI, 6. XXIV, 19. (s) VI, 12, 18. X, 29. (t) I, 24. Oppos. II, 2. IV, 1, 20.
 V, 1. VII, 24. (u) X, 18. XII, 27. conf. LXX. (v) X, 3. Ad vers. 5. conf.
 XIV, 31. (x) X, 4. g. (y) VI, 29. r. (z) I, 26, 27. VI, 15. (z) XXIV,
 17, 18. (a) XII, 4. XVI, 31. (b) IV, 9. XVI, 31. XIX, 11. XX, 29.
 (c) XIX, 10. XXVI, 1. (d) XII, 26. Eccl. II, 15. Ad vers. 7. conf. XXVI,
 1, 7. (e) XI, 31. XV, 11. (f) VIII, 16.

8. Qualis gemma^g micans, oculos^h sic munus aventisⁱ
 Alliciet: quoquo vertit se, interprete linguâ
 Prospera cuncta aderunt. homo si dominatur eidem,
 Ut Domino cœli placitum; bona plura sequentur.
9. Captat^k amicitiam, celans errata^l: tegendam
 Rem retegens verbis, revomensque^m; Ducem ar-
 cetⁿ, amicum.
10. Morigerum tangit vox una^o, aut umbra magistri,
 Acrius; ac stolidum erudiunt centena flagella.
11. Semper^p amarus homo tenditq; agitâtq; maligna:
 Atqui adversus eum crudelis^q nuncius^r ibit.
12. Orbata catulis occurre^s tutius ursæ^s;
 Ne^t quâ te immittas in stultum, stulta frementem!
13. Pro benefactorum meritis, qui prava reponit^t;
 Istius à foribus non unquam pœna^u recedet.
14. Aggeribus ruptis, aperit torrentibus arva
 Principium rixæ: tua, teque, ah, subtrahe liti^u
 Antè, citus quàm te involvens commisceat^x amnis!

15. Ju-

(g) 8. conf. inf. 23 VI, 35. XVIII, 16. XXI, 14. (h) Gen. XLVII 25. (i) I, 19. h. prius. (k) inf. II, 19. XI, 27. (l) X, 12. XI, 12, 13. XII, 13. XXVIII, 13. (m) XI 13. g. (n) XXVI, II. conf. XXIII, 8. o. (n) XVI, 28. XVIII, 1. (o) XIII, 1. Eccl. VII, 5. (p) XI, 23, 24. (q) V, 9. (r) XIII, 17 (s) enall. infin. ut XII, 7. XV, 22. (s) XXVIII, 15. (t) VIII, 10. (r) XII, 14. 2. (u) inf. 20. XII, 20. n. XXII, 3. (u) III, 30. 2. sec. (x) XVIII, 1. 6. XX, 3. XXVI, 17.

15. Justum condemnans, & solvens labe scelestum;
Ambo invisi, ambo pariter sunt Numinis hostes^r.
16. Quid verò hæc fortuna? artes sapientis, & arma
Exteriora, ut emat^z, dextrâ pretium, ecce! paratâ
Fert secum fatuus^a; nec cor^b, quo talia curet.
Discere qui refugit, mala non fugit: inque ruinam
Prona struit, vanus quæ culmina inania fingit^c.
17. Si quis amicorum^d verus; te tempore in omni
Curat. amore DEI frater nascetur^e, habendus
Rebus in angustis^f.
18. Vecors homo, pectore cassus^g,
Pro socio ingrato, præsentē, haud multa moratus,

P

Dat-

(y) XV, 8. 26. b. XVI, 5. (z) III, 14. x. (a) I, 22. Eccl. II, 14. (b) inf. 18. VI, 32. x. XV, 21. (c) LXX, & Vulgatus: *huc etiam accommodantes vers. 19. sequentem*, GEIER. *Adhortatio, studiosorum præcipue, facultatibus tum fortune, tum animi, instructorum, ad dextram eorundem usurpationem; ne otio, fastu, vel aliis vanitatibus consumant id, quod ad pretiosissimi thesauri usurpationem impendi potuisset. Ratio siquidem reddenda dispensationis, quomodo & tempus, & sumtus, & vires collocaverimus. Luc. XVI, 2. Nonne videres servum, qui pro pecuniâ, ad emendos uniones scyphasque concreditâ, domum referret crepundia aut ineptias pueriles? Nonne succenseret, graviterq; pleteret servum Dominus? Adsit ergo recta intentio, conatus serius, labor indefessus atque constans, præcipue dextra sapientum manu ductio: ne computeris inter πρὸβαλα χερσόμαλλα, oves aureis velleribus præditas; [vid. Laërt. lib. VI. p. 215.] néve sis πίθηκος ἐν πορφύρα, simia purpurata. vid. Zehn. adag. p. 92. (d) III, 28, 29. XIV, 20. r. (e) XVIII, 19. 24. XIX, 4. 7. XXII, 24. XXV, 17. XXVII, 9, 10. (f) XXIV, 10 (g) sup. 16. b.*

- Datque ligatque manum^b: sic spondet ei otia sponsor.
19. Litisⁱ amator, amat^k delictum^l: ut fortè quis audet,
Aut tecti, aut oris magnâ vi tollere in altum
Ostia, & irritans satagit, sibi quærere plagam^m.
20. In facies omnes vertens sua cordaⁿ retortis
Luminibus, reperire nequit conatibus ullis
Immortale bonum^o. sinuosa volumina linguæ^p,
Ut serpentis, agens; malus, incidet in mala quævis^q.
21. Degenerem generans, gignit sibi tristitia^r multa:
Nabalisque^r pater, morbo nisi lætus eodem,
Lætitiâ ignorat^r.
22. Vires medicaminis almi,
Cor hilare, exercet^s: sicco mœrore peresus
Spiritus, adducet longis singultibus ossa^t.
23. Dona, sinu^u occulto furtimque oblata, receptat
Perfidus^x; haud dubitans, juris deflectere^y cursum.
24. Ante aciem mentis scitæ^z Sapientia præsto est:

Men-

(h) VI, 1. XI, 15. XXII, 26. (i) XIII, 10. q. (k) XII, 1. (l) XII, 13. (m) VIII, 36. XVI, 18. XXI, 6. (n) XI, 20. (o) XI, 21. *oppos.* XVI, 20. *conf.* Pf. XVIII, 17. (p) II, 12. q. (q) *sup.* 13. u. XIII, 17. XXVI, 27. (r) *inf.* 25. *ad.* seu in mœrorem; non respectu intentionis, sed eventus: qui exprimitur sequentibus; nec lætabitur pater stulti. X, 1. z. XV, 20. XIX, 26. *oppos.* XXIII, 24. *conf.* 1. Sam. XXV, 25. (s) III, 8. XV, 4. 13. 20. 30. XXX, 29. Eccl. II, 2. (t) XV, 4. XVIII, 14. Eccl. XII, 7. (u) XVI, 33. (x) Eccl. VII, 7. (y) V, 13. VII, 21. (z) *sup.* 10. *inf.* 27. I, 4. b. VIII, 9. X, 23. d. XIV, 10. o. Eccl. II, 14. VIII, 1.

- Mentis inops, oculos transfert telluris in oras ^a.
 25. Filius insipiens; patris ira ^b, & matris amaror ^c.
 26. Nec faustum ^d esse potest, ipsum punire ^e fidelem
 Justitiæ comitem: nec, castigare benignos
 Terrarum procures ^f propter molimina recta.
 27. Vera scienda sciens ^z, parcit sermonibus ultrò ^g:
 Hic vir ^b, non tam æstu, quàm frigore, spirat opimas
 28. Cognitionis opes tacitus ⁱ. reputatur, & amens,

P 2

Quan-

(a) X, 21. XIV, 6. Eccl. II, 14. (b) Eccl. I, 18. (c) conf. 21. V, 4. X, 1. XIV, 10. XXIII, 25. Eccl. VII, 26. (d) XVI, 29. XVIII, 5. XXIV, 23. XXV, 27. XXIX, 21. (e) sup. 15. 23. XIX, 25. XXI, 11. XXII, 3. XXVII, 12. (f) VIII, 16. (g) X, 19, 11. AMBROSIUS de Officiis l. I, c. IV. Laqueus adversarii est sermo noster, sed etiam ipse non minus adversarius est nobis. Loquimur plerumque, quod excipiat inimicus, & quasi nostro gladio nos vulneret. Quanto tolerabilius est, alieno gladio, quam nostro perire? Explorat ergo adversarius nostra arma, exacuit sua tela. Si viderit, moveri me; inserit aculeos suos, ut seminaria iurgiorum excitet. Si emiserò verbum indecorum, laqueum suum stringit. Interdum mihi quasi escam proponit, vindictæ possibilitatem: ut, dum vindicare cupio, ipse me inseram laqueo, & nodum mihi mortis adstringam. Si quis ergo hunc adversarium sentit presentem esse, tunc magis custodiam adhibere debet ori suo, ne det locum adversario. Sed non multi hunc vident. Idem c. V. Etsi servus convicium dicat, justus tacet. Etsi infirmus contumeliam faciat, justus tacet. Etsi pauper criminetur, justus non respondet. Hec sunt arma justii, ut cedendo vincat. Sicut periti jaculandi cedentes solent vincere, & fugientes gravioribus sequentem ictibus vulnerare, conf. c. X. (h) X, 23. XV, 21. (i) I, 23. Oppos. XXIX, 11. BERNHARDUS Epist. 88. Nam, quod non loquitur, non sensus inopia, sed humilitatis esse custodia creditur. Ego itaque, si adhuc siluissem, sapiens dicerer; sed, non essem: nunc autem alii insipientem me ridebunt; alii, subfannabunt idiotam; alii, presumptori indignabuntur.

Quando filet, sapere: ut sapiam ^k, mea claudo^l labella.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

Arrogantia, plus audet; quàm intelligit, vult, potest. 1, 2. Impius, non sine contemptu & lesione alterius. 3. Vera eloquentia, scaturigo cœlestis sapientie. 4. Prosopolepsia, infelix. 5. Temerarius, ad contentionem profilit; ipse sibi injurius. Obrectator, clam ledere solet. 6, 7, 8. Omit-tendo peccatur non minùs, quàm committendo. 9. Timor & fiducia erga Deum; auxilium, certius omni robore. 10, 11. Superbiam sequitur ruina: patientiam, honor. 12. Ignominia sequitur philautiam, quâ præcurrit lingua auditum & intellectum. 13. Impatiens, seu desperans, omni malo impar: viriliter in Christo animatus [Philipp. IV, 13.] par & superior omni malo. 14. Cordis & auris conjunctio, obtinet scientiam. 15. Donorum usus, & abusus. 16. Initium agendi cum altero, studium per-scrutandi sui ipsius. Causse finis, si per modum sortitionis queritur; mi-nimis, maximis haud indignus. Quò quidem propiùs tangit res cognatio-nem, ad contentionem eò tardiùs deveniendum: præsertim, ob insidias Sa-tanæ majores. 17, 18, 19. Sermonis fructus, bonus vel malus; in omnes hominis facultates, tanquam ventrem, influit. 20, 21. Uxor bona, impe-tratur à Bono Summo, cum benedictione. 22. Pauperis oratio, humi-lis: divitis, facillè peccans audaciâ. 23. Amicitia, experimentis spectata; fraternâ fidelitate, præstantior. 24.

Nescio quid præter solitum desiderat ille,
Qui seclusus ^m agit, seque in sua sola relegat
Pascua, & indagat sibi non vulgaria: at ille
Monstrum alit; immiscens ⁿ, ut fucus in optima
quæque^o

2. Mel-

(k) *conf.* 24, 27. I, 5. i. (l) XXI, 13. XXIII, 15. 19.

PARALLELISMUS CAPITIS XVIII.

(m) XVI, 28. XVII, 9. XIX, 4. (n) XVII, 14. XX, 3. (o) II, 7, i post.

2. Mella, supercilium insanum. Nec tam optat, ineptus,
Agnitione *p* frui, cordis quàm expandere *p* vela.
3. Impius *q*, ecce! venit! simul hic, simul advolat
æqui,
Indolis atque bonæ, contentus *s*; acerbaque, falso
Stipata opprobrio *t*, cædens injuria spretum *u*.
4. Ore viri *x* emanat sermo, velut unda profunda *y*:
Namque profunda ejus sapientia fonte *z* beato
Surgit; eamque, super riparum nota ruentem,
Et Verbum intus alit scatebris, & desuper imbres.
5. Acceptare mali nutum *a*, ne emergere justus

P 3

Judi-

(p) *Ad dictum conf. XII, 15. XVII, 27, 28. (p) XI, 13. XX, 19. XXV, 9.*
GEIERUS commendat LAVATERI sequentia. invenias Theologos, qui
non, nisi per omnia secum sentientes, ferre queunt; Politicos viros, qui con-
silia, quantumvis utilia & salutaria, ab aliis data respuunt. Quot sunt,
qui flagitia sua mordicè defendunt: dicant omnes Theologi, quicquid ve-
lint, inquirunt; nemo tamen mihi persuadebit, hoc vel illud peccatum esse! &c.
(q) II, 22. g. (r) XI, 2. (s) I, 7. XI, 12. b. ATHANASIUS, Orat. IV.
cont. Arian. Ariani, in se traducere omninò velle videntur, quod scriptum
est: Impius, quum in profundum malorum devenerit, contemnit.
Neque enim, confutati, quiescunt: neque perplexi, nec habentes, quod re-
spondeant, pudefunt: sed planè meretricis vultu depuduerunt adversus
omnes in impietatibus suis. CYRILLUS Alexandr. in Michæ VII, 7. Tri-
stium prædicatione, ad desidiâ faciles, mirificè turbantur. Propterea, ad
ex hilarandum quiddam aptissimum interserens, rursus eos recreat: ut ne de-
sperantes, qui sunt admoniti, citra conversionem & effrenatè per prærupta
ferantur. Scriptum est enim: peccator, quum in profundum venerit,
contemnit. (t) VI, 33. (u) III, 35. k. (x) VIII, 4. (y) XX, 5. Eccl.
VII, 24. (z) X, 11. XIII, 14. XVI, 22. (a) XXIV, 23. XXVIII, 21.

- Judicio possit ^a; prohibetur lege minaci ^b.
6. Adventante parum cauto; patuisse, notabis,
Eloquii, cum lite ^c, fores ^c: ad verbera ^d, ad arma;
7. Os stolidi clamat, quin hoc sese atterit ^e ipsum,
Ipsius ac vitam laqueis ^f sua limina ^e captant.
8. Dicta obtrectantis ^g, tacitæ ceu cuspidis ictus ^h,
Blanditiis medicata: sed, haud parentia, cœco
Vulnere descendunt ima in penetralia ^k ventris ^l.
9. Dejecit ignavos timor importunus: inertes
Semivirorum animas jejunia corporis angent ^m.
Rebus in augendis ⁿ qui strenua fortè remisit ^o
Brachia; & hic, frater bona disperdientis ^p, habetur,
Natus eodem ovo.
10. Turris robusta ^p, JEHOVÆ
Nomen ^q: anhelanti similis decurrit ad illam
Justus ^r, & hostiles iras supra arduus exstat ^s.
11. Præsidium atque decus quantum! Sub imagine vanâ
Dives

(a) VII, 21. (b) XVII, 15. 26. d. conf. Deut. I, 17. (c) inf. 17. III, 30. 2. sec.
(c) conf. 7. c. 20. V, 3. g. med. (d) XVI, 26. XIX, 29. XXIII, 35. (e) X,
14. 29. f. (f) XII, 13. u. (g) XVI, 23. XXVI, 20. 22. (h) conf. 6. XXVI,
22. Eccl. X, u. XII, u. (i) Ps. LV, 22. Jerem. IX, 8. (k) VII, 27. XX, 27. c.
Eccl. X, 20. (l) inf. 20. 1. XXII, 18. (m) LXX. & Vulgatus. (n) XXII,
29. oppos. (o) IV, 13. XXIV, 10. oppos. XXII 29. (p) I, 17. f. med.
VI, 32. y. Eccl. XII, u. (q) III, 5. l. (r) nomen Domini, seu timor Do-
mini: ut IX, 10, b. (s) XV, 29. XXVIII, 9. (s) conf. 12. XXIX, 25.
(t) XXV, u.

- Dives se fallens ^u, opibus confidit; ut urbi,
 Robore & arte fatis munitæ ^x, ac moenibus altis.
12. Ante propinquantem cladem ^y, consurgit in astra
 Cor viri ^y: at, antè mali patiens ostendere pectus,
 Conveniet, quàm te pia laurus honore ^z coronat.
 Non, nisi cum magno, dabitur laus magna, labore.
13. Respondetur ^a ubi, necdum pleno ordine verbum
 Auditum est; ibi mens stulto sui amore præivit ^b,
 Et pudor hinc turpis sequitur.
14. Virtute virili ^b
 Spiritus accinctus, perfert incommoda fortis:
 Quis feret effractos ^c animos?
15. Cor ^d, lumine præstans ^e,
 Doctrinam ^f acquirit: sapientumque auris, eandem
 Indagat magis atque magis.
16. Danti, omnia donum ^g
 Lata dabit; lato ducens ante ora potentum ^b

Li-

(u) I, 13. b. III, 2. i. XI, 4. XIII, 8. (x) conf. X, 15. (y) XI, 2. XIV, 2, 3. XV, 33. XVI, 18. XVII, 19. XXIX, 23. conf. Luc. XIV, 11. (z) III, 16. c. conf. XV, 33. (a) inf. 23. I, 28. i. XII, 16. XIII, 3. XVI, 28. XXII, 21. XXIV, 26. conf. Sir. XI, 8. HIERONYMUS in h. l. Qui prius doctor esse desiderat, quàm discat; stultitiæ noxam non declinat. Qui judicare proximorum facta prius, quàm plenè causam utriusque partis cognoscat, inordinatè festinat; se confusione dignum demonstrat. (b) XXVI, 12. XXIX, 20. conf. XIX, 2. o. (b) sup. 4. (c) XV, 13. XVII, 22. (d) XVI, 21. y (e) I, 5. i. (f) I, 4. b. (g) XVII, 8.

- Limite, perque istos penetrans regalia claustra.
 17. In causâ ⁱ prius ipse suâ, sese arguit ultrò,
 Justior ^k, explorans ^k; primusque in litibus ^k hostem
 Opperiens, animum firmat rationibus æquis:
 Cum veniet deinceps alter ⁱ; scrutatur ⁱ & illum.
 18. Jurgia ^m, fors ⁿ sopit; prædamque, heroibus ^o æquat. ^p
 19. Cognato ^q offenso, tanquam munimine ^r duro,
 Intractabilius nihil est: quanto obice grandis
 Clauditur aula, mora est tanta, hæc discordia, paci.
 20. Ora viri, fructum parient ^s, quo viscera cuncta ^t

Exsa-

(h) XXV, 6. (i) *sup.* 6. III, 30. XV, 18. (k) IX, 9. (k) XXIII, 30. (k) *sup.* 6. c. Ad dictum *conf. sup.* 13. a. *HIER.* *ibid.* Omnis, qui verè justus est, ubi peccantium errata conspiciit, primò ad se ipsum oculum considerationis inscèdit: dumq; suam fragilitatem sollicitus accusaverit, sic demum ad corripiendos alios linguam benignus exserit. Sed ille, qui suis fidelibus dicere dignatus est: Vos autem dixi amicos, quia, quæcunque audivi à patre meo, nota feci vobis! venit in cor ejus per præsentiam divinæ contemplationis; & quem mundum à sorde iniquitatis agnoscit, ejus humilitatem dignâ mercede remunerat. *AMBROSIUS*, in *Pf.* 37. Justus accusator est sui in principio sermonis, priusquam contagio ulceris serpat intrinsecus. Gravatur enim conscientiam memoria delictorum, nisi medicina poscatur. Et, si differt medicus, æger offerre se debet, ut citius segetur: sicut offerebat se David in flagella Domini. Idem, de *offic. lib.* I. c. 25. Justus se ipsum, priusquam alios, accusat. Ille enim justus, qui nec sibi parcat, & occulta sua latere non patitur. (l) III, 28, 29. *Eccl.* IV, 4. (l) XXVIII, 11. (m) VI, 14. o. XIX, 13. XXI, 9. 18. XXIII, 9. XXV, 24. XXVI, 17. XXX, 33. (o) VII, 26. XXX, 26. (p) XVI, 28. XVII, 9. (q) *inf.* 24. XVII, 17. *conf.* VI, 19. (r) *sup.* 11. X, 15. (s) XII, 14. XIII, 2, 3. (t) de ventre *sup.* 8. hic significat omnia, quæ necessitatum indigent,

Exsaturabuntur': labiorum " uberrimus olim

21. Proventus" satiabit' eum. nam munere linguæ,
Mors, & vita, datur *. linguæ quodcunque colendo
Tute adamas studium, comedes * frugem * hujus
opimam.

22. Invenit insignem verâ qui laude maritam y,
Invenit iste bonum quæsitum z: hauritque favorem
Autore à DOMINO a. Thesaurum expellit amandum,
Uxorem ejiciens. mœcham tenet efferus, amens b.

23. Pauper c, inire preces, humilique è pectore fari
Cogitur: ast locuples, sæva ac immitia d reddit e.

24. Dignus amicitia; si quis sit fidus amicis f:
Fortius hic nexu tibi, quàm germanus, adhæret.

CAPUT DECIMUM NONUM.

*Integritas, supra dolos. Nec tamen extenuandum malum ignorantia, aut præ-
cipitantia, quam dicunt Ethici: quo affectu inimicitia, adversus Deum,
homini*

- (t) V, 10. q. Eccl. V, 9. (u) sup. 6, 7. c. (v) III, 2. i. BERNHARDUS, de
Diversis Serm. 17. Sermoni propterea majorem diligentiam, & diligentio-
rem custodiam convenit exhiberi, quòd sit, juxta scripturam mors & vita
in manibus linguæ. Alioquin, si sola inesset vita, nec circumcisio qui-
dem ei; si sola mors, etiam abscissio deberetur. Nunc verò ponenda nobis
ori nostro custodia, & ostium circumstantie labiis; ut nec vitalem adifica-
tionem clausura damnet aterna, nec lethalis perniciēs liberum sortiatur
egressum. (x) I, 31. XXIII, 7, 8. XXIV, 13. XXV, 16. 27. XXVII, 18. XXX,
14. XXXI, 27. (x) I, 31. y. (y) XII, 4. 8. XIX, 14. XXXI, 7. (z) III,
4. k. (a) VIII, 36. XII, 2. (b) LXX. & Vulgatus. (c) X, 4. g. (d) XX, 14.
(e) sup. 13. a. (f) XVII, 17. d. e.

homini innata, [Rom. VIII, 7.] *animum trahit in extrema omnia.* 1, 2, 3. Cum opibus, amici affluunt: egenum, intimus quisque fugit. 4. Mendacia, publica vel privata, panis obnoxia. 5. Potestas & potentia, attrahunt: miseria, segregat: non ergo nimium verbis tribuendum. 6, 7. Possessio cordis vera, officina felicitatis. 8. Perfidus testis, perditus. 9. Stulto haud convenit, aut prodest gaudium, sed ejus insaniam auget: ita servus, si Dominus fiat, servilibus affectibus eò indulget magis. 10. Iracundiam frenat eruditio. Regie majestatis ira, gratia: supplicium, beneficium, publicum: referendum ad DEUM. 11, 12. Calamitas summa, œconomica; deterior filius, vel uxor. Fortuna melior, divinitus petenda. 13, 14. Pigritia comites, somnus, fames. 15. Custodia norma & anima, una eademq;. 16. Eleemosyna, tanquam mutuò data, refunditur à DEO. 17. Castigatio, necessaria; sed, moderata. Iracundia, pergendò, se punit. 18, 19. Animadversio recipienda, ut conducatur in posterum. Ut enim voluntas DEI simplicissima agnoscatur, pleraque cogitationum repudianda. 20, 21. Non habens; melior, optante, habente, non dante. 22. Timor DEI, satisfacit. 23. Piger, ager præ tadio. 24. Disciplina tam bona, ut, non recepta à malis, doceat rudes ac dociles. 25. Miserrima ignominia, cum filius persequitur parentes. 26. Contumacia, occacat. 27. Negantibus peccata & abscondentibus, divina judicia imminent: quapropter ipsis in tempore non parcendum. 28, 29.

- I**ndigus & integritas cui dux^b; melioribus inde Auspicii agitur, quàm, qui sat divesⁱ, at, expers Consilii, errat eò, labra^k ut pervertat^k abusu.
2. Cœcum etiam^l ingenium non^m excoluisse sciendis Usibus; atque, pedesⁿ subitos allidere, motu Sive voluntatis rapido^o, seu corporis extrà:
3. Tur-

PARALLELISMUS CAPITIS XIX.

(g) Inf. 4, 7, 22. X, 4, 8. (h) I, 12, 2. (i) XXVIII, 6. Eccl. X, 6. (k) V, 3. g med. (k) II, 15. r. IV, 24. VI, 12. XI, 20. Eccl. VI, 12. (l) XVII, 26. 28. XVIII, 9. XX, 11. (m) XI, 14. Eccl. X, 11. (n) I, 16. r. (o) XX, 21.

3. Turpe utrumque malum ^p. Dementia, in avia raptat
Cursum ^r hominis: deinde hic furias, adversus JÖVAM,
Concipit æstu imo; fremituque infania mixto
Haud finit, esse sui memorem.
4. Junguntur amici
Non pauci, cùm augentur opes ^s: sejungit egestas ^t,
Quem proprium fortuna, vel & natura, dicârat.
5. Si quis falsa refert ^u, per non violabile testis
Nomen; is haud insons ^x: neque enim, mendacia quis-
quam
Effatus ^y, poterit tristes evadere pœnas.
6. Præsidis ^z implorans faciem, numerosa caterva
Confluit ^z: & quivis miro admiratur amore ^a
Egregium bonitate virum, donisque nitentem ^b.
7. Omnia circumstant odia, & fraterna ^c, misellum ^c:
Quantò exinde magis ^d, qui ejus felicia quondam
Tecta frequentabant socii ^e, volucrum instar, ab isto
Longè diffugient ^f! Lætus, confidere ^g verbis ^g,

Q 2

Secta-

XXI, 5. XXIII, 4. XXVIII, 20. 22. XXIX, 19. *conf.* XVIII, 13. *b prius. p.*
XVII, 26. XVIII, 5. (q) II, 13. s. 15. t. XI, 3. XIII, 6. XV, 4. XXI, 12.
XXII, 12. (r) I, 15. e. (s) I, 13. b. (t) *sup.* 1. g. (u) *inf.* 9. XII, 17.
XXIV, 28. XXV, 18. Deut. XIX, 18. (x) *inf.* 9. VI, 29. r. (y) VI, 19.
XIV, 5. Eccl. VII, 26. (z) VIII, 16. (z) XXIX, 26. b. (a) XVII, 17.
(b) XVIII, 16. (c) XVIII, 24. XXV, 17. (c) *Sup.* I, g. (d) XI, 31.
XV, 11. (e) XIV, 20. s. XVIII, 24. (f) Eccl. XII, 6. (g) III, 5. l.
(g) II, 16. y. VII, 5.

- Sectatur ^b sonitus Euri, quos aura fugabit.
8. Vitam amat ⁱ, invigilans cordis qui motibus, armis
Hoc tenet ^k assiduis: curâ nec munit inani
Consultorem animum ^l, bona sed sibi quæque cape-
pessit ^m.
9. Impia, testificans, (iterumque iterumque monebo)
Haud impunè ⁿ feret: fictor fandi, interit omnis ⁿ.
10. Gaudia ^o nulla decent ^o fatuum: nec ^p, ferrea, fer-
vum ^q,
Principibus ^r dare jura suis.
- II. Percepta decori
Cognitio ^r, remoram ^s subito, requiemque, furori
Suppeditat: laudi est ^s, ita prætermittere culpam.
12. Regis ^t inardescit, catuli velut, ira, leonis ^u,
Undique terrificans. ut ros, sic gratia regis ^x:
Non tantum, ut gratus pecori is per graminis herbam;
Verum etiam, ut succum viresque instaurat utrique.
13. Fi-

(h) XI, 19. XII, n. XV, 9. XXVIII, 19. (i) XIII, 3. XVI, 17. *oppos.* VI, 32. VIII, 36. (k) XV, 32. y. Luc. XX, 19. (l) I, 3. VIII, 1. X, 17. (m) VIII, 36. XVI, 20. XVII, 20. XVIII, 22. Eccl. III, 14. (n) *sup.* 5. x. (o) Eccl. II, 8. p. (o) XVII, 7. (p) *sup.* 7. XVII, 7. (q) *inf.* 29. XI, 29. XIV, 35. XXII, 7. XXIX, 19. XXX, 10. 21. *oppos.* XVII, 2. *conf.* Eccl. X, 7. (x) III, 4. k. (r) VIII, 16. t. (s) XIV, 29. XVI, 32. Eccl. VII, 15. (t) IV, 9. XVI, 31. XVII, 6. (r) VIII, 15. r. (u) XVI, 14, 15. XX, 2. XXII, 13. XXVI, 13. t. XXVIII, 1, 15. XXX, 30. (x) *conf.* XVI, 15.

13. Filius infipiens, genitoris acerba querela.
 Conjugis assiduam rixam ^z, pingente figurâ,
 Stillantes ^a referunt guttis pluvialibus ædes.
14. Et domus, & gaza, est fortuna relicta parentum:
 Prudentem ^b uxorem DOMINUS dat, ritè rogatus.
15. Otia, sunt vitia. allabens ignavia ^c, somnos
 Seminât: hinc segnes animas jejunia mulctant.
16. Mandati solidi custos ^e, quâ semita monstrat
 Illius, incedens; custos ^f, pro luce tuendâ ^g
 Excubat ipse suâ. cui non vestigia curæ ^h,
 Infernas tenebras intrat ⁱ.
17. Miseratus, egenti
 Quæ quis largitur ^k; fert mutua ^l cuncta JEHOVÆ:
 Hic, quod fortè datum est, reddet ^m cum fœnore
 magno ⁿ.

Q3

18. Ple-

(cy) *arumne; quarum est causa: de qua metonymia GLASSIUS Philol. S.*
 Lib. V. tr. 1. cap. II. n. 3. X, 1. 3. XI, 6. XV, 20. XVII, 4. 25. XXVII, 15.
 (z) XV, 18. XVI, 28. XVIII, 18. XXI, 9. 19. (a) XXVII, 15. Eccl. X, 18.
 (b) X, 5. XIV, 35. XVII, 2. m. XVIII, 22. (c) VI, 6. 9. 10. c. X, 4. 26.
 XIII, 4. XV, 19. XVIII, 9. (d) X, 5. XX, 13. (e) II, 11. III, 1. XXVIII,
 4. 7. Eccl. VIII, 5. (f) conf. 16. IV, 10. XIII, 3. XVI, 7. XXI, 23. XXII, 5.
 (g) sup. 8. XVI, 17. (h) XIV, 2. XV, 20. (i) XI, 24. l. XIII, 21. 2.
 (k) XIII, 22. m. (l) XXII, 7. (m) XIII, 21. XXV, 22. (n) XI, 24. k.
 XII, 14. XIV, 21. 31. XXVIII, 8. GREGORIUS Nazianz. Orat. XVI.
 Quis hujusmodi debitorem recuset, debitum in tempore non sine fœnore red-
 diturum? CHRYSOST. hom. LV. de Pœnitentiâ. O verbum sapientissi-
 mum: Qui miseretur pauperis, fœneratur Deo. Quare ergo non di-

18. Plena spei, gnato durat dum ^o prima juventus;
 Castigabis ^p eum: non autem pignora morti
 Dedere festines, fufis ablatuſ habenis;
 Ne ſoboles ſano nequeat ſupereſſe dolori.
19. Irarum furiis fertur qui immanibus ^q, ingens
 Suſtinet ille genus poenarum: quicquid in iſto
 Eripiendo ^r auſis, augendis ignibus addes.
20. Audi ^s conſilium ^t; cenſuram ^u expende ^x! quid
 inde?

Poste-

xit: Qui miſeretur pauperis, dat Deo; ſed, ſæneratur? Scriptura noſtram avaritiam novit: attendit diligenter inſatiabilem cupiditatem noſtram ad avaritiam vergere, & additamentum quærere. — Si Deo ſæneramus, is ergo nobis debitor erit. — Non credis huic propter inopiam, inquit; mihi propter divitias crede! &c. (o) II, 10. n. (p) IX, 7. XXIX, 17. XXXI, 1. (q) VI, 34. 2. CHRYSOSTOMUS, de Davide & Saule hom. III. Si quando hoſtis inciderit in manus tuas, ne illud ſpecta, quomodo eum ulciſcaris, innumerisq; conviciis conſperſum emittas; ſed, quomodo ſanes, quomodo ad ſobrietatem reducas. Neque prius deſiſtas, omnia tum facere, tum dicere, donec tua manſuetudine ſuperâris illius truculentiam. Nihil enim humanitate potentius; quod declaravit, dicens: Sermo mollis confringit oſſa. Atqui, quid oſſe durius? Et tamen, ſi quis æquè durus ſit & rigidus ac præfractus, nihilominus facile vicerit, qui illum manſuetè tractet. Ac rursus, Reſponſio ſubmiſſa avertit iras. [ſup. XV, 1.] Unde liquet; ut hoſtis irritetur, aut reconcilietur, magis in tuâ poteſtate eſſe, quàm illius. Non enim in iis, qui irâ commoti ſunt; ſed in nobis ſitum eſt, ut vel extingatur illorum ira, vel ad majus irritetur incendium. Noverat David, noverat, inquam, certò; non eum, qui patitur injuriam, ſed qui facit, lacrymis ac lamentis eſſe dignum, ut qui ledat ſe ipſum. (r) II, 12. p. (s) 8. 16. I, 8. r. (t) I, 25. q. (u) I, 2. c. (x) Eccl. IX, 23.

- Postera pars vitæ saltem, ut bona veraprehendat.
 21. Corde viri multæ rationes^a, multa recurfant
 Consilia: una DEI constat sententia firma;
 Stabit in æternum hæc, atque inconcussa vigebit^b.
 22. Optat homo, misereri^c; aliosque juvare, superbâ
 Mente cupit^c: si dein jubeat fortuna, benignum
 Se gerere, is mendax fuerit; cui præstat egeus^d.
 23. Fons vitæ^e, formido DEI^f: nocturna^g, diurna,
 Quem saturat^h, frustra hunc infesta pericula visent;
 Quantiscunque minis soleant inferre tremorem.
 24. Occultare sinuⁱ dextram, præ deside vitâ,
 Gestit, eamque levandam ori admovisse gravatur^k,
 Horridus ignavi^l torpor.
 25. Vis dura, coërcens
 Verberibus, quatiat^m risoremⁿ. manserit ipse
 Indocilis; simplex^o, emerget cautior, alter:

Sin

(y) V, 4, 11. Eccl. X, 16. (z) VI, 6. VIII, 33. IX, 9, 12. XIII, 20. (a) VI, 18.
 XII, 5. XV, 22, 26. conf. Eccl. VII, 29. (b) XVI, 1, 9. Ps. XXXIII, 10, 11.
 AUGUSTIN. de catechizandis rudibus c. XIV. Nemo melius ordinat, quid
 agat, nisi qui paratior est, non agere, quod divinâ potestate prohibetur,
 quàm cupidior, agere, quod humanâ cogitatione meditatur: Quia multæ
 cogitationes sunt in corde viri; consilium autem Domini manet in
 æternum. (c) XI, 17. mens disti, XX, 6. conf. XIII, 4. c. (d) X, 4. g.
 (e) III, 2. i. (f) IX, 10. b. conf. XIV, 26. (g) XV, 31. (h) Eccl. V, 11.
 Philipp. IV, 18. (i) VI, 10. XXIV, 33. Eccl. X, 18. (k) XXVI, 15. (l) VI,
 4. t. (m) XVII, 10. (n) I, 22, n. (o) I, 4. g.

- Sin docilem *p* erudias sermone, scientia crescit *q*.
26. Rem patris oblimans *r*, matrem *r* quoque deinde repellet,
 Prodigus. opprobrio quanto pudor *r* occupat ambos,
 Indecorem ob natum; quem nec flamma indolis ulla,
27. Nullaque relligio frenat! Cessa, mea, desine, proles *e*,
 Increpitanti *u* aures voci dare! jamque relinques *x*,
 Dicta *r* etiam, quæ, te pridem sat scire *z*, putasti.
28. Pessimus irridet *a* testis *b*, quæ fata manere
 Perjuros, iudex memorat. Pravi oris *c* hiatus
 Crimina deglutit *d*, quibus irritavit inertes.
29. At verò, Superùm fas contemnentibus *e*, alta
 Judicia impendent, æterno armata rigore *e*:
 Tergaque stultorum *f* horribili sectanda flagello *g*.

CAPUT VIGESIMUM.

Ebriosus, sapientie expers. 1. Rebellis, se ipsum ledit. 2. Fuga litis, gloria. 3. Piger, ultrò pauper. 4. Prudentum, unus alterum explorat. 5. Dicitur, non tam quod est, quàm quod esse oportet. 6. Iustum, sequitur benedictio. 7. Regis vigilantia, purgat. Nemo sine maculis. 8, 9. Fraus omnis; abominatio. 10. Ingenia puerorum, praludunt. 11. Dona bona, non

(p) I, 5. i post. (q) Ibidem conf. II, 5. 9. XIV, 15. (r) XI, 3. XXIV, 15. XXVIII, 24. (s) X, 1. 2. (t) I, 8. (u) sup. 20. II, 2. c. IV, 13. VIII, 33. XII, 1. XVI, 22. (x) V, 23. n. (y) I, 2. (z) I, 4. III, 20. (a) conf. 29. I, 22. n. III, 34. (b) VI, 11. 19. XII, 17. XIV, 5. XIX, 5. 9. (c) X, 6. n. 32. XV, 28. (d) I, 12. XXI, 20. Eccl. X, 12. (e) I, 22. n. (e) I, 26. r. XIII, 18. t. (f) I, 22. o. (g) X, 13. XVIII, 6. XXVI, 3.

non nisi à DEO. 12. Labor de victu, non amat somnum. 13. Fuit turpis, tam in emtore, quam venditore. 14. Vix nullum ore praestantius, se loquitur bona. 15. Sponsor temerarius, haud meretur miserationem. Mendax, meretur malum consequens. 16, 17. Neque cogitationes, neque actiones, sine consultatione utiles. 18. Proditionibus, & allectationibus dediti, fugiendi. 19. Filius impius, infestus. 20. Haeres avidus, infestus. 21. Vindicta, Deo relinquenda. 22. Dolus omnis, infestus. 23. Arbitrii humani infirmitas. 24. Homo sibi ipse damnum infert sacrilegio, & voto temerario. 25. Regalis sapientiae primaria pars, iustitia. 26. Bonam mentis, idem interius, quod lucis externum. 27. Custodia regis, veritas & misericordia. Decas juvenum, robur: senum, canities. 28, 29. Malus non emendatur sine plagis, ad vivum penetrantibus. 31.

Apotu immodico medicans nisi temperet usus;
Te scurram faciet vinum^b, & dominabitur ori,
Atque tuis manibus: nec non, per pocula frugum,
Zythusⁱ aget turbam victor, de more tyranni^b,
Inter abutentes. nullus, quem insania tanta
Errantem oblectatⁱ, Sophies arcana recludet^k.

2. Ut leo laesus, alens furias, fremit ore cruento^l;
Regia^m sic terret majestas: vulnere peccat^m
Ipse sibi illato, quicumque offenderit ipsamⁿ.
3. Gloria^o certa viro est, residere à lite^p remotum:

R

Nemo

PARALLELISMUS CAPITIS XX.

(h) Vinum, irrisor; sicera, tumultuans: per metonymiam effectus, ut XIX, 13. y. conf. I, 22. IV, 17. f. (i) XXXI, 4. 6. (i) V, 19, 20, 23. n. (k) Eph. V, 18. (l) XVI, 14. XIX, 12. u. (m) inf. 8. 26. 28. VIII, 13. r. (m) VIII, 36. e. oppos. XI, 17. (n) XIV, 16. XVI, 13. (o) III, 35. Eccl. VI, 12. (p) III, 30. z. sec.

- Nemo huic se immiscet¹, nisi sit temerarius, amens.
4. Frigoribus si quis, terram proscindere aratro,
Ignavus² refugit; largam, heu! veniente calore,
Vicini tantum messem³ spectabit egenus:
Spontè carens; stultèque petens⁴, quæ jussit abesse⁵.
5. Sicut aquas imas tegit alta vorago latentes⁶,
Consilium⁷ sic corda premunt: exhaustiet illud
Vir, quem multa dies docuit discrimina rerum⁸.
6. Mos hominum; quisque⁹ ut proclamet⁴ quæque
benigna:
Quem verò invenies, præstet qui æqualia dictis⁶?
7. Justus⁶ nil sequitur, sibi quod non unica recti
Suaserit effigies⁴. ò dignâ sorte beati⁷
Hæredes, qui ejus vestigia pulchra tenebunt!
8. Si rex⁸ ipse thronum judex conscendit, & altis
Facta, infecta, suis oculis vigil omnia lustrat:

9. Dis-

(q) XVII, 14. (r) VI, 6. t. (s) X, 5. (t) XXX, 7. i. (u) XIII, 4. XIV, 6.
HIERONYMI in b. l. translatio, nervosa. Qui nunc propter desidiam
in Dei servitio laborare neglexit, venturo die Regni mendicabit, & non dabi-
tur ei: quia, quæcunque seminaverit homo, hæc & metet. Bene ergò Re-
gnum Dei æstati comparatur; quia tunc mæroris nostri nubila transeunt, &
vita dies æterni solis claritate fulgescunt. (u) XVIII, 4. XIX, 21. (x) XVI, 1.
XIX, 20. t. & 21. d. (y) X, 23. d. (z) XV, 23. (a) XIX, 22. (b) XIII, 17.
XIV, 5. XXXI, 10. Conf. Eccles. XII, 16. & illic notata ex Hieronymo, huc
etiam referenda. (c) XVIII, 17. conf. Eccl. VII, 20. (d) II, 7. VI, 3. X, 9.
XIX, 1. (e) III, 13. VIII, 32. Eccl. X, 17. (f) sup. 2. inf. 26. XVI, 10, 12.
14, 15. XX, 2. 8. 26, 28. XXV, 5. XXIX, 4. eadem 14.

9. Dissipat & omne malum. Verè quis dixerit usquam?
Est mihi cor^k mundumⁱ: culpæ sum purus, & exfors!
10. Libra, alio atque alio cum pondereⁱ; vasaque plura
Diversi modii, tanquam uniusⁱ: unus & idem
Est hic uterque dolus, quem detestatur Jöva^m.
11. Quin etiam pueriⁿ arbitrium cognoscitur aptè
Moribus è teneris; jam nunc quid curet: an ultro
Castum^o opus, & dextrum lævo præferre labore!
12. Obsequiosam aurem^p, visumque haud vanatuentem^q,
Intra homines lapsos instaurat solus Jöva:
Cujus utrumque bonum hoc etiam.
13. Ne dilige somnum^r;
Ne tibi subrepat, germana soporis, egestas^r.
Insta, aperire oculos, victu ut fatière parando^r.
14. Hem, mala sunt! spectata minùs! sic arguet astu,
Mercatum veniens, haud contemnenda: sed absens
Efferet illa domi, plaudens sibi^u, perfidus emtor^u.
Odit qui incolumen fortunam, arcta! arcta! gemendo;

R. 2 Sub-

(g) XV, 7. conf. inf. 26. (h) Eccl. II, 15. (i) XVIII, 14. Eccl. VIII, 4.
(k) II, 2. c. 10. E III, 5. XIV, 35. m. (l) XV, 26. XVI, 2. XXII, 11. XXV, 4.
XXX, 12. Eccl. I, 16. F II, 21. (1) conf. 12. & inf. 25. VI, 16. XI, 4. a. (m)
III, 32. c. (n) XXII, 6. 15. XXIII, 13. XXIX, 15. (o) XVI, 2. (p) XV, 31.
XXV, 12. oppos. XXI, 13. XXVIII, 9. (q) III, 21. IV, 21. 25. (r) VI, 9,
10. c. (s) VII, 11. c. XXI, 17. XXIII, 21. XXX, 9. (t) XII, 11. (u) XXIII,
20. s. XXV, 14.

- Sublatam ex oculis incassum laudat, ineptus.
15. Aurum homini cessit, gemmarum^x & copia multa:
Vas tamen, est pluris, laborum^y, quando per ipsa
Effundit sese divina scientia coelo.
16. Nomine qui spondet peregrini, det tibi vestem^z!
Nempe: aliena quia est res, aut persona; receptas
17. Pignora iusta ab eo. Surrepta^a alimenta^b, quibusvis
Dulcia^c sunt: verum, non æquè dulcia, ut ista
Post rigida, ac durâ filice^d impletura palatum.
18. Consilio firmanda gravi, quæcunque volutat^e
Secum animus. si bella geris, tecum instrue cuncta,
Conciliique audi voces^f!
19. Secreta moventem^f,
Quæ reticenda latent; tacitâ cum fraude, notabis,
Ire, redire, velut vendentem crimina ficta:
Teque, oris patulis foribus lactare studentem^f,
Admiscere^g, cave.

20. Ma-

(x) III, 15. X, 18. 21. 32. XIV, 7. XV, 7. (y) I, 3. g. med. (z) VI, 1. XI, 15.
17. 18. XXII, 26, 27. XXVII, 13. dictum idem. (a) V, 10. XXVII, 13.
(b) IX, 17. XXIII, 3. XXVIII, 21. (c) III, 24. IX, 17.
XIII, 19. (d) vel ut sagittâ, seu fulgure. conf. XXX, 27. Ps. LXXXVII, 18.
HIERON. hoc illustrat exemplo beluonis, Luc. XVI, 24. cujus os calculo,
lapide ignito, fuerit impletum. Nam, quia in verbis supervacuis in epulando
defluerat, in linguâ amplius ardebat. (e) XIV, 1. 3. 9. XX, 22. XVI, 3.
XVIII, 21. (f) I, 5. XI, 14. XII, 5. XV, 22. XXIV, 6. (f) XI, 13. g. (f) II,
16. y. (g) XIV, 10. XXIV, 21.

20. Matrīve, patrīve, precatus
Dira ^b; sibi ipse facem ⁱ mediis extinguit in umbris ⁱ.
21. Est genus hæredum, citiùs qui prendere ^k notam,
Nituntur cupidi, sortem ^l; at, præpostera fata
Postremò ^m fugiet pedibus Fortuna citatis.
22. Ne dic ore, aut corde: malis mala quæq; rependens ⁿ,
Ultor ero! DOMINUM, memorem fandi atque nefandi,
Opperiens; sat habe, tibi quòd ferat ille salutem.
23. Ambiguos lapides ^o, librantum ^o, odère ^p Tonantis
Numina: nilque boni ^q lances portare dolosas ^r,
Permittunt; poenam meritas.
24. DEUS, ecce! gubernat
Gaudentis virtute viri ^r vestigia ^s: ab Ejus
Fonte fluunt motùs hujus, successibus aucti.
Nam, quid homo? quæ vis misero, quâ norit agenda?

R 3

25. In-

(b) X, 1. z. XXX, 11. 17. Eccl. VII, 21, 22. (i) XIII, 9. p. (i) VI, 23. VII, 9.
(k) XIX, 2. b. XXVIII, 20. 22. Eccl. V, 1. (l) III, 35. VIII, 21. XIV, 18.
Eccl. VII, 11. (m) conf. 7. V, 4. XIV, 12. 16. 25. XIX, 26. XXIII, 32.
XXIV, 20. (n) XII, 14. z. XXIV, 12. 29. (o) sup. 6, 7. (p) ibid. m.
(q) XVII, 26. XVIII, 5. XIX, 2. AMBROS. in Ps. XLVIII, 4. Admone-
mur, non tumultuarium proferre sermonem, sed exercitio quodam meditatio-
nis, & statera mentis internæ examinare dicenda; quia scriptum est: Sta-
tera fallax, non bonum. Et in Ps. LXI. Salomo significat eos, qui ra-
pinam inexplibili corde meditantur, & sobrietatem fronte prætendunt, conf. sup.
6. b. 9. k. [r] VI, 34. a. [s] II, 5, 6, 7. III, 5, 6, 7. IV, 12. V, 5. XIV, 8.
XVI, 9.

25. Infelix homini est laqueus ; sacrata JEHOVÆ,
 Absorbere " usu proprio: nec faustius ausum,
 Deinde x sibi votis y indignis velle mederi;
 Aut, captare modum, quo, suscepta, irrita reddat.
26. Discutit y injustos, scrutans examine justo,
 Rex sapiens: veluti que solent substernere plaustris
 Agricolaë frumenta; rotam z sic juris & ille,
 Supplicii que, super residum fera colla, reducit.
27. Mens humana, bonum quantum; si nempe lu-
 cernam a
 Hanc Pater instaurat, qualem donârat Adamo,
 Divini ardoris plenam! penetralia c quævis
 Lux DOMINI indagat b, ventrem que c, omnem que re-
 cessum c,
 Insidias que Erebi.
28. Ser-

[t] XII, 13. XIII, 14. XIV, 27. XVIII, 7. [u] conf. XXIII, 2. [x] sup. 17. XXIV, 27. [y] VII, 14. u. [y] sup. 8. [z] XXV, 11. [a] sup. 20. VI, 23. XIII, 9. XXIV, 29. [b] sup. 24. II, 3, 4. III, 6. &c. XXVIII, 12. [c] VII, 27. XVIII, 8. k. 20. t. XXII, 18. Eccl. X, 20. HIERONYM. in Lam. Jerem. c. I. Scien- dum est, quod in sacro eloquio ventris vel uteri nomine mens solet intelligi. Hinc est enim, quod per Salomonem dicitur: Lucerna Domini spiraculum homi- nis, quæ investigat omnia secreta ventris. Lux enim gratiæ, quæ de- super venit, spiraculum homini præstat ad vitam: quæ videlicet lux, omnia secreta ventris investigare dicitur, quia occulta mentis penetrat, ut ea, quæ de ipsa ledebant animam, ante ejus fiendo oculos reducat. Hinc ipse Jere- mias in anterioribus ait: Ventrem meum doleo; qui ut, ventrem suum quid dixisset, ostenderet, adjunxit: Sensus cordis mei turbati sunt.

28. *Servat custodia d Regem,
Gratia, cum Veri studio f: clementia, fulcrum est,
Quo sedes solii seros stabilitur g in annos.*
29. *Pulchra, juventuti, succrescit gloria, robur h:
Canitiesque, decus i senio!*
30. *Medicina i, scelesto
Lascivoque animo, superest hæc prima dicanda;*

Ut

Uteri utique nomine mens rectè accipitur: quia, sicut proles in utero concipitur, sic cogitatio in mente generatur. Et, sicut in ventre cibi, ita continentur in mente cogitationes. [d] II, 11. IV, 6. [e] XIX, 22. [f] Gratia & Veritas, conjunctim; III, 3. XVI, 6. conf. Job. I, 17. Rom. XV, 8, 9. 2. Cor. I, 20. Eph. IV, 17. 21, 24. ATHANASIUS, Apolog. ad Constantium. Ita rem examina, quasi Veritas tibi in consilio adsit; quæ Regum, & in primis Christianorum, tutela est. Cum eâ Vos regna administrare tutissimum est; quum dicat Scriptura: Misericordia & Veritas regi custodia est, & circumdabit in iustitia thronum ejus. Hanc quum Zorobabel ille sapiens ceteris anteferebat, victoriam retulit; acclamatumq; est ab universo populo: Magna res veritas, & prævalet omnibus. Esdr. 4. Si igitur apud alios accusatus essem, ad Tuam Majestatem provocarem: ut Apostolus dixit; Cæsarem appello! & cessatum est ab insidiis contra eum. Jam, cum apud Te calumniam mihi ausi sunt intentare, ad quem à Te, quæso, appellare potero? nisi ad Patrem Ejus, qui dicit: Ego cum Veritas! ut ille cor Tuum ad placabilitatem inclinet. Domine Omnipotens, Rex seculorum, Pater Domini nostri, Jesu Christi; tu per verbum Tuum imperium hoc famulo Tuo Constantio dedisti: Tu illumina mentem illius, ut cognitis mei calumniis, benevolenter recipiat meam excusationem, omnibusq; clarum ac manifestum reddat, quàm aures habeat confirmatas communitasq; veritate, solumque sibi, uti scriptum est, accepta esse labia justa! Ita enim solum regni fortunatum fieri, per Salomonem pronuntiasti. [g] X, 12. XVI, 6. 12. [h] V, 10. XXIV, 10. Eccl. IX, 10. XII, 1. 3. 5. [i] IV, 9. 1. [i] GEIER. moralis absterio mali, conf. Levit. VI, 21. Prov. XXVII, 6. XXVIII, 23.

Ut mala verberibus sanes, quæ fuste severo ^k
 Corporis ad vivum penetrent ^l, sedeantque relicta ^k:
 Viscera ^l ni his tentes plagis durantibus, antè,
 Quàm frenum excutiat; frustra rumpere querelis.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

Potentium voluntatem suâ in manu habet Omnipotens. 1. Omnis homo, mendax erga se aliosq;: Deus solus corda perspicit. 2. Cultus, Deo non acceptus, sine justitiâ. Sine mente humili, peccata sunt, omnia. 3, 4. Prodest maturatio: festinatio obest. Fallacia sermonis, irrita & mortifera. 5, 6. Iniqui, vastant semet ipsos. 7. Conscientia, accusat. 8. Tranquillus angulus preferendus celebritati inquieta. 9. Impius, appetitu laborat infideli. 10. Castigatio & institutio, semper utiles; si non uni, tamen alteri. 11. Emendatio non est fructuosa, nisi muniatur. 12. Immisericors, relinquetur immisericorditer. 13. Dono occulto cedit aperta ira. 14. Fides, officio satisfaciendum propria est: anxietas, infidelium. Desipiens, quietis expertus. 15, 16. Verus acquirendi modus, in abstinendo. 17. Vindicta, non fallitur. 18. Solitudo, melior consortione indignationum plena. 19. Sapientis est, non modo res personis, sed & personas rebus aptare; sectantes justitiam & misericordiam: ut sapientia potentiam frenet. 20, 21, 22. Oris & vite, una custodia. 23. Superba arrogantia irrisoris est furor. 24. Nil desiderandum temere: utendum presentibus. 25, 26. Vera fides, cum peccato mortali, seu voluntario, haud consistit. 27. Esto celer ad audiendum, [Jac. I, 19.] tardus ad loquendum! 28. Pertinacia, impietatis stupor. quicquid contra Divinam legem, in eo non est sapientia, nec perspicacia, nec consilium; nec potentia quidem: omnis salus, Domino accepta referenda unicè. 29, 30, 31.

Magnanimùm heroum pectus; velut agmen
 aquarum ^m,
 Atque

(k) XXIII, 3. XXVII, 6. (l) sup. 27. c.

PARALLELISMUS CAPITIS XXI.

(m) V, 16.

Atque harum rivos; complectitur alta JEHOVÆ
Dextra: hæc cor Regis ⁿ regit, ac, quocunque vo-
luntas

Sancta intendit iter, flectit, nec spontè sequutum ^m.

2. Cuique sua est via recta; suis quia credit ocellis ^c:

Penstat omnipotens iudex præcordia solus ^o.

3. Judicium in causis verum, servandaque jura ^r

Exercere ^q; DEUS prælatum elegit ^r utrumque,

Vanos quippe datos aris exofus honores ^s.

4. Sunt peccata ^s; licet videantur lumina, coelo

Æmula: si quis, opes fuminas æquare potentum,

S Ela-

(n) XVI, 9. (n) VIII, 14, 15. r. Nehem. I, 11. II, 4. 8. AUGUSTINUS, de Gratia & Lib. Arbit. c. XXI. Quis non ista judicia divina contremiscat, quibus agit Deus in cordibus, etiam malorum hominum, quicquid vult, red-dens eis tamen secundum merita ipsorum? In Libro Hester scriptum est, quod hæc oravit ad Dominum: & convertit DEUS, & transulit indignationem re-gis Assueri in lenitatem. ut scriptum in Proverbiis Salomonis: Sicut impetus aquæ, sic cor regis in manu Dei; quocunque voluerit, declinabit illud. — His & talibus testimoniis divinorum eloquiorum, satis manifesta-tur, operari DEUM in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates, quocunque voluerit; sive ad bona, pro sua misericordia, sive ad mala, pro meritis eorum: iudicio utique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. (o) III, 7. XII, 15. XVI, 2. g. (p) inf. 15. g. conf. I, 3. f. MELANCHTHON optime: hoc loco, facere justitiam, est, probare probanda; facere iudicium, est, damnanda damnare. (q) Enallage, ut inf. 15. VIII, 13. p. q. (r) VIII, 10. 19. XVI, 16. f. XV, 8. Eccl. V, 1. (s) XXIV, 9. Distinctè & perspicuè GEIERUS, in h. l. Licet corporis formositas ac robur, libe-rorum copia, conjugium felix, opulentia, & tota felicitatis reliquæ fax vel Lucerna, in se suâque naturâ, tanquam Dei creatura, dona vel insti-

Elatis oculis ¹ affectat: si quis, inani
Ambitione, animos sufflans dilatat ^u; & ævi
Securi capitur si quis fallace lucernâ ^x.

5. Omnia maturat ^z vir sedulus ^y. antè peregit
Singula secum intus ^z: speque ubertatis abundat ^u.
Quisquis festinat, nimiaque cupidine fertur ^b;
6. Sic modò defectum ^c accelerat. Vanissima ^d rerum est,
Disjicienda palàm, propria & quærentibus orcum ^e:
Quærere ^e thesauros ^f vaga per mendacia linguæ ^g.
7. Devastandi ^h ardor, furias trahet ebrius, ipsos
Stragis in autores: quoniam discrimine nullo
Juris habere volunt curam ⁱ.
8. Via perdita ^k, euntis,
Est aliena etiam ^l: sinceri ^m opus, ordine rectum ⁿ.
9. Altercans mulier ^o, plenâ, sine, regnet in aulâ:

Tu

zuta, caveant peccato; attamen, ob immensum adeò ipsorum abusum in impiis, nil fermè sunt aliud, nisi merum peccatum: quando videlicet iis solis, tanquam idolis quibusdam, deserto Deo, toti inherent, iisdemq; ad luxum, depressionem aliorum, aliq; facinora, turpiter quotidie abutuntur. Quo sensu & otia sunt vitia: c. XIX, 15. (t) VI, 17. XXX, 13. conf. XIV, 14. (u) XXVIII, 25. (x) XIII, 9. p. XXIV, 20. (y) X, 4. i. (z) XII, 5. XV, 22. XIX, 2. XX, 18. (a) XI, 23, 24. XIV, 23. XVII, 11. (b) XIX, 2. o. (c) XI, 24. XIV, 23. (d) XIII. 11. Eccl. I, 1. (e) XI, 27. XVII, 19. (f) VIII, 21. X, 2. (g) VI, 17. XII, 19. k. (h) XI, 3. XXIV, 2. (i) I, 24. (k) II, 12, 13. r. 15. t. (l) XVI, 2. f. conf. XXVIII, 16. (m) XX, 6. conf. XII, 16. XIII, 3. Eccl. V, 18. (n) XX, 11. (o) inf. 19. XIX, 13. XXII, 10. XXV, 24. XXVI, 21. XXVII, 15.

Tu potiùs tectum, spatio contentus iniquo,
Solut habe!

10. Nulli nota est, pax vera, profano p:

Hoc sedet unum animo, scelus exitiale parare

Omnibus. iste, suis oculis q, nec curat r amicum s.

11. Poena plano si non parcit r; rudis inde monetur,

Ut sapiat: qui tum metuet, doctusque cavebit.

Si doceas u sanum, capit incrementa sciendi x.

12. Justior impendit curam r, quâ corrigit ædes z

Depravati hominis: verum, venit improbus alter,

Subvertens r magis atque magis fera pectora; & inum

Damnorum in pelagus secum hæc miseranda reducit.

13. Aure suâ oclusus l, coram clamore, carentis c

Humano auxilio; clamabit & ipse vicissim,

Non exauditus.

14. Superata, extinguitur ira c,

Secretis donis d: plerique ferocia ponunt

Corda, volente sinu, sævumque abolente furorem e

S 2

Mu-

(p) XI, 17. r. XIII, 2. 4. (q) sup, 2. III, 7. p. (r) XIV, 21. 31. XIX, 17.

(s) III, 28. 29. y. (t) XVII, 26. XIX, 19. 25. XXII, 3. (u) XVII, 8. (x)

X, 8. (y) XVI, 10. (z) III, 14. 33. XII, 7. XIV, 11. XV, 6. l. 25. (a) XIII,

6. k. (b) XVII, 28. XXVIII, 9. eadem, CYPRIANUS, de Opere & Elee-

mosynis. Neque enim promereri misericordiam Domini poterit, qui mise-

ricors ipse non fuerit; aut impetrabit e Divina pietate aliquid in precibus,

qui ad precem pauperis non fuerit humanus. Ps. XL, 1. (c) XIV, 31. (c) inf.

24. XII, 16. f. (d) XVII, 8. 23. XVIII, 16. 23. XIX, 6. (e) VI, 34. z.

Munere ^d.

15. Lætitia ^f est forti quàm maxima semper,
 Cùm licet, officii partes ^g ostendere factis:
 Angor ^b inest pavidus, non expedientibus ⁱ æquum.
 16. Natus homo, à cursu reparatæ mentis ⁱ aberrans ^k;
 Inveniet duram, ut Rephaimica turba, quietem ^l.
 17. Omnium egebit ^m, amat qui gaudia ⁿ: quisquis
 amabit
 Dulcia, vinum ^o, oleum ^o, poterit ditescere ^p nullus;
 Nec ditare alios, tanquam virtutis imago.
 18. Est, ubi pro iusto pravus se opponere morti ^q
 Cogitur, atque loco rectorum ^r perfidus ^r hæret.
 19. In terrâ deserti, inter spelæa ferarum ⁱ,
 Præstiterit; quàm, inter rixantis conjugis iras ⁿ,
 Degere.
 20. Thesauro ^x, sapientis ^y limina ^z, tanquam
 Frugibus optatis ^a, redolent; nec defit olivum ^b:

Ast

(f) XV, 21. i. (g) *conf. sup.* 3. p. X, 23. XVI, 12. *hic*, facere iudicium, est, officio satisfacere, seu, observare modum vel rationem, decenter aliquid expediendi; commentante sic GEIERO in Eccl. VIII, 5. (h) X, 14. b. (i) X, 29. XXX, 20. (j) I, 3. IV, 11. IX, 6. (k) VII, 25. XIV, 22. (l) II, 18. a. (m) VI, 11. XI, 24. XIV, 23. XXI, 5. (n) XIV, 13. Eccl. II, 1, 2. 10. (o) IV, 17. f. (o) *inf.* 20. V, 3. b. *post.* VII, 17. Eccl. VII, 1. IX, 8. (p) X, 4, 5. 22. XXIII, 4. XXVIII, 20. (q) VI, 35. IX, 9. XI, 8. (r) II, 7. b. (s) II, 22. g. (t) *sup.* 9. o. (u) *sup.* 9. Eccl. I, 18. (x) III, 2. i. (y) *conf.* 22. III, 2. i. (z) III, 33. (a) XVI, 16. (b) *sup.* 17. o. *post.*

- Ast populabit^c opes, patefactis faucibus, amens.
 21. Iustitiam, vitam^d, & splendoris præmia summi^e,
 Quæso, quis attinget? certè, is sectabitur^f acri
 Iustitiam studio, portusque erit undique promptus,
 Gratia quo miseros geminis ad se advocet ulnis.
 22. Formidabilium, prudens^b, munimina scanditⁱ:
 Robore & ista quidem fidunt armata; sed ille
 Id ratione magis, quàm vi, de culmine sternit.
 23. Os linguamque suam qui circumvallat^k, ab arctis
 Protexit curis animæ spiramina custos^l.

S 3

24. Si

(c) I, 12. *AUGUSTINUS*, lib. 50. homiliarum hom. 45. In animalibus, que prohibita sunt Judæis manducare, homines quidam significantur, non pertinentes ad societatem sanctorum. Fissa ungula ad mores, ruminatio ad sapientiam pertinet. Quare ad mores fissæ ungula? Quia difficile labitur. Ruminatio autem ad sapientiam quomodo pertinet? Quia dicit Scriptura: Thesaurus desiderabilis quiescit in ore sapientis: vir autem stultus deglutit illum. Qui enim audit, & negligentia sit obliviosus; quasi deglutit, quod audit, ut jam in ore non sapiat, auditionem ipsam sepeliens oblivione. Qui autem in lege DEI meditatur die ac nocte, tanquam ruminat, & in quodam quasi palato cordis verbi sapore delectatur. Hoc ergo, quod præceptum est Judæis, significat, quod ad Ecclesiam, id est, ad corpus Christi, ad gratiam societatemque sanctorum, non pertineant illi, qui aut negligentes auditores sunt, aut mores malos habent, aut in utroque vitio reprehenduntur. Sic cætera, que in hunc modum præcepta data sunt Judæis, umbratica sunt significationes futurorum. Posteaquam venit lux mundi, Dominus noster Jesus Christus; tantummodo ut intelligantur, non etiam ut observentur, leguntur. (d) XII, 28. XIX, 23. (e) III, 2. i. (f) XI, 19. XV, 9. (g) III, 3. XIX, 22. (h) sup. 20. Eccl. IX, 14, 15. (i) XXX, 4. (k) XII, 14. XIII, 2, 3. XVIII, 20. (l) XVIII, 21.

24. Si quis nomen alit, toto qui corde superbus
 Arroget omne sibi, atque alios derideat ^m altè:
 Nil faciet, nisi quod fastu ⁿ docet impetus ^o ipsum.
25. Immoritur desēs ^p votis ^q; dum rebus abhorrent
26. Sese adhibere manus gelidæ ^r. lux omnis, & omnis
 Hora, videt, segnem variis ardescere flammis ^s,
 Captandi hoc, illud: miserans, retinacula, spernit.
27. Sacra, oblata sacris manibus pietate vacantum,
 Horrida sunt coram DOMINO ^t: cœno inquinat ista
 Interiore nefas ^u, quicum adducuntur in altum.
28. Sæpe ajo: testis mendax ^v crudelibus umbris
 Occubet, aut pereat famâ, vel sorte, necesse est ^x.
 Qui mavult audire ^y; loquetur honore perenni.
29. Vir malus, obfirmat vultûs ^z, obnixus, atroces:
 Recta sequens, contrâ. quantum hic mutatus ab illo,
 Qualis & antè fuit! nunc quippe is quamque viarum
 Digerit è Verbi nutu ^a, sibi censor, & autor.
30. Adversus DOMINUM sapientia nulla valebit,
 Vis nulla ingenii ^b; consultaque nulla juvabunt ^c.

31. In-

(m) III, 34. f. (n) XI, 2. XIII, 10. (o) *conf. sup.* 14. c. XI, 4. 23. XIV, 35.
 (p) XIII, 4. XX, 4. (q) XIII, 4. c. (r) *oppof.* XXXI, 13. (s) X, 19. u.
 (t) XV, 8. p. (u) X, 23. XXIV, 8, 9. XXX, 32. (v) VI, 19. z. (x) XIX, 9.
 (y) I, 33. VIII, 34. (z) VII, 13. (a) XVI, 9. (b) I, 2. d. *post.* II, 6.
 III, 5. m. 13. X, 23. (c) XII, 15. XIX, 20, 21. XX, 5, 18.

31. Instruitur bellator equus, quo pugna propinquat
Tempore: laurigeram solus dat Jova salutem d.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

Laus & favor, bonum incomparabile. 1. Tam pauperes, quàm divites, à DEO: neutri spernendi. 2. Astutia serpentum, Matth. X, 16, imitanda. 3. Pia patientia finis, potentia. 4. Fugiens perversos, fugit spinas & laqueos. 5. Pueri imbuendi eo, quod senibus profuturum maximè. 6. Mutuans, imperans. 7. Malignus, tanquam vindicta virga, acquirit maledictionem: benignus, benedictionem. 8, 9. Sublato risore, rixa tollitur. Rex, amat sinceros & placidos. Bona hominis agnitio, cura est DEO; evertenti proposita impii. 10, 11, 12. Piger, fingit terrores. 13. Peccata adversus sextum praeceptum si augentur, permittuntur justo iudicio. 14. Luxuries puerilis, refecanda virgis est. 15. Immisericordes, jus talionis persequitur. 16. Salutaria praecepta, percepta ac custodita intimè, dulcia in animo & ore sunt, revocanda ad unum caput, fiducia in DEO figende: revocanda etiam subinde in memoriam, & generalli & speciali veritatis declaratione; ut vocatio, & primaria & secundaria, verè excolatur. 17, 18, 19, 20, 21. Pauperi & afflicto non addenda afflictio. Deus, vindex eorum loco. 22, 23. Consuetudo cum iracundis, noxia. 24, 25. Haud temerè ineunda sponsio. 26, 27. Termini antiqui, inviolabiles. 28. Strenuus, à rege aestimatur. 29.

FAma^e, bonum, quo non aliud præstantius ullum
Eligitur f; nec opum multarum copia grandis:
Gratiaque^e, ex meritis enata favore piorum,
Argento atque auro meliùs nitet g.

2. Ob-

(d) 1. Sam. XI, 9, 13. XIX, 5. Ps. III, 9.

PARALLELISMUS CAPITIS XXII.

(e) I, 9, 1. (f) VIII, 10, 19. XVI, 16. XXI, 3. (g) conf. XXXI, 29. Eccles. VII, 1, 2. BASILIUS, Homil. de avaritia. Melius nomen bonum, quàm divitiæ multa. Si admiraris divitias ob honorem inde provenientem, considera, quantò ad gloriam magis faciat, multorum filiorum

Obvia fiunt^g

2. Divitis atque inopis vestigia, inutua utrinque:
Nempe DEI id fas est, simul hunc qui condit & istum^h.
3. Astutusⁱ, multò antè specus speculatur apertum,
Abducensque retrò gressûs, sese ocyûs abdit^k.
Ecce autem, subiêre^k rudes^l utrumque malorum;
Et culpam, & pœnam^m!
4. Adversæ datur optima forti
Clausula, quam tibi fert humilis formidoⁿ JEHOVÆ:
Non sine divitiis, pia gloria, vita beata^o.
5. Quæ via perversum^p deserta in devia ducit^q,
Spinis ac laqueis^r horret: procul esto remotus,
Defendit^s qui animam^s. totus fuge longiùs illa!
6. In quemcunque voces ductum puerile^t docendo
Pectus, eum feros senii servabit ad usus;

Inde

parentem appellari, quàm mille stateres in marsupio repositos habere. Pecuniam enim hic vel nolens relinques: honorem verò, ex beneficiis ob Dominum, referes; quando populus omnis, communem judicem circumstans, te & nutritorem, & in inopes beneficium, immò omnibus, quæ ad humanitatem pertinent, nominibus appellabunt. (g) XVII, 12. XXIX, 13. ubi eadem. (h) X, 4. g. XIV, 31. XVII, 5. AUGUSTINUS, Quæst. 32. Scriptura, ne pauperem contemnendum daceret, & divitem honorificandum; ostendit, amborum opificem esse Deum: non utique in paupertate & divitiis; sed in eo, quod sunt. Si enim facultatibus ab invicem discrepant, non tamen naturæ substantiâ. (i) I, 4. g. (k) XIV, 16. (l) vid. i. (m) XVII, 26. c. conf. XIV, 15, 16. XXVII, 12. eadem. (n) IX, 10. b. XV, 33. XVIII, 12. (o) III, 2. i. (p) XI, 20. XVII, 20. XIX, 1. (q) I, 15. e. (r) VII, 23. (s) XIII, 3. XVI, 17. XIX, 8. 16. XXI, 23. conf. II, 11. o. (t) inf. 15. XX, 11.

Inde reversurum nunquam.

7. Prædives^u in urbe,
Pauperibus^x dominator^y erit. dum credita debēs;
Debes servitium, dandi cui facta potestas^z.
8. Si quis iniqua seret^z, noxam^a metet. anſa furoris
Divini ille quidem; vindictæ virga^b: sed isthanc
Corripiens franget Nemesis, preſſura^c prementem.
9. Ipſe, ſibi felix^d, oculo bonus^e; indiga, conſtans,
De propriis dapibus pavit qui pauperis ora^f.
10. Tollentem riſûs^g, & jurgia vana cientem,
Ejice! jamque gravis pariter diſcordia^h pulſa eſt,
Cum leve judiciumⁱ, præcepsque injuria^k, ceſſat.
11. Cordis amatorem^l ſincerum^m, cujus amœnis
E labiis Charisⁿ alma ſonat, Rex^o dicit amicum^o.
12. Jova ſuos radios^p intendit ad omne tuendum^q
Servandumque^r, dedit quod ſcire: nefanda maligni^s
Evertit^t decreta hominis.

T

13. Leo

(u) *ſup.* 2. X, 15, 16. XIV, 20. XVIII, 11. 23. (x) X, 16. XIV, 20. XVIII, 23.
(y) XII, 24. XVII, 2. XIX, 10. (z) XVII, 2. XIX, 17. (z) XI, 18. (a)
VI, 12. XII, 21. (b) X, 13. XXI, 24. (c) V, 11. (d) XX, 21. (e) *op-
poſ.* XXIII, 6. XXVIII, 22. 27. (f) XI, 24. l. XIII, 22. m. (g) XXI, 24.
(h) III, 30. 2. XXXI, 8, 9. *Eccl.* VI, 10. f. (i) II, 8. XXIX, 7. (k) III, 35.
(l) XII, 1. XXI, 17. (m) XV, 26. XX, 9. k *poſt.* (n) X, 21. 32. XVI, 13. *Eccl.*
X, 12. (o) *inf.* 29. VIII, 15. r. XXIII, 1. (o) 29. XIV, 35. XVI, 12. (p) V, 21.
XV, 3. (q) *ſup.* 5. s. II, 8. 11. o. IV, 13. 23. VI, 20. XIII, 3. XVI, 17. (r)
II, 11. o. IV, 6. XIII, 6. XX, 28. (s) II, 22. g. (t) XIII, 6. XIX, 3. XXI, 12.

13. Leo ^c namque foris est:
(Vox^u pigri^x) in mediis plateis me impastus in escam
Hauriet occisum!
14. Mala diffimulabit amara
Os alienarum^y; insidians, 'ut fossa profunda ^z:
Irruet, in quem odiis accensa est Numinis ira^a.
15. Luxuriat nugis^b, pueri mens cruda^c, ligatis^d
Multiplici inter se nexu: non ore fugatas
Expelles, ferulis^e ætas nisi laxa dometur^f.
16. Eripiens misero^g, sua res quibus aucta redundet;
Iste, potenti alii reddet majora, reservans
Nil, nisi egestatem^h: verum, heu! sine fine futuram.

EXSUSCITATIO.

17. Aurem adverte^b tuam; sapientumque accipe
verbaⁱ!
Cor mihi cede tuum: nostra, euge, scientia^k prom-
ta est^l;
18. Cui submitte illud! nam, si tu infixas, tuarum
Ventre^l medullarum fido, mandata tenebis,

Invi-

(c) XIX, 12. u. (u) XX, 22. (x) inf. 29. s. cum notatis. VI, 6. i. GEIERUS
hic de Acediâ, & oppositis virtutibus. (y) II, 16. x. VI, 24. k. (z) XXIII,
27. Eccl. X, 8. (a) XXIV, 24. (b) V, 23. (c) II, 10. VIII, 5. Eccl. I, 16.
(d) III, 3. VI, 21. VII, 3. (e) X, 13. XIII, 24. (f) XIX, 20. u. (g) XIV,
31. g. Eccl. IV, 1. y. (h) XI, 24. XIV, 23. XXI, 5. conf. VI, 11. e. (h) IV,
20. V, 14. (i) I, 6. IV, 20. V, 1. XII, 18. XV, 2. 7. XXIII, 12. (k) I, 4. h.
IV, 21. XIV, 10. o. XXIV, 32. (l) XVIII, 8. 20. XX, 2. 7. 30.

- Invigilans ^m nocte atque die; si ex omnibus, unâ
 Compositis ⁿ, apto resonabunt ordine labra^o:
 Toti adeò usque tibi spirabit amabilis aura^o.
 19. Sic tibi, sic durans fiducia ^p læta manebit,
 In solo firmata DEO. quod tempore justo
 Jam te equidem monui, & moneo, repetensq; monebò:
 Ne tu id, tanquam aliis, dictum reputâris; at ultrò
 Ut tu etiam id cures, etiam conatibus ausis ^q.
 Nonne ^r tuam vicibus ternis hæc scriptio mentem
 20. Impulit; apportans lectu dignissima, foeta
 Consiliisque novis, ac cognitione salubri ^s?
 Te namque edoceo virtutem, unumque laborem
 21. Verum ^t, & verarum laudum certissima signa ^u:
 Scilicet, ut, cùm jam mittêris ^x in ardua rerum,
 Sis memor, ac ducibus veracia ^y reddere ^z possis.

CONTINUATIO SENTENTIARUM,

conscriptarum à Salomone ipso: quæ hæcenus, *modo in-*
dicativo magis; sequentes pleræque *imperativo* ex-
 primuntur.

22. Ne tu diripias ^a inopem ^b, causa urget abundè
 T 2 Unica,

(m) IV, 4. VII, 1, 2, 21. X, 17. XIX, 16. (n) XVI, 3 k. (o) V, 3. g med.
 (p) XXIII, 8. XXIV, 4. (q) III, 5. l. (r) IV, 20. conf. XXIII, 15.
 (s) VIII, 1. XIV, 22. Eccl. VI, 6. (t) I, 25. q. VIII, 6. z. (u) Pf. LX, 6.
 (v) VIII, 7. XII, 19. (x) X, 26. XXV, 13. (y) XV, 23. (z) XIII, 17.
 XVIII, 13, 14. XXIV, 26. [a] IV, 16. XIV, 31. XXVIII, 24. [b] sup. 16.

Unica, quòd hic inops: ideoque haud contere in-

23. mem^c

In portâ^d atque foro. Vindex erit, ecce! JEHOVA,
Litis eorum actor^e; spoliantes lumine, rursus
Luce orbaturus.

24. Quem nôris bile tumentem^f,
Nunquam, accire, para, socium^g; comes ire, recusa,

25. Assueto furiis^h: ne consuetudineⁱ discas
Ejus amare viam^k, laqueumque^l anima intima
prendat.

26. Sunt, qui offerre manum figendam, alienaq; danda
Præcípites spondere^m, solent: quos inter adesseⁿ,

27. Abnue! curⁿ posthâc (nisi sit, quo debita solvas)
Creditor abripiet stratum te subter habendum?

28. Teminus antiquus^o, tibi quem posuere parentes,
Sit pietate suâ immotum, inviolabile signum^p!

29. Vi-

[c] III, 34. XV, 15. n. Eccles. VI, 8. (d) I, 21. m prius. XXIX, 7.
XXXI, 23, 31. [e] XXIII, 11. XXV, 9. Eccles. V, 7. Jerem. L, 34.
[f] I, 17. f med. III, 31. XII, 16. XIV, 7. XXIII, 2. XXIV, 8. XXVII, 3.
XXIX, 22. [g] conf. III, 28. y. XHI, 20. f. XVIII, 24. [h] III, 31.
VI, 34. z. XII, 16. f. idiotismus, 2. p. XIII, 20. XIV, 7. [i] XIII,
20. [k] II, 15. &c. [l] XII, 13. u. XXIX, 6. [m] VI, 1. 31. XI, 15.
XVII, 18. [n] XXIII, 20. [o] V, 20. Eccl. V, 5. VII, 17, 18. [p] VIII,
23. Eccl. I, 4. [p]. XV, 25. XXIII, 10. Eccl. X, 9. CHRYSOSTOMUS, ho-
mil. in Seraphim. *Peplus est aureus expositio Scripturæ, flamen est aurum,
subtegmen est aurum; annearum telas non attexo: novi cogitationum mea-*

29. Vidistine ¹ virum, quem non vigilantia velox ^r
 Ulla fugit, scitè cominissum in munus euntem ¹?
 Ante oculos regum ¹ is stabit ¹: nec stabit ad umbras.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

*Mense Principum, periculose. 1, 2, 3. Desiderium dītescendi, irritum. 4, 5.
 Avari & stulti, intractabiles, indociles. 6, 7, 8, 9. Majorum & pupil-
 lorum quæ sunt, defensorem habent Deum, 10, 11. Obediendum atque*

T 3

discen.

*rum imbecillitatem. Noli transferre terminos, quos posuerunt patres tui! Terminos movere, tutum non est: & quo pacto, quæ DEUS posuit, transferemus? ATHANASIUS, epist. ad Episcopos Afr. Ariani neque DEUM metuerunt, ita dicentem: Ne transmoveas terminos æternos, quos posuerunt patres tui! & Qui accusat patrem aut matrem, morte moriatur! neque Patres nostros quicquam reveriti sunt, denunciante anathema, si quis contraria suæ ipsorum confessioni sentiret. Siquidem Occumenica Nicea Synodus celebrata fuit à trecentis & octodecim Episcopis, ut de Fide agerent, convenientibus: idq; ob Arianicam impietatem, quò cave-
 retur, ne deinceps particulatim cavillationes fidei orirentur, aut, si ortæ fuissent, ne auctoritatem haberent. (q) XXI, 5. XXVI, 12. XXIX, 20. (r) VI, 18. (s) XXI, 5, 25, 26. oppos. sup. 13. XVIII, 9. conf. Eccl. IX, 10. CHRYSOSTOMUS, in cap. XXI. Matth. hom. 69. Noli dicere: colloquar cum uxore; antequam proficiscar, negotia mea componam. Hæc tarditas negligentie initium est. Memento, voluisse quendam ordinare domum suam, & non fuisse à Prophe-
 tã dimissum. Quid dixi, domum ordinare? sepelire patrem discipulus voluit; & non permisit Dominus. Atqui nulla res tam necessaria videtur, quàm sepeliendi patris officium: Christus autem non permisit. Quamnam ob rem? Paratus semper diabolus est, ut ingressum ubique attentè queritet; & si parvæ tarditatis causam apprehenderit, magnam inde constabit desidiam. Propterea admonet Sirac. V, 8. dicens: Noli de die in diem procrastinare! Sic enim plura emendare poteris: sic domum quoque tuam probè dispones. Quærite, inquit Dominus, primùm regnum Dei, & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis. (t) sup. II, 0. (t) XXV, 6.*

discendum, antequam obedientiam & diligentiam ab aliis requiras. 12. Castigatio, maximum beneficium. 13, 14. Animus fidelis, identidem excitandus denuò, ad illuminationem & sanctificationem, mente, ore & opere, excollandam Evangelicè. 15, 16. Mali, non emulandi: fundamentum unum retinendum, timor DEI; quo vindicato, salva omnia. 17, 18, 19. Intemperantia, mater inopiæ. 20, 21. Parentibus obsequendum. 22. Acquirendus veritatis habitus, donis naturalibus & spiritualibus, horumq; usu decente atque distincto. 23. Filius, intendit meritò paternam & maternam letitiam. 24, 25. Exsuscitande mentes sapius. 26. Nihil tam noxium, quàm meretrix, sive aliena. 27, 28. Occasio & causa luxûs, atque aliorum malorum habitualium; vini abusus, 29, 30.--35.

SI mediis videare tibi discumbere in astris,
Cum domino regnante " sedens, ut fercula fumas;
Contemplator *, (&, hoc te velle, subinde memento)
Conspectu quænam tecum versentur in ipso.

2. Parce epulis: primò, vim duram, ensēque minacem,
Faucibus apponas *; si quid rationis, in usu
3. Mentis, habes z. captare z cibos ^a ac pocula, noli,
Principis: haud esca ^a hæc stomacho respondet ^b
alendo.

4. Quid

PARALLELISMUS CAPITIS XXIII.

(u) XXII, u. o. XXVIII, 15. XXIX, 12. 26. Eccl. X, 4. (x) conf. inf. 23, e. I, 2. d. (y) conf. XX, 25. Eccl. X, 9. (z) I, 17. f. med. 19. h prius. (z) XIII, 4. c. (a) XXVII, 27. AUGUSTINUS, in Job. tract. 84. *Que mensa est potentis? nisi, unde sumitur corpus & sanguis ejus, qui animam suam posuit pro nobis? Et quid est, ad eam sedere? nisi, humiliter accedere. Et quid est, considerare & intelligere, quæ apponuntur tibi? nisi, dignè tantam gratiam cogitare. Et quid est, sic mittere manum, ut scias,*

4. Quid juvat, insanum frustra exercere laborem^c
Ditescendi^d animo? desiste, incepta fovere^e
5. Consilia affectu pravo! tua lumina^f vecors
An^g volitare^c jubebis in id, quod non erit usquam^{h?}
Mox sibi enim, ruptâ requie, circumdabit alas,
Qualibus alituum regina levatur in altumⁱ;
Teque tuamque aciem, nubesque, & sidera vincet.
6. Quidam oculo malus^k est; cujus, ne vescere pane,
Nec mensas, opta, digito contingere opimas^l:
7. Certè hic, quo gaudet modulo^m, metitur eodem.
Mande! bibe! is dicet tibi: verum, averſa voluntas
8. Abs te semper erit. tua fragminaⁿ lætus edebas;
Læsus at illa vomes^o: quæque edita suavia verba^p,
9. Perdita sunt. ideò, fari dementis^q ad aures,
Desine: quandoquidem sermonis pondera^r spernet^s.

10. Li-

quia talia te oportet preparare? nisi, quia sicut pro nobis Christus animam suam posuit, sic & nos debemus animas pro fratribus ponere. Sic enim ait etiam Apostolus Petrus: Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus. Hoc est, talia preparare. (b) XIV, 5. 25. XXI, 19. (c) XIX, 2. o. Eccl. II, 26. V, 15. (d) X, 4, 5. 22. XII, 24. 27. XIII, 4. II, 23. XXI, 5. 17. XXVII, 23. XXVIII, 20. (e) III, 5. m. 7. p. Eccl. IX, II. (f) conf. Eccl. IV, 8. (g) V, 20. XXII, 27. Eccl. V, 5. VII, 17. (h) V, 20. conf. XIX, 1. XXII, 27. Eccl. IX, II. (i) XXX, 19. (k) XXII, 9. XXVIII, 22. Eccl. IV, 8. Luc. VI, 38. (l) Eccl. V, 10. (m) XXIV, 8. Eccl. V, 16. (n) XVII, 1. k. (o) XXV, 16. XXVI, II. conf. XVII, 9. (p) XV, 26. XVI, 24. XXII, 18. (q) I, 7. 22. q. (r) III, 4. k. XII, 8. (s) inf. 22. conf. XXVI, 4, 5. CYPRIANUS, ad Demetria-

10. Limitem, ut æternus ruris qui testis habetur,
 Tu, transferre, time; prohibeque ! nec invidus ito
 11. Pupillorum in agros. mihi crede, redemptor eorum
 Strenuus est, nimiumque potens: tutabitur ille,
 Contra te, istorum causam.
 12. Corde ^x, obsecro, cede
 Lenibus imperiis monitorum: & sensibus ^y imis
 Dicta, sciendarum ^z rerum quæ plena, repone.
 13. Castigare tuum puerum ^a, non ulla vetabit ^b
 Humani formido mali. virga, una medela est ^c;

Quâ

num. Oblatrantem te, & adversus DEUM, qui unus & verus est, ore sacri-
 lego & verbis impiis obstrepentem, frequenter contemseram: verecundius ac
 melius existimans, errantis imperitiam silentio spernere, quàm loquendo de-
 mentis insaniam provocare. Nec hoc sine magisterii & nominis Divini autori-
 tate faciebam, quum scriptum sit: In aures imprudentis noli quidquam
 dicere; ne, quando audierit, irrideat sensatos sermones tuos! & iterum:
 noli respondere imprudenti ad imprudentiam ejus, ne similis fias
 illi! & sanctum quoque jubeamur intra conscientiam nostram tenere, nec
 conculcandum porcis & canibus exponere. (r) XXII, 28. (u) XXII, 23.
 (x) inf. 26. I, 2. d. (y) IV, 20. V, 1. XXII, 17. (z) XIX, 27. (a) I 2.
 III, 11. XXII, 15. (b) III, 27. x. (c) XIII, 24. XV, 10. XIX, 18. XXIX,
 15. 17. CLEMENS Alexandrinus, Pædagogi lib. I. c. 9. Pulchrum qui-
 dem certè est, non peccare. Bonum verò etiam, ut, & qui peccat, ducatur
 penitentia: quemadmodum optimum quidem est, semper esse sanum;
 bonum autem est etiam, à morbo convalescere. Hac ratione per Salomo-
 nem præcipitur Prov. XXIII, 13, 14. Reprehensio enim & increpatio, sicut
 vel ipsum Græcum nomen, nempe ἐπίπληξις, significat, sunt ipsi ielūs
 anime, qui peccata castigant & mortem prohibent; ad moderationem autem
 & temperantiam deducunt eos, qui feruntur ad intemperantiam.

- Quâ si plectis eum, resecas crudelia lethi *d*
14. Semina. tu corpus baculo *e*, tanquam hostis, adures:
Sed, dilecti animam prudens arcebis *f* ab orco *g*.
15. Nate! DEI facibus si tu præcordia rectè
Collustrata *b* geres; perfundent gaudia *i* pectus
Magna meum, ac totum mergent me flumine fausto.
16. Quin, pertentabit *i* renum mihi claustra voluptas
Plurima, si dignis resonent tua labra *k* loquelis *k*.
17. Artifices scelerum ne demirêre: nec horum
Facta, sinas, tibi cor succendere amore sequendi *l*.
Te potius *m* firmum teneat lux omnis *n* in uno
18. Ardore, ut timeas JOVAM *o*! post cuncta superstes *n*
Hæc cultura manet victrix, ceu palma virescens *p*:
Et tua spes talis, vivâ ab radice revelli,
19. Nulla unquam poterit *p*. mignate, hanc imbibe vocem!
Hinc sapiēs *q*: hanc ire *r* viam, sit maxima cura!
20. Nemo te luxu permixtum agnoscat amicis *r*;
Mutua qui inter se fatui convivia curant,
Ingluviem explentes sibi *s* carne & nectare *t* multo.

II

21. Ad-

- (d) XV, 10. XIX, 16. (e) XXII, 15. XXIX, 15. (f) II, 12. p. (g) I, 12. y.
(h) inf. 19. I, 5. i post. (i) inf. 24, 25. XVII, 21. (j) IV, 9. t. (k) V,
3. g med. (l) VIII, 6. (l) I, 10. III, 31. XXIV, 1. (m) XVIII, 2.
(n) XXI, 26. (n) inf. 32. V, 4. i. Eccl. III, 22. (o) IX, 10. b. conf. XXII,
19. (p) II, 21. e. (q) sup. 15. (r) IV, 14. IX, 6. (s) XX, 1. 13, 14. 20.
(t) inf. 30, 31. IV, 17. f.

21. Addictum Baccho, atque gulæ ^a, penuria victus ^u
 Opprimet: ac Somnus ^x, lacero velabit amictu ^y,
 Corpus iners.
22. Sine fine para, parere ^y parenti,
 Dante DEO qui te genuit: genitricis & almæ
 Profectum senium venerare ^z; heu, despice ^a nunquam!
23. Semper emas ^b verum ^c! neque idem tu respue ven-
 dens!
 Omnia vende ^d, ut emas solùm veracia terna:
 Judicium Sophiæ, moderamen, & ordinis usum ^e!
24. Lætitiâ exultat ^f, iusti sator ^g: editus olim,
25. Si sapiat; gaudebit eo generator. Ovantem
 Redde patrem, matremque tuam! vide, ut arida fidæ
 Ossa creatricis recrees successibus auctis ^h!
26. Jamque novo studio mihi des cor ⁱ, quæso, do-
 centi,
 Nate! tuique oculi lustrent vestigia nostra ^k.
27. Rursus enim ex plano dictum; fovea alta quòd
 omnis
 Sit meretrix ^l: atqui, conjux aliena ^m, periculum

An-

(t) XIII, 20. f. (u) VI, 11. e. XX, 13. f. (x) VI, 10. c. XX, 13. (y) XXXI,
 21. (y) sup. 12. 19. (z) I, 8. r. (a) X, 1. z. XI, 12. b. (b) IV, 7. r.
 (c) VIII, 7. Eccl. XII, 10. (d) IV, 7. (e) I, 2. d. (f) idiotismus idem
 sup. 1. x. (g) oppos. XVII, 21. (h) sup. 22. XVII, 25. (i) sup. 12. Eccl.
 VII, 21. 2. Paral. XI, 16. (k) III, 1. IV, 13. (l) VI, 24. k. (m) II, 16. x.

- Angusti putei (ut furtum, fugienda) minatur.
28. Ac veluti prædam latro venatur, & urget "
 Mille viis: sic insidias struit utraque turpes.
 Accidit incautis major quoque plaga tremenda:
 Corpora non tantum lædit truculenta vorago
 Inter Adamigenas; plures sed perdit ° & intus,
 Perfidiâ °, quâ non pestis crudelior ulla est.
29. Unde ° malum tantum? eccui væ? cuinam exci-
 dit, cheu!
 Vox miserabilium? rixæ °, cum murmure acerbo,
 Cui sine fine adsunt? sine causâ ° vulnera ° cuinam?
 Dic, cui triste rubens corrumpat lumina torpor!
30. Dico: his, qui causas, oblata ad vina morandi,
 Innectunt; veniuntque, ut pocula mixta requirant.
31. Ah, ne tu, aspectans ° laticem, capiare, quod iste
 Fortè colore rubro placeat pretiosus; &, auri

U 2

Quòd

(n) I, II, 18. VII, 12. (o) X, 27. (o) II, 22. g. (p) Ad interrogationum
 emphasin conf. XXX, 4. XXXI, 2. CHRYSOSTOMUS, in Aët. Apost. XIII,
 homil. 27. Quemadmodum in civitate, dum obsidetur, multa fit turbatio ac tu-
 multus, hostibus oppugnationem agredientibus: ita in animâ fit, vino & vo-
 luptate ingrediente. Cui væ? cui turbationes? cui insuavitates & nuga?
 cui iudicium? nonne his, qui inamorantur vino? cujus sanguinolenti oculi?
 Conf. CLEMENS Alex. Pædag. lib. II. c. 2. (p) III, 30. 2. sec. (q) I.
 II, 17. (r) XX, 30. XXVII, 6. (s) sup. 20, 1. XX, 1. (t) XVIII, 17. (u) Gen.
 III, 6.

- Quòd radians specie, fauces molliſſimus intret ^x!
32. Fine ſuo ^y, ut ſerpens ^z, mordebit ^z; &, aſpidis ictu
Mortifero pungens, didet ſua tela repentè.
33. Hinc oculi ardebunt, aliis ^a ſe pascere flammis
Illicitis: è corde tuo perverſa ^b loquèris:
34. Atque eris, ut ſomnum medio ^b ſuper æquore ducens;
Quemq̃ue quies, mali ſupremo in vertice, ludit.
35. Me percufferunt ^d, dices ^e torpedine victus,
Nec tamen indolui: me contudère ^f, nec angor.
En, erit hora ^g, mihi, fuſum evigilare, jacenti
Ut liceat? pergam; finite, inſtaurata reviſam
Gaudia nunc iterum ^b: ſociis me reddite comtum!

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

*Malignorum emulatio & familiaritas, fugienda: quoniam nihil aliud, quàm pernicioſa, meditantur. 1, 2. Sapientia, prudentia, ſcientia, virtutes œconomicæ. 3, 4. Potentia non prodeſt ſine ſapientiâ, in bello aliisq̃ negotiis. 5, 6. Sapientia tria opponuntur; ſilentium ſtulti, technæ mali-
tioſi, & irriſoris ineptia. 7, 8, 9. In anguſtiâ conſtitutis ſi non ſuccur-
ritur, culpa eſt animi remiſſi atque impii; quam Deus omniſcius haud impunitam relinquet. 10, 11, 12. Iterum, acuendi obſequii ergò, commen-
datur ſapientia; quòd, quemadmodum mel ſuave ac ſalubre eſt natura-
liter,*

(x) conf. GLASSIUS Phil. S. Lib. II, tr. II, obſerv. 6, not. 2. Eccl. I, 13. II, 21. IV, 12. VI, 4. IX, 17. (y) ſup. 18, n. XIX, 20. conf. XXIX, 21. (z) conf. XXVIII, 8. XXX, 19. Eccl. X, 8, n. (a) ſup. 27. m. (b) II, 12. q. 14. (b) XXX, 19. s. conf. V, 10. (c) III, 24. r. VI, 10. c. (d) XVII, 10. 26. (e) conf. VIII, 4. & c. Eccl. IV, 8. (f) XVIII, 6. (g) I, 22. (h) conf. Eccl. IV, 1.

liter, ita utramque efficacitatem & illa praebeat, spiritualem potissimum. 13, 14. Bonus, premittitur saepe; nunquam opprimitur: mali, peccando intercunt. 15, 16. Epichærecacos [gaudens alienis malis] invisus Deo; ideoq; ipse sibi injurius. Quando ergo tam certa est impiorum perniciēs; in miserrimos tales, verè agnitos, non cadet indignatio aut emulatio. 17. -- 20. Cum timore Dei, timor Regis, subordinatus [etiam propter conscientiam Rom. XIII, 5.] necessarius. 21, 22. Prosopolepsia, abominanda, 23, 24. Benedictus uterque: & benè corripiciens, & benè respondens. 25, 26. Necessaria, utilibus præferenda. 27. Fraus nullo, nec vaniloquentia, nec blandiloquentia modo, inferenda. Vindicta privata, nota impietatis. 28, 29. Acedia, seu pigritia omnis, ut in naturalibus, ita & in spiritualibus, identidem excutienda; quibuscunque fieri potest modis, figuris, exemplis, ratione habitâ & malorum & bonorum consequentium. 30. -- 34.

- P**Rætereà, de sorte, viris certare i malignis ^k;
 Cumq; illis, studii vel laudis amore jugali
 2. Te flagrare ^l; veto. nam, toto pectore volvunt ^m,
 Qui possint vastare ⁿ alios: labiisque ⁿ, laborum ⁿ
 Horrendam molem, mala quæq; molesta, profantur.
 Talibus haud opus est ducibus.
 3. Sapientia ^o, tectum
 Exstruit: exstructum, Prudentia ^p provida firmat ^q
 4. Undique: firmatum variâ arte Scientia ^r replens,
 Omnium opum ^s decore ^t & pretio ^u penetralia ^x vestit.

U 3

5. Stat

PARALLELISMUS CAPITIS XXIV.

(i) III, 31. b. XXIII, 17. (k) conf. III, 29. γ. (l) XIII, 4. c. (m) VIII, 7. XV, 28. k. XX, 18. (n) XXI, 7. (n) V, 3. g med. (n) XVI, 26. m. (o) I, 2. b. (p) I, 2. d. (q) III, 19. (r) I, 4. b. 7. p. XIV, 10. o. (s) I, 13. b. (t) XXII, 18. XXIII, 8. (u) I, 13. VI, 26. 31. (x) VII, 27. Eccles. X, 20. (y) I, 5. i.

5. Stat ^z sapiens ^y virtute ^z suâ: virque optima doctus,
 6. Colligit intra se ^a vires ^b. Tibi bella gerenda
 Consiliis ^c: multos, unâ de rebus agentes,
 Impavidis circumvolitat victoria pennis ^d.
 7. Sunt excelsa ^e nimis, Sophiae mysteria ^f, stulto ^g:
 Hinc filet in portâ ^h; vincla oris nulla resolvit ⁱ.
 8. Molitor scelerum ^k ante alios immanior ^l audit,
 9. Si quis amat versare dolos ^k. Meditabitur, amens,
 Secum indigna DEO ^m: risorque ⁿ, ut pessimus odit
 Quæ bona, sic homini sano lacrymabile monstrum ^o
 10. est.
 Roboris ^p angusti ^p es, qui angusto ^q tempore ^q nescis
 Pectora funestis opponere casibus ampla;
 II. Et labefactus, abis. Lethi sub limina raptos ^r,
 Eripe ^s! quos terret tenui discrimine clades ^t,

Exi-

(z) XX, 24. v. (2) 10. XIV, 26. XVIII, 10. (a) VI, 34. a. X, 23. d. (a) ro-
 borat, firmat, VIII, 28. XXXI, 17. (b) VIII, 28. XXI, 21. Eccl. IX, 16.
 (c) I, 25. q. XV, 22. XX, 18. XXI, 30, 31. Eccl. III, 8. IX, 11, 15, 16, 17, 18.
 (d) XI, 14. XV, 22. (e) VI, 17. (f) plurale emphat. I, 20. k. (g) I, 7.
 XIV, 7, 8, 9. (h) I, 21. m. (i) oppos. VIII, 6. XXXI, 26. (k) XVI, 1,
 2. 9. XXI, 27. t. (l) I, 17. f. (m) X, 23. XXI, 4. (n) I, 22. XXI, 24.
 (o) III, 32. c. (p) sup. 5, 27. V, 10. XX, 29. b. Eccl. IV, 1. IX, 10. (p) XI,
 8. t. (q) Antanaclassis. conf. XIV, 24. XXX, 33. Eccl. VII, 7. (q) XXV, 19.
 (r) I, 19. (s) II, 12. p. AMBROSIUS, in Ps. CXVIII. Eripe eum, qui du-
 citur ad mortem: hoc est, eripe eum intercessione, eripe gratiâ, tu sacer-
 dos, aut tu imperator eripe subscriptione indulgentiæ. Et solvisti peccata
 tua, eruisi te à vinculis: vinculis enim peccatorum suorum unusquisque con-

12. Eximere an "parcas"? Dices si fortè; latebat,
 Ecce! nefas: an non fraudem hanc perspexerit Ipse,
 Pondere qui certo librat^v corda omnia? custos
 Ipse tuæ qui animæ, nonne id sciat^z? Ipse^a rependet^b
 Cuique opus, ut proprium proli mortalis Adami.
13. Vescere melle^c, bonum quippe est: mi, vescere, fili:
 Sitque tuo jucunda, favi^e dulcedo, palato!
14. Nimirum, hunc confert Sapientia cognita gustum^d
 Exploranti animo: dabit indagata saporem
 Atque cibum varium, quem fera^e agnoverit ætas;

Ra-

stringitur, sicut ipse legisti. Ligat nos vinculis carnis illecebra: vinculum nostrum avaritia est; vinculum nostrum ebrietas est; vinculum nostrum concupiscentia est; vinculum nostrum superbia est. &c. (t) VI, 28. (u) XXV, 26. (x) X, 19. u. (y) XVI, 2. g. (z) inf. 18. XV, 3. a. (a) XIX, 21. XXI, 9. (b) inf. 29. XII, 14. z. XVII, 13. (c) V, 3. XXV, 16. (d) XVI, 24. (e) II, 3, 4. 21. e post. III, 7. 13. XVIII, 15. XIX, 20. XX, 21. XXIII, 17, 18. GREGORIUS Nazianz. Hæc animum meum dejiciunt & mentem contrahunt, & lingue vinculum injiciunt, faciuntq., ut non de præfecturâ, nec de corrigendis & gubernandis aliis cogitem; id quod exuberantis cujusdam facultatis est: sed, quomodo ipse venientem iram effugere, atque à vitii rubigine non nihil me ipsum abradere queam; purgariq., prius, deinde purgare; sapientiâ instrui, atque demum alios sapientiâ instruere; lux fieri, & alios illuminare; ad DEUM appropinquare, & ita alios adducere; sanctificari, & postea sanctificare; ducere cum manibus, cum prudentiâ consilium dare. Quando igitur hæc erunt? inquit homines ad omnia celeres, nec satis cauti, facile edificantes, & diruentes. Quando lucerna supra candelabrum? ubi talentum? sic enim gratiam vocant. Hæc ii, qui amicitia, quàm religione, fervidiores sunt. Quando hæc, & que mea sit ratio, queritis, viri fortissimi? Ne extrema quidem senectus, huic rei præstituta, lon-

- Radicemque spei, quam nulla injuria frangat^f.
 15. Improbe, quid demens justī insidiaris & honestis
 Aedibus ^h? hujus ovis quid sancta cubilia ⁱ turbas ^k?
 16. In mala fortunæ fato cadit ^l integer omnis
 Septenis ^m vicibus; totiesque idem inde resurgit:
 At, qui succumbunt vitio, interiøre ruentes ⁿ.
 17. Nec verò lætêre, tuus quando occidit hostis ⁿ;
 Neu corde exfilias ^o, talis si offenderit ^p usquam.
 18. Effuge tam lævam mentem; ne fortè ^q JEHOVA,
 Desuper hanc cernens ^r, graviter moveatur ^s, & iram.

In

gum tempus censeri debet. Senectus enim, cum prudentiâ conjuncta, imperiæ juventuti præstat; & considerata tarditas, inconsulta temeritati; & breve regnum, diuturnæ tyrannidi: quemadmodum & exigua portio maximi pretii, multis vilibus & periculosis opibus; & parum auri, multis plumbi libris, & parva lux densissimis tenebris. Alioqui verendum est, ne lubrica celeritas, præcepſq; studium, feminibus illis non absimile sit, quæ in petras ceciderunt, & quia terre altitudinem non habebant, statim exorta, ne primum quidem Solis calorem ferre potuerunt; aut etiam fundamento, in arenâ jacto, quod pluvie ac ventis ne tantillum quidem restitit. (f) Verba eadem, XXIII, 18. (g) I, 11. x. (h) III, 33. XXI, 20. (i) Jerem. L, 6. (k) XIX, 26. r. (l) XI, 5. q. (m) VI, 31. VII, 1. AUGUSTINUS, de Civit. D. l. XI, c. 31. Septies cadet justus, & resurget: id est, Quotiescunque ceciderit, non peribit. Quod non de iniquitatibus, sed de tribulationibus, ad humilitatem perducentibus, intelligi voluit. (n) conf. 17. IV, 12. a. (n) conf. XXIX, 16. x. (o) II, 14. s. (p) 16. n. (q) V, 9. (r) sup. 12. XV, 3. CHRYSOSTOMUS, ad pop. Antioch. hom. 22. In supplantatione inimici ne te efferas, inquit Scriptura. Ne mihi alleges injuriarum acceptarum moles! non enim ejusmodi quid in te facit pertinaciam irarum; sed, quod parum memor es tuorum delictorum, neque gehennam ante oculos habes, aut Dei timorem. (s) ob malum

- In te convertat, placidusque indulgeat illi ^a.
 19. Haud patere, invidiæ miseram exardescere flammam
 Intra te in pravos ^u: præcordia concipe nunquam
 Æmula, cùm reputas, succedere cœpta profanis ^x.
 20. Nulla salus, mansura ^y malo: lux impia, fallit ^z.
 21. Nate! timere DEUM ^a, Regemque ^b, ante omnia
 cures:
 Mobilibusque animis, studia in contraria pronis ^c,
 22. Misceri ^d, caveas. subito nam terror eorum ^e
 Exsurget: quis scit ^f, quod utrisque, ab utroque paratum,
 Ingruat exitium?

COROLLARIUM.

- Nec non Sapientibus isthæc
 23. Debentur, quæ plura sequor. Dignoscere vultus
 Humanos, decet in vitâ; ac, præferre cœlendos:
 24. Verum, in iudicio, turpe est ^g. si fatur iniquo,
 Censeo te justum ^h! iudex: huic, dira catervæ
 Cuncta canent ⁱ; gentesque execrabuntur eundem ^k.

X

25. In-

in Dei oculis: ut 1. Sam. XV, 19. oppos. de homine, XII, 16. f. XVI, 2. XVII, 5. XXI, 2. conf. Eccles. V, 5. [t] Subjectum, diversum: XI, 10. XVII, 5. [u] IV, 16. XVII, 4. [x] sup. 1. XXIII, 17. [y] sup. 14. c. 15, 16. [z] III, 31, 32. XIII, 9. XX, 20. XXI, 4. Ps. LXXIII. [a] III, 7, 8. q. Eccl. V, 6. XII, 13. [b] VIII, 15. r. conf. 1. Petr. II, 13. [c] XVII, 9. XXVI, 11. [d] XX, 19. [e] I, 25, 26. VI, 15. [f] Eccles. II, 19. III, 21. VI, 12. [g] XVIII, 5. a prius. [h] XVII, 15, 26. [i] XI, 26. [k] XXII, 14. XXV, 23.

25. Increpitare ^l rudem, coeptum id monitoribus ipsis
Dulce ^m erit: inde fluent super hos quoq; fata benigna ⁿ.
26. Optima respondens ⁿ, labiis grata oscula præbet.
27. Antè, foris ^o firmabis ^p opus; tibi rura ^o, necesse est,
Sint instructa priùs: pòst ^q demum construe tectum!
28. Nontemerè ^r, ut testis ^s, consurge adversus amicum:
Aut, num ^t illum illicies ^u blandis per vana labellis,
Quem, mandat pietas, labris per vera fovere?
29. Jus tibi suppeditat falsum vindicta, Tonanti
Uni quæ propria est. nunquam, obsecro, fac tua, dicta
Impia: sic alii faciam, ut mihi fecit amoris
Immemor; hujus ei facti reddetur imago ^v!
30. Propter agrum quandoque pigri ^x transire, juvabit:
Obvia fert similem vecordis ^x vinea ^y fructum,
Exemplo ut doceat. Lustravi ego creber utrumque:
31. Ecce autem, spinæ, longè lateq; virentes,
Obductis arvis dominantur, & horret ubique
Carduus, ac circum dant faxea septa ^z ruinas ^a.

32. Hæc

(l) I, 23. p. (m) II, 10. n. conf. XI, 26. (n) X, 6. m. (n) VIII, 8, 9.
XIII, 17. XV, 23. r. (o) XXII, 13. conf. XII, 12. XXVII, 23. 26. (p) VI, 8.
VIII, 27, 28. XXI, 29. (q) X, 5. k prius. XX, 17. 25. de ordine, Eccl.
III, 1. (r) I, 11. x. (s) VI, 19. z. (t) conf. GLASSIUS Philol. S. I. IV.
11. I. obs. 1. (u) I, 10. XVI, 29. (u) sup. 12. 8. XX, 22. (x) VI, 6. 9.
32. x. IX, 16. XIII, 4. XV, 21. XXII, 13. (y) XXXI, 16. (z) Eccl. X, 8.
(a) XI, 11. XIV, 1.

32. Hæc cùm vidi oculis, animo simul omnia obibam^b:
 Et discens, oculos animumque huc sæpe retorſi.
 33. Ergò age, non nullus, formos; non nulla ſoporis
 Furta, admitte lubens; non otia nulla quieti
 Exhibeant palmæ, duplicato in mutua nexu!
 34. Aſt, venit, heus! tibi adest defectus^c: ut acre viator
 Carpit iter; qualisq̃ue heros clypeo, inſtat egeſtas.

TRACTATIONIS SPECIA- LIORIS PARS SECUNDA:

COMPREHENDENS V. CAPITA SENTENTIARUM,

A CAP. XXV. USQUE AD XXX. QUÆ OMNINÒ ETIAM SALO-
 MONIS ſunt; verùm ita, ut collectæ fuerint ab HISKIÆ,
 Regis Judæ, viris.

CAPUT VIGESIMUM QUINTUM.

Nemo, per ſe, omnia. 1. Dei eſt, tanquam Patris, occultare: hominum,
 tanquam infantium, indagare. Rex tamen, imitatur Dominum, arcanis
 ſuis. Quò magis neceſſe, ut ſervi injuſti amoveantur, nec quiſquam af-
 fecerit ſumma officia. 2.--7. Finem conſiderans, tum parcè utetur litibus,
 tum ſecreta reticebit ſanctiſſimè. 8, 9, 10. Sapienter dicta, & facta;
 ſive, ad demonſtrandum; ſive, ad redarguendum; ſive, ad expediendum:

X 2

acce-

(b) XXII, 17. - (c) VI, 9, 10, 11. e. XII, 11. XIX, 24. CATONIS dictum
 hic commendat GEIERUS: Stulti multum ſapientibus profunt, quia
 eorum exemplo diſcunt ſapere: prudentes verò nihil conferunt ſtultis, quia
 bi illorum rectè facta non animadvertunt, nec monita admittunt. conf.
 XXI, 11.

acceptissima sunt. 11, 12, 13. Vana gloriatio, irrita. 14. Heroem non flectit sermo, nisi mansuetus & mollis. 15. Nimum, vertitur in vitium. Familiaritas, contemium parit. 16, 17. Testis falsus, in se & altero tollit charitatis sensum. 18. Hominem malum, spes sua tandem cruciat. 19. Marori non medetur cantilena. 20. Benefacta, reconciliationem adjuvantia, compensantur à Deo. 21, 22. Nullo modo prabenda suspicionis ansa. 23. Discordia domestica, fugienda. 24. Famæ bonum, quò peregrinius, eò carius. 25. Miserationem nihil meretur magis, quàm conditio iusti, oppressi coram impio. 26. Beneficiis Dei, naturalibus & spiritalibus, non abutendum; sed utendum, theoreticè & practicè, ad DEI gloriam. 27. Prodigus verborum, urbs perrupta. 28.

Ipsius hæc etiam Salomonis ^d dicta supersunt:
 Quæ congefferunt huc, in loca certa, ministri
 Ezechiae ^e, regis ^f Judæ, pendentis ab illo;
 Insignes pietate viri.

2. Rem, verbaque sacra ^f,
 Occultare; Deus statuit, dignum esse stupendâ
 Majestate suâ ^f: verum, explorare & latebras
 Verborum, atque rei; decus, & laus inclyta regum.
3. Cor regum, patet uni Oculo; summa, ima, videnti.
 Antè, polorum apices numeris conscendere; & antè,
 Indagare soli, dabitur, dimensa profunda:
 Quàm regnatorum, liceat, penetrare recessus ^h.

4. Aufer

PARALLELISMUS CAPITIS XXV.

- (d) Conf. I, 1. X, ante v. 1. x. (e) Conf. Matth. I, 9, 10. (f) conf. inf. 6. VIII, 15. r. (f) XIII, 5. XIV, 15. Eccl. I, 8. 10. (f) LXX. Gloria Dei abscondit sermonem. De quo sensu vid. ATHANASIUS infrà ad Eccles. VII, 23, 24. (g) XVIII, 17. (h) conf. 2. XXI, 1. Psalm. LXIV. 7. 1

4. Aufer ⁱ ab argento sordes ^k; splendore placebit
Artifici, vasis pretiosi forma, decora:
5. Principis à facie pravum si quemque repellas;
Tunc ejus solium justis firmabitur ausis ^l:
6. Tu tamen haud rapies tibi, nec jactabis honorem
Coram terrarum domino ^m! neque stabis ⁿ in aulâ,
Magnorumque ^o loco; nisi eò sis ritè vocatus.
7. Quid fatius? dicantne, eja huc ascende! minores
Desere! num mavis, ipso spectante dynastâ ^p,
Qui facilis dedit ora tuis, de sede moveri ^q?
8. Nec te præcipites in jurgia ^r: prospice finem!
Nam quid ages tandem ^s, si te turpaverit alter
9. Opprobriis ^t? Sine felle, tuâ defungere causâ ^u
Cum socio: arcanumque hujus tu detege nulli ^v.
10. Hic tibi ni caveas; quisquis te audiverit, ausit
Arguere infidum, meliusque avertere nomen ^x:
Quod frustra repetes. Nam mens, sibi conscia recti,
Quà licet, haud lædit spectati dextra favoris
Pacta, & amicitiae vinclum ^y.

X 3

II. Vox

(i) hic notat, separare: sed VIII, 7. XV, 28. loqui, meditari. (l) sup. i. f.
(k) XVII, 3. XXVI, 23. (l) XVI, 3. k. (m) XXII, 29. (n) XVIII, 16.
(o) VIII, 6. (p) XXIX, 23. Luc. XIV, 9. (q) III, 30. 2. sec. (r) XXIII,
18. p. (s) VIII, 7. (t) XVIII, 17. XXII, 23. Matth. V, 25. (u) XI, 13. g.
(x) X, 18. s. Eccl. IX, 6. (y) LXX. & Vulgatus.

II.

Vox edita iusto

Tempore z, quæq; volat rerum super ordine, tanquam
Alatis invec̃ta rotis a; sese omnibus offert,
Argenti in patinis rident velut aurea mala.

12. Non aliter; si quid Sophiæ cultoris b in aurem,
Obsequio promptam, cadit objurgantis c ab ore;
Hinc utrique aderunt laudes d: ceu tortile, collo
Candidiori, aurum decus est e; atque, Indica sicut,
In capite & membris, pulchrè ornamenta refulgent.

13. Quale, nivis f frigus, messis sub sidere; tales
Legatus g fidus referet, mittentibus ipsum b,
Delicias: domino is spiramina viva reducit.

14. En, nubes, ventusque! nec his fallacibus umbris
Succedit pluviæ quidquam: sub imagine tantâ
Sistitur, ingenti solvens promissor k hiatu
Indignum pretium l.

15.

Mulcetur m principis n ira o,

Manfuetum inveniens: præduraque discutit ossa 7
Lingua, soni atque rei insinuans se mollibus r auris.
Sermonem, haud mitem placidumque, haud accipit
heros.

16. Mel-

(z) XV, 23. (a) XX, 26. (b) IX, 8. z. (c) I, 23. p. (d) XXIV,
25, 26. [e] XI, 22. [f] XXVI, 1. [g] XIII, 17. [h] X, 26. XXII, 21.
[i] XVII, 16. [k] VIII, 4. XX, 14. [l] XI, 18. [m] I, 10. u. [n] VI, 7.
[o] XVI, 14. XX, 2. [p] XV, 18. c. [q] XVII, 22. [r] IV, 3. XV, 1. u.

16. Mella tibi obtingent; sensu, vel mente, vel unâ
Actibus externis, capienda: cape ergò, resecto
Quod satis esse potest; nimio ne obtusior usu
Torpescat stomachus, satiatusque evornat ista.
17. Legis habe exemplum: nisi pes^a in dulcis amici
Limine rarefcat tuus; abs te abducet amorem
Ille, tui inde satur.
18. De alio, mendacia testans^b:
Malleus, & mucro^c, nec non peracuta sagitta.
19. Dentis ut infracti, plantæ^a & titubantis, acerba
Sunt mala: spem^b geminam scelerati^c hora anxia^d
sentit.
20. Carmina qui cordi cantat suavissima amaro^e:

Hy-

(s) XXIV, 13, 14. Eccles. VII, 14. HIERONYMUS, in b. l. Dulcedinem invenisti celestis intellectus: quæ spiritualium patrum officio, quasi prudentissimarum apium tibi labore ministratur. Vide ergò, ne in eâ plus sapere appetas, quàm oportet sapere: ne, dum summa intelligere ultra vires quæris, etiam, quæ intellexeras, amittas. (t) XXIII, 8. o. XXX, 7. (u) inf. 19. a. IV, 27. y. Sanctissimè GEIERUS: Libentiùs sis frequentiusque cum Deo tuo ac tecum, quàm cum aliis; orando scilicet, meditando, te ipsum examinando. &c. (x) XVIII, 24. e. (y) VI, 19. z. (z) XII, 18. XXVI, 22. XXX, 14. ATHANASIUS, Apolog. ad Constantium. Qui lapide feritur, querit medicum: ictus autem ex calumnia, gravius, quàm lapides, feriunt. Est enim calumnia clava, & gladius, & jaculum acutum; ut dixit Salomo. Sed his veritas mederi potest: quæ ubi negligitur, vulnera accepta acerbiora sunt. Neque aliunde causam traxit ista per omnes Ecclesias turbatio. (a) sup. 17, 11. (b) III, 5. l. XIV, 26. (c) II, 22. g. (d) XI, 8. t. (e) XV, 13, 15. XVII, 22. XXXI, 6, Eccl. III, 4. VII, 3. 5.

- Hybernis idem, stridente Aquilone, diebus
 Abjiciat vestes; nitróque infundat acetum.
 Cor macerant curæ: vermes *f* ita pallia, ligna.
 21. Te qui odiis exercet; ei, cùm cessat edendi
 Copia, jejuno properes alimenta ciborum
 Sufficere, & latices sitienti ferre salubres^g.
 22. Quo factó, ut prunis^b cumulatis vertice vivoⁱ;
 Invitum subiges, revocare in pristina mentem:
 Atque JEHOVA tibi certissima præmia reddet^k.
 23. Missus Hyperboreis Boreas^l si spirat ab oris,
 Parturiet pluviam: vultûs, infensa tuentes^m,
 Subdola lingua parit.
 24. Teneat te, pace fruentem,
 Culminis angellus; modò non sis pallidus iisdem

Sub

(f) LXX. & Vulgatus. (g) XIII, 20. (h) VI, 28. (i) X, 6. XI, 26. XVI, 7. Rom. XII, 20. 2. Reg. VI, 22. TERTULLIANUS, ad Scapulum. Disciplinâ jubemur, diligere inimicos quoque, & orare pro eis, qui nos persequuntur: ut hæc sit perfecta & propria bonitas nostra, non communis. Amicos enim diligere, omnium est: inimicos autem, solorum Christianorum. AUGUSTINUS, de Doctr. Christ. l. III, c. 16. Hic nullo dubitante, beneficentiam præcipit. Sed quod sequitur. hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus: malevolentia facinus putetur juberi. Ne igitur dubitaveris, figuratè dictum. Et quum possit dupliciter interpretari, uno modo ad nocendum, altero ad præstandum; ad beneficentiam te potius charitas revocet; ut intelligas, carbones ignis esse urentes pœnitentie gemitus, quibus superbia sanatur ejus, qui dolet, se inimicum fuisse hominis, à quo ejus miseria subvenitur. (k) XIII, 2. 21. XIX, 17. (l) Cant. IV, 16. (m) XXIV, 24. k.

- Sub trabibus, sibi quas rixis malè vindicat uxorⁿ:
 Quamvis jure illas, thalamo sociatus, haberes.
25. Sicut aquis gelidis reparatur spiritus æger:
 Longinquâ è terrâ bibitur sic fama benigna^o.
26. Fons ^p disturbatus, privataque vena fluento
 Limpidiore; vir est sanctus ^q, cui parcere nescit
 Impius, in lapsum vergenti ^r.
27. Mentio mellis
 Hoc simul edoceat: licet obsint dulcia quævis,
 Plus æquo si quis comedat^r; tamen obvia ab alto
 Gloria non tenuis, si investigetur eorum
 Gloria, quam nexu *Natura & Gratia* signant^r.
28. Rimarum plenus, qui hac illac perfluit, impos
 Flamini ipse suiⁿ; meritò, urbs dirupta^x, vocatur,
 Quam nudam nullo murus munimine claudit.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

Honor, haud consentaneus insipienti. 1. Maledictio, insontem non ferit. 2. Stulto, debetur castigatio; responsio, vel nulla, vel coarguens: nulla certè functio gravior. 3.--6. Ut eum non decet gloria; sic etiam is dicto [Biblico, vel alio] sapiente, non tam utitur, quàm abutitur. 7, 8, 9. Quò quis major, eo impensior huic cura sui officii est. 10. Inconstans; canis. 11. Arrogans, stulto deterior. 12. Pigritia proprietates sunt: timiditas & tarditas, cum tedio & arrogantia. 13.--16. Lites fugiendæ, ut canis rabidus.

Y

(n) XVII, 1. XIX, 15. XXI, 9. (o) sup. 13. XV, 30. (p), V 16. c. (q) IX, 9.
 (r) XXIV, 11. XXVIII, 12. Eccl. IX, 15. (s) sup. 16. Eccl. I, 16. (t) conf.
 sup. 2. XXIV, 13, 14. (u) XXIX, 11. (x) III, 5.

du. Atque, ut immanis est malitia, si quis, se furiosum assumulans, invasit alterum; ita non minor; si quis fraudem, à se intentatam, interpretatur jocum. 17, 18, 19. Litium causa & occasio, abolenda. Autor earum, ipse sibi obest. 20, 21. Obrectatoris blanditiis, nihil molestius. Impius, quàm benigna loquitur, tam maligna machinatur; futura mox manifesta. 22.--26. Ut litium, ita & insidiarum autor, sibi ipsi pericula accersit. 27. Quos lingua afflixit, odium persequitur: cujus impetus sub blanditiis exseritur vehementissimè. 28.

Nix fugit æstatem; messi adversatur & imber:
Dementi, nocet omnis honos^z.

2.

Per inane vagari

Passer amat, non certa petens: nec hirundo volatum^a

Persequitur; quum radat iter, nidumque revifat^z.

Vox neque dira^b virum tangit, meliora merentem^b;

Quin revolat priùs, unde venit.

3.

Rudis, aspera flagra

Poscit, equus; frenumque, asinus: sed mentis egeni,

4. In dorso baculum^c. Non responsabis^d, ut errat

Infi-

PARALLELISMUS CAPITIS XXVI.

(y) XXV, 13. XXXI, 21. (2) *conf.* 8. IV, 9. XIII, 18. XIX, 10. XXVII, 18. (a) VI, 5. 26. XXVII, 8. (b) XXVII, 14. (b) I, 11. xult. (c) X, 13. XIX, 29. (d) I, 28. t. XXIII, 9. (d) XV, 1. u. XVI, 1. e. XXIX, 19. Eccl. III, 7. AMBROSIIUS, in Pf. XLIII. Noli respondere insipienti ad insipientiam ejus. Esto sicut homo mutus & tacens, & quasi non audiens verba insultantium & obloquentium: non, quo respondere nequeas; sed, quo respondere non debeas. Omni enim rei tempus: tempus tacendi, & tempus loquendi. *conf.* 1. Tim. VI, 20, 2. Tim. II, 16.

- Insipiens^e; ne & tu spectâre simillimus isti^f:
5. Respondebis^d ita, ut, promptissima vincula tendas
Stulti stultitiæ; sibi ne videatur acutus^g.
6. Nil per eum mittas: pedibus nisi te truncare,
Et potare velis violatæ nuncia causæ^b.
7. A claudo, in choream, videas si cruraⁱ levata:
Talis, in ore hominum stupidorum^k, pulchra loque-
la^l est.
8. Quis ligat^m in fundâ lapidemⁿ? non ergò decebit,
Imbelli huic generi splendorem, fortibus aptum,
9. Credere. Dixi equidem; idque iterò: sententia docta^o.
Ore perit fatuo; nec tantum vana putatur,
Verum etiam petulanter obest; velut ebrius^p hamum,
Seu spinam, manibus tollens, se affligit habendo.
10. Vir magnus, sua cuncta suo moderamine format^q:
Imprudentem adhibens, simul & conducit inertes.
11. Ut canis ad vomitum^r: stolidus^r sic, prava re-
forbens,

Ad delira^r redit^s.

Y 2

12. Vi-

(e) I, 22. &c. Eccl. II, 14. (f) III, 15. VIII, 11. (g) III, 7. p. (h) Op-
pos. XXV, 13. (i) Cant. V, 15. (k) conf. 1. 9. XVII, 7. (l) inf. 9. I, 1. 6.
XVII, 7. (m) VII, 20. (n) XI, 1. XX, 10, 23. (o) sup. 7. (p) XX, 1.
(q) VIII, 23. f. (q) XVII, 9. m. XXIII, 8. o. (r) V, 23. m. XXVII, 22.
2. Petr. II, 22. AUGUSTINUS, in Ps. LXXXIII. Quid rursus converteris,
ad vomitum tuum? si canis, hoc faciens, horret oculis tuis; tu quid eris
oculis DEI? (s) XVII, 9.

12. Vidisti, in parte virorum,
Se qui oculis propriis sapientem judicat ipsum?
Plus tibi de insano, quàm de hoc, sperare licebit.
13. Hei mihi! ait deses; pardum via detinet acrem:
Trux leo^t desævit nunquam isthæc compita circum^u!
14. In strato huc illuc se versat inutile pondus:
Non secus, ac fertur stridenti in cardine^x porta.
15. Quando manum condit cereali in vase; gravatur
Segnis^y, ad os tardam sine fulcro accire retrorsum.
16. Respicit ignavus se semper^y, & omnibus unum
Præfert^y; septem^z ipsis, responsa docentibus^a æqua^a.
17. Prætereuntem aliquem lis^a, non sua, corripit æstu,
Accensum^b subitò: rabidum quo more molossium

Auri-

(t) 5. g. 16. conf. III, 7. o. XVIII, 13. b. XXX, 12. HIERON. confert cum Job. IX, 41. (t) XXIX, 20. (t) XIX, 12. u. (u) XXII, 13. (x) XIII, 4. 17. XXV, 13. (y) VI, 9, 10. XX, 13. Ad vers. 14. & 15. Hieronymus. Multi, cum verbum exhortationis audiunt, causantur de Diabolo, dicentes; velle quidem se viam justitiæ inire, sed impediri à Satanâ, ne hanc perficere possint. Sicq; hujusmodi excusationis sermonibus semper in lætio sui corporis, sicut ostium in cardine, vertuntur; & modo exire ad operandum, modo ad quiescendum redire proponentes, in suis jacere pravitatibus nunquam desistunt. Per manum, operatio: per os verò loquutio designatur. Pigro labor est, ad os suum manum suam porrigere: quia desidiosus quisque predicator non vult hoc operari, quod docet. Manum quippe ad os porrigere; est, voci predicationis opera concordare. Conf. ejusdem epist. ad Nepotianum de vita clericorum. (y) sup. 5. 12. III, 5, 6, 7. p. XIV, 16. (z) inf. 25. VI, 13. XXIV, 16. (a) XI, 22. i. XVIII, 13. XXIV, 26. (a) XI, 22. XXXI, 18. (a) III, 30. z sec. (b) XIV, 16. XVII, 14. XVIII, 6. 19. XX, 2, 3.

18. Auribus apprehendit. Pariter, furialibus armis
 Ut se animans, laqueos flammantes, atque sagittas^c,
 Atque aliud lethi genus, ejaculatur; apertos
 Insultûs deinceps, furiosi nomine, purgat:
 19. Sic malus, excrucians variâ vi ac fraude sodalem,
 Addit: nōne equidem per lusum^d talia feci?
 20. Ecce! focum extinguit sylvæ defectus^e alentis;
 Si delator^f abest^e, contentio^g magna filebit.
 21. Ut carbo, ad prunas^h; ligna ut referuntur ad ignem:
 Unusquisque ita se, rixas qui inflammatⁱ, adurit
 Consumitque simul.
 22. Quasi blandimenta^j, susurros^k
 Infidiosi ineunt: sed, viscera in alta dolore,
 Ferri instar, penetrat mendax injuria, sævo^l.
 23. Argenti spumis^m lucem vilissima testa
 Induit: insignit cor pravum ardentia labra.
 24. His alium se fingitⁿ homo, qui mente profundâ
 25. Fixum odium miscere dolisⁿ conatur. amores
 Voce suâ totus cūm^o is spirat, credulus illi^p
 Ne sis: namque, animo septena^q tremenda^r recondit.

Y 3

26. Fraus

(c) VII, 23. XXV, 18. (d) XIV, 13. a. XXIX, 9. (e) I, 4. b. (f) XII, 10.
 (f) conf. 22. XVI, 28. XVII, 14. XVIII, 8. XXII, 10. (g) sup. 17. a. (h) VI,
 28. p. (i) XXI, 9. o. (k) conf. 20. (l) XVIII, 8. eadem sententia. (m) XXV,
 4. (n) XI, 1. 18. XII, 5. 20. 22. (o) II, 10. h. (p) XIV, 15. e. Eccl. VII, 22.
 (q) sup. 16. z. (r) VI, 16. XI, 1. 20. XII, 22.

26. Fraus, tegit invidiam¹: mox se, fallacia, prodet
Conventu² in medio.

27. Foveam³ qui fodit, in ipsam
Ipse ruet⁴. lapidem⁵ grandem in sublime volutans,
Inde relapsurum, metuet sibi.

28. Lingua dolosa⁶,
Quos temerè attrivit, nullo dignatur amore⁷:
Acriùs impellet⁸, mollita⁹ per ora, labantes.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM.

De futuris haud gloriandum, 1. Laudatio sui ipsius, sordet, 2. Iracundia hominis temerarii, molestissima. Invidia autem, malum majus, truculento furore, & indignatione effusa. 3, 4. Amor, estimandus: non, è jucundis signis; sed, ex officiis necessariis. 5, 6. Fames, ut naturalis, sic spiritalis, coquus optimus. 7. Migratio, periculosa. 8. Fidelis amici consilium, preferendum proprio: & ille, consanguineo. 9, 10. Pietas in parentes, utiliùs se non exserit, quàm studio vera sapientie. 11. Calliditas innoxia, haud negligenda. 12. Quicquid temerarium in charitate, vitium. 13. Adulatio, invisa & suspecta bonis. 14. Conjugii discordia, ut tempestas insuperabilis, praevidenda & fugienda. 15, 16. Vir virum acuit. 17. Custodia fidelis, nunquam ingloria. 18. Charitas vera, sui similem parit: nec non hypocritica. 19. Visio, externa atque interna, [nisi vero fidei exercitio ordinatior sit reddita, Joh. XV, 17. 1. Joh. III, 6.] appetitu laborat insatiabili. 20. Laudatio, tentatio. 21. Dementia multorum, incemendabilis. 22. Impensa debetur cura sustentando pecori: impensior, hominibus beandis, 23. - 27.

Cra-

(s) X, 12. y, 18. r. (t) XXVIII, 4, 5. (v) V, 14. (u) XXVIII, 10. (u) XI, 8. u. XVI, 27. Eccles. X, 8. (x) sup. 8. XI, 1. d. (y) VI, 17. VIII, 13. X, 18. 32. XII, 19. 22. 27. XVII, 4. (z) IX, 8. (a) XIV, 32. (b) V, 3. VI, 24, VII, 21, 22, 23. conf. XV, 1. u. XIX, 19. q.

CRastina^c nulla dies tibi sit tam certa, futurum
Ut quidquam memores jactantior^d: usque la-
tebit,

Postera quam sortem lux sit paritura sub axe^e.

2. Laudibus exornet^f te alius; non, spiritus oris
Ipse tui: externus^g; sed non, tua labra^b: sed, hostis.
3. Est sua tum moles saxo^b; tum pondus, arenæ:
Me multò gravius premit iracundiaⁱ stulti^k.
4. Quàm crudele^l, furor^m! quantusque agit impetus iram!
Livorem^m contra, heroùm quis stabit, atrocem?
5. Alterius vitium clarus qui sermo refellit^o,
Præstiterit; quàm, qui erranti malè parcit amico,
6. Occultusque & mutus amor. Nam, vulnera^p amicus
Fida

PARALLELISMUS CAPITIS XXVII.

(c) III, 28. (d) XX, 14. XXV, 14. Jac. IV, 13, 14. (e) Eccl. II, 22, 23.
(f) conf. 14, 21. XXIII, 25. AUGUSTINUS, in Johann. tract. 58. *Homini præceptum est: Non te laudet os tuum, sed laudet te os proximi! Periculosum est enim, sibi placere, cui cavendum est superbire. Ille autem [Christus] qui super omnia est, quantumcunque se laudet, non se extollit excelsus; nec potest rectè dici arrogans Deus. Nobis namque expedit, Eum nōsse, non Illi: nec Eum quisque cognoscit, si non se indicet Ipse, Qui novit. Si ergò, non Se laudando, quasi arrogantiam vitare voluerit; nobis sapientiam denegabit.* (g) V, 10, 16. (h) V, 3. g med. (h) XI, 1. d.
(i) XII, 16. f. (k) I, 7. q. (l) V, 9. q. (m) VI, 34. z. (n) XIV, 30. c.
(o) I, 23. p. (p) XX, 30. k. AMBROSIUS, Offic. I. I. c. 34. *Benevolentia facit, ut amici vulnera utilia magis, quàm voluntaria inimici oscula sint.* AUGUSTINUS, contra litt. Petiliani c. 103. *Emendabit, inquit David Ps. 141. me justus in misericordiâ, & arguet me: oleum autem peccatoris*

Fida & infligit amans: verum, multa oscula figit,
Mater ut imprudens, ita sæpe inimicus & osor.

7. Disce simul, quantum discedat abusus ab usu!
En! saturata anima audebit contemnere mella,
Et calcare favum, suavissima & optima dona:
Contrà, ubi sana fames stimulo est; huic esca &
amara,
Iratum stomachum placans, dulcescit abundè.
8. Sicut avis, nidos incerta reliquit; at istam
Mox tenet accipiter, pedibusque eviscerat uncis:
Vir sic instabilis concredita limina mutat,
Despiciensque suam sedem, in diversa vagatur.
9. Un-

non impinguabit caput meum. Quid planius? quid apertius? Malim, inquit, me misericordi oburgatione sanari, quàm blandâ adulatione, tanquam mihi caput ungatur, decipi atque perverti. Sub aliis verbis ipsa sententia est: Meliora sunt vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. (q) XXV, 13. conf. XX, 30. XXVIII, 23. Ps. CXXI, 5. (r) XXIV, 26. (s) XXVI, 24, 25. (t) XIX, 23. XXV, 16, 17. XXX, 9. conf. Eccles. VI, 2, 3. (u) V, 3. g. (x) Spiritualis maximè: Matth. V, 6. CHRYSOSTOMUS, ad pop. Antioch. hom. II. Anima saturata favis illudit: animæ autem egenti etiam amara dulcia videntur. Et certè quid favis dulcius & melle? sed non jucundam, inquit, non esurienti: quid verò amarum injucundius? sed dulcia sunt in pauperie constitutis. Quòd autem pauperes cum necessitate & esurie ad cibum veniant; divites verò eum non expectent, hoc cuque manifestum est: unde legitimam & sinceram voluptatem non capiunt. Nec in cibis tantum, sed & in potu idem accidere, videre licet: & sicut illic esuries, supra escarum naturam, voluptatem inducit: sic & hic sitis jucundissimum potum facere consuevit, etiamsi pura sit aqua, quæ bibatur. (y) VI, 5. XXVI, 2. (z) XXV, 6. Eccl. X, 4.

9. Unguentum exhilarat^a, nec non suffitus odore^b,
Cor infirmi hominis: simili dulcedine^c vincit,
Consilii^d proprii ductum, sincerior usus
10. Fortis amicitiae^e. Tuus est qui, & patris, amicus^f;
Dignus honos sit semper ei: tu desere neutrum!
Nec verò cupias, germani sanguinis ædes
Visere, tanquam hospes, rebus dum hærebis in arctis^g:
Juxtà habitans quivis, præsens, præ fratre remoto,
Juverit.
11. Esto igitur sapiens, charissime fili^h!
Fac, in corde meo de te perfecta redundet
Lætitiā; ut regeramⁱ, nolit quod criminis autor.
12. Callidus, abscondit sese, cū prævidet atra
Nubila: transibunt rudiores; multa que captos
Persequitur^j.
13. Rape quæque viro, rape strenuus illi
Indumenta, vadem qui se transcripserit ipsum:
Proque peregrino spondentem, pignora posce^k!
14. Ante diem surgens, prægrandi ut laude^l, faventem,
Primus ad astra vehat; maledicta^m inferre putatur,

Z

Et

(a) *inf.* 16. V, 3. *b* *post.* *Ecl.* VII, 1. IX, 8. X, 1. (b) VII, 17. (c) XVI, 21.
(d) I, 25. q. (e) XVII, 17. d. e. (f) I, 27. r. (g) I, 8. r. *Eadem* XV,
20. f. (h) I, 28. t. *Pf.* CXIX, 42. (i) XVII, 26. e. XXII, 3. *eadem*.
(k) *Eadem* XX, 16. (l) *conf.* 2. 21. (m) XXVI, 2. *conf.* XXIX, 5. *HIE-*
RONYMUS infert hinc, comm. in Lament. Jerem. c. I. Unde sper-

- Turpia, corde malo: recto, indagantur honesta ^b.
22. Contusus fuerit stultus, quasi in ære cavato;
In medio rerum, pilum quas fregit olentes:
Non tamen ex ipso dementia nota recedet ^c.
23. Nec tibi cura ovium fuerit postrema, sed imam ^d
Da gregibus; pastumque sciens ^e, & singula ad unum ^f
24. Corpora. non omnes ubertas ^f durat in annos.
Perpetua an ^g floret per secula cuncta ^b corona?
25. Jam fcenum apparet; virides jam gramina latè
Explicuere sinûs: legiturque è montibus herba ⁱ.
26. Vestitum tibi dat, niveo de vellere, coetus
Agnorum: est ruris, multâ mercede domandi,
Atque acquirendi, pretium in venalibus hœdis.
27. Caprarum ex auctis gregibus te copia nutrit
Lactis, opima fluens: eademque penatibus ^k escam ^l
Sufficit alma tuis omnem, victumque puellis ^m.
Pasce ergo pecudes! hominum at præcordia pri-
mum!

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

*Mala conscientia, mille terrores: bona, leones mille. 1. Principes diruuntur
provinciarum vitiis; durat, earundem pietate & virtutibus. 2. Pauper
Z 2 oppres-*

- (b) Vulgatus. (c) V, 23. m. XXVI, u. (d) XII, 10. XIV, 10. o. (e) XXII,
17. XXIII, 1. 12. XXIV, 32. (f) XV, 6. (g) XXIV, u. (h) XIII, u. Eccl.
I, 4. (i) XIX, 1, 2. (k) XIV, u. (l) XXIII, 2. (m) XXX, 8. XXXI, 5.
(m) XXX, 8. XXXI, 5.

oppressor, communis fur. 3. Malitia est, laudare malos: bonorum signum hâc in parte, dissensus. Illi, inepti ad iudicandum: contra hi, ad dijudicanda omnia idonei. 4, 5. Egenus integer, prestantior divite maligno. 6. Filii intelligentis specimen, leges servare: exlex, parentum dedecus. 7. Usura, querit possessorem benignum. 8. Cultus Dei hypocriticus, detestabilis. 9. Integri, semper victores. 10. Pauperis sapientia defecata, arrogantiam opulenti discutit. 11. Bonorum victoria, commune ornamentum; malorum, calamitas. 12. Inficiationem, ira sequitur: confessionem piam, gratia. Contra duritiem atque exitium medicina, timor religiosus, haud dimittendus. 13, 14. Herus impius, & imperitus; immisericors: misericors, longævus. 15, 16. Homicida, minime sustentandus. Ut hominem integrè animatum salus sequitur: ita perversum, pœna. 17, 18. Terra, laboranti satisfacit; agri, frumento; animi & corpusculi, virtutibus: [HIERONYMUS in h. l.] vacanti, respondet vacuitas à victu. 19. Quò plus fidelitatis, eò plus benedictionis vera: fortuna præoccupata, culpa non sine pœnâ. 20. Tanta mentis corruptio, prosopolepsia; ut nec vilitatis præmii habeatur ratio. 21. Avarus, egestatem, dum fugit, attrahit. 22. Eventus, arguentem præfert blandienti. 23. Injuriam, parentibus illatam, dissimulans, perdit se ipsum maxime. 24. Fiducia in se ipso, infert rixam ac pericula: fiducia in Deo, benedictionem parit & liberationem. 25, 26. Eleemosyna, obstat defectui: benedictioni, avaritia. 27. Impiis prævalentibus, nox reipublicæ ingruit communis: pereuntibus, emergunt iusti cum novâ luce. 28.

EN! fugiunt, necdum propior vis ulla minatur,
Impius n, & mala gens: manet imperterritus in-
sons o;

Ut leo p confidit q, sancti virtute suâ stant n.

2. Prin-

PARALLELISMUS CAPITIS XXVIII.

(n) inf. 12. II, 22. g. Ad Enallag. distrib. conf. I, 20. XIV, 1. (o) inf. 12. qui sint iusti, vid. II, 20. c. IX, 9. a. (p) XIX, 12. u. (q) inf. 25, 26. III, 5. l. CHRYSOSTOMUS, in c. VII, Matth. hom. 25. Fugit impius, nemine persequente. Hujusmodi quippe homines etiam umbras tremunt, etiam

2. Principibus^r regio, dissensu aut funere, multis,
Non aliam ob causam quatitur, quàm propter iniqua:
Quisque hominum^s, ratione utens, ac conscius^t æqui,
Sic demum precibus regum producit^v habenas.
3. Cùm prætore^u surrexit inops^r, violentus & angit^v
Afflictos humiles: nocet hic, pluvialis ut arvis
Tempestas; qualis fata læta, boumque labores
Diluit, unde solum vix ulla alimenta ministrat.
4. Legem^z averfantes^a, celebrabunt facta potentis
Injusti: sed enim, juris qui sacra tuentur^b,
Contentent^c adversus eos. quod nôsse, juvabit.
5. Lumine iudicii^d sincero casta, virorum

Z 3

Impia

amicos suspectos habent, hostes, servos, conscios, ignaros: atque, ante supplicium illud futurum, hinc jam sibi tormenta etiam multiplicant. Idem, in Ps. CXI. Vitium, etiamsi ad ipsa sceptrâ ascenderit, & juxta eos steterit, quorum capita sunt cincta diademate, est omnium abjectissimum, & maximè formidolosum; & simile est alicui strepitui ac tumultui, & mari insanienti, etiam si sit maximâ stipatum potentiâ: quemadmodum virtus contrâ. Nam licet ad extremam redacta sit inopiam, & sit in ipso carcere; est regibus splendidior, & magnâ fruitur securitate, & sedet in portu nullis agitato fluctibus; non modò nihil patiens ab improbis, sed vel ipso silentio potens ulcisci improbos, & de improbitate extremas pœnas exigens. Quid enim miserius hominẽ esse potest, qui vivit in scelere? &c. (r) VIII, 10. t. (s) conf. inf. 12. 28. (s) cognitione & scientiâ experimentalì. s. I, 4. b. XIV, 10. o. (t) XXV, 5. Eccl. VII, 15. VIII, 12. (u) inf. 21. VI, 34. a. XX, 24. r. (x) X, 4. g. (y) inf. 16. b. XIV, 31. g. conf. XXX, 22. (z) 7. I, 8. s. (a) II, 13. q. Ps. CXIX, 53. (b) conf. 7. XIX, 16. (c) inf. 25. XV, 18. XXIX, 22. (d) sup. 2. s. I, 3. f.

- Impia^d corda, errant: dignoscent^e omnia^e rectè,
 Quærentes^f JOVAM; sua si commenta fugabunt.
6. Virtutis qui se facili fert tramite^f, egenus^g,
 Est adeò felix; ut, tantam sorte salutem
 Attigerit nunquam, quisquis se torfit^h in artem
 Gressibus huc illuc, quamvis opulentus hic esset.
7. Gnatus, ubi ad normamⁱ custos rigidusque satelles^k
 Perstiterit; mentis maturus acumine pollet^l:
 Sin avidas secum nebulonum inglorius aluos^m
 Pascereⁿ amat, viduat famâ potiore parentem.
8. Sæpe quis usurâ mordaci^o ac quæstibus auxit
 Divitias^p: verùm, temerè is collegit^q acervos,
 Dextera quos melior disperget egentibus orbis^r.
9. Aurem avertit^s homo, renuens haurire tenenda^t:
 Immemor, extorris quàm sit cœlo ipse vicissim
 Cum votis precibusque suis^u.
10. Immane barathrum^x
 Se trahit in proprium^y, rectos^z quicunque, viarum

In

(d) IV, 4. e. (e) sup. 2. I, 4. b. XXVII, 19. XXIX, 17. Eccles. VIII, 5. (e)
 Math. VII, 22. 1. Cor. II, 14, 15. 1. Job. II, 2. (f) II, 4. f. (f) 6. 18.
 I, 12. 2. (g) sup. 3. Idem XIX, 1. (h) inf. 18. II, 14. 5. 15. 1. X, 9. 29.
 XI, 3. 20. XVIII, 23. XIX, 1. XXI, 8. (i) sup. 4. 2. (k) 4. b. II, 8. u. o.
 VI, 23. (l) I, 4. b. VIII, 9. i. (m) XXIII, 20. (n) XIII, 20. f. (o)
 XXIII, 32. 2. (p) I, 13. b. (q) XIII, u. 22. (r) XIII, 22. m. conf. Eccl.
 II, 26. (s) XVII, 28. XXI, 13. eadem. (t) sup. 7. i. (u) XV, 8. p. (x)
 XXVI, 27. (y) 14. 18. XI, 5. q. 8. u. (z) II, 7. b.

- In mala, pellexit ^a: firmâ integritate ^b valentes,
 Hæredes ^c tanquam veri, bona quæque ^d capeissent.
- II. Divitis ^e ante oculos, nemo est sapientior ipso ^f:
 Indigus ^g at prudens ^h, hunc, ceu pietate minorem,
 Scrutatur ⁱ penitus.
12. Decus ^k, & res publica, lætis
 Auspiciis florent, ubicunque exultat ^l Honestas,
 Et iusti ^m capita alta ferunt: quando evehit audax
 Impietas ⁿ comites, miser ^o exploratur in antris ^p.
13. Occultans ^q peccata ^r, luet; neque flore fruetur:
 Gratia dat veniam fasso, qui prava relinquit ^s.
14. Fausta ^t manent hominem, sanctæ formidinis ^u igni
 Assuetum assiduo ^v: cordis pia semina, duro

Sensu

(a) V, 19, 20. 23. n. [b] 6. 18. I, 12. 2. [c] III, 35. b. [d] III, 2. i. [e] X, 15. b. [f] III, 7. p. [g] inf. 20. 27. conf. XIV, 29. y. 31. [h] sup. 7. l. [i] XVIII, 17. [k] IV, 9. t. XXIII, 24, 25. [l] XI, 10. conf. XXIX, 2. [m] sup. 1. o. [n] sup. 1. n. [o] conf. sup. 2. [p] conf. inf. 28. II, 4. XX, 27. b. [q] X, 12. y. [r] XII, 13. t. [s] Eccl. V, 5. Job. I, 9. [t] III, 13. u. med. 18. 35. [u] I, 7. p. 27. r. post. [x] V, 19. BERNHARDUS, in Cant. serm. LIV. Beatus homo, qui semper est pavidus. Time ergo, quum arriserit gratia: time, quum abierit: time, cum denuò revertetur. Et hoc est, semper pavidum esse. Succedant vicissim sibi in animo tres isti timores: secundum quos gratia, vel adesse dignatur; vel, offensa recedere, seu, iterum placata redire, sentietur. Sc. CHRYSOSTOMUS, de Verbis Esa. Vidi Dominum, hom. III. In mundanis ac forensibus judiciis, post accusationem & criminum confessionem restat mors: caterum, apud divinum tribunal, post accusationem & confessionem criminum, datur corona. Oppos. timor serv. XXIX, 25.

- Sensu oppressa^y, premit præceps in pessima lapsus^z.
15. Pauperis imperium populi quum fortè maligno^a
 Obtigerit, dominans^b sævâ ille cupidine fertur
 In tenues timidosque: leo^c ut commotus^c, & ursus^d
 Insultans; sua quos rabies instigat edendi.
16. Quòd si dux^e terræ diversa pericula rerum^f
 Ignorat^f: nec erit tali clementia ritè
 Nota, sed innumeris^g violentia plena rapinis^h.
 Osorⁱ avaritiæ^k, lucro^k sibi, proferet ævum^l.
17. Sanguinis effusi causâ tremefactus^m Adamus,
 Haud sustentatur; licet ad specus avolet Orciⁿ.
18. Integer^o ingrediens, servabitur. omnia tentans
 Compita distortis plantis^p, labetur^q in uno.
19. Arvorum domitor, saturi sat panis habebit^r:
 Sectatus vacuos, sat paupertatis^s habebit^t.
20. Vir, bona vera^u sequens, horum ubertate^x beatur^y.
 Ad ditescendum^z properans^z, ad castra nocentum

Trans-

(y) XXIX, 1. Ps. XCV, 8. (z) sup. 10. y. inf. 18. (a) II, 22. g. (b) VI, 7. x. (c) sup. 1. p. (c) V, 11. n. (d) XVII, 12. (e) VIII, 6. z. (f) inf. 22. X, 23. d. XI, 12. d. e. conf. IV, 18. VI, 32. x. (g) XIV, 29. (h) sup. 3. y. Eccl. IV, 1. (i) VIII, 36. e. (k) I, 19. g. post. (l) III, 2. i. (m) XIV, 31. g. Eccl. IV, 1. y. (n) I, 12. a. (o) sup. 6. 10. I, 12. z. (p) sup. 6. h. (q) sup. 10. y. 14. z. (r) Eadem XII, 11. (s) VI, 11. e. (t) I, 31. z. prius. (u) XII, 17. 19. 22. (x) sup. 16. g. (y) X, 6. m. post. (z) XXI, 17. o. tert. (z) conf. 22. XIII, 11. XIX, 2. o. Matth. VI, 23. 1. Tim. VI, 19.

Transfugit, imprudens: tum verò non erit insons^a.

21. Turpe, tribunali: facies agnoscere, contra^b
Judicis officium; nec non, ob commoda victus^c
Fas verti atque nefas ab eo, cui robur agendi^d.
22. Haud bonus ille oculo^e, cursu festinus anhelos^f
Qui conquirat opes^g: malus est, neque novit, egestas^h
Quàm subitis alis veniensⁱ occurrat avaro.
23. Castigans socium monitis^k, mox inde favorem
Majorem inveniet^l; quàm, qui modò præpete lingua
Blandula verba dedit^m.
24. Si quisquam perditusⁿ, iste
Ante alios damnandus erit; matrémve, patrémve
Qui spolians^o, inquit: facta est injuria nulla.
25. Irrequietam animam dilatans amplius æquo^p,
Ulteriùs tendit sine fine; ac jurgia miscet^q:
Confusus DOMINO^r, pinguescet^s rore benigni
26. Ætheris. infanum fiducia vana tenebit,
Corde suo fretum^t: dux, quem sapientia cautam

Aa

Edo-

(a) VI, 29. r. (b) Dictum XXIV, 23. conf. XVIII, 5. a prius. (c) XVII, 1. k.
(d) sup. 3. u. XXX, 1. r. (e) conf. inf. 27. XXIII, 6. k. oppos. XXII, 9.
(f) conf. 20. z. Eccl. V, 1. (g) I, 13. b. (h) conf. 16. f. carens peritiâ. Eccl.
I, 15. (i) X, 24. d. (k) I, 23. p. Res eadem XX, 30. XXVII, 6. (l) III,
4. k. (m) II, 16. y. (n) VI, 32. y. (o) X, 1. z. XIX, 26. conf. Matth. XV,
5. 6. (p) XVI, 5. XXI, 4. (q) 4. 16. XIII, 10. q. (r) III, 5. l. (s) XI,
25. q. (t) III, 5. m. 7. p.

- Edocet ire viam ^u, casu eripietur ^x ab omni.
27. Dans inopi ^y, est dives, positis in fœnore nummis ^z;
Nec notus defectus ei: sua lumina retrò ^a
A misero avertens, maledictis ^b auctus ^c, egebit.
28. Dum pravi ^d sese attollunt ^e, genus omnes ^f dolentum
Per latebras humilis sternit pavor ^g: attamen, illis
Ablatis, surgit magno gens aurea coetu ^b.

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

Ex admonitionis graduum neglectu contrahit perniciem obduratio. 1. Subditorum letitia, aut tristitia, testatur de principibus, bonis vel malis. 2. Intemperans, perdit omnia: amans sapientia, parentum gaudium. 3. Judex justus, salutem affert regioni: donorum cupidus, calamitates. 4. Blanditia, fallaces. 5. In peccato, laqueus: in virtute, gloria. Verè huic deditus, affectu omni discit curare miseros: quam notitiam pratermittit malus. 6, 7. Mala concitantur à malis, sedantur à bonis. 8. Mens stolidi, intrastabilis. 9. Integrum, persequuntur feroces; prosequuntur recti. 10. Taciturnus, loquace sapientior. 11. Qualis princeps, tales servi. 12.

(u) I, 12, 2. (x) XI, 21, 1. (y) sup. 3, x. (z) XIII, 22, m. XIX, 17. (a) sup. 22, conf. XXII, 9. (b) III, 33. (c) sup. 16, g. & 20. CYPRIANUS, de Opere & Eleemosynis. Vereris & metuis, ne, si operari plurimum cœperis, patrimonio tuo largâ operatione finito, ad penuriam fortè redigaris. Esto in hac parte intrepidus, esto securus: finire non potest, unde in usus Christi impenditur, unde opus cœleste celebratur. Nec hoc tibi de meo spondeo; sed, de sanctarum Scripturarum fide, & divina pollicitationis autoritate promitto. Loquitur per Salomonem Spiritus S. & dicit: Qui dat pauperibus, nunquam egebit; qui autem avertit oculum suum, in magnâ penuriâ erit: ostendens, misericordes atque operantes egere non posse; magis parcos & steriles ad inopiam postmodum devenire. (d) II, 22, g. (e) Eadem sup. 12. (f) sup. 2, s. prius. & 12. (g) XXII, 3. XXVII, 12. Cant. II, 14. (h) XI, 10, XXIX, 2, 16.

vi. 12. *Lux naturæ, una omnibus.* 13. *Thronus stabilitur misericordiâ.*
14. *Juventus, sibi relicta, auget multitudinem deplorandorum; casti-*
gata, acquirit sapientiam, redditq; fructum ac voluptatem. 15, 16, 17. *Mi-*
seria populi ejus maxima, quem reddit ferociorem defectus institutionis,
ad illuminandum necessarie. 18. *Durus servus, durè habendus.* 19. *Ser-*
mo præceptum, signum pessimum. 20. *Servus, à puero educandus haud mol-*
liter. 21. *Ut ira rixam, sic furor peccata, auget. Animus superbus,*
non extollit; verùm humilis. 22, 23. *Participatio, nefas, morte di-*
gnum. 24. *Timoris status, illaqueat magis magisq;: fiducia in DEO, liberat.*
25. *Fortuna, pendet à solo DEO.* 26. *Boni malos, maliq; bonos detestan-*
tur. 27.

Vir, quem multa senum feriunt: prudentia dicta,
Sed durus^k cervice; citò frangetur: & omnis
Tum medicina aberit^l.

2. Numero glifcente bonorum,
Lætatur populus^m: gemitus dat corde profundos,
Imperitante maloⁿ.

3. Vir, amans^o sapientis^o honores,
Gaudia conciliat genitori^o: pascere^o scorta^r
Si mavult, disperdit^r opes.

4. Dum judicat orbem
Rex, terram stabilit: turbat, qui dona ferenda

Aa 2

Re-

PARALLELISMUS CAPITIS XXIX.

(i) *inf.* 4, 13, 22, I, 2. c. III, 11. t. (k) XXVIII, 14. (l) I, 27. VI, 15. (l) *inf.* 16. u. (m) *conf.* XI, 10. XXVIII, 12. 15. 28. (n) *ibid.* (o) IV, 6, 7, 8. XVI, 16. (o) *inf.* 8. i *post.* (p) XV, 30. f. XXVII, 11. *eadem.* (q) X, 21. z. XXIII, 20. XXVIII, 7. n. (r) VI, 24. k. (s) VIII, 15. r. (s) I, 32. z *med. conf.* VI, 31. XV, 11. a. XXVII, 20. *Job.* XXXI, 12. (t) *inf.* 14. XVI, 10. XX, 8. 26. *ubi res eadem.* XXI, 4. (u) XI, 11. b.

Respicit ambiguus^x.

5. Palpo mollissima fingens^y,
Gressibus alterius dispendens retia ponit^z.
6. In culpâ^a, sceleratus^b homo lugebit, inesse
Crudelem laqueum^c: justus^d cantabit, ovabit^d.
7. Hic caussam^e miserum novit^f, ratione molesti
Dignè habitâ: afflictis non vult impendere curas
Improbis^g, aut verum studiumque modumque sciendi.
8. Nituntur procures, urbem turbare^b, profani,
Optima ridentesⁱ: prudentesⁱ, igne^k tumultus
Sopito, ut motu è tumido fera corda residant^l,
Exorant pacemque Dei, mulcentque regendo
Pectora^m.
9. Vir sapiens; stolidumⁿ contendere contra,
Emendandi animo, licet omnem intendat amorem;
Haud iram, haud risum^o, mens intractabilis audit:
Nec datur ulla quies^p.

10. Tru-

(x) idiorismus idem sup. 1. inf. 13. 22. conf. XVI, 2. p. (y) II, 16. y. XX, 19.
(z) conf. 6. 25. I, 17. f. tert. conf. Ps. LVII, 7. Eccl. VII, 26. Res eadem
XXVII, 14. (a) XII, 3. t. (b) II, 22. g. IV, 14. e. (c) conf. 5. 25.
I, 17. f. ult. XII, 13. u. conf. V, 22. IX, 9. a. (d) I, 20. k post. conf. XV,
13. 15. XVII, 22. Esa. XLIX, 13. LIV, 1. (e) XXXI, 5. 8. conf. II, 8. l.
item XXII, 23. XXIII, 11. (f) I, 4. b. XII, 10. x. XIV, 10. o. XXII, 10. 22.
XXVIII, 5. (g) II, 22. g. (h) VI, 19. z. (i) I, 22. n. XXVIII, 5. (j)
sup. 3. o post. & 9. IX, 9. z. a. (k) XII, 16. f. (l) XV, 1. XXIV, 18.
(m) Ad rem conf. XI, 10. (n) I, 7. q. (o) XIV, 13. d. (p) IV, 16. XXVI, 19. d.

10. Truculenti ^a, odere tenacem
Propositi ac sensûs solidi^r: quem fortibus armis
Defensare ^s student, recto qui ardore feruntur^r.
11. Spiritus^t, intus agens, à stulto^u effunditur omnis,
Ut nihil occlusi teneat: præstantior, illum
Ornat laude^x, premens^y retrò^z.
12. Mendacia^a, veri
Sub specie, attendens^b princeps^c; tolerare mini-
stros^d
Non alios^e poterit, quàm pravum & inane foventes^f.
13. Fraude potens^g, tenui^h; tennisque occurritⁱ & isti:
Aa 3 Ambo

HIERONYMUS, in b. l. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem. Doctor sapiens si cum infideli & contumace contenderit: sive tormenta reproborum, sive gaudia narret bonorum; frustra erga insensatum laborat. Sive lamenta pœnitentie suadeat, seu, bonæ operationis quæ sint præmia, dicat; non auditur à stulto. Hinc & Apostoli Judæis dicebant: Lamentavimus vobis, & non planxistis: cecinimus vobis, & non saltastis. (q) I, 12, 16. VI, 17. XIV, 6. (r) I, 12, 2. II, 7. b. (s) II, 4. f. Serio quæsitæ, & agnitæ; serio defenduntur. Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri: ut sapientiam, ita & sapientes ipsos. [t] XXV, 28. Eccl. V, 1. [u] I, 22. o. Eccl. II, 14. [x] Eccl. IV, 2. VIII, 15. [y] Ps. LXXXIX, 10. [z] XVII, 27. g. 28. Thr. II, 3. Hieronymus, ibid. Impatientia impellente agitur, ut totus foras spiritus proferatur: quem idcirco citius perturbatio dejicit, quia nulla alterius disciplina patientie circumcludit. [a] XIII, 5. g. [b] I, 24. q. post. [c] inf. 26. VI, 7. x. [d] conf. XIV, 35. XXII, 11. [e] XX, 8. Eccl. IV, 15. [f] II, 22. g. [g] XII, 2. p. conf. sup. i. 4. & inf. 22. [h] X, 4. g. [i] XXII, 2. ubi eadem. GREGORIUS Nazianz. Ne illum quidem pauperem, hunc autem divitem, ab eo creatum intelligas, ex eoq; in

- Ambo animis, amboque oculis, à Numine lucem
Hausêre; & capiunt, nullo discrimine^k, eandem.
14. Regis^l honor, vero qui examine juris & æqui
Prospicit^m exhaustisⁿ, solio firmatur^o in ævum^p.
15. Cum virgâ increpitans sermo^q, fert mentis honestæ
Dona^r: puer^r, ductûs proprii permissus habenis,
Dedecorat^s matrem^s; quæ fax & causâ pudoris
16. Ipsa sui simul esse solet. Crescente^u malorum^u
Progenie, juxtâ omne nefas^v succrescit^v: at ejus
Stirpis in exitio^x defigunt lumina^x sancti^x.
17. Proinde tuam prolem, ne quid mora temporis obsit,
Nunc prece, nunc pretio, terrore minisque secundis
Corripe^y: virtutem si jam succendis amaris
Subsidiis; tibi pòst, tranquilla pace fruenti^z,
Delicias certas jucundaque præmia reddet.
18. Lux nisi^z doctrinæ^a sermone recluditur apto^a,

Per-

pauperem insurgendi ansam arripias: [neque enim constat, an à Deo hujusmodi distinctio profecta sit] verum, DEI figmentum, inquit, uterque est; tametsi, quod ad res externas attinet, dispari conditione sint. Hoc te ad commiserationem & charitatem inflectat: ut, quum cogitatio illa tibi animos extulerit, hæc eosdem demittat, teg, moderatiorem efficiat. (k) conf. Job. XXXI, 15. Matth. V, 45. Job. I, 9. (l) sup. 4. 15. conf. XX, 8. (m) sup. 4. (n) XIV, 31. b. (o) XVI, 3. k. XXV, 5. (p) XII, 19. (q) II, u. t. (r) II. III. IV. XXII, 15. (s) XX, u. n. (s) X, 1. z. 5. l. (s) I, 8. r. (t) II, 22. g. (t) inf. 22. (u) sup. 2. XXVIII, 28. b. (x) XXIV, 17. n. conf. I, 4. b. (y) Idem XIX, 18. conf. IX, 7. s. (z) oppos. I, 32. conf. Eccl. IV, 9. (z) V, 23. l. (a) XXVIII, 7. 9. conf. Esa. VIII, 20. Rom. XII, 6.

Perſpicienda palàm: populus populatur^b; & aufert
Effera vis animos, cohibenda timore Tonantis.

Custos^c qui legis^a fuerit, grex ille beatus^d!

19. Nec ſervilis^e homo patientem commodat aurem

Culturæ, niſi tu verbis & verbera^e jungas

Dura ſatis: quamvis^f intelligat omnia juffa,

Reſponſo^g tamen^b haud digno ſua debita ſolvat.

20. Vidiftineⁱ virum, dandis ſub vocibus uſu

Præcipitem^k? ſtipēs, reliquâ ſpe, vicerit ipſum^l.

21. Si famulum^m à teneris blanda indulgentia fovitⁿ

Lautius: hic tandem^o nati^p affectabit honores.

22. Iracundus^q, agit lites^r: furibundus^q, adauget^s

23. Crimina^t. Vana tumens faſtus^u, vaſtavit Adamum,

Ac

1. Cor. XIV. 2. Petr. I, 19, 20, 21. (b) I, 25. r. (c) I, 9. s. II, 8. u. o. XXVIII, 4. 7. 9. (d) III, 13. u med. (e) conf. 21. XIX, 10. q. & 29. oppoſ. XVII, 4. (f) VI, 35. c. (g) I, 28. t. XXVI, 4. d. oppoſ. XV, 23. XXII, 21. (h) Eccl. II, 29. IV, 8. VI, 3. VIII, 17. AUGUSTINUS, Epiſt. 50. ad Bonifac. Sicut meliores ſunt, quos dirigit amor: ita plures ſunt, quos corrigit timor. Scriptura autem divina, & propter illos meliores, dixit: Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas mittit timorem. Et propter hos inferiores, qui plures ſunt, ait: Verbis non emendatur ſervus durus; ſi enim & intellexit, non obediēt. (i) XXII, 29. XXVI, 12. (k) Sententia XVIII, 13. conf. XVII, 27, 28. vox XIX, 2. o. (l) XXI, 5. XXVI, 12. t med. XXVIII, 20. 22. (m) ſup. 19. e. (n) Reſ IV, 3. (o) V, 4. i. u. (p) conf. Gen. XXI, 9. (q) ſup. 1. 4. 13. I, 17. f med. VI, 34. z. conf. XII, 16. f. (r) XV, 18. (s) Idiotiſmus XIV, 29. XXVIII, 20. 27. (t) ſup. 16. (u) XIV, 3. XVI, 18. k.

Ac semper detrudit: homo se tollit in altum,
 Ut lapsu graviore ruat^x. sin spiritus antè
 Est humilis^y, curante Deo decus omne tenebit^z.

24. Cum fure ex spolio partem qui suscipit^a, odit^b
 Ipse suam vitam: nec non, qui cominus audit
 Exsecranda, neque hæc læsis denunciât aris.

25. Si quem terrificus^c trepidâ formidine stringit^d
 Torpor; hic & mentem nebulis confundit, & addit
 Omne malum: in Jova fiducia^e firma recumbens,
 Casibus è cunctis læta ad fastigia ducit^f.

26. Quærendo^g multi^h facies dominantisⁱ honorant:
 Verùm uno à DOMINO dominorum, sortis habendæ
 Judicium^k, sibi quisque capit.

27. Res horrida^l, justis^m,
 Est malus: isque malis cruxⁿ, quem via recta^o se-
 quacem
 Detinet. ô tutus, dictum hoc si vindicat, hæres^p!

TRA-

(x) XVIII, 12. y. Luc. XIV, 11. (y) XVI, 19. (z) III, 18. g. XI, 16. (a) XVII, 2. (b) V, 23. VIII, 30. c. (c) XII, 25. oppos. XXVIII, 14. (d) de laqueo sup. 5, 6. c. (e) III, 5. l. 21. m. XVI, 20. (f) XVIII, 10. (g) I, 28. u. (h) XIX, 6. z post. (i) VI, 7. x. (k) I, 3. f. conf. sup. 7. XXVIII, 5. Job. III, 27. XIX, 11. (l) III, 32. c. (m) sup. 10. IX, 9. aa. (n) vid. l. & Gal. VI, 14. conf. sup. 10. (o) II, 7. b. XI, 28. (p) Vulgatus.

TRACTATIONIS SPECIA- LIORIS PARS TERTIA:

COMPREHENDENS SENTENTIAS UNIUS CAPITIS,
PROLATAS AB AGURE.

CAPUT TRIGESIMUM.

Spiritualis sapientiæ compos, nullam aliam sibi temerè arrogat. 1, 2. Omnipotentis Dei, & Filii Dei, cognitio, fons salutis æternæ. 3, 4. Salutis conferenda medium, indubitatum est Dei verbum, recipiendum fiduciâ, in DEO unice collocanda: nec tamen Scripturæ Canonicæ addendum quidquam. 5, 6. Precibus petenda veritas, vanitas avertenda. 7, 8, 9. Lingua abusus, abutenti noxius. 10. Detestandum genus hominum: quod erga parentes ingratum est: quod videri vult parum, nec se purgat: quod affectat sublimis: quod ferit in miseros. 11. -- 14. In hoc mundo, & corruptio, & generatio, inexplabilis: documentum, & lapsus, & spei. 15, 16. Ut veneranda, naturæ mirabilia: ita abominanda, filiorum pertinacia. 17. Mystéria regni Dei illustrantur figuris eximiis rerum terrestrium. 18. -- 20. Divini iudicii specimina, remotius sequuntur causas meritorias: neque proximas excludunt causas occasionales, morales aut physicas. 21. -- 23. Eminent in minimis maximus ipse DEUS. 24. -- 28. In externis quoque, animantium viribus, dona Dei admiranda. 29. -- 31. Nec proposito malo, nec indignationi, insistendum unquam. 32, 33.

Dicta sequuntur Agur, Vatis doctrina: Jakæo
Qui genitore satus. Vir tam divinus, amicis
Bb Re-

PARALLELISMUS CAPITIS XXX.

(q) XXXI, 1. (r) VI, 34. a prius,

- Respondens; Ithielem, Ithielem Uchalemque docebat.
2. Nam, quid ego verbis mea pluribus ora resolvam?
Atque equidem fateor: multò dementior ' adsum,
Quàm decet esse virum; mihi nec præstantia mentis',
Primo homini quæ prima fuit, soli insita: postquam
Hunc lapsum nôsse, & nimium meminisse, necesse est.
3. Non didici Sapientis Opus^u; satis una superque,
Heu! serpentis erat jactantia caussa malorum:
Sed, tantum mihi scire datum est, quæ mystica Sanctis.
4. Quæso, quis ascendit coelum, remeansque per astra
Descen-

(s) VIII, 4, 5. XII, 1. GREGORIUS Nazianz. Orat. 29. Optârim, idem mihi contingere, quod Salomoni: hoc est, ut de Deo nihil meum ac proprium, vel cogitem, vel loquar. Nam, cum his verbis utitur: Stultissimus sum omnium hominum, & prudentia hominis non est in me! haudquaquam scilicet hac eò dicit, quòd stoliditatis se ipsum condemnet, qui enim istud; quum eam præ aliis omnibus rebus à DEO postulâset, ac sapientiam & contemplationem, & cordis latitudinem, arenâ maris uberio-rem atque copiosorem, accepisset? Qui fit igitur, ut vir usque adeò sapiens, atque hujusmodi beneficium consequutus, omnium stultissimum se appellet? Hoc vult nimirum; propriam se nullam prudentiam habere, sed divinâ & perfectiori sapientiâ afflari. Siquidem & Paulus, cum agebat; vivo autem, non jam ego, vivit autem in me Christus; non utique de se ipso, tanquam de mortuo loquebatur, sed tanquam de eo, qui præstantiorem, quàm vulgus mortalium solcat, vitam ageret, utpote qui veræ vitæ, nulloq; mortis sine circumscriptæ, particeps esset. (t) I, 2. d. (u) I, 2. b. 20. LACTANTIUS de Fals. Relig. l. III, c. 6. Ubi ergò sapientia est? ut neque te omnia scire putes, quod Dei est: neque, omnia nescire, quod pe cudis. Est enim aliquid medium, quod sit hominis: id est, scientia cum ignoratione conjuncta & temperata.

Descendit *? quisnam luctantia praelia Venti,
 Immanesque animos, tempestatesque sonoras*,
 Imperio premit, ac manuum^y comprehendit habenis?
 Ecquis aquas fluidas in vestimenta^z ligavit
 Humida? quis terræ fines communiit omnes^a?
 Dic mihi, si nôris^b, tanto quod Numine dignum
 Sit nomen: Gnatusque Patrem quo nomine red-
 dat^c,

Quo veniat tandem mundi melioris Origo?

Bb 2

5. Omnis

(x) I, 12. 4. Job. III, 8. 13. (y) XXVII, 16. Eccl. IV, 6. (z) Ps. CII, 27.
 (a) VIII, 29. Act. XVII, 26. (b) Job. XVII, 3. (c) VIII, 22. 32. (c)
 AUGUSTINUS, epist. XLIX, qu. 5. De eo, quod DEUS habeat Filium,
 apud Salomonem Sapientia loquens, ait c. VIII. Ante omnes colles ge-
 nuit me. Et, quid est Christus, nisi Dei Sapientia? Item c. XXX. Deus, in-
 quit, docuit me sapientiam, & scientiam sanctorum cognovi. Quis
 ascendit in cælum, & descendit? Quis collegit ventos in sinum?
 Quis convertit aquam in vestimento? Quis tenuit fines terræ? Quod
 nomen est ei, aut quod nomen est filii ejus? Horum duorum, quæ in
 extremo commemoravi, unum retulit ad Patrem: id est, quod nomen est
 ei? propter quod dixerat: Deus docuit me sapientiam. Et alterum
 evidenter ad Filium, cum ait: Aut quod nomen est Filii ejus? Propter ca-
 tera, quæ de Filio magis intelliguntur, hoc est: Quis ascendit in cælum,
 & descendit? Quod Paulus ita commemorat: Qui descendit, ipse est,
 qui ascendit super omnes cælos. Quis collegit ventos in sinum?
 id est, animas credentium in occultum & secretum. Quibus dicitur: Mor-
 tui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.
 Quis convertit aquam in vestimento? ut dici posset: Quotquot in
 Christum baptizati estis, Christum induistis. Quis tenuit fines
 terræ? Qui dixit discipulis suis: Eritis mihi testes in Hierusalem, &
 in totâ Judæâ, & Samariâ, & usque in fines terræ.

5. Omnis sermo Dei, sincerus ^d: ut igne metallum
Purgatum ^d est. Clypei ^e tutamen Is Ipse quibusvis
Permanet omnipotens, si in Se spes ^f ponitur uno.
6. Tu nihil adde sacris effatis: conscius Autor
Ne te mentitum ^g stringente redarguat ^h irâ.
7. A Te, bina, Pater! precibus qui flecteris, oro:
Quæ mihi ne abnueris ^k, dum vita caduca superstes.
8. Omnia vana, dolum ac mendacia ^l, rejice prorsus
In longinqua ^l à me: nec, paupertatis ^m iniquum
Extremæ, da ⁿ, ferre jugum; vel, pondus opimæ
Fortunæ nimium; Tibi dum servire laboro ⁿ.
Nutrimenta ^o peto, rerum pro sorte ^p mearum:
9. Hæc modò! ne, si sim justo plus auctus ^q, aberrans
Teque tuosque negem, dicamque: quis, ecce, JEHOVA?
Neve

(d) XXV, 4. Ps. XII, 7. XVIII, 31. CXIX, 140. (e) II, 7. *k med. Gen. XV, 1.*
(f) inf. 30. III, 5. l. (g) XIX, 9. 22. XXI, 28. (h) III, 12. (i) XX, 4. t.
(k) III, 27. x ult. (l) XIII, 5. g. (l) conf. XXXI, 10. (m) VI, 11. e.
(n) X, 22. XXII, 2. Eccl. V, 19. VI, 2. (n) BASILIUS, lib. Regul. qu. 20.
Quid sapientissimus vir Salomo? Divitias & paupertatem ne dederis
mihi, inquit; sed tribue tantum victui meo necessaria, ne fortè re-
pletus, mendax efficiar, & dicam: quis me videt? aut egestate
compulsus, furer, & perjurem nomen Dei mei. Sic ille divitias, sa-
turitatem; egestatem verò, summam rerum ad vitam necessariorum inopiam,
definit: nimirum ex eo, quod dicit necessaria, medium quid inter egesta-
tem & abundantiam rerum ad usum necessarium, declarans. &c. (o)
XXVII, 27. XXXI, 15. (p) VIII, 29. XXXI, 15. (q) inf. 15, 16. 22. XXV,
16, 17. XXVIII, 19.

- Neve ego, factus egens ^r, furer ^s, divinaque prensẽm ^s
 Nomina; flagitio, ac diro damnandus abusu ^t!
10. Parce odiis erga quemvis; neque crimine servum
 Defer ^u apud dominum infensus: te quippe vocarit
 Infandum meritò, atque reum vulgãrit habendũ ^x.
11. Pars hominum, mala quæque suo canere ^r, ausa,
 parenti;
12. Nec potiora ^z, suæ matri. pars, munda ^a videri
 Ipsa suis oculis ^b; sordes licet abluere atras
13. Abneget. elato quàm insurgere lumina vultu ^c
 Pars jubet, impatiens dejecti tegmina ^dvisũs!
14. Pars, acuunt strictos animi irritamine dentes,
 Non secus ac gladios ^e; cultrosque ut cote, molares:
 Tanta his incessit rabies, sævo ore vorandi ^f
 E terrâ miseros ^g, & egenos ^h gentis ab ulnis!
15. Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo,

Bb 3

Pro-

(r) XX, 13. s. (s) VI, 30. (s) inf. 28. (t) XV, 27. (u) conf. 11. XX, 20. h. XXVI, 2. (x) Eccl. VII, 21. (y) vid. 10. & 17. ATHANASIUS, de Synodis; hoc transfert iustissimè in Arianos, qui Ecclesie Patrum primævorum honorem & suam salutem propinantes, haud metuunt illud, quod in Proverbiis scriptum: Mala soboles patrem execratur! & eas minas, quæ adversus ejusmodi homines in lege reperiuntur. (z) XXVII, 14. (a) XV, 26. e. XX, 9. (b) III, 7. p. (c) VI, 17. XXI, 4. XXIV, 7. (d) IV, 25. (e) XII, 18. XXV, 18. XXVI, 22. (f) conf. 17. I, 12. 31. XV III, 21, x prius, (g) III, 34. g. XV, 15. n. XXII, 22. (h) XIV, 31. i.

Progeniem secum geminatam habet: *Affer*, & *Afferi*.
 Quin tria sunt, quæ non satiantur: *Suffice*, pergunt;
 Duc age, duc ad nos! *Opulentia*^k *sufficit*; ipsa
 Quattuor^l (exhausti satis est!) non addere possunt.
 16. Tales sunt fauces Acherontis^m, sive sepulchri^m;
 Occlusique uteri: paribus sitit arida tellus,
 Quæ tota Oceanum absorbens, cœlique ruinas,
 Quærit aquas in aquis per inexsaturabile corpus.
 Attamen ignis, edax magis est: plus plusque cre-
 mando

Poscens, in plenis queritur jejunia sylvis.
 Isne usquam expletus clamabit? *Copia*ⁿ! donec
 Indignatus humi thesaurum absumserit omnem,

Æter-

(i) *conf. inf. 18, 21, 29. VI, 16. (i) sup. 9. q. & 16. V, 10. q. XII, 11. (k) conf. 16. 1, 13. b. (l) Idiotismus idem infra 18. 21, 29. VI, 16. Am. I, 5. (m) AUGUSTINUS, de Salutaribus documentis c. 30. Avarus vir inferno est similis: infernus enim quantoscunque devoraverit, nunquam dicit; satis est! Sic, etsi omnes thesauri confluerint in avarum, nunquam satiabitur. [m] XXVII, 20. CYRILLUS Alexandr. in Habacuc II, 5. Verè mors & infernus nunquam satiantur. Et verum est, pro voluntate Babylonii Regis, omnes gentes sub ejus imperium fuisse congregatas. Unde hujuscemodi mala haud immerito Assyriae ambitionis crimina reputantur. Parvus enim erat illis terrarum orbis, nec omnium nationum servitute contenti fuissent. Cerni autem potest & ipse peccati inventor, hoc est, Satan, totam terram, ut verbo complectar, sub se redigere anniti, & ceu infernus devorare eos, qui ejus perversis molitionibus intereunt. Est enim bellua inexplabilis, & indomita, & superbia plena, detestanda reverè, & imbuta odio hominum. [n] vid. 15. k.*

- Æternam invadens, flammâ superante, Gehennam.
 17. Si quis acerba minans oculusⁿ, fidoque satori,
 Hortandique piæ genitrici, illuserit^o; illum
 Torrentis corvi effodient, volucrumque magistræ
 Ore ferent dulcem nidis immitibus escam^o!
 18. Tres naturæ iterum vix mente accessero partes;
 Seu potius, quatuor: quartæ quia noxius obstat
 Corrupta usque adeò circum præcordia sanguis,
 19. Nulla ut eam ratio tangat. Via^p in aëre summo
 Quàm mira est, aquilam^r & coelorum ad culmina ve-
 ctans,

Intentata aliis avibus! via flexilis anguis^r,
 Rapta super rupem! via nautica, gurgite in alto,
 Cor pelagi^r irritans! sed enim, via fortis Adami;
 Virginis^u auxilium sectans, & virginis ossa,
 Agnoscens, propria esse viri^x; coelestia spirat^y.

20. Quàm

(n) VI, 17. a. (o) XI, 12. b. (o) Ad 17. conf. sup. II, X, 1. z. (p) I, 15. e. (q) XXIII, 5. (r) XXIII, 32. z. Eccl. X, 11. (s) V, 19. XXIII, 34. b. (t) VI, 34. a. prius. (u) Cant. I, 3. VI, 8. Ps. LXVIII, 26. Es. VII, 14. Gen. XXIV, 43. Ex. II, 8. (x) Gen. II, 23. III, 24. Eph. V, 30, 31, 32. (y) AMBROSIIUS, lib. de Sal. c. I. docet, Salomonem hic vaticinari de CHRISTO. c. II. viam aquilæ volantis, esse Christi Domini advenientis ad terram, ac redeuntis ad cælos. c. III. petram esse, Christi carnem, nullâ serpentis inimici iniquitate respersam, in quâ peccati alicujus vestigium non apparuit. c. IV. Navem, notare Ecclesiam, sub tot periculis hoc in seculo haud obnoxiam naufragio. c. V. Et. Virum, esse Dominum, patrantem miracula in juventute; seu potius, in Ecclesia Novi Testamenti, virgine: [conf. EUSEBIUS Hist. Eccl. I, IV.

20. Quàm turpe illud iter contrà, quod adultera^a tendit,
Et tegit! hæc comedit, sua furta^a abscondere certans,
Osque suum tergens, dicit: non egi^b ego pravum^c.
21. Terra tribus quatitur: bis bina, haud sustinet un-
quam.

- Quot, quanti & quales non emersere tumultûs,
22. Ob fervi^d imperium, nunc libera colla domantis!
23. Nabalemque^d, cibus saturatum^e! propter amicam
Plus nimio invisam, domino si ducta marita est!
Ancillamque, suæ dominæ si evaserit hæres!
24. Admiranda etiam, levium spectacula rerum
Orbis habet totidem: namque, hæc documenta So-
phix

- Incluta doctorum curas prævertere cultu,
25. Conspicit omnis homo. Populus, non viribus ingens,
Formicæ^f: tamen hæc magnos, sub sole labores
Fervente exercent, hyemi que alimenta reponunt.
26. Molle, sodalitis stipante, cuniculus, æque
Est genus; invalidus^g populus, spectandus in antris
Laude incredibili: per nulla quidem arma, sed artem
Inna-

c. 22.] quibus miraculis opponuntur hypocrisicos furia, quibus Satana
astu se corrumpunt denuò Christiani. 2. Cor. XI, 2, 3. (z) VI, 24. k. VII.
10. & c. (a) V, 3. IX, 17. XX, 17. c. (b) X, 29. XXI, 5. (c) XIX, 10.
XXVIII, 3. Eccl. X, 7. (d) inf. 32. XVII, 7, 21. (e) sup. 9. V, 16. (f) VI, 6.
(g) conf. 25. VII, 26. XVIII, 18.

- Innatam, rigidis sub cautibus, inque cavernis,
 Excoluisse domum, ac posuisse cubilia, gaudet.
27. Regis cura, apibus quæ multa, est nulla ^b locustis ^b:
 Nec minùs interea justum hæ glomerantur in agmen;
 Concordesque ineunt turmam, atque exire laborant;
 Quæque suo distincta loco, velut acta sagitta ^k.
28. Ingeniosa suis quæ prendit, aranea, fila
 Suspendit manibus, textitque: nec, improba, casses
 Aularum in foribus celat.
29. Tria protinus illa
 Gressibus^m excelluntⁿ: pulchrumque quaterna mea-
 tum
30. Expediunt. Leo^o, ceu confidentissimus heros^p,

Cc

Ar-

(h) VI, 7. Matth. III, 4. (i) GEIERUS, è BASILII hom. VIII. Quo
 pacto tibi militias exercitusq; locustæ terribiles enarravero? qua velut agmi-
 ne facto sub una tesserâ, in sublime universa simul elata, castris toto latè
 positis agro, non antea sanè fructus depascitur, quàm ipsi fuerit id à Deo
 concessum atque mandatum. (k) conf. XX, 17. d. (l) suprâ 9. s post. (m) IV,
 12. e. (n) XVII, 22. s. (o) XIX, 12. u. (p) XVI, 31, XXI, 22. XXVIII, 1. Eccl. IX,
 11. e. (q) III, 31. c. AUGUSTINUS, contra Faustum l. XII. c. 42. in Gen. XLIX.
 Catulus leonis Juda de germinatione filius meus ascendisti, recumbens dormisti
 ut leo, & ut catulus leonis; quis suscitabit eum? Obscura sint ista, si
 non in Christo evidentissimâ luce claruerunt: si non eum laudant fra-
 tres ejus apostoli, & omnes coheredes ejus, non suam gloriam quaren-
 tes, sed ipsius: si non sunt manus ejus super dorsa inimicorum ejus:
 si non deprimuntur atque curvantur ad terram, crescentibus populis Chri-
 stianis, quicumque illi adhuc adversantur: si non eum adoraverunt filii

- Armenti omne pecus subigit: neque territus ullo
 Obtutu is stupet, aut retrò formidine cedit.
31. Venatorque canis, lumbos qui robore firmat;
 Transmittitque simul campos, simul arripit hostem:
 Hircus item, ductor, surgens in cornua totus.
 Ante homines verò, longè rex^r emicat altâ
 Majestate suâ; cui nemo impunè repugnat^r.
32. Tu si aliquid stulti^r, sufflatus inanibus auris,
 Fortè effinxisti^r; insidiis, ratus, affore vires:
 Proposito desiste, memorque os comprime dextrâ^x!
33. Lac capis, uberibus pressis; è lacte butyrum:
 At, malè pressato naso^x, cruor inde sequetur;
 Eliciensque iras^x, litem^r producet iniquam.

TRA-

*Jacob in reliquiis, quæ per electionem gratia salva factæ sunt: si non ipse
 catulus est leonis, qui nascendo parvulus factus est; propter hoc additum, de
 germinatione filius meus. Causa quippe redditæ est, quare catulus, in cu-
 jus laude alibi scriptum est; Catulus leonis fortior jumentis, hoc est, etiam
 parvulus fortior majoribus: si non ascendit in cruce recumbens, cum incli-
 nato capite reddidit spiritum: si non dormivit ut leo, quia & in ipsa morte
 non est victus, sed vicit; & ut catulus leonis, inde enim mortuus, unde
 & natus: si non ille eum suscitavit à mortuis, quem nemo hominum vidit,
 nec videre potest. Eo enim, quod dictum est, Quis suscitabit eum?
 satis expressa est tanquam ignoti significatio. Sc. (r) sup. 22, 27, 28.
 VIII, 15. r. (s) conf. XII, 28. (t) sup. 23, d. (u) XXI, 27. r.
 XXIV, 8, 9. (x) Antanactasis, ut XXIV, 10, Eccl. VII, 7, conf. VI, 34. z.
 XII, 16. f. (y) III, 30. z. sec.*

TRACTATIONIS GENERA- LIORIS ET SPECIALIORIS CONCLUSIO:

MONUMENTUM MATERNÆ INSTITUTIONIS, RELATUM
IN LITTERAS PER FILIUM SALOMONEM.

CAPUT TRIGESIMUM PRIMUM.

Materna institutio, semper recolenda. 1. Matris cura, justissima. 2. Mulierum amor, quàm maximè obest adolescentibus & principibus. 3. Pariter noxius, vini & liceræ abusus: à quo, tanquam corrumpente ipsos iudices, temperandum ita, ut utriusque usus cedatur potius afflictis; qui obliviscantur, non officii sui, sed miserie. 4.- 7. Temperantia utraque vehementer juvat justitiam, ut hæc restituatur oppressis, ac vindicetur. 8, 9. PARS capitis ultimi POSTERIOR: commendatio unius legitime fidei conjugis. Hæc, incomparabilis thesaurus. 10. Marito, adjutorium utile, industrium, vigilantissimum, indefessum, assiduum, experientissimum, benignum, securum, providum, decorum, solertissimum, constantissimum; materfamilias, impigra ad Verbum Dei & laborem urgendum; liberis exemplar, hero gaudium. 11. -- 28. Encomium, quo vir eam prosequitur: testimonium præstantie, oriunda ex timore DEI; mercedisq; ac gloriæ consecuturæ. 29. -- 31.

DEniq; Rex Lamuel, sua prima elementa ministrat:
Doctrinam ², erudiit ^a natum ^b quâ provida mater.

2. Nate ^c, quid, ô? uterique mei, quid, nate? piorum
Spes mea votorum ^d! quid ^e, si qua peritia, donem
Consilii, fato regni ut potiare beatus?

Cc 2

3. Pri-

PARALLELISMUS CAPITIS XXXI.

- (2) XXX, 1. (a) IX, 7. 5. (b) IV, 3, 4. (c) conf. Ps. II, 12. (d) VII, 14. 11.
(e) Ad interrogationum emphasin conf. XXIII, 29. XXX, 4.

3. Primum, crede, malum tibi jam minitantur amores
 Fœminei. miseresce tui, miseresce parentis!
 Ne des *f*, oro, tuas vires *g* (optata viarum *h*
 Sic reges perdunt) facibus muliebribus escam!
4. Nec tibi (nam pergam, quæ caussa arcenda ma-
 lorum
 Altera) nobilium quisquam persuadeat autor;
 Quà libeat, vini' concessum illustribus usum.
 Ne verò, ne te sententia pertrahat illuc!
 Non *k* regum, ô Lamuel! non regum; pocula' dulci
 Amplecti studio. permagnum est dedecus, ullo
 Terrarum dominos' inflari corda liquore *m*,
 Ulvarum, aut frugum, qui succis *m* ebria mergat.
5. Nec metus est fictus, verum manifestior omni
 Fraude fides; talis fera consuetudo bibendi
 Quòd penitus soleat paulatim abolere *n* statuta *o*,
 Divina atque humana: mero delente timores
 Numinibus sacros, & furripiente benignam
 Causam *p*, immutatam plerisque, miserrima passis *q*.
6. Ferte citi laticem *r* fortem pereuntibus' arcis!

Pecto-

(f) V, 9. (g) XIII, 22. l. (h) I, 15. e. (i) IV, 17. f. (k) III, 3. 25. XII, 28.
 XXVIII, 17. (l) VIII, 15. r. (m) conf. 6. XX, 11. (n) inf. 7. II, 17.
 (o) VIII, 15. (p) XXIX, 7. e. (q) idiorismus, ut 8. & Eccles. XII, 4.
 (r) sup. 4. i. m. (s) conf. XV, 11. XXVII, 20. r. Eccl. VII, 15. Matth. XXV, 35.

Pectoribusque aliis, curas si pellerè amaras;
 Addubitent, vinum, generosum expromite vinum;
 Suavius in venas, cum spe quod divite manans,
 7. Sollicitis animis onus ' eximat! eia age, mœstus
 Dono ita quisque tuo, non multum, at sæpe, rigetur!
 Sed, potare modum supra, nil proderit unquam.
 Potet egestatis ' secura oblivia" sensim:
 Ne porro excruciet^x miserum nudumque cupido,
 Semper inops; sese ut potiùs sibi reddat amicum,
 Haud, mente ingrata nequicquam, ingrata revolvens"
 Amplius.

8. O princeps Lamuel, mea maxima cura!
 Prætereà os aperi constans pro supplice muto.
 Esto hominum juris, vindex, quoscunque misellos^z
 Judicium transit^z: verbis quanquam omnia contrà
 Ire vides. contrà, tu tantò audentior insta,
 9. Osque reclude tuum; ac justus decerne, quod
 æquum est,
 Justitiæ fidens: ne quis, sibi debita, pauper^a
 Oppressusve^b cliens, frustrà miserandus^b anhelet.

Cc 3

10. Quod

(s) conf. XIV, 20. XXV, 20. (t) Eccl. IV, 8. (t) VI, 11. e. (u) sup. s. (x) XVI, 26. m. XXIV, 2. n post. (y) sup. s. p. 5. 9. (z) sup. s. g. (a) XIV, 31. i. (b) XV, 15. n. HIERONYMUS, in h. l. Huc usque verba Lamuel. Hinc sapientissimus regum Salomo, laudes sanctæ Ecclesiæ versibus paucis, sed plenissima veritate, decantat. Constat namque idem carmen

10. Quod superest; etiam ille procul, procul error
abesto,

Ne quis fortè neget, cœli venerabile munus

Esse piam uxorem, virtutum robore ^c firmam.

Quàm felix fuerit, talem qui invenerit unam ^d!

Quis pretium tali statuet? præstantia cujus

Rara peregrinas gemmas ^e splendoribus anteit ^f.

11. Nupta, pudicitiam servans, cor ipsa virile

Intus alit; telis, fortunæ tristis, amatum

Ereptura suo nisu caput, ergò nec isti

Uxori defunt ^g spolia ^h ampla domestica, multis

E vi-

versibus viginti & duobus, juxta ordinem videlicet ac Hebræarum numerum litterarum; ita ut singuli versus à singulis litteris incipiant: cujus ordine perfectissimo alphabeti typicè innuitur, quòd plenissimè hîc vel animæ cujusque fidelis, vel totius sanctæ Ecclesiæ, quæ ex omnibus electis animabus una perficitur catholica, [immò utriusque, & Ecclesiæ & animæ fidelis] virtutes ac præmia describantur. (c) Conf. inf. 29. g post. & XII. 4 s. XVIII. 22. conf. Eccl. VII. 29. Ruth. III. 11. (d) conf. XVIII. 22. XX. 6. (e) III. 15. 2. AMBROSIIUS enarrat. in hoc cap. interpretatur etiam mysticè, Uxorem de Ecclesiâ; Unum, qui invenerit eam, de CHRISTO: lapides autem pretiosos, quibus illa præstantior, de Ecclesiæ doctoribus; ex quorum numero aberraverint quidam, & ab ornamento mulieris istius deciderint. Quantum enim pertinet ad doctrinam, inquit, unde hæc mulier fulget; lapis pretiosus erat Cyprianus, & mansit in hujus ornamento: lapis pretiosus erat Donatus, & resiliivit à compage ornamenti. Ambrosium sequitur AUGUSTINUS, de Tempore, serm. 217, 218. (f) Conf. 14. XXX. 8. l. Eccl. VII. 23. (g) XIII. 25. a prius. Eccl. IX. 8. (h) I. 13. XIV. 1. XVI. 19. XXIV. 3. AMBR. Undique mundum spoliât, rapit undique tropæa Diabolo. Ideò dicit viro suo Ps. 118. Exultò ego in

E vicibus, palmam quibus occupat: unde vicissim
Conjugis', in solâ confidit & conjugē, pectus.

12. Grata recognoscit bona quæque, fluentia ab almo
Conjugii socio: cui tota fidelis adhæret;
Omnibus ætatum vitæ, sortisque diebus,
Reddere' quodque bonum gaudens, & tempore
nullo

Adversa. usque adeò varium aut mutabile nunquam
Fœmina, conscendens thalamum pietatis amore;
Quem labor haud ullus, non ulla injuria frangit!

13. Et lanam, & linum^m, petit ultrò: operamque ca-
pessit,

14. Pal-

verbis tuis, sicut qui invenit spolia multa. (i) XII, 4. (k) III, 5. l.
AMB. Ecclesia si non usque ad finem perseveraret, in eâ cor Viri ejus non
utique consideret. Confidit verò, ut præscius futuri, & qui falli non po-
test. Non dictum est: Confidit in eâ cor filiorum; [possunt enim filii par-
vuli falli] sed cor Viri, cujus cor nullum mendacium recipit. Planè confi-
dit: & ut confidamus & nos, docuit. (1) XI, 17. r post. AMBR. non
sibi, sed Viro: ut quæ jam non sibi vivat, sed, qui pro omnibus mortuus est
& resurrexit. Viro ergò operatur bonum: illi servit, illi devota est, illum
diligat, illi placere semper studet. Non se ornat, nec propter suos, nec pro-
pter alienos oculos: non quærit, hominibus placere, non quærit, quæ sua
sunt: operatur omnia Viro suo. (m) Coloss. II, 23. mentem Apostoli-
cam accommodat huc AMB. Lanam, carnale quid puto; linum, spiri-
tuale. Vestimentorum interiora sunt linea, exteriora lanea. Quicquid carne,
operamur, in propatulo est: quicquid spiritu, in secreto. — Invenis homi-
nem, porrigentem manu elemosynam pauperi, de Deo tamen tibi nec cogitan-
tem, sed hominibus placere cupientem: lanea vestis est, quæ videri potest,
interiorem lineam non habet. Invenis alium, dicentem tibi: Sufficit mihi,

14. Palmarumⁿ auspiciis, ardens^o. Ut in æquore naves?
 Mercatorisⁱ eunt longo^q ad distantia cursu,
 Votaque circuitu assiduo quæsitæ reportant:
 Hoc matrona modo circumvolat impigra curis,
 15. Ut sibi nacta cibos^r adducat. Et excitat, ecce!
 16. Sacra Deo, surgens de nocte^s: dat apta ministris
 Officia, atque alimentaⁱ; suis & pensa puellis^u.
 16. Nec requies; quin tum sensûs extendat^x in agrum^r,
 Com-

in conscientia meâ DEUM colere, Deo servire: quid mihi opus est, in Ecclesia ire, aut visibiliter misceri Christianis? lineam hic vult habere, sine lancæ tunicâ. Non novit, non commendat talia opera [Ecclesia] mulier. Docenda quidem sunt hæc spiritualia: sed doceri sine carnalibus non possunt. Illi tamen, qui recipiunt, debent tenere spiritualia; & carnalia spiritualia operari. (n) Oppositum, XXI, 25. (o) cum desiderio, ardore. conf. III, 15. VIII, 11. Eccl. III, 1. 17. VIII, 6. (p) conf. XXX, 19. (q) conf. sup 10. f. AMBR. Divitiæ, laudes sunt Viri ejus: Videte, quàm de longè congerat sibi divitiis! Dicit enim Ps. 112. A Solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen DOMINI. (r) XXX, 25. (s) Ps. XXII, 3. XLII, 9. LXXVII, 3. 7. XCII, 3. CXIX, 55. 62. AMB. Noctes, tribulationes sunt. Hæc ergo de noctibus exsurgit; quia in tribulationibus proficit. (t) XXX, 8. (u) XXVII, 27. AMB. Ipsa est ancilla, dans opera ancillis; & ejus est mater filii, qui dicit: Ego servus tuus, & filius ancilla tua. (x) XXX, 32. u. AMB. Inde est, quod de noctibus exsurgit. Quod enim non videmus, speramus & per patientiam expectamus. Et multis tribulationibus mercatur agrum, quem prospicit. Hinc enim mulier fortis dicitur. Sed, quid sunt noctes ille pro agro illo? Respondit Apostolus: Lene & momentaneum tribulationis nostræ in sublime æternum gloriæ pondus operatur in nobis; non prospicientibus, quæ videntur, sed quæ non videntur. (y) XXIV, 27. o. 30. AMB. Verum qualis est ager ille? quæ pulchritudo ejus? Non est ille, de quo Adæ dictum est: Comedes herbam agri in tristitiis cunctis diebus vitæ

Commodus ac justè qui sit venalis habendus,
Merceturque ^z isthunc pretio; tum ex parte reservet,
Plantandis ultrà vinetis ^a, parta quotannis.

17. Est lumbos accincta ^b suos munimine stricto:

Brachiaque alternis corroborat ^c. Optima sentit ^d,
Crescere res teneras, mercaturamque ^e secundam
Augeri, precibus benè cum moderamine junctis.

Dd

No-

tua. Sed est ager benedictionis, quem sentiens Isaac patriarcha dixit: Ecce, odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Ejus pulchritudo est, de qua dixit per Prophetam Dominus: Et species agri mecum est. (z) inf. 24. II, 1. b. AMB. Hic ager non coactum, sed spontaneum requirit mercatorem. Idèd commendatur ille, qui vendit omnia sua, & emit agrum illum. Requirit cor, dicente Apostolo: Unusquisque, prout destinavit in corde suo; & quia, ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. Requirit non signem, sed industrium mercatorem. (a) XXIV, 30. y. (b) AMB. Vide, si est ancilla: quàm devotè servit, quàm accuratè; ne quàm parte influant concupiscentiarum sinus, & operantem impediunt. Accingit lumbos, ut nihil superfluum calcet, dum festinat in opus; & ut castitatem custodiat. Castitas enim hujus mulieris, Zona precepti constricta, ad omne bonum opus semper est parata. Hoc docet Christus Dominus in Evangelio, dum dicit: Sint lumbi vestri precincti! (c) VIII, 28. p. AMB. brachia, quasi non defectum: quia, qui aspicit retrò, jam non est habilis regno Dei. (d) XI, 22. XXVI, 16. Eccl. II, 24. V, 17. Ps. XXXIV, 9. AMB. Gustavit, quia bonum est operari. Sed ubi est palatum, quo gustatur hoc? Fugiant homines laborem, & quasi amarum timent gustare. Et quid facit, laborem amare? conscientia bona. Conscientia bona dulce opus facit: nam conscientia mala pungit, & omnia reddit amara. Gusta ergò opus Dei; & videbis, quantum sapiat: & te ita delectabit, ut non desinas, sed totum consummes. Gustate, inquit Propheta: quia suavis est Dominus. Gustavit ergò mulier, quia bonum est operari. (e) III, 14. x.

Nocturnas tenebras flammis funalia vincunt,

19. Non extinguendis *f.* præit ipsa, atque ipsa prehen-
dit *g*

(Haud lusum, aut speculum; sed) agrestia licia, telæ
Addita: utrâque manu tractans pulcherrima fustum *b.*

20 Nec cunctata, simul pavidis expandere dextram:

Sueta, manus largas cupido transmittere egeno *i.*

21. Hinc pia tutò habitat, trabibusque imbellibus audet

Fidere; nec metuit, pluviae ne his, néve procellæ,

Néve nives *k* noceant: nam, quicquid in ædibus
auræ

Expositum, miserans duplici vestivit *l* amictu.

Non

(f) XIII, 9. p. AMB. Lucerna ejus, spes ejus: quæ ardet in nocte. Quod enim speramus, non videmus; ideo nox est. Si autem non videmus, nec speramus; nox est, & lucerna non ardet. Quid tenebris hujusmodi infelicius? Ut autem in tenebris non deficiamus, sed per patientiam expectemus: quod non videmus, speremus. Totâ ergo nocte ardeat lucerna nostra. Et quia, qui nobis quotidie loquitur verbum, oleum infundit, ne lucerna extinguatur: ideo quotidie audiamus verbum, suscipiamus oleum, sustentemus lucernas ardentes; ut docet DOMINUS: & lucerna ardentes in manibus vestris! (g) III, 13. g. (h) AMB. Attendite in lanificio duo instrumenta, colum & fustum: in colo lana involuta est, ut filo trabenda & nenda transeat in fustum. Quod in colo est involutum, est futurum: quod in fuso collectum, jam præteritum est. Opus ergo tuum, in fuso, non in colo est. In colo est, quod facturus es: in fuso, quod fecisti. Vide ergo, si aliquid habes in fuso; ibi firmentur digiti tui: ibi sit fortis conscientia tua! ibi securus eris. Matth. VI, 33. 34. Rom. XIV, 17, 18. 1. Job. III, 21, 22. (i) III, 27, 28. XI, 24, 1. (k) XXVI, 1. y. (l) XXIII, 21.

Non tabulata modò, quòd, summa & culmina, sub-
sunt

Tegminibus geminis, hyemem avertentibus udam:
Nec tam, quòd gemina humanis velamina dantur^m
Corporibus, fatis ut defendi à frigore possint;
Quàm, quòd cura DEI longè pars maxima tecti est.

22. Tum verò sibi nec cultum circumdare nescit,
Quem decet. arte parat, non emta aulæa, tapetasⁿ,
Ingenii documenta sui, pretiosaque texta.
Obtegitur bysso, nitidissima: vestis honore^o
Purpureo sese cingit, sanctissima conjux.

23. Intereà insignem^p veneratur celsa maritum^q
Curia^r: quem, terræ seniorum sede sedentem^s,

Dd 2

Pa-

(m) AMB. Optimè vestiti sunt. Quàm optimè; vultis nôsse? Quotquot in Christo baptizati estis, CHRISTUM induistis. (n) VII, 16. a. (o) AMB. De bysso, propter candidam confessionem: de purpurâ, propter gloriosam passionem. Hujus byssum, cum oramus, agnoscimus: hujus purpuram in martyribus collaudamus. (p) Ps. XLVIII, 4. (q) sup. II. i. (r) inf. 31. I, 21. m. (s) XX, 8. AMB. Ille, qui alicubi moratur, qui ob talem conjugem de domo suâ sollicitus non est; ille, quem, alicubi morantem, nunc nemo videt, conspicuus fiet in portis. Attende, quando: audi, quod sequitur: Quando utique sederit in concilio cum senioribus terræ. Nihil evidentius. Lege etiam Prophetiam: Veniet ad iudicium cum senioribus populi, & principibus suis. In illo concilio, hoc est, in universali iudicio, iudicantibus secum sanctis, quibus dictum est: Sedebitis super sedes, iudicantes duodecim tribus Israel; conspicuus erit. — Quod donec fiat, interim operetur quis: non cesset. Exspectet illum, futurum conspicuum in portis; non contremiscat sanctum concilium iudicii Dei: cum bonâ conscientia ve-

Patria miratur, meritorum luce coruscum.

24. Quid tibi, quidque viro huic non destinet? obvia

tentat

Omnia. vendendam procurat sindona, cujus
Vix similem vicina Tyros promittit: & auro
A se intertextam chlamydem, seu splendida bullis
Et picturato subtegmine cingula facta,
Facta suis digitis, Cananæo tradit ementi';
Transportanda aliò, casus visura marinos.

25. Pluribus internis igitur munita virago est

Induviis. animo materna negotia curat,
Cætera subjiçiens pedibus; semperque bilicem
Loricam, *Robur* u, nec non *Decus* u, induit alto

Pe-

niat, latenter veniat; quia ipsius membra sunt, ipsius filii sunt, qui sunt cum ejus Viro judicaturi. (t) sup. 16. AMB. Quare vendidit? nisi, quia non querit datum, sed requirit fructum. Venditionem istam, fratres! intelligite gratuitam. Ergo, inquit, aliquis emit gratis? Nam, si gratis tollit, non erit: si emit, pretium emit, non gratis tollit. Sed ubi est? Qui sititis, ite ad aquam: & quotquot non habetis argentum, euntes emite, & emite absque argento & pretio! Quando emis: non argentum das, & tamen emis. Si emis, aliquid da: non tamen argentum da: te ipsum da. Sindones autem referte ad illa linea spiritualia, que facit & prædicat ista mulier per omnes terras. — Cananæa ad mensam filiorum accedere non audebat, sed tanquam canis micæ requirebat. Vide, quemadmodum præcinxerit se ad opus. Præcinctorium ejus fides. Hoc Dominus laudat: O mulier, magna est fides tua! (u) XXIV, 5. (u) XX, 29. AMB. Honesta.

- Pectore, divinas dotes: quibus ardua victrix
 Præsentes annos superat, creditque futuros
 Illibata DEO. neque enim confidit iniquo
 Præsidio; illecebris inimica: nec inscia sancti
 Æternique boni, præcordia & ora serenat;
 Pulchrè docta, probo risu^u decorare molestos,
 Devictosque dies^x; simul & præludere fini
 26. Extremo. os pariter, referans^y sapiente loquelâ^z,
 Implet ita, ut legis^a dulcedine^b lingua redundet.
 27. Sæpe domûs tacitos circumspicit^c alma recessûs
 Atque vias, lustratque ac temperat ordine cuncta:
 Nescia, pane^d suo deserta per otia vesci.

Dd 3

28. Sur-

tem, quæ internè bysso: fortitudinem, quæ respondeat purpuræ; quia
 fortis letatur, in passione: quia honesta, speciosi pedes evangelizantium pa-
 cem, evangelizantium bona. (u) XIV, 13. a. (x) AMB. In diebus ul-
 timis letatur; quia in mundo hoc jugiter tribulatur. Quare pulchrè scri-
 ptum est: Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et Dominus
 ad discipulos: in mundo pressuram habebitis! at, tristitia vestra converte-
 tur in gaudium. (y) sup. 8, y. XXIV, 7. (z) X, 13. 31, 32. (a) I, 8. 5.
 (b) I, 9. s. V, 19. XVII, 8. AMBR. Præstet nobis DOMINUS, in
 illius mulieris domo constitutis, illam laudantibus, illi coherentibus, cum
 illa & in illa Virum ejus expectantibus, ut & nos sapienter os no-
 strum aperiamus. — Gratia in ejus lingua: quia nihil perturbatum, ni-
 hil inordinatum docuit. (c) VII, 11. XV, 3. (d) IV, 17. IX, 17. XX, 17.
 XXIII, 3.

28. Surgit^c ei soboles, pia, grata; vocatque beatam^f:
 Vir surgit, meritæque his se cum vocibus offert^f.
 29. Natarum^g innumeræ valido^g sunt ære poten-
 tes:
 Tu sola ascendis supra omnes vertice toto^b,
 Conspicuas rutilis opibus, pietatis egentes^b.
 30. Gratia^b formarum, fallaxⁱ: res vana^k, venustas!

Foemi-

(e) AMBROS. de resurrectione. Dicebat Apostolus: Seminatur in ignobilitate, surget in gloriâ. (f) XI, 16. AMBROS. Nos eam laudamus: sed modò, quia præsentia nos delectant: ipse vir laudat eam, sed quando surrexerunt filii ejus ditati. Tunc attendit eam, tunc inspexit, tunc laudavit. — Cum resurgemus, tunc audiemus. At & modò non tacuit laudem ipsius. Hæc est laus, quo eam modò prosequitur. (g) AMBROS. Filia, quæ divitias acquirere, quæ potentiam fecere, sunt hæreses. — Dicebat Johannes Apostolus: Exierunt ex nobis. Sunt ergò filia: sed, filia male: filia, non integritate morum, sed similitudine sacramentorum. (g) conf. sup. 10. c. Præsidio apparenti, opulentiaæ atque elegantiaæ; maritus opponit verum, sanctimoniam v. 30. (h) V, 19. XXII, 1. 9. AMBROS. supergressa est universas: quia non florem solum, sed & fructum habet. 1. Corinth. 12. Excellentior viam vobis demonstro. quare? quia inde ista excellit. — Multa fecerunt potentias, multæ loquutæ sunt linguis, scierunt mysteria, demonia excluderunt, res suas pauperibus distribuerunt, corpora sua ignibus cremanda tradiderunt: tamen, quia charitatem non habuerunt, inflatæ sunt, & laude & præmio defraudatæ remanserunt. (h) XI, 16. n. (i) XIII, 5. g. AMBR. Quia sine charitate sunt, sicut aramentum resonans, & sicut cymbalum tinniens: nihil sunt, nihil virtutes profunt. (k) Vanitas, ut XXI, 6. d.

Fœmina, quæ JOVAM verè timet^l, una vehenda
 Laudibus insolitis; summæ virtutis amorum
 31. Lumine clara micans. huic, huic date munera^m
 plenis,
 Ceu fructumⁿ, manibus; quem fortunata laborum
 Antè suis peperit! Quæ te tam læta tulerunt
 Sidera? Non cessent matris molimina pulchra,
 Non benefacta, ipsam portis^o celebrare sub altis!
 Scilicet haud celat^p VERBUM cœleste, MARITUS,
 Quantum annitatur^q Conjux Ecclesia, fidis

Ut

(1) I, 7. 29. &c. (m) AMBROS. Tandem, postquam in tot operibus laboriosa fuit, inter tot discrimina fortis, tot noctibus vigilans, provida ad expectandum, patiens ad tolerandum, constans ad perseverandum; quid erit illi? Date ei de fructibus manuum ejus! (n) conf. XII, 14. XIII, 2. XIVIII, 20. (o) sup. 23. r. optimè GEIERUS, & accommodatè ad AMBROSII mentem: in quibus portis maritus ejus celebratur. (p) Admisso igitur [conf. sup. not. ad 9. b.] sensu mystico; nihil detrahendum tamen sensui literali, de ipsius conjugii laudatis rationibus: præeunte Apostolo Ephes. V, 29. -- 33. in Gen. II, 23, 24. quem sequens AMBROSIIUS, magnum illud mysterium, Christi atque Ecclesiæ, hætenus patefecit. (q) APOLOG. A. C. p. 95. Bona opera quanquam sunt in carne nondum prorsus renovatâ, quæ retardat motus Spiritus Sancti, & aspergit aliquid de suâ immunditie: tamen propter fidem sunt opera sancta, divina, sacrificia, & politia Christi, regnum suum ostendentis coram hoc mundo. In his enim sanctificat corda, & reprimat Diabolum; & ut retineat Evangelium inter homines, foris opponit regno diaboli confessionem sanctorum; & in nostrâ imbecillitate declarat potentiam suam. Pauli Apostoli, Athanasii, Augustini, & similibus, qui docuerunt Ecclesias, pericula, labores, conciones, sunt sancta opera, sunt vera sacrificia, DEO accepta, sunt certamina

Ut membris redeat primævi ardoris imago:
 Quâ prædâ exsuperans, Sapientia, viva triumphat^r.

CHRISTI, per quæ repressit Diabolum, & depulit ab his, qui crediderunt. Labores David, in gerendis bellis, & in administratione domesticâ, sunt opera sancta, sunt vera sacrificia, sunt certamina DEI, defendentis illum populum, qui habebat verbum DEI, adversus diabolum, ne penitus extingueretur notitia DEI in terris. Sic sentimus etiam de singulis bonis operibus in infimis vocationibus, & in privatis. (r) Ibidem. Per hæc opera triumphat CHRISTUS adversus Diabolum; ut, quod Corinthii conferebant eleemosynam, sanctum opus erat, & sacrificium, & certamen Christi adversus Diabolum, qui laborat, ne quid fiat ad laudem Dei. Talia opera vituperare, confessionem doctrinæ, afflictiones, officia caritatis, mortificationes carnis; profectò esset, vituperare externam regni Christi inter homines politiam.

VA-